

## IN LIBRUM GENESEOS

### MONITUM.

# GENESIS.

TAMETSI multam sollicitudinem et diligentiam in Genesim, utique quoque colligentem, eximii tamen Codex Coloniensis, qui omnibus prioribus vetustate, et marginalium notarum puritate, omnia aequè vetera non parvissima. Unde accidit ut Genesim, qualem alicuius opo MSS. observaveramus, illo deservit edere locum astra. Sed haec autem cum in ejus bibliothecae possessionem venisset Illustrissimus Episcopus Metensis, Christianus Ludovicus deum, eoque manu pro voto MSS. copiam decessit, Heptateuchi totius lectio nonnullum edita, quae ex illo protestantissimo codice vetustissimi stant, appendicis more ad calcem priorum Terentii locutionum. Quia porro illae hae multae sunt, et non raro superioribus, quae principis posterioribus, auctores ante studioso Lecturi, et cum Heptateuchi interpretatione consuleri voluerit, illas in appendice pariter suspensam negligit. Primum autem Genesim edidimus, vel codicibus manuscriptis et libris, quorum catalogus sequitur.

\* Codex RR. PP. Sancti Basilii Romae [Holmsii 85] pro ultimae tantum Genesim capitulis [a Cap. xlviii. 5].

\* Codex Regius 1875, membranaeus, XI vel XII saeculi, in quo est Heptateuchus et Illeg. Rutha [cum Cantua. Patrum. Val. Montaf. ad Cap. i. 1, 2].

\* Codex Regius 1871, membranaeus, egregius vetus, X saeculi [Holmsii 84. Montaf. ad Cap. viii. 11] notat: "AAA. MSS. rursus. Haec lectio prodit ex memorato Cod. Reg. 1871, qui Francisci I tempore in Bibliothecam Regiam abductus, et postea inspectus est. Cum autem pro more extrema foliorum existerent operae, ut auro farent, nonnulli aut notam interpretis absciderent, quod neplacite factum infra dicemus." Cf. not. ad Cap. vi. 16].

\* Codex Regius 1880, membranaeus, XII saeculi.

\* Codex Regius alius, ejus numerus incertus.

## IN LIBRUM GENESEOS

### MONITUM.

“**TAMETSI** multam dedimus operam, ut veterum interpretum lectiones in Genesim undequaque colligeremus, eximii tamen Codicis Coisliniani, qui omnibus praeit vetustate, et marginalium notarum praestantia, usum assequi statim non potuimus. Unde accidit ut Genesim, qualem aliorum ope MSS. adornaveramus, illo destituti edere coacti simus. Sub haec autem cum in ejus bibliothecae possessionem venisset illustrissimus Episcopus Metensis, Coislinianae familiae decus, nobisque omnium pro voto MSS. copiam fecisset, Heptateuchi totius lectiones nondum editas, quas ex illo praestantissimo codice mutuati sumus, appendicis more ad calcem primi Tomi locavimus. Quia porro illae bene multae sunt, et non raro sinceriores iis, quas principio posueramus, auctores sumus studioso Lectori, ut cum Heptateuchi interpretationes consulere voluerit, illas in appendice positas nunquam negligat. Primo autem Genesim edidimus, usi codicibus manuscriptis et libris, quorum catalogus sequitur.

“Codex RR. PP. Sancti Basilii Romae [Holmesii 85] pro ultimis tantum Geneseos capitibus [a Cap. xlviii. 5].

“Codex Regius 1825, membranaceus, XI vel XII saeculi, in quo est Heptateuchus et liber Ruth [cum Catena Patrum. Vid. Montef. ad Cap. i. 1, 2].

“Codex Regius 1871, membranaceus, egregiae notae, X saeculi [Holmesii 64. Montef. ad Cap. viii. 11 notat: “*Ἄλλ. θάλλον, ramum.* Haec lectio prodit ex memorato Cod. Reg. 1871, qui Francisci I tempore in Bibliothecam Regiam advectus, et pulcre compactus est. Cum autem pro more extrema foliorum exciderent operae, ut auro linirent, nomen aut notam interpretis absciderunt, quod saepissime factum infra dicemus.” Cf. nos ad Cap. vi. 16].

“Codex Regius 1888, bombycinus, XII saeculi.

“Codex Regius alius, cujus numerus excidit.



“Codex Regius 2911, XII circiter saeculi.

“Codex Colbertinus, quem unum in Genesim reperi in illa bibliotheca [fortasse Holmesii 71].

“Schedae clarissimi viri Francisci Combefisii ex Ordine Praedicatorum, quas mutuo accepi a Reverendo et doctissimo Patre Michaele Lequien.

“Schedae et folia aliquot edita, quae misit vir clarissimus Ernestus Grabe.

“Basilii in Hexaëmeron [Opp. Tom. I, pp. 1-88 juxta edit. Bened.].

“Ambrosius in Hexaëmeron.

“Hieronymi Quaestiones in Genesim [Opp. Tom. III, pp. 301-380 juxta edit. Vallarsii. Libellum ad lectiones trium interpretum in Genesim conquirendas perutilem denuo edidit P. A. de Lagarde, Lipsiae, 1868, cui in textu recognoscendo ad manus fuerunt tres codices, Berolinensis, Scaphusanus, et Frisingensis (nunc Monacensis)], et alia quaedam ejus opera.

“Theodreti Quaestiones in Genesim [Opp. Tom. I, pp. 1-119 juxta edit. J. L. Schulzii].

“Anastasii [Sinaïtae] Quaestiones [Sermones in Hexaëmeron, e quibus duodecimus tantum Graece, undecim priores Latine editi sunt. Cf. ad Cap. ii. 21].

“Joannes Philoponus in Hexaëmeron [In Cap. I Geneseos De Mundi Creatione Libri VII], editus a Balthasare Corderio, Viennae, 1630, in 4<sup>to</sup>, unde pene totum primum Geneseos caput secundum Aquilae, Symmachi et Theodotionis interpretationes excerpsimus.

“Procopius in Heptateuchum [Latine editus apud Gesneros fratres, anno tacito, Claudio Thrasybulo interprete. Geneseos Capita i—xviii e duobus codd. Vaticanis et uno Albanensi Graece edidit A. Maius in *Classicorum Auctorum* Tomo VI, pp. 1-347. Praeterea in locis dubiis (e.g. Cap. iv. 4. xv. 9) inspeximus codicem Bibliothecae Cantab., olim Roberti Moore, signatum Ff. IV. 2, qui tamen a textu Maiano ne latum unguem discedit. A Capite autem xix ad finem libri, ubi occasio dederit, praeter Catenam Nicephori mox memorandum, opem ferente Ceriani nostro, in subsidium vocavimus Codicem Ambrosianum Q. 96 Sup.].

“Aliquot etiam in locis sequentes auctores nobis subsidio fuerunt.

“Justini Dialogus cum Tryphone.

“Origenes illustrissimi et doctissimi Huetii, et ejusdem Philocalia a Spencero edita [Cantab. 1658].

“Cyprianus libro primo Testimoniorum ad Quirinum [ad Cap. xlix. 12].

“Eusebii Caesariensis Demonstratio Evangelica [Parisiis, 1628].

“Joannis Chrysostomi Homiliae [Opp. Tom. IV, pp. 1-697 juxta edit. Bened.].

“Augustini opera aliquoties [ad Cap. vii. 15, 20].

“Chalcidius in Timaeum Platonis [ad Cap. i. 2, ubi ex edit. Meurs. p. 372 citatur: *Terra porro erat inanis et nihil*].

“Editio Complutensis [quam cum nobis manu versare non licuerit, in collatione Holmesio-Parsonsiana tum Complutensis tum Venetae editionis per totum opus nostrum acquiescere coacti sumus, adhibito tamen in libro Geneseos Lagardii apparatu critico].

“Saepe vero Editionis Romanae et Drusii lectiones.”—MONTEF.



Codices quibus nos in lectionibus trium interpretum emendandis et augendis usi sumus, quemadmodum in Catalogo Holmesiano numerantur, nunc recensebimus.

- IV. Sarravianus, nunc Lugdunensis Batavorum, saeculi V, editus a Const. Tischendorfio in *Monumentorum Sacr. Ined. Collectione Nova*, Tom. III, pp. 1-262. De hoc codice videndi sunt Montefalconius in *Palaeogr. Graeca*, p. 187; Grabijs in *Prolegom. ad Octateuchum*, Cap. III, § 4; et instar omnium Tischendorfius l. c. E libro Geneseos supersunt tantum Cap. xxxi. 54—xxxvi. 18, asteriscis, obelis (⚭, ⚮, ⚯) et metobelis (:) signata.
- VII. Ambrosianus, signatus A. 147 Inf., saeculi V. Insignis codicis quae ex prima scriptura supersunt, edidit et praefatus est A. M. Ceriani in *Monum. Sacr. et Prof.* Tom. III, pp. i—xxiii, 1-20; quae continent Gen. xxxi. 15-37, xlii. 14-21, xlii. 28—xlvi. 6, xlvii. 16—xlviii. 3, xlviii. 21—l. 14. Curas autem seriores nondum editas, quae inter plura nullius pretii interpretum anonymas lectiones offerunt, nostri operis in gratiam humanissime descripsit Vir officiosissimus.
- X. Coislinianus supradictus, saeculi VI aut VII, cujus notitiam cum specimine dedit Montefalconius in *Biblioth. Coislin.* pp. 1-32. Deficit a Gen. xxxiv. 2 ad xxxviii. 24. Praeter lectiones a Montefalconio excerptas usi sumus schedis quibusdam Holmesio-Parsonsianis, quae foliis duodecim, charta et scriptura vetustiore, continent lectiones aliorum interpretum ex hoc codice descriptas; quas ipsissimas schedas, ni plane fallimur, ante nos Montefalconius in appendice sua condenda manu terebat. Majoris momenti sunt Jo. Jac. Griesbachii Excerpta ex eodem codice in Eichhornii *Repertorio* etc. Tom. I, pp. 83-141, et Tom. II, pp. 194-240; qui utinam integrum codicem, non specimina tantum, eadem diligentia et accuratatione contulisset! Ad Genesim excerptis V. D. lectiones ad Cap. i—xxvi, xlix, l.
57. Codex Vaticanus, signatus num. 747. Est membranaceus in folio magno, eleganter et emendate scriptus circa XII saeculum. Continet Octateuchum cum Catena Patrum; et in margine exstant nonnulla scholia, et paucae (in Genesi paucissimae) lectiones Aquilae et Symmachi. Collationes Holmesianas hujus et sequentium codd., per favorem Curatorum Bibliothecae Bodleianae, domi habuimus.
64. Codex Parisiensis Regius 1871, hodie Graecus II, a Montefalconio descriptus. Incipit a Cap. iii. 15. Deficit a Cap. x. 9 ad Cap. xxxiv. 10.
108. Codex Vaticanus, signatus num. 330, bombycinus, saeculi XIV, ut videtur. Perierant Geneseos Capita xxix priora, quae suppleta sunt manu recentiori saeculi XV. Continet pauculas Aquilae et Symmachi lectiones.
127. Codex SS. Synodi Mosquensis, num. xxxi<sup>a</sup> signatus, membranaceus, saeculi IX, ut videtur, constans foliis 440, quorum tamen quinquaginta (non *triginta*, ut Matthaeii notitiam oscitanter exscripsit Holmesius) octo priora chartacea sunt, saeculi XV; quousque etiam, scilicet ad Exod. v. 4, in marginibus notantur lectiones Aquilae, Symmachi, Theodotionis, ac ceterorum. Codicem descripsit C. F. Matthaei in *Accurata Codd. Gr. MSS. Bibl. Mosq. SS. Synodi Notitia*, pp. 45, 46. Idem V. D. lectiones trium interpretum ex hoc codice excerptas in Eichhornii *Repertorio* etc. Tom. IV, pp. 257-278 recondidit; unde suas hausit Holmesius.
130. Codex Caesareus Vindobonensis apud Lambecium num. I, apud Nesselium XXIII, membranaceus, saeculi XI, aut forte X. Incipit a Cap. ii. 21. Post Deut. v. 28 reliqua Pentateuchi alter librarius, sed primo coaeuus, descripsit. In Pentateucho conspiciuntur etiam lectiones Aquilae, Symmachi, Theodotionis, a manu prima in margine laterali et inferiori minio exaratae, sed paene evanidae. Hic codex in enumeratione Holmesiana perverse designatur 131, et vice versa, ut e collatione utriusque codicis, a Francisco Carolo Altero in gratiam operis Holmesiani condita, statim primo intuitu didicimus.



131. Codex Caesareus Vindobonensis, num. III apud Lambecium, LVII apud Nesselium signatus, membranaceus, saeculi, Altero iudice, X, Lagardio autem, XII, scriptis ad marginem scholiis, sed evanidis jam lectuque difficillimis. Nullas omnino habet trium interpretum lectiones.
135. Codex Basiliensis, signatus B. VI. 18, membranaceus, saeculi, ut videtur, XIII, Genesim et partem Exodi ad Cap. xiii. 4 cum Catena Patrum continens. Contulit P. de Lagarde usque ad Cap. xxiv. 1, cujus curis debemus lectiones trium interpretum non paucas, quibus collatio Holmesiana omnino destituta est.
- Arab. 1, 2 sunt duo exemplaria Arabicae Pentateuchi versionis, notis hexaplaribus (⊗ et ↵) insignita; alterum dictum Laud. A. 146, alterum Laud. A. 147. Prius deficit post Deut. xxxii. 45; posterius post Deut. ix. 11. Nomen interpretis est Al-Háreth Ben Senân, qui versionem LXXviralem, non Graecam, sed Syro-hexaplarem Arabicam fecit. Vid. Holmes. in *Praefatione ad Pentateuchum*, fol. \*1 sqq.
- Arm. 1 est e codicibus recentioribus Bibliothecae Palatinae Vindobonensis, num. 3270, saeculi XVI, quem in usum Holmesii diligenter contulit F. C. Alter. Codex habet signum Origenianum ⊗. Subinde finis additamenti notatur duobus punctis ita (:), sed non semper; facile tamen agnoscitur potest, quousque additamentum extendatur. Hoc signum praefigitur additamentis in textu, et fere semper etiam in margine idem appingitur. Obelus (÷) non nisi semel (Exod. xxix. 29) reperitur.

SS. Patrum operibus a Montefalconio adhibitis hodie annumeranda est Catena Nicephori, Lipsiae, anno 1772, duobus voluminibus formae maximae edita, sub titulo: *Σειρὰ ἐνὸς καὶ πεντήκοντα ὑπομνηματιστῶν εἰς τὴν ὀκτάτευχον καὶ τὰ τῶν Βασιλειῶν ἤδη πρῶτον τύποις ἐκδοθείσα, ἀξιῶσει μὲν τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ γαληνοτάτου ἡγεμόνος πάσης Οὐγκροβλακίας κυρίου, κυρίου Γρηγορίου Ἀλεξάνδρου Γκίκα, ἐπιμελεῖα δὲ Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Θεοτόκου*. Hunc quantivis pretii thesaurum ante nos excussit, et ad opus Montefalconii locupletandum adhibuit Jo. Gottfr. Scharfenberg in libello, qui inscribitur: *Animadversiones quibus Fragmenta Versionum Graecarum V.T. a Bern. Montefalconio collecta illustrantur, emendantur*. Spec. I, Lips. 1776. Spec. II, Lips. 1781.

Versionis libri Geneseos Syro-hexaplaris quantum quidem superest, e Codice Musei Britannici signato "Addit. MSS. 14,442," edidit et notis illustravit A. M. Ceriani in *Monumentis Sacris et Profanis* Tom. II, pp. 1-112. Supersunt autem, praeter Capitula sive Synopsin mutilam, Cap. iv. 8—ix. 24, xvi. 2—12, xx. 1—12, xxxi. 53—xxxii. 11, xxxvi. 2—xl. 17, xliii. 1—xlvi. 16, l. 17—24. Quod ad lectiones marginales attinet, viam nobis commodiorem fecit Editor doctissimus, Graecis, si quando ea extrinsecus pro certo colligere liceret; sin minus, Latinis de suo apposis. Nobis autem, per usum duplicis literarum Graecarum formae, incerta, sed probabilia, a certis distinguere satius visum est; quam rationem in progressu operis sui etiam Ceriani nostro probatam esse videmus.

Gregorii Bar Hebraei Commentarii in Genesim specimen edidit F. F. Larsow, Lipsiae, 1850, unde unam atque alteram lectionem ad Cap. i. 2 decerpsimus.

Postremo ex *Nova Versione Graeca Pentateuchi*, e Cod. Veneto a C. F. Ammon Erlangae anno 1790 edita, hic illic pauca delibavimus.



# GENESIS.

## CAPUT I.

1. בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.

*In principio creavit Deus caelum et terram.*

Ο'. ἐν ἀρχῇ (Σ. Θ. ἐν ἀρχῇ<sup>1</sup>) ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. 'Εβρ. βρησίθ...<sup>2</sup>

'Α. ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισεν ὁ θεὸς σὺν τὸν οὐρανὸν (καὶ) σὺν τὴν γῆν.<sup>3</sup>

2. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֶהוֹ וָבֵהוּ. *Terra autem erat vastum et vacuum.*

Ο'. ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. 'Α. ἡ δὲ γῆ ἦν κένωμα καὶ οὐθέν.<sup>4</sup> Σ. ἡ δὲ γῆ ἐγένετο ἀργὸν καὶ

ἀδιάκριτον.<sup>5</sup> Θ. ἡ δὲ γῆ ἦν κενὸν (s. οὐθέν) καὶ οὐθέν.<sup>6</sup>

2. וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֶהוֹ וָבֵהוּ. *Et tenebrae erant super faciem abyssi; et spiritus Dei incubans erat super faciem aquarum.*

Ο'. καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. 'Α. καὶ σκότος ἐπὶ πρόσωπον ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπιφερόμενον ἐπὶ πρόσωπον ὑδάτων. Σ. . . καὶ πνεῦμα θεοῦ

CAP. I. <sup>1</sup> Hieron. Quaest. in Gen. (Opp. T. III, p. 305): "Nam et LXX interpretes, et Sym. et Theod. *in principio* transtulerunt; et in Hebraeo scriptum est BRESITH, quod Aq. interpretatur, *in capitulo*." <sup>2</sup> Origen. Comment. in Psalmos (Opp. T. II, p. 529): ἡ παρ' ἡμῶν Γένεσις ἐπιγεγραμμένη, παρὰ δὲ Ἑβραίοις, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βίβλου, Βρησίθ, ὅπερ ἐστίν, ἐν ἀρχῇ. Hieron. ibid. p. 306: "Sed et hoc sciendum, quod apud Hebraeos liber hic BRESITH vocatur, hanc habentes consuetudinem, ut voluminibus ex principiis eorum nomina imponant." In initio Cod. Reg. 1825 sic ad marg. legitur: βρησίθ. <sup>3</sup> Jo. Philoponus in Hexaëm. p. 10, qui bis sine copula citat, invito Hieron. in Epist. LVII ad Pammach. 11: "Aut quia Hebraei non solum habent ἄρθρα, sed et πρόρθρα, ille κακοζήλως et syllabas interpretatur, et literas; dicitque σὺν τὸν οὐρανὸν καὶ σὺν τὴν γῆν, quod Graeca et Latina lingua omnino non recipit." (Minus probabiliter Corder. in Cat. ad Psalmos, p. 40: ὁ δὲ Ἀκύλας ἐν κεφ. ἐποίησεν ὁ θ. σὺν τῷ οὐρανῷ καὶ τὴν γῆν.) S. Basil. M. Opp. T. I, p. 7 B: ὅπερ ἕτεροι τῶν ἐρμηνευτῶν, σαφέστερον τὸν νοῦν ἐκδιδόντες, εἰρήκασιν ἐν κεφαλαίῳ ἐποίησεν ὁ θ., τουτέστιν, ἀθρόως καὶ ἐν ὀλίγῳ. Basilium compilavit S. Ambros. in Hexaëm. I, 16: "Denique alii

dixerunt ἐν κεφαλαίῳ, quasi *in capite*, quo significatur in brevi et in exiguo momento summa operationis impleta." Sed revera huic interpreti fere superstitione erat pro ראשית κεφάλαιον ponere, nulla omnino sensus loci ratione habita. Cf. Hex. ad Gen. xlix. 3. 1 Reg. xv. 21. Jerem. xlix. 35. Dan. xi. 42. <sup>4</sup> Philop. ibid. p. 52, concinente Cod. 127. Bar Hebraeus affert:  $\text{וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֶהוֹ וָבֵהוּ}$ . "In Cod. Reg. 1825 haec leguntur ex Greg. Nyss., quae inter edita ejusdem opera [T. I, p. 7] habentur: Φανερώτερον δὲ διὰ τῆς ζυμμάχου καὶ Θεοδοτίωνος καὶ Ἀκύλα γραφῆς ἡ τοιαύτη διάνοια σαφηνίζεται: τοῦ μὲν εἰπόντος, ἡ δὲ γῆ ἦν ἀργὸν καὶ ἀδιάκριτον· τοῦ δὲ ἐτέρου, κένωμα καὶ οὐθέν· τοῦ δὲ ἄλλου, οὐθέν καὶ οὐθέν."—Montef. Minus recte Procop. in Gen. p. 19: ὁ γὰρ Ἀκ. ἀντὶ τοῦ ἀόρατος εἶπε κενή. Cf. Hex. ad Deut. xxxii. 10. Jesai. xxxiv. 11. Jerem. iv. 23. <sup>5</sup> Philop. ibid. "In schedis Combefisianis lectio Symmachi sic habet, ἀργὸν καὶ ἀδιαίρετον; sed praestat lectio Philoponi [Cod. 135], et aliorum."—Montef. Pro ἀδιάκριτον stat Bar Hebraeus, vertens:  $\text{וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֶהוֹ וָבֵהוּ}$ . <sup>6</sup> Philop. ibid., Nobil. Lectionem, οὐθέν καὶ οὐθέν, testantur Cod. Reg. supra allegatus, Cod. 135, et Bar Hebr., qui affert:  $\text{וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֶהוֹ וָבֵהוּ}$ .



ἐπιφερόμενον ἐπὶ πρόσωπον ὑδάτων. Θ. καὶ σκότος ἐπὶ προσώπου ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπιφερόμενον ἐπὶ προσώπου τοῦ ὕδατος.<sup>7</sup> Ὁ Σύρος τὸ ἐπεφέρετο, φησὶν, ἐξηγοῦνται ἀντὶ τοῦ συνέθαλπε καὶ ἐξωογόνει τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν, κατὰ τὴν εἰκόνα τῆς ἐπωαζούσης ὄρνιθος, καὶ ζωτικὴν τινὰ δύναμιν ἐνείσης τοῖς ὑποθαλοπομένοις.<sup>8</sup>

3. יהי אור ויהי אור. *Fiat lux: et facta est lux.*

Ο. Θ. γενηθήτω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς. Ἀ. γενέσθω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς. Σ. ἔστω φῶς καὶ ἐγένετο φῶς.<sup>9</sup>

4. אור ותהו. Ο. τὸ φῶς. Ἀ. σὺν τὸ φῶς.<sup>10</sup>

וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. *Et discrevit Deus inter lucem et tenebras.* Ο. καὶ διεχώρισεν (Σ. διέστειλεν<sup>11</sup>) ὁ θεὸς ἀναμέσον τοῦ φωτὸς, καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους. Ἀ. καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς μεταξὺ τοῦ φωτὸς, καὶ μεταξὺ τοῦ σκότους.<sup>12</sup>

5. ויקרא אלהים לאור יום וליחשך קרא לילה.

*Et appellavit Deus lucem Diem; tenebras autem appellavit Noctem.* Ο. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς

τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Ἀ. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῷ φωτὶ, ἡμέρα καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα. Σ. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῷ φωτὶ ἡμέραν καὶ τὴν σκοτίαν ἐκάλεσε νύκτα. Θ. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῷ φωτὶ ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσε νύκτα.<sup>13</sup>

6. ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים יהי למים.

*Et dixit Deus: Fiat expansum solidum in medio aquarum, et discernat aquas ab aquis.* Ο. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀναμέσον ὕδατος καὶ ὕδατος — καὶ ἐγένετο οὕτως.<sup>14</sup> Ἀ. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, καὶ ἔστω διαχωρίζον μεταξὺ ὑδάτων εἰς ὕδατα. Σ. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ ὑδάτων, καὶ ἔστω διαχωρίζον ἐν μέσῳ ὕδατος καὶ εἰς ὕδωρ. Θ. καὶ εἶπεν ὁ θεὸς γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, καὶ ἔσται διαχωρίζον ἀναμέσον ὕδατος εἰς ὕδατα.<sup>15</sup>

7. ויהי כן. Ο. Vacat. ✕ καὶ ἐγένετο οὕτως.<sup>16</sup>

8. ויקרא אלהים לרקיע שמים. Ο. καὶ ἐκάλεσεν

<sup>7</sup> Philop. *ibid.* <sup>8</sup> S. Basil. M. *ibid.* p. 18 C: Πῶς οὖν ἐπεφέρετο τοῦτο ἐπάνω τοῦ ὕδατος; Ἐρῶ σοι οὐκ ἐμαντοῦ λόγον, ἀλλὰ Σύρου ἀνδρὸς σοφίας κοσμικῆς τοσοῦτον ἀφεστηκότος, ὅσον ἐγγὺς ἦν τῆς τῶν ἀληθινῶν ἐπιστήμης. Ἐλεγε τοίνυν τὴν τῶν Σύρων φωνὴν ἐμφατικωτέραν τε εἶναι, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἑβραϊδα γεινῖασιν, μᾶλλον πως τῇ ἐννοίᾳ τῶν γραφῶν προσεγγίζειν. Εἶναι οὖν τὴν διάνοιαν τοῦ ῥητοῦ τοιαύτην. Τὸ ἐπεφέρετο κ. τ. ε. Hieron. *ibid.* p. 306: "Pro eo quod in nostris codicibus scriptum est, *ferēbatur*, in Hebraeo habet *MEREFETH*, quod nos appellare possumus, *incubabat*, sive *confovebat*, in similitudinem volucris ova calore animantis."

<sup>9</sup> Philop. *ibid.* p. 65. <sup>10</sup> Montef. *affert*: Ἀ. καὶ συνείδεν ὁ θεὸς σὺν τὸ φῶς, notans: "Hic et passim in sequentibus Aquila, καὶ συνείδεν ὁ θεός. Ubi Procopius: 'Aquila in sua translatione adjecit verbo *vidit* praepositionem *σὺν*, quae in compositione *cum* significat, ac si diceret *contuitus est, conspexit.*'" In Graecis Procopii p. 27 nihil tale habetur, sed tantum: Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν. Τὸ καλὸν ἐπὶ τῆς κτίσεως οὐκ αἰσθητῆ θεῖα ληπτέον· θεὸς γὰρ οὐχ οὕτως ὀρᾷ· γνώσει δὲ οἰκεία καθ' ἣν ἕκαστον ἑώρα, οὐ πρὸς θεῖαν πάντως καλόν, πρὸς δὲ τὴν χρείαν τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τὴν πρὸς τὰ λοιπὰ συμφωνίαν ἀνάλογον, δι' ἣν καὶ Ἀκύλας τὸ σὺν φιλεῖ προστιθέναι.

Ubi innuitur, ni fallor, usus Aquilae notissimus particulam *אֲנִי* in praepositionem *σὺν* vertendi; neque enim credibile est tam scrupulosum interpretum pro simplici *אֲנִי*, *vidit*, compositum *συνείδεν, intellexit*, posuisse. Praeterea ad v. 31 diserte testatur Philoponus, Aquilam vertisse: καὶ εἶδεν ὁ θεὸς σύμπαν ὅσα ἐποίησε. <sup>11</sup> Philop. *ibid.* p. 73.

<sup>12</sup> Idem *ibid.* <sup>13</sup> "Sic tres interpretes, Aq., Sym., et Theod., nimio scrupulo Hebraico idiomati haerentes... Aq. habet ἡμέρα; alii ἡμέραν. Sic autem infra v. 8 tres interpretes, καὶ ἐκάλεσεν ὁ θ. τῷ στερέωματι οὐρανόν; ubi Aq. οὐρανὸς vertit."—Montef. Lectiones, quarum auctorem non nominat Montef., suspitione non vacant, praesertim quoad posteriorem singularum clausulam, quae cum priore vix consistere potest. Certe Aquilam vertisse, καὶ τὸ σκότος ἐκ. νύκτα, non autem, καὶ τῷ σκότει ἐκ., νύξ, nemo sanus crediderit. Fortasse Montef. in archetypo suo invenit: Ἀ. Σ. Θ. τῷ φωτί. Σ. τὴν σκοτίαν; cetera ex ingenio promens.

<sup>14</sup> Sic sub *☞* Arab. 1. <sup>15</sup> Philop. *ibid.* p. 98. Idem p. 141: διὸ Ἀκ. καὶ Σύμ. πληθυντικῶς εἶπον· γενηθήτω στ. ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων. <sup>16</sup> Cod. 127 in textu; in marg. autem: Ἐνθα κεῖται ἀστερίσκος, κεῖται μὲν ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ, οὐ φέρεται δὲ παρὰ τοῖς Ο'. Sic sine aster. Codd. X, 14, 31, alii.



ὁ θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν ('Εβρ. σουμήν<sup>17</sup>).  
'Α. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῷ στερεώματι, οὐρα-  
νός. Σ. Θ. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῷ στερεώματι  
οὐρανόν.<sup>18</sup>

8. Ο'. — καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν <.<sup>19</sup>

9. וַיִּקְרָא. Congregentur. Ο'. συναχθήτω. 'Α. Σ.  
συστήτω.<sup>20</sup>

וַיִּקְרָא מִקּוֹם אֶחָד. In locum unum. Ο'. εἰς συνα-  
γωγὴν μίαν. Οἱ Γ'. εἰς τόπον ἕνα.<sup>21</sup>

Ο'. ÷ καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐ-  
ρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὄφθη  
ἡ ξηρά <.<sup>22</sup>

10. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְיָצָה אֶרֶץ וְלַמְקוֹהַ הַמַּיִם  
קָרָא יַמִּים. Et appellavit Deus aridam Ter-  
ram; congregationem autem aquarum appellavit  
Mare. Ο'. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξηρὰν  
γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε  
θαλάσσας. 'Α. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τῇ ξηρᾷ,  
γῆ καὶ τοῖς συστήμασι τῶν ὑδάτων (ἐκάλεσε),  
θάλασσαι. Σ. Θ. καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν  
ξηρὰν γῆν τὰ δὲ συστήματα τῶν ὑδάτων  
ἐκάλεσε θαλάσσας.<sup>23</sup>

11. תִּשְׂרֹץ. Germinet. Ο'. 'Α. βλαστησάτω. Σ.  
ἐξαγαγέτω. Θ. ἐξενεγκάτω.<sup>24</sup>

11. גֵּשֶׁן נֶשֶׁן. Gramen tenerum, herbam. Ο'. Θ.  
βοτάνην χόρτου. 'Α. βλάστημα χόρτου.<sup>25</sup>

מְזַרְעֵ זֵרַע. Proferentem semen. Ο'. σπείρον  
( 'Α. Σ. σπερματίζοντα<sup>26</sup>) σπέρμα.

עֹשֶׂה פְּרִי לְמִינוֹ. Fructificantem secundum spe-  
ciem ejus. Ο'. ποιῶν καρπὸν ✕ εἰς τὸ γένος  
αὐτῶν <.<sup>27</sup>

12. מְזַרְעֵ זֵרַע לְמִינֵהוּ. Ο'. σπείρον σπέρμα κατὰ  
γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα. 'Α. Σ. σπερματί-  
ζοντα...<sup>28</sup> Aliter: 'Α. σπερματίζον εἰς τὸ  
γένος αὐτῶν.<sup>29</sup>

14. יְהִי מְאֹרֹת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם  
וּבֵין הַלַּיְלָה. Ο'. γενηθήτωσαν ( 'Α. γενέ-  
σθωσαν<sup>30</sup>) φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐ-  
ρανοῦ — εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς <, τοῦ διαχω-  
ρίζειν ἀναμέσον ( 'Α. μεταξὺ<sup>30</sup>) τῆς ἡμέρας, καὶ  
ἀναμέσον ( 'Α. μεταξὺ<sup>30</sup>) τῆς νυκτός.

15. לְמְאֹרֹת. Ο'. εἰς φαῦσιν. 'Α. εἰς φωστῆρας.<sup>31</sup>

15, 17. לְהָאִיר. Ο'. ὥστε φαίνειν. 'Α. τῷ φαί-  
νειν.<sup>32</sup>

16. אֶת-הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים לְמִשְׁלַח הַיּוֹם וְאֶת-  
הַמְּאֹרֹת הַקְּטָנִים לְמִשְׁלַח הַלַּיְלָה. Lumen  
majus in dominium diei, et lumen minus in  
dominium noctis. Ο'. τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν

<sup>17</sup> Procop. in Gen. p. 46: ὅθεν καὶ λέγεσθαι σουμήν 'Εβραίων  
φωνῇ, ὕδωρ δηλοῦν πεπηγός. <sup>18</sup> Philop. ibid. <sup>19</sup> Sic

sub < Arab. I. Origen. in Epist. ad Africanum (Opp.  
T. I, p. 15): καὶ ἐν τῇ Γενέσει δὲ τὸ, εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν, ἐπὶ  
τῷ γενέσθαι στερέωμα, παρ' 'Εβραίοις οὐχ εὑρίσκεται. Hieron.  
in Comment. in Aggaeum (Opp. T. VI, p. 737): "Denique  
in Genesi cum in primo die dictum sit, et in tertio, et in  
quarto, et in quinto, et in sexto, post consummationem  
operum singulorum, et vidit Deus quia bonum est, in  
secundo juxta Hebraicum, et Aquilam, et Symmachum, et  
Theodotionem non habetur." <sup>20</sup> Nobil., Cod. 127.

<sup>21</sup> Philop. ibid. p. 144: οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, εἰς  
συναγωγὴν μίαν, εἰς τόπον ἕνα, φασί. <sup>22</sup> Sic sub obelo  
Cod. 127; in marg. autem: "Ενθα κείται ὀβελός, οὐ κείται ἐν  
τῷ 'Εβραϊκῷ, παρὰ μόνους δὲ φέρεται τοῖς Ο'. S. Basil. M.  
Opp. T. I, p. 37 C: Πρόσκειται δὲ ἐν πολλοῖς τῶν ἀντιγράφων,  
καὶ συνήχθη—ἡ ξηρά ἀπερ οὔτε τινὲς τῶν λοιπῶν ἐκδεδώκασι  
ἐρμηνέων, οὔτε ἡ χρῆσις τῶν 'Εβραίων ἔχουσα φαίνεται... Τὰ  
τοῖν ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων ὠβελίσται· ὁ δὲ ὀβελός ἀθετήσεως

σύμβολον.

<sup>23</sup> Philop. ibid. p. 162.

<sup>24</sup> Sic Montef.,

non memorato auctore.

<sup>25</sup> Idem.

<sup>26</sup> Cod. 127.

Collatis Hex. ad v. 29, crediderim Aquilam vertisse: (χλόην)  
σπερματίζουσαν σπέρμα; Symmachum autem: (χόρτον) σπερ-  
ματίζοντα σπέρμα. Montef. sine auctore affert: 'Α. σπειρό-  
μενον σπέρμα, quae lectio nihili esse videtur. <sup>27</sup> Sic

Cod. 127, et sine aster. Cod. 17. Ad σπείρον σπέρμα Nobil.  
affert: 'Α. σπερματίζον εἰς τὸ γένος αὐτῶν, quod ad v. 12 recte  
applicat Montef., qui tamen in v. 11 pro Hebraeis, עֹשֶׂה  
פְּרִי לְמִינוֹ אֶשֶׁר יִרְעוּבוּ, Aquilae perperam tribuit: ποιῶν  
καρπὸν σπερματίζον εἰς τὸ γένος αὐτῶν. <sup>28</sup> Cod. 127.

<sup>29</sup> Nobil. ut supra. Mox post ποιῶν καρπὸν Cod. 127 in  
textum infert: ✕ εἰς τὸ γένος αὐτῶν, reclamante Hebraeo.

<sup>30</sup> Sic Montef., tacito auctore; fortasse ex sola collatione  
Hexaplorum ad vv. 3, 4. In textu LXXvirali obelus (⚭)  
est in Arab. I. Deinde ad εἰς φαῦσιν Cod. 127 in marg.  
pingit: εἰς φωτισμόν, ex interpretatione, ut videtur. <sup>31</sup> Sic

Montef., non memorato auctore.

<sup>32</sup> Idem.



εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτός. Ἄ. σὺν τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, καὶ σὺν τὸν φωστῆρα (τὸν) μικρὸν εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός. Θ. τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν φωστῆρα τὸν μικρὸν εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτός.<sup>33</sup> Σ. τὸν φωστῆρα τὸν μείζω εἰς τὸ ἡγεῖσθαι τῆς ἡμέρας, τὸν δὲ φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἡγεμονίαν τῆς νυκτός.<sup>34</sup>

18. וְלַמַּשָּׁל. Ὁ. καὶ ἀρχεῖν (Ἄ. ἐξουσιάζειν<sup>35</sup>).

20. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָצוּ הַיַּמִּים שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעוֹף הַיָּבֵשׁ עַל-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם. Et dixit Deus: Scateant aquae bestiis aquatilibus, animis vivis; alites autem volent super terram, super faciem expansi caelorum. Ὁ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἕρπετὰ ψυχῶν ζώων, καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. Ἄ. ἐξερψάτω τὰ ὕδατα ἕρπετὸν ψυχῆς ζώσης, καὶ πετεινὸν ἰπτάμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ πρόσωπον τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ. Σ. (καὶ) εἶπεν ὁ θεός· ἐξερψάτω τὰ ὕδατα ἕρπετὸν, ψυχὴν ζώσαν, καὶ πετεινὸν πετόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ πρόσωπον στερεώματος οὐρανοῦ. Θ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ἐξερψάτωσαν τὰ ὕδατα ἕρπετὰ, ψυχὰς ζώσας, καὶ πετεινὸν πετόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ πρόσωπον στερεώματος οὐρανοῦ.<sup>36</sup>

21. וְכָל-חַיָּוִת הַיָּבֵשׁ. Ὁ. τὰ κήτη τὰ μεγάλα. Οἱ ἄλλοι τοὺς δράκοντας τοὺς μεγάλους.<sup>37</sup>

26. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ. Ὁ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Ἄ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι ἡμῶν, [καὶ] καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν. Σ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον, ὡς εἰκόνα ἡμῶν, καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν. Θ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ποιήσωμεν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι ἡμῶν, ὡς ἐν ὁμοιώσει ἡμῶν.<sup>38</sup>

וַיְרֵדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ הַרֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ. Et dominantur piscibus maris, et alitibus caeli, et bestiis, et universae terrae, et omnibus reptilibus quae reptant super terra. Ὁ. καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἕρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄ. καὶ ἐπικρατέτωσαν ἐν ἰχθυί τῆς θαλάσσης, καὶ ἐν πετεινῶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν κτήνεσι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῆ, καὶ (ἐν παντί) ζῶα κινουμένῳ ἐπὶ τῆς γῆς.<sup>39</sup>

27. וַיְבָרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵם. וַיְבָרָא אֱלֹהִים בָּרָא אֱתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָא אֹתָם. Ὁ. καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Ἄ. καὶ ἔκτισεν ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἔκτισεν αὐτούς...<sup>40</sup> Σ. καὶ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι διαφόρῳ, ὄρθιον ἢ θεὸς

<sup>33</sup> Philop. *ibid.* p. 175. <sup>34</sup> *Idem ibid.*: Τούτοις καὶ ὁ Σύμμαχος συμφωνεῖ τὸν φωστῆρα—τῆς νυκτός. Τὸ γὰρ, ἡγεῖσθαι, σαφηνίζων εἰς τὸ, ἡγεμονίαν, μετέλαβεν (*leg. μετέβαλεν*), ὅπερ ταυτὸν ἐστὶ τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τῷ ἄρχειν. <sup>35</sup> Origen. *Opp.* T. II, p. 22: καὶ ὁ Ἀκύλας γὰρ τὸ ἀνάλογον ἐτήρησε, ποιήσας ἀντὶ μὲν τοῦ, εἰς ἀρχὰς, εἰς ἐξουσίαν· ἀντὶ δὲ τοῦ, ἄρχειν, ἐξουσιάζειν. <sup>36</sup> Philop. *ibid.* p. 198 (*cum* πετηνὸν *ter* *pro* πετεινόν). *Idem* p. 199: Συμφωνοῦσι δὲ τῇ ἐπαναλήψει (*sc. v. 21*, καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζώων ἕρπετῶν) Θεοδ. καὶ Σύμ. Ὁ μὲν γὰρ... ἕρπετὰ ψυχὰς ζώσας, κατ' εὐθείαν ἀμφότερα, ἵνα ἢ ὡσπερ ἐπεξήγησις τοῦ, ἕρπετὰ, τὸ, ψυχὰς ζώσας· Σύμ. δὲ, ἕρπετὸν ψυχὴν ζώσαν· τουτέστιν, ὅπερ ἐστὶ ψυχὴ ζώσα. <sup>37</sup> Severianus *apud* S. Chrysost. *Opp.* T. VI, p. 467 D: οἱ γὰρ ἄλλοι ἕρμη-

νευταὶ λέγουσιν· ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς ὄρ. τοὺς μ. <sup>38</sup> Philop. *ibid.* p. 209. *Idem* p. 217 Symmacho tribuit καὶ καθ' ὁμ. ἡμῶν; Theodotioni autem *pro* ὡς ἐν ὁμοιώσει, ἐν ὁμοιώμασιν. <sup>39</sup> Sic Montef., tacito auctore. Equidem nullus dubito, antecessorem meum totam hanc lectionem ad normam v. 28 excogitasse, oblitum in Hebraeo ibi legi, non וְעוֹף הַיָּבֵשׁ, sed וְעוֹף הַיָּבֵשׁ. In nostro loco nescio an Aquila verterit: καὶ ἐν παντί κινουμένῳ (*cf.* Hex. ad Psal. cxlviii. 10) κινουμένῳ ἐπὶ γῆς. <sup>40</sup> Philop. *ibid.* p. 244. In textu LXXviralis *pro* κατ' εἰκόνα θεοῦ in Arab. 1, 2 legitur, *ad imaginem suam*; unde conjecerit aliquis, in LXX antiquitus juxta Hebraeum exstitisse, κατ' εἰκόνα αὐτοῦ, κατ' εἰκόνα θεοῦ. Certe editionis hexaplaris ratio tantum non postulare videtur:



ἔκτισεν αὐτόν ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔκτισεν αὐτούς.<sup>41</sup> Θ. καὶ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἔκτισεν αὐτούς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.<sup>42</sup>

28. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-כָּל-חַיָּוְיָ וְאֶת-כָּל-הַיְצֵבֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֶת-כָּל-הַיְצֵבֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֶת-כָּל-הַיְצֵבֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֶת-כָּל-הַיְצֵבֹת אֲשֶׁר עָלֶיהָ. Et benedixit eis Deus, et dixit eis Deus: Fecundi estote, et multiplicamini, et replete terram, et subigite eam; et dominamini piscibus maris, et alitibus caeli, et omnibus animalibus quae reptant super terra. Ο'. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, λέγων· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς· καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ πάσης τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ θεός· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ ὑποτάξατε αὐτήν· καὶ ἐπικρατεῖτε ἐν ἰχθύϊ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐν πετεινῷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν παντὶ ζῳῷ κινουμένῳ ἐπὶ γῆς. Σ. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεός, εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ θεός· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ ὑποτάξατε αὐτήν· καὶ χειροῦσθε τοὺς ἰχθύας τῆς

θαλάσσης, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ ζῶα τὰ ἔρποντα ἐπὶ τῆς γῆς. Θ. καὶ εὐλόγησεν (αὐτοὺς ὁ θεός, καὶ εἶπεν αὐτοῖς) ὁ θεός· αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ ὑποτάξατε αὐτήν· καὶ παιδεύετε ἐν τοῖς ἰχθύσι τῆς θαλάσσης, καὶ ἐν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐν παντὶ ζῳῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς.<sup>43</sup>

29. וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נֹתַתִּי לָכֶם אֶת-כָּל-עֵשֶׂב יָרֵעַ אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ וְאֶת-כָּל-הַיְצֵבֹת אֲשֶׁר-בּוֹ פְּרִיעֵן יִהְיֶה לָכֶם יִהְיֶה לָכֶם לְאֹכֶל. Et dixit Deus: Ecce! dedi vobis omnes herbas proferentes semen, quae sunt super faciem totius terrae, et omnes arbores in quibus est fructus arboris proferens semen: vobis erunt in cibum. Ο'. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπορίμον σπείρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου ὑμῖν ἔσται εἰς βρώσιν. Ἀ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν σύμπασαν χλόην σπερμαίνουσαν σπέρμα ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς...<sup>44</sup> Σ. καὶ εἶπεν ὁ θεός· δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον τὸν σπερματίζοντα σπέρμα τὸν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς· καὶ πᾶν ξύλον ἐν ᾧ ἐστὶ καρπὸς ξύλου σπερματίζοντος σπέρμα, ὑμῖν εἶναι εἰς βρώσιν.<sup>45</sup> Θ. καὶ εἶπεν

✠ ἐν εἰκόνι αὐτοῦ<sup>41</sup>, κατ' εἰκόνα θεοῦ. Et sic reapse sine aster. Cod. 135, Arm. 1, 2, Arm. ed. <sup>41</sup> Idem ibid. Cod. 127 affert: Σ. ἐν εἰκόνι διαφόρῳ ὄρθριον (sic). Philop. ibid. p. 245: ὁ δὲ Σύμ., ἐν εἰκόνι διαφόρῳ, φησὶν· ἦτοι τῷ ἐξαιρέτῳ καὶ κρείττονι παρὰ τὰ λοιπὰ, ἢ τῷ παρὰ τὰ λοιπὰ πάντα διεννηχότι καὶ ἐξηλλαγμένῳ, ὅπερ ἐπεξηγούμενος ἐπήγαγεν· ὄρθριον ὁ θεὸς ἔκτισεν αὐτόν... τὰ γὰρ λοιπὰ πάντα κάτω νεύει τε καὶ κέκλιται ἐπὶ γῆν. Versio plane singularis, et ne versionis quidem nomine digna. Sed hunc interpretem, nimio perspicuitatis studio, vel etiam dogmaticis rationibus obsecutum, hic illic in paraphrastae partes delapsus esse, videbimus in Hex. ad Gen. xviii. 25. Exod. xv. 11. Job. xxi. 13. Psal. lvi. 5. Jerem. xli. 5. Cf. D. Abr. Geiger in libello cui titulus: *Symmachus der Uebersetzer der Bibel* (Jüdische Zeitschrift für Wissenschaft und Leben, 1<sup>er</sup> Jahrgang, pp. 40, 41). <sup>42</sup> Philop. ibid. pp. 244, 245. <sup>43</sup> Idem ibid. pp. 258, 259 (cum scriptura πετηνός). Idem p. 264 ad Theodo-

tionis versionem παιδεύετε, qui Syrorum usus est, ait: εὐλογον δὲ ἡγοῦμαι τὴν παῖ συλλαβὴν διὰ τοῦ εἰ γράφεσθαι, εἰ καὶ ἀσύνηθες Ἑλληνισιν· οὐ παρὰ τὴν παιδείαν, ἀλλὰ τὰς πέδας· ἀντὶ τοῦ, ὑπὸ πέδας αὐτοὺς ἄγετε καὶ δεσμούς. Absurde! Cf. Hex. ad Psal. cix. 2. Ezech. xxxiv. 4. <sup>44</sup> Philop. ibid. p. 265, qui Aquilae continuat: ᾧ ἐν αὐτῷ ψυχὴ κ. τ. εἰ. (v. 30). Reliquam partem v. 29 sic de suo, ut videtur, supplet Montef.: καὶ σὺν πᾶν ξύλον, ἐν ᾧ καρπὸς ξύλου ἐσπαρμένον σπέρμα, ὑμῖν εἶναι (potius ἔσται) εἰς βρώσιν. Idem in *Notis* p. 15: "Ἀκ. ἐσπαρμένον σπέρμα. [Ex Drusio.] In editis Theodoretici Quaest. LI in Gen. σπερμαίνον σπέρμα... Utra autem vera lectio sit, incertum." Immo ἐσπαρμένον non est nisi falsa emendatio Pici pro vitiosa Cod. August. scriptura σπαρμένον, quae, Philopono auctore, in σπερμαίνον vertenda erat. Porro Aquilae lectio, σπερμαίνον σπέρμα non est pro σπέρματος σπορίμου, sed pro σπείρον σπέρμα. Vid. Theodoretici Opp. T. I, p. 65. <sup>45</sup> Philop. ibid. Cod. 127



ὁ θεός· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὸν πάντα χόρτον σπερμαίνοντα σπέρμα τὸν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς· καὶ τὸ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν αὐτῷ καρπὸν ξύλου, σπερμάτων (fort. σπερμαίνον) σπέρμα· ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν.<sup>46</sup>

30. וְלִכְלֵ-חַיַּת הָאָרֶץ וְלִכְלֵ-עוֹף הַשָּׁמַיִם וְלִכְלֵ-רֹמֵשׁ עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה אֶת-כָּל-יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֲכָלָהּ. *Et omnibus animalibus terrae, et omnibus alitibus caeli, et omni quod reptat super terra, in quo est anima viva, (dedi) omnem virorem herbae in cibum.* Ο΄. καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις (΄Α. Σ. ζώοις<sup>47</sup>) τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἐρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν. ΄Α. . . ὃ ἐν αὐτῷ ψυχὴ ζῶσα, σὺν παντὶ λαχάνῳ χλόης εἰς βρῶσιν.<sup>48</sup> Σ. πᾶσί τε τοῖς ζώοις τῆς γῆς, [καὶ] πᾶσί τε τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ κινουμένῳ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ᾧ ἐστὶ ψυχὴ ζῶσα, πᾶν χλωρὸν χόρτου εἰς βρῶσιν.<sup>49</sup> Θ. καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, καὶ παντὶ ἐρπετῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, τῷ ἔχοντι ἐν αὐτῷ ψυχὴν ζωῆς, τὸν πάντα χλωρὸν χόρτον εἰς βρῶσιν.<sup>50</sup>

31. וַיִּרְאֵהוּ אֱלֹהִים אֶת-כָּל-אֲשֶׁר-עָשָׂה וְהִנֵּה-טוֹב. Ο΄. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὰ πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. ΄Α. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς σύμπαν ὅσα (fort. ὃ) ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ ἀγαθὸν σφόδρα. Σ. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἦν καλὰ σφόδρα.<sup>51</sup>

Cap. I. 11. κατὰ γένος — καὶ καθ' ὁμοιότητα <sup>52</sup> 20. ÷ καὶ ἐγένετο οὕτως <sup>53</sup>

## CAP. II.

1. הַשָּׁמַיִם. Ο΄. ὁ οὐρανός. ΄Α. Σ. οἱ οὐρανοί.<sup>1</sup>
2. בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. Ο΄. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ (Οἱ λοιποὶ τῇ ἑβδόμῃ<sup>2</sup>).
- וַיָּשָׁב. *Et cessavit.* Ο΄. καὶ κατέπαυσε (΄Α. διέλειπεν<sup>3</sup>).
4. הָאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת. *Hae sunt origenes.* Ο΄. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως. ΄Α. Σ. αὗται αἱ γενέσεις.<sup>4</sup>
6. וַיֵּלֶךְ מִן-הָאָרֶץ וַיִּשְׁקַף אֶת-כָּל-פְּנֵי הָאֲדָמָה. *Sed vapor ascendebat de terra, et irrigabat universam faciem humi.* Ο΄. πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. ΄Α. καὶ ἐπιβλυσμὸς ἀνέβη

affert: Σ. σπερματίζοντα. <sup>46</sup> Philop. ibid. Pro σπερμάτων, quod manifeste vitiosum est, Montef. tacite correxit σπερμαίνοντος, spreta leniori medicina, σπερμαίνον, vel etiam σπερματοῦν. <sup>47</sup> Cod. 127. <sup>48</sup> Philop. ibid. p. 265.

Idem p. 267: τὸ δὲ, καὶ πᾶν χλωρὸν χόρτου εἰς βρῶσιν, τοῖς τρισὶν εἰρημένον, ἄκ. σαφέστερον ἠρμήνευσεν, εἰπὼν· καὶ (σὺν) παντὶ λαχάνῳ χλόης εἰς βρῶσιν. Montef. vero pro σὺν παντὶ λαχάνῳ χλόης oscitanter dedit σὺν πᾶν λάχανον (om. χλόης). <sup>49</sup> Philop. ibid. p. 265. (Quae autem in fine lectionis Symmacho adstruit Montef., τὸν πάντα χόρτον σπόριμον (adde ex Philopono σπέρμα), ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, ad enarrationem versionis LXXviralis pertinent. Error est Corderii, qui Philoponum edidit.) Procop. in Gen. p. 118: περιττὸς οὖν ὁ, καὶ, ἐν τῷ, καὶ πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν· οὕτω γὰρ ἐκδεδωκέναι καὶ Σύμμαχον, χωρὶς τοῦ, καί. <sup>50</sup> Philop. ibid. (Montef. perperam exscripsit καὶ pro τῷ (ἔχοντι), omisso in fine χόρτον.) <sup>51</sup> Idem ibid. p. 271. <sup>52</sup> Sic sub ÷ vel ÷ Arab. 1, 2. In Hebraeo etiam κατὰ γένος

abest. <sup>53</sup> Sic sub ÷ Montef., tacito auctore. Eadem verba in v. 11 obelo jugulant Arab. 1, 2, reclamante Hebraeo.

CAP. II. <sup>1</sup> Codd. X, 127, 135. <sup>2</sup> Idem. Hieron.: "Pro die sexto in Hebraeo habet diem septimum. Artabimus igitur Judaeos, qui de otio sabbati gloriantur, quod jam tunc in principio sabbatum dissolutum sit, dum Deus operatur in sabbato, complens opera sua in eo, et benedicens ipsi diei, quia in illo universa compleverit." <sup>3</sup> Codd. X (cum διέλειπεν), 127, 135. <sup>4</sup> Codd. 127, 135. Cod. X

affert: ΄Α. αὗται αἱ γ. Sic (cum ΄Α. Σ.) Catena MSS. et schedae Combefis. apud Montef., qui ex iisdem scholium affert: Τὸ, βίβλος, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καθόλου οὐ κεῖται παρ' Ἑβραίοις, ἀλλ' ἐπὶ πλάνῃ (corrigere ex Niceph. ἀλλ' ἔστι πλάνῃ) Ἑβραίου γραφέως, πλανηθέντος ἐν τῇ πλάνῃ ἐκείνου, ἐν ᾧ κεῖται παρὰ μὲν Ἀκύλα· τοῦτο βιβλίον γεννημάτων Ἀδάμ· παρὰ δὲ τοῖς Ο΄· αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων· φήθη γὰρ καὶ ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ βιβλίον παραλείφθαι, καὶ οὕτως αὐτὸ προσέθηκε.



ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότισε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς χθονός.<sup>5</sup>

7. וַיִּצַר יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם עָפָר מִן-הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. *Et formavit Jova Deus hominem ex pulvere humi, et inflavit in nares ejus spiritum vitae; et factus est homo anima vivens.* O'. καὶ ἔπλασεν ✕ κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν (alia exempl. add. λαβών<sup>7</sup>) ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον (Οἱ λοιποὶ εἰς τοὺς μυκτῆρας<sup>8</sup>) αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. 'A. καὶ ἔπλασε κύριος ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς χθονός, καὶ ἐνεφύσησεν ἐν μυκτῆρσιν αὐτοῦ ἀναπνοὴν ζωῆς· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Σ. Θ. καὶ

ἔπλασε κύριος ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ χοῦν ἀπὸ τῆς [γῆς] ἀδαμὰ, καὶ ἐπνευσεν εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ ἀναπνοὴν ζωῆς· καὶ ἐγένετο Ἀδὰμ [ἄνθρωπος] εἰς ψυχὴν ζῶσαν.<sup>9</sup>

8. וַיִּשַׁע יְהוָה אֱלֹהִים גַּן-בְּעֵדֶן מִקְדָּם. *Et plantavit Jova Deus hortum in Eden ab oriente.* O'. καὶ ἐφύτευσεν ✕ κύριος ὁ θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ ('Εβρ. γὰν βεδέμ<sup>11</sup>) κατὰ ἀνατολάς. 'A. καὶ ἐφύτευσε κύριος ὁ θεὸς κῆπον ἐν Ἐδέμ ἀπὸ ἀρχῆθεν.<sup>12</sup> Σ. . . παράδεισον ἀνθηρόν. . .<sup>13</sup>

מִקְדָּם. 'A. ἀπὸ ἀρχῆθεν. Σ. ἐκ πρώτης. Θ. ἐν πρώτοις.<sup>14</sup>

10. וַיְהִי. O'. Vacat. Alia exempl. καὶ γίνεται.<sup>15</sup>

11. פִּישׁוֹן. O'. Φισών (s. Φεισών). 'Ο Ἑβραῖος Φεισών.<sup>16</sup>

<sup>5</sup> Theodoret. Quaest. XXII in Gen., unde sumpserunt Nobil., Niceph. Cf. Hex. ad Job. xxx. 12. Prov. i. 26. Jerem. xlv. 21. (Scriptura ἐπιβλυγμός est in Nobil.; ἐπιβλυγμός autem in Cod. Aug. Theodoret.) Euseb. Emisenus in Cat. Niceph. p. 60: 'Εβραῖος δέ τις φησὶν, ὅτι οὐ λέγει, πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς, ἀλλὰ τι εἶδος φησὶν ἀχλύος ἢ αἰθέρος συνεστῶτος παχυτάτου, οὗ τὴν ἀνάδοσιν ἀπὸ τῆς γῆς γίνεσθαι ἔφη, καὶ καλύπτει τὸ πρόσωπον. <sup>6</sup> Sic Cod. 127, et sine aster. Codd. 14, 25, 31, alii. <sup>7</sup> Sic Comp., Ald., Codd. 15, 16, 18, alii, Philop. <sup>8</sup> Cod. 127. Nobil. affert: 'A. Σ. μυκτῆρα. <sup>9</sup> Philop. ibid. p. 250. Ad duplicem lectionem γῆς ἀδαμὰ cf. ad Cap. iii. 18. <sup>10</sup> Sic sine aster. Comp., Codd. III, 16, 19, 20, alii, Arab. 1, 2. Grabe *Epist. ad Mill.* p. 68: "Asteriscum iterum praefixi auctoritate Anastasii l. c., τὰ ἐξαπλᾶ στιχθέντα allegantis." Graeca Anastasii in Cod. Cantab. sic jacent: καθὰ εἰς τὰ ἀκριβῆ καὶ ἀνόθεντα καὶ ἀρχαῖα τῶν ἀντιγράφων ἐρευνήσαντες μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας εὐρήκαμεν, εἰς τὰ ὑπὸ Κλήμεντος, καὶ Εἰρηναίου, καὶ Φίλωνος τοῦ φιλοσόφου, καὶ τοῦ τὰ ἐξαπλῶς (fort. ἐξαπλᾶ) συστησαμένου στιχθέντα. Ubi vocem στιχθέντα, sensu generaliori pro *distincta, descripta*, non pro *asterisco notata* positam, a Grabio male cum τὰ ἐξαπλᾶ compositam esse quivis videt. <sup>11</sup> Sic Montef., tacito auctore. <sup>12</sup> "Versionem Aquilae habemus ex Basilio [?] et ex schedis Combefis."—Montef. Pro ἀπὸ ἀρχῆς ex Hieronymo rescripsimus ἀπὸ ἀρχῆθεν. Scilicet Aquila pro מִקְדָּם regulariter ponit ἀρχῆθεν (vid. Hex. ad Deut. xxxiii. 15. 4 Reg. xix. 25. Psal. xliii. 2. lxxvii. 34. lxxviii. 152); pro מִקְדָּם igitur ἀπὸ ἀρχῆθεν ponendum erat. (Exempla

cumulavimus propter Lagardium, qui in *Genes.* p. 24 temere affirmat, in nostro loco Aquilam non מִקְדָּם, sed מִקְדָּם legisse.) <sup>13</sup> Hieron.: "Porro EDEN *deliciae* interpretantur, pro quo Sym. transtulit, *paradisum florentem.*" <sup>14</sup> Idem: "Necnon quod sequitur *contra orientem*, in Hebraeo MECEDEM [Lagarde e Codd. Berol. Scaph. MIMIZRA edidit. Fortasse plenius legendum: MECEDEM, non MIMIZRA] scribitur, quod Aq. posuit ἀπὸ ἀρχῆς [Antiquior Reginae liber [et Frising.] ΑΠΟ ΑΡΧΗΘΕΝ; alter corrupte ΑΠΟ ΑΡΧΝΗΗΝ; denique Palat. ΑΠΟ ΑΡΧΝΕΕΝ.—Vallars.] et nos ab *exordio* possumus dicere; Sym. vero, ἐκ πρώτης, et Theod. ἐν πρώτοις, quod et ipsum non *orientem*, sed *principium* significat. Ex quo manifestissime comprobatur, quod priusquam caelum et terram Deus faceret, paradisum ante condiderat, sicut et legitur in Hebraeo: *Plantaverat autem Dominus Deus paradisum in Eden a principio.*" Praeterea Montef. Syri interpretis lectionem e Cod. Reg. 1888 [et Cat. Niceph. p. 66] exscripsit: 'Ο μὲν οὖν Σύρος οὕτως ἔχει γεγραμμένον καὶ ἐφύτευσεν ὁ θ. παράδεισον ἐν Ἐδέμ· ἐξ ἀρχῆς δὲ φησι (φασὶ Niceph.) μὴ κείσθαι ἐν (ἐγκείσθαι idem) τῷ Ἑβραϊκῷ. <sup>15</sup> Sic Codd. 25, 130, teste Lagarde, Cat. Niceph., et Cod. 127 in marg. Lectionem non memorat Holmes. <sup>16</sup> Acacius in Catenis Reg. MSS. [et Cat. Niceph. p. 72]: Τὰ τῶν τεσσάρων ποταμῶν ὀνόματα κατὰ μὲν Ἑβραίουσιν οὕτω καλεῖται· ὁ μὲν πρῶτος Φεισών, ὁ δὲ δεύτερος Γαιών· ὁ τρίτος, Φοράδ· ὁ τέταρτος Ἐδδεκέλ· παρὰ δὲ Ἑλλησι, Γάγγης, Νείδος, Εὐφράτης, Τίγρης. Hieron.: "Nomen uni Phison. Hunc esse Indiae fluvium Gangen putant." Aliter Severianus in Cat. Niceph. p. 70: Φεισών,



12. הַבְּדֵלִיּוֹן. *Bdellium*. Ο'. ὁ ἀνθραξ. Οἱ λοιποὶ βδέλλιον.<sup>17</sup>

וְהַשֵּׁבֶן הַיָּבֵן. *Et gemma onyx (s. sardonix)*. Ο'. καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος (Οἱ λοιποὶ ὄνυξ<sup>18</sup>).

14. קְדַמַּת אֲשׁוּר. *Ab oriente Assyriae*. Ο'. κατέναντι ('Α. ἐξ ἀνατολῆς<sup>19</sup>) Ἀσσυρίων.

15. בְּגִן-עֵדֶן. Ο'. ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς. Σ. ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς ἀκτῆς.<sup>20</sup>

17. לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכַלְתָּהּ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת. *Non comedes de ea; nam in quo die comederis de ea, moriendo morieris*. Ο'. οὐ

φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανείσθε. 'Α... ὅτι ἐν ἡμέρα βρώσεώς σου...<sup>21</sup> Σ. οὐ μὴ φαγῆ ἀπ' αὐτοῦ ἢ δ' ἂν (s. ἢ γὰρ ἂν) ἡμέρα φαγῆ ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔση.<sup>22</sup>

18. לְבַדְּךָ. *Solum*. Ο'. μόνον. Σ. μοναχόν.<sup>23</sup> וְעָרַךְ לְךָ עֹשֶׂה כְּעֹשֶׂה. *Faciam ei adiutorem sicut e regione ejus (sibi similem)*. Ο'. ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν ('Α. ὡς κατέναντι αὐτοῦ. Σ. ἀντικρὺς αὐτοῦ<sup>24</sup>).

19, 20. תְּיָק (bis). Ο'. τὰ θηρία... τοῖς θηρίοις. 'Α. Σ. (τὰ) ζῶα... (τοῖς) ζώοις.<sup>25</sup>

ὄν νῦν λέγουσι Δανούβιον. <sup>17</sup> Cod. X, teste Griesb. Cod. 135 in marg.: 'Α. βδέλλιον, καὶ ἀντὶ πρασίνου ὄνυξ. Cf. Hex. ad Num. xi. 7. <sup>18</sup> Cod. 127. Cf. Hex. ad Exod. xxv. 7. xxxix. 6. Job. xxviii. 16. Hieron.: "Pro carbunculo et lapide prasino, βδέλλιον et ὄνυχα alii transtulerunt." Montef. affert: 'Α. σαρδόνυξ. Σ. Θ. ὄνυξ, ex alio Hieronymi loco, de quo ad Exod. xxxix. 6 videbimus. <sup>19</sup> Cod. X. Cod. 127: Σύ. ἐξ ἀνατολῆς. <sup>20</sup> Hieron.: "Pro voluptate in Hebraeo habet EDEN: ipsi igitur nunc LXX EDEN interpretati sunt voluptatem. Sym. vero, qui florentem paulo ante paradisum transtulerat, hic posuit ἐν τῷ π. τῆς ἄλσης, quod et ipsum amoenitatem et delicias sonat." Pro voce Graecis scriptoribus ignota ἄλσης Vallarsius e quatuor MSS. (quibus accedunt Lagardii tres) ἀκτῆς recepit, cum significatione amoeni secessus, maxime ad maris littus seu propter fluvios, pro quo, praeter Graeca exempla (ut ait) innumera, e Latinis appellat Cic. in Verrem VII, 25: *In acta cum mulierculis jacebat ebrius*; et Virgil. Aen. V, 613: *At procul in sola secretae Troades acta Amissum Anchisen flebant*. Drusius pro ἄλσης infeliciter tentat ἀλοσύνης e glossa Hesychii: ἀλοσύνα ἡδονή; ubi ΑΛΟΣΥΝΑ est falsa scriptura pro ΑΔΟΣΥΝΑ. Mitto conjecturam Jo. Alberti ad locum Hesychii, ΑΛΧΗC nil esse nisi ΑΔΧΗC pro ΑΔΟCΥΝΗC, aut, si mavis, ΗΔΧΗC pro ΗΔΟCΥΝΗC; nam hujusmodi compendia in libris manu scriptis non reperiuntur. Denique Holmesius: "In re dubia, videndum an veri speciem habeat τῆς ἀκμῆς. Origen. in Lexico ap. Hieron. Opp. T. III, p. 626: 'Ἐδέμ τρυφή ἢ ἀκμή. Est τρυφή forte τῶν Ο', et ἀκμή Symmachi. Porro Gen. xviii. 12: 'Α. τρυφερία. Σ. ἀκμή." Equidem, re perpensa, ad Vallarsii sententiam accedo, non tamen ut cum Scharfenbergio in *Animadv.* p. 2 concedam, vocem ἀκτῆ a bonis scriptoribus de amoeni secessu usurpari. Scilicet ad sermonem vulgarem pertinet hic vocabuli usus, in quo *loca convivii et epulationibus commoda ἀκται* audie-

bant. Hoc nos docuit Schol. Venet. ad II. B, 395: "Ἔστι δὲ ἀκτῆ ὁ παραθαλάσσιος καὶ πετρώδης τόπος... Οἶδε δὲ καὶ ἄλλο τι ἢ συνήθεια (*stylus familiaris*) καλούμενον ἀκτῆν, ἀπὸ τοῦ συμβαίνοντος, οἶμαι, τοῖς πλοῖζομένοις λαβούσα. Ἐκεῖνοι τε γὰρ εἰς τοὺς τοιοῦτους τῶν τόπων ἀποβάντες ἐστιῶνται, αὐτῆ τε τοὺς ἐπ' εὐωχίαις ἀφωρισμένους τόπους ἀκτὰς καλεῖ, κἂν τύχῃσι μὴ παραθαλάσσιοι ὄντες. Eodem pertinent Glossae: Amoenia (sic), αἱ ἀκται; necnon locutiones, ἀκτάζειν, *genio indulgere* (Plutarchi Opp. T. II, p. 668: τί δ' οἱ πολλοὶ βούλονται πρὸς θεῶν, ὅταν ἡδέως γενέσθαι παρακαλοῦντες ἀλλήλοις, λέγωσι σήμερον ἀκτάσωμεν), et ἀκταίνειν (= ἀκολασταίνειν, Suida auctore), propter opportunitates quas praebebant ad helluandum et libidinandum tales secessus. Cum hoc convenit usus Latinae vocis *acta* in malam partem, non quidem Virgilianus, sed Ciceronianus, cujus optimum exemplum est Orat. pro Cael. 15: *Accusatores quidem libidines, amores, adulteria, Bajas, actas, convivias, comissationes... jactant*. Cf. ad Cap. xiv. 3. <sup>21</sup> Codd. X, 127, 135 (cum εἰν pro ἐν). <sup>22</sup> "Versio Symmachi Graeca in omnibus Catenis Regiis habetur."—Montef. Theodoret. Quaest. XXXVIII in Gen.: Σ. ἢ δ' ἂν ἡμέρα φ. ἀπὸ τοῦ ξ. θνητὸς ἔση. Cod. 127 affert: Σ. ἢ γὰρ ἂν ἡμέρα. Hieron.: "Morte morieris. Melius interpretatus est Sym. dicens, *mortalis eris*." Minus probabiliter Codd. X, 127, 135: Οἱ λοιποὶ θνητὸς ἔση; immo in priore statim subjungitur: Θ. θανάτῳ ἀποθανείσθε. <sup>23</sup> Cod. 127. Eandem lectionem τοῖς λοιποῖς vindicat Cod. X, Aquilae autem Cod. 135. <sup>24</sup> Codd. X, 127, 135. S. Anastas. in Hexaem. Lib. IX: 'Ομοίως καὶ ἄκ. ὁ δυσσεβῆς Ἑλληνόφρων, καθάψασθαι τοῦ θεοῦ βουλόμενος, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν ποιήσωμεν τῷ ἀνθρώπῳ βοηθὸν κατ' αὐτόν, ποιήσωμεν αὐτῷ β. κατέναντι αὐτοῦ, εἶπε, τουτέστιν, ἀντίδικον καὶ πολέμιον. Ubi particula ὡς male abest. <sup>25</sup> Cod. 127. Cod. 135 affert: 'Α. τοῖς ζώοις. Montef. e Cod. X exscripsit: Σ. ζῶα. 'Α. Σ. ζώοις.



20. כְּנָגְדוֹ. Ο'. ὁμοίος αὐτῷ. Σ. ἀντικρὺς αὐτοῦ.<sup>26</sup>  
 21. סוֹפֹרֶמַת. *Soporem gravem*. Ο'. ἔκστασιν. 'Α. καταφοράν. Σ. κάρον.<sup>27</sup> "Ἐτερος ὕπνον.<sup>28</sup>  
 וַיִּסְגֵּר. *Et clausit*. Ο'. καὶ ἀνεπλήρωσε ('Α. ἀπέκλεισε. Σ. συνέκλεισε<sup>29</sup>).  
 23. וְעַתָּה אֶסְמֵךְ. *Haec tandem aliquando est os de ossibus meis*. Ο'. τοῦτο νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου. Σ. Θ. τοῦτο ἅπαξ ὁστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου.<sup>30</sup>  
 לִזְמַן יִקְרָא נִשְׂאָה וְיִקְרָא יִשְׂרָאֵל. *Haec vocabitur vira*,<sup>31</sup> quia ex viro sumpta est haec. Ο'. αὐτὴ κληθήσεται γυνή ('Εβρ. ἔσσα<sup>32</sup>) ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη (alia

exempl. add. αὐτῆ<sup>33</sup>). Σ. αὐτὴ κληθήσεται ἀνδρὶς, ὅτι ἀπὸ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὐτῆ.<sup>34</sup> Θ. αὐτὴ κληθήσεται λῆψις, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη (αὐτῆ).<sup>35</sup>

Cap. II. 4. ✕ κύριος ὁ θεός.<sup>36</sup> 5. ✕ κύριος ὁ θεός.<sup>37</sup>

CAP. III.

2 (Hebr. 1). וְהָיָה שֶׁרֶפֶן הַחֵמָד מִכָּל הַבְּהֵמָה הַשָּׂדֵה וְהָיָה שֶׁרֶפֶן הַחֵמָד מִכָּל הַבְּהֵמָה הַשָּׂדֵה. *Serpens autem erat callidior omnibus bestiis agri, quas fecerat Jova Deus*. Ο'. ὁ δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος ('Α. Θ. πανούργος. Σ. πανουργότερος<sup>1</sup>)

<sup>26</sup> Cod. 127, qui Aquilae lectionem tribuit. <sup>27</sup> Codd. X, 127, 135 (cum καταφορά). Cf. Hex. ad Gen. xv. 12. 1 Reg. xxvi. 12. Prov. xix. 15. Hieron.: "Pro ecstasi, id est, mentis excessu, in Hebraeo habetur THARDEMA, quod Aq. καταφοράν, Sym. κάρον, id est, gravem et profundum soporem, interpretati sunt." <sup>28</sup> "Hanc lectionem Viri doctissimi Jo. Ernesti Grabe [quem cf. in *Epist. ad Mill.* p. 79] beneficio habemus. Ipse vero mutuatus est ex Anastasio Lib. IX in Hexaëm., cujus duo MSS. codices habentur; alter in Bibliotheca [Joannis Moore] Episc. Norvic. [nunc in Bibliotheca Academiae Cantab., signatus Ff. IV. 2], alter in [Novo] Collegio Oxoniensi. Alius autem habetur in Bibliotheca Colbertina. Locus sic jacet: Ἀντὶ τῆς ἐκστάσεως ὁ μὲν τῶν ἐρμηνευτῶν καταφοράν εἶπεν, ἄλλος κάρον, ἕτερος ὕπνον." <sup>29</sup> Codd. 127, 135. Cod. X: 'Α. ἐπέκλεισεν. Σ. συνέκλεισεν. <sup>30</sup> Nobil. (cum ὀστέων pro ὀστέων), Cod. 135. Procop. in Gen. p. 158: Σύμ. δὲ καὶ Θεοδ. ἀντὶ τοῦ, νῦν, τὸ, ἅπαξ, ἠρμήνευσαν. <sup>31</sup> Festus s. v. *Querquetulanus*: "Feminas quas nunc dicimus, antiqui appellabant *viras*, unde adhuc permanent *virgines* et *viragines*." <sup>32</sup> Origen. Opp. T. I, p. 25: Φασὶ δὲ οἱ Ἑβραῖοι ἔσσα μὲν καλεῖσθαι τὴν γυναῖκα· δηλοῦσθαι δὲ ἀπὸ τῆς λέξεως τὸ, ἔλαβον, ὡς δῆλον ἐκ τοῦ, χῶς ἰσουὸθ ἔσσα, ὅπερ ἐρμηνεύεται, ποτήριον σωτηρίου λήψομαι· ἰς δὲ τὸν ἄνδρα, ὡς φανερόν ἐκ τοῦ, ἔσρη αἷς, ὅπερ ἐστὶ, μακάριος ἀνὴρ. <sup>33</sup> Sic Comp., Codd. III, X, 14, 15, 16, alii. <sup>34</sup> Nobil. affert: Σ. αὐτὴ κληθήσεται ἀνδρὶς. Cod. 127 in marg.: Σ. αὐτὴ κληθήσεται [ἔσσα] ἀνδρὶς, ὅτι ἀπὸ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὐτῆ [ἔστι γυνή]. Vid. not. seq. Cod. 135 ex Apolinario: καλῶς τις καὶ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος (γλώττης) ὀνοματοποιήσας παρώνυμόν τι πεποίηκεν· αὐτὴ κλ. ἀνδρὶς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὐτῆ. Hieron.: "Non videtur in Graeco et in Latino sonare, cur *mulier* appelletur, quia ex viro sumpta sit; sed etymologia in Hebraeo sermone

servatur. Vir quippe vocatur IS, et mulier ISSA. Recte igitur ab IS appellata est mulier ISSA. Unde et Sym. pulcre etymologiam etiam in Graeco voluit custodire, dicens: *Haec vocabitur ἀνδρὶς, ὅτι ἀπὸ ἀνδρὸς ἐλήφθη*; quod nos Latine possumus dicere: *Haec vocabitur virago, quia ex viro sumpta est*." <sup>35</sup> Hieron.: "Porro Theodotio aliam etymologiam suspicatus est, dicens: *Haec vocabitur assumptio, quia ex viro sumpta est*. Potest quippe ISSA secundum varietatem accentus et *assumptio* intelligi." Cod. X in marg.: 'Εσσα, Ἑβραϊστὶ, λῆψις, ἢ ἀνδρὶς. Cod. 127 in marg.: 'Εβρ. Θε. ἔσσα, θλιψις ἀνδρὸς. Συ. αὐτὴ κληθήσεται ἔσσα ἀνδρὶς, ὅτι ἀπὸ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὐτῆ ἐστὶ γυνή. "Haec forsitan in marg. codicis sic se habuerunt:  
 Εβρ. Θε. ἔσσα. θλιψις ἀνδρὸς. Συ. αὐτὴ κληθήσεται ἔσσα ἀνδρὶς, ὅτι ἀπὸ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὐτῆ. ἐστὶ γυνή.

Verba ad sinistram erant more Sinico (quod saepe fit in marginibus codicum) deorsum legenda; sed ea librarius transverso sub ordine legit, atque ita cum vicinis, quae erant separatim legenda, commiscuit. Lego igitur: 'Εβρ. ἔσσα. ἔσσα ἐστὶ γυνή. Θ. λῆψις. Σ. ἀνδρὶς. Σ. αὐτὴ κλ. ἀνδρὶς, ὅτι ἀπὸ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὐτῆ."—Holmes. <sup>36</sup> Sic sub aster. Cod. 127 in marg., Arab. 1. Κύριος om. Codd. X, 14, 15, 16, alii. <sup>37</sup> Sic Codd. X, 127, Arab. 1, et sine aster. Comp., Codd. 19, 25, alii.

CAP. III. <sup>1</sup> Cod. 127. Hieron.: "Pro sapiente in Hebraeo habetur AROM, quod Aq. et Theod. πανούργον interpretati sunt; hoc est, *nequam* et *versipellem*. Magis itaque ex hoc verbo calliditas et versutia, quam sapientia demonstratur." S. Anastas. (MS.) in Hexaëm. Lib. X: ὁ δὲ Σύμ. καὶ ὁ Ἀκ. ἀντὶ τοῦ, φρονιμώτερος, πανουργότερος εἰρήκασι.



- πάντων τῶν θηρίων ('Α. ζώων<sup>2</sup>) τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὃν ἐποίησε κύριος ὁ θεός. 'Α. καὶ ὁ ὄφιν ἦν πανούργος ἀπὸ παντὸς ζώου τῆς χώρας, οὗ ἐποίησε κύριος ὁ θεός.<sup>3</sup>
- 2 (1). **אֵלֵּי־בְרִיָּאֵי לֹא־תֵאֱכָלוּ מִכָּל־עֵץ הַגָּן.** *Siccine dixit Deus: Non comedetis de omni arbore horti?* Ο'. τί ὅτι (Σ. πρὸς τί<sup>4</sup>) εἶπεν ὁ θεός· οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ παραδείσου (Θ. κήπου<sup>5</sup>); 'Α. μὴ ὅτι εἶπεν ὁ θεός· μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ κήπου;<sup>6</sup>
- 6 (5). **וַיִּפְתְּחוּ.** *Tunc aperientur.* Ο'. διανοιχθήσονται. Σ. συνετισθήσονται.<sup>7</sup>
- 9 (8). **לְרֵיחַ הַיּוֹם.** *In aura diei (vespera).* Ο'. τὸ δειλινόν. 'Α. ἐν τῷ ἀνέμῳ τῆς ἡμέρας. Σ. διὰ πνεύματος ἡμέρας. Θ. ἐν τῷ πνεύματι πρὸς κατάψυξιν τῆς ἡμέρας.<sup>8</sup>
- 13 (12). **אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי.** *Quam dedisti mihi sociam.* Ο'. ἦν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ. Σ. ἦν συνώκισάς μοι.<sup>9</sup>
- 14 (13). **הִשְׁיֵאֲנִי.** *Seduxit me.* Ο'. ἠπάτησέ με. 'Α. ἐπηγάγετό με.<sup>10</sup>
- 15 (14). **תִּי־הֵי.** Ο'. τῶν θηρίων. 'Α. Σ. τῶν ζώων.<sup>11</sup>  
**עַל־בְּטֶחְךָ.** *Super ventrem tuum.* Ο'. ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ κοιλίᾳ.<sup>12</sup>  
**עֶפְרָיִם.** Ο'. γῆν. 'Α. χούν.<sup>13</sup>
- 16 (15). **יִשְׁפֹּץ.** *Conteret te.* Ο'. τηρήσει. 'Α. προστρίψει. Σ. θλίψει.<sup>14</sup>
- 17 (16). **וְהָרַגְתִּי.** *Et graviditatem tuam.* Ο'. καὶ τὸν στεναγμόν σου. 'Α. τὰς συλλήψεις σου. Σ. Θ. τὰς κυήσεις σου.<sup>15</sup>  
**הַתְּשׁוּבָתְךָ.** *Appetentia (s. conversio) tua.* Ο'. ἡ ἀποστροφή ('Α. συνάφεια. Σ. ὁρμή<sup>16</sup>) σου.
- 18 (17). **אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבֹרְךָ.** *Maledicta est humus tui causa.* Ο'. ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου. 'Α. ἐπικατάρατος ἡ χθὼν ἕνεκέν σου.<sup>17</sup> Σ. ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τῇ ἐργασίᾳ σου.<sup>18</sup> Θ. ἐπικατάρατος ἡ [γῆ] ἀδαμὰ ἐν τῇ παραβάσει σου.<sup>19</sup>  
**בְּעֵצְבוֹן.** *In labore gravi.* Ο'. ἐν λύπαις. Σ. ἐν κακοπαθείᾳ. Θ. μετὰ μόχθου.<sup>20</sup>
- 20 (19). **עַד שׁוּבְךָ.** *Donec revertaris.* Ο'. ἕως τοῦ ἀποστρέψαι ('Α. ἐπιστρέψαι<sup>21</sup>) σε.



<sup>2</sup> Codd. X, 127. <sup>3</sup> Theodoret. Quaest. XXXI in Gen., et Cod. Reg. 1888. <sup>4</sup> Codd. X, 135. <sup>5</sup> Cod. X. <sup>6</sup> Cod. 135. <sup>7</sup> S. Anastas. (MS.) in Hexaëm. Lib. XI: ὁ Σύμ. εἰς τὸ διανοιχθήσονται, συνετισθήσονται τέθεικεν. Idem ad v. 8: συνετίσθησαν εἴρηκεν (ὁ Σύμ.), τουτέστιν, ἐσοφίσθησαν, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἤλθον τῆς οικείας γυμνότητος τὰ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ὄμματα. Minus probabiliter has lectiones Theodotioni, non Symmacho, vindicant Codd. X, 127. <sup>8</sup> Hieron.: "In plerisque codd. Latinorum, pro eo quod hic posuimus, *ad vesperam, post meridiem* habet; quia τὸ δειλινόν Graecum sermonem ad verbum transferre non possumus; pro quo in Hebraeo scriptum est, *LARUE AIOM*, quod Aq. interpretatus est, ἐν [ἐν deest in tribus codd. apud Lagarde] τῷ ἀνέμῳ τῆς ἡμ., id est, *in vento diei*; Sym. vero, διὰ πν. ἡμ., id est, *per spiritum diei*. Porro Theod. manifestius, ἐν τῷ πν. πρὸς κατάψυξιν τῆς ἡμ., ut meridiano calore transacto, refrigerium aurae spirantis ostenderet." <sup>9</sup> Codd. X, 127, uterque cum scriptura συνώκισάς με. Cod. 135 affert: 'Α. ἦ συνώκισάς με. <sup>10</sup> Codd. 127, 135. Montef., qui post Drusium edidit: "Ἄλλοι· ἐπηγάγετό με, legendum suspicatur ἀπηγάγετό με. Immo optime Graecum est ἐπαγαγέσθαι, *allicere* (cf. Hemsterh. ad Plut. p. 59), sed for-

tasse Symmachum magis quam Aquilam sapit. <sup>11</sup> Cod. X, teste Griesb. Cod. 127: 'Α. τῶν ζώων. <sup>12</sup> Hieron.: "*Super pectus tuum et ventrem tuum. Ventrem LXX addiderunt; ceterum in Hebraeo pectus tantum habet.*" <sup>13</sup> Codd. X, 127. Hieron.: "Pro terra *APHAR* scriptum est, quod nos *favillam et pulverem* possumus dicere." <sup>14</sup> Codd. 127, 135. "Coislin. pro voce τηρήσει in marg. habet *τρίψει*, eraso interpretis nomine."—Montef. Hieron.: "*Ipse servabit caput tuum, et tu servabis ejus calcaneum.* Melius habet in Hebraeo: *Ipse conteret caput tuum, et tu conteres ejus calcaneum.*" <sup>15</sup> Cod. X. In Cod. 127 prior lectio anonyma est. <sup>16</sup> Cod. 127. Cod. X: 'Α. Σ. συνάφεια, ὁρμή. Hieron.: "Pro *conversione* Aq. *societatem* [quod Grabio *ἐταιρία*, Martianaes *συμμαχία* sonabat], Sym. *appetitum* vel *impetum* transtulerunt." Cf. ad Cap. iv. 7. <sup>17</sup> Hieron.: "Et Aquila non discordat, dicens: *Maledicta humus propter te.*" Cod. 127 affert: 'Α. ἕνεκέν σου. <sup>18</sup> Codd. X, 135. <sup>19</sup> Cod. X. Sic, cum ἡ ἀδαμ (sic) pro ἡ γῆ ἀδαμὰ Cod. 135. Cf. ad Cap. i. 7. Hieron.: "Et Theodotion: *Maledicta adama in transgressione tua.*" <sup>20</sup> Codd. X (cum κακοπαθεί (sic)), 127 (cum κακοπαθείαις), 135. <sup>21</sup> Cod. X.



20 (19). הַשּׁוֹב. Ο'. ἀπελεύση. 'Α. ἐπιστρέψη.<sup>22</sup>

21 (20). הַיְהוּה. Eva. Ο'. Ζωή. 'Α. Αἶα. Σ. Ζωογόνος.<sup>23</sup>

23 (22). הִן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֵּנוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע וְעַתָּה פְּנִי-שְׁלַח יָדוֹ. *Ecce! homo factus est sicut unus nostrum, ad sciendum bonum et malum. Nunc autem ne extendat manum suam.* Ο'. ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνη τὴν χεῖρα αὐτοῦ. Σ. ἴδε, ὁ Ἀδὰμ γέγονεν ὁμοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν· νῦν οὖν μηδαμῶς ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.<sup>24</sup>

25 (24). אֶת-הַכְּרִבִּים. Ο'. τὰ χερουβίμ. 'Α. καὶ

ὁ Ἑβραῖος χερουσί.<sup>25</sup>

Cap. III. 23. καὶ εἶπεν ✕ κύριος ◀ ὁ θεός.<sup>26</sup>

CAP. IV.

1. הָיָה-תְּ-אִשׁ קָנִיתִי אֶת-יְהוָה. *Nacta sum virum, juvante Jova.* Ο'. ἑκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. 'Ο Ἑβραῖος καὶ ὁ Σύρος ἑκτησάμην ἄνθρωπον ἐν θεῷ.<sup>1</sup> Σ. ἑκτησάμην ἄνθρωπον σὺν κυρίῳ. "Ἐτερος ἑκτησάμην ἄνθρωπον κύριον."<sup>2</sup>
2. לָלֶחֶם הִסְתִּי. Ο'. καὶ προσέθηκε τεκεῖν. Σ. (καὶ) πάλιν ἔτεκεν.<sup>3</sup>
4. וַיִּשְׁי. *Et respexit.* Ο'. καὶ ἐπείδεν. 'Α. καὶ ἐπεκλίθη. Σ. καὶ ἐτέρφθη. Θ. καὶ ἐνεπύρισεν. 'Ο Σύρος καὶ εὐδόκησεν.<sup>4</sup>

<sup>22</sup> Cod. 127. <sup>23</sup> Cod. X. Minus probabiliter Cod. 127 ad πάντων τῶν ζ. in marg. pingit: Ἀκ. ζωογόνος. <sup>24</sup> Montef. e Cod. X edidit: Σ. ἴδες Ἀδὰμ γέγονεν ὁμοῦ ἀφ' (ἡμῶν) ἐν τῷ γινώσκειν καλὸν ἢ π. "Mihi quidem in hunc fere modum legendae videntur literae dubiae ac detritae: γέγονεν ὁμοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ γινώσκειν κ. καὶ π.; ut alibi אֶת-הַכְּרִבִּים vertitur ἀπ' αὐτοῦ."—Griesbach. "Σ. ἴδε ὁ Ἀδὰμ, cetera ut Griesb. Ita, inspecto codice, et ipsi legimus."—Holmes. Etiam Cod. 127 ad τοῦ γινώσκειν in marg. affert: Σ. ἀφ' ἑαυτοῦ. Accedit Photius in Amphilochiis apud Mai. *S. V. N. C.*, T. IX, p. 25, qui locus integer exscribendus: Καὶ δεύτερον, ἵνα τοῖς τῆς ὑπερορίας κόλποις (fort. κόποις) ἐνταλαιπωρούμενος, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων καὶ τῆς τῶν παθῶν πείρας μάθοι τῆς τε οἰκείας τὸ μέτρον δυνάμεως, καὶ ὡς πολὺ αὐτῷ λυσιτελέστερον ἦν, τῆς ἡμῶν προνοίας ἐξάπτειν τὰ τῆς διανοίας καὶ τῆς πολιτείας κινήματα· ὅσον τε καθέστηκεν ἐνδεὴς τοῦ γινώσκειν ἀφ' ἑαυτοῦ τε τὸ (fort. τό τε) καλὸν καὶ τὸ πονηρόν. Ταύτης δὲ τῆς διανοίας οἶμαι καὶ Σύμμαχον ἐγγὺς γεγονότα τὴν περιοχὴν τοῦ ῥητοῦ ἐκδεδωκένας· ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν ἀφ' ἑαυτοῦ καλὸν καὶ πονηρόν. <sup>25</sup> Cod. 127. <sup>26</sup> Sic Cod. X in marg., et sine aster. Codd. III, 14, 16, alii, Arab. 1, 2.

CAP. IV. <sup>1</sup> Codex quidam Monspelienis, teste Combe-fisio, cum scholio: ὡς ἀνατιθέντος (sic) τὸν πρωτότοκον θεῷ. Sic (cum τῷ θεῷ) Cod. 135. <sup>2</sup> S. Anastas. in Hexaëm. Lib. XII: "Ὅθεν οἱ ἄλλοι τῶν ἐρμηνευτῶν οἱ περὶ Σύμμαχον θανμασίως ἐκδεδώκασιν τὴν τοιαύτην φωνήν. Ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰπεῖν ἐκτ. ἄν. διὰ τοῦ κυρίου, ὁ μὲν εἶπεν· ἐκτ. ἄν. σὺν κυρίῳ, τουτέστιν, ἄνθρωπον ἠνωμένον τῷ κυρίῳ, θεὸν ὄντα ὁμοῦ τε αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον. Ὁ δὲ ἕτερος πάλιν τῶν ἐρμηνευτῶν, ἐκτ. ἄν. κύριον, ἔγραψεν, ἵνα εἴπῃς ἄνθρωπον θεόν, καθὰ καὶ Θωμᾶς εἶπε πρὸς αὐτόν· ὁ κύριός

μου, καὶ ὁ θεός μου. <sup>3</sup> Codd. X, 127. Sic sine nom. Cod. 130. <sup>4</sup> Nobil. affert: "Theod. ἐνεπύρισεν. Αἰ. ἀπεκλήθη, vel ἀπεκλήθη. Sym. ἐτέρφθη. Ed. Syra, εὐδόκησεν." Sic post Drusium Montef. in Hexaplis ad loc., notans: "Ἀκ. καὶ ἀπεκλήθη, vel melius ἀπεκλήθη, delinuitus est. Interpres Procopii Latine: solationem accepit." Procopii Graeca a Maio edita in *Class. Auct. T. VI*, p. 218 sic sonant: 'Ἄλλ' ὁ μὲν προσφέρει τὰ προῦχοντα, ὁ δὲ λίαν ἡμελημένα· τοιγαροῦν ὁ θεὸς οὐρανόθεν πῦρ καθίεις, τὰ τοῦ Ἄβελ μόνον ἀνήλωσεν. Οὕτω γοῦν καὶ Θεοδ. ἐξέδωκεν εἰπὼν, ἐνεπύρισεν· ὁ δὲ Ἀκ., ἀπεκλήθη (sic)· Σύμ. δὲ, ἐτέρφθη· ὁ δὲ Σύρος, εὐδόκησε. Καὶ ὁ μὲν λέγει τῆς ἀποδοχῆς τὸν τρόπον, ὅτι διὰ πυρὸς, ὡς ἐπὶ Μωϋσεῶς καὶ Ἡλίου· ὁ δὲ, ὅτι τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀδὰμ ὀργῆς παρακληθεὶς ὁ θεὸς ἐδέξατο· ὁ δὲ, ὅτι ἐτέρφθη ὡς ἐπὶ ζῶντι τῷ δώρῳ· φαίνεται γὰρ ὁ θεὸς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ κτίζειν τοῖς κινουμένοις ἡδόμενος, καὶ τὰ ἔμψυχα τινῶν (leg. τιμῶν), ἃ δὴ καὶ μόνον εὐλόγησε· τὸ δὲ, εὐδόκησεν, ἐμφαίνει ὡς προῦκρινε τοῦ Ἄβελ τὰ δῶρα. Ὁ δὲ Ἑβραῖος, φασί, καὶ ὁ Σύρος ἄμφω δῶρα καλεῖ. Tandem veram Aquilae manum ipse Montef. e Coisliniano (quocum consentit Cod. 127) feliciter eruit: 'Α. ἐπεκλίθη. Σ. ἐτέρφθη. Θ. ἐπύρισεν. (Cf. nos in *Auctario* ad Jesai. xli. 10, ubi pro Hebraeo אֶת-הַכְּרִבִּים Aquila interpretatus est μὴ ἐπικλίνου.) Ad Theodotionem autem potior videtur lectio ἐνεπύρισεν, partim ex Hieronymo, qui ait: "Unde scire poterat Cain, quod fratris munera suscepisset Deus, et sua repudiasset? nisi illa interpretatio vera est, quam Theod. posuit: *Et inflammavit Dominus super Abel et super sacrificium ejus; super Cain vero et super sacrificium ejus non inflammavit;*" partim ex Chrysostomo, qui tamen lectionem Syro interpreti oscitanter tribuit. Locus est Opp. T. XII, p. 203 D: Λέγεται πῦρ κατέλθον ἀναλαβεῖν τὰς θυσίας· ἀντὶ γὰρ τοῦ, ἐπὶ



5. **וַיִּפֹּל וַיִּפְּלוּ פָּנָיו**. Ο. οὐ προσέσχε. Θ. οὐκ ἐνεπύρισεν.<sup>5</sup>

**וַיִּחַר לְקַוֵּן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו**. *Et exarsit (ira) Caino valde, et cecidit (demissa est) facies ejus.* Ο. καὶ ἐλυπήθη Κάιν (alia exempl. ἐλύπησε τὸν Κάιν<sup>6</sup>) λίαν, καὶ συνέπεσε τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. Ἀ. καὶ ὀργίλον τῷ Κάιν σφόδρα, καὶ ἔπεσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.<sup>7</sup> Σ. καὶ ὠργίσθη...<sup>8</sup>

6. **וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי קַוֵּן לְמַה חָרָה לְךָ**. Ο. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς τῷ Κάιν ἵνατί περίλυπος ἐγένου; Ἀ. καὶ εἶπε κύριος πρὸς Κάιν εἰς τί [τὸ] ὀργίλον σοι;<sup>9</sup> Σ... εἰς τί ὠργίσθη;<sup>10</sup>

7. **הֲלוֹא אִם-הֵיטִיב שָׂאת וְאִם לֹא תֵיטִיב לְפָתַח הַחַיִּת רַבָּץ וְאֵלֶיהָ תִּשְׁקָתוּ וְאִתָּהּ תִּמְשָׁל-בּוֹ**. *Nonne si recte attuleris, (bene est)? et si non recte, ante fores peccatum recubat. Ad te autem erit appetitus (s. conversio) ejus, et tu dominaberis ei.* Ο. οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκης, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλθης, ἡμαρτες; ἡσύχασον πρὸς σὲ ἢ

ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. Ἀ. (οὐκ) ἐὰν ἀγαθύνῃς, ἀρέσεις...<sup>11</sup> Σ. ἀλλ' ἐὰν ἀγαθύνῃς, ἀφήσω· ἐὰν δὲ μὴ ἀγαθύνῃς, παρὰ θύραν ἁμαρτία ἐγκάθηται· καὶ πρὸς σὲ ἡ ὄρμη αὐτῆς, ἀλλ' ἐξουσιάζεις αὐτῆς.<sup>12</sup> Θ. οὐκ ἂν ἀγαθῶς ποιῆς, δεκτόν; καὶ ἂν μὴ ἀγαθῶς, ἐπὶ θύρα ἁμαρτία ἐγκάθηται· καὶ πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφή αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ.<sup>13</sup>

8. **וַיֹּאמֶר קַוֵּן אֶל-הָאֱבֶל**. Ο. καὶ εἶπε Κάιν πρὸς Ἀβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ — διέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον.<sup>14</sup> Schol. Παρ' οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κεῖται τὰ ῥήματα τοῦ Κάιν τὰ πρὸς Ἀβελ, ἀλλ' οὐδὲ παρ' Ἑβραίοις, ἀλλ' ἐν ἀποκρύφῳ φασὶν· παρὰ δὲ τοῖς Ο' κεῖται· ἔχει δὲ αὐτὰ καὶ τὸ Σαμαρειτικόν.<sup>15</sup> Schol. ex Origene: Ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κάιν πρὸς τὸν Ἀβελ οὐ γέγραπται, καὶ οἱ περὶ Ἀκύλαν ἔδειξαν ὅτι ἐν τῷ ἀποκρύφῳ φασὶν οἱ Ἑβραῖοι κεῖσθαι τοῦτο ἐνταῦθα κατὰ τὴν τῶν Ο' ἐκδοχὴν.<sup>16</sup>

Ἀβελ ἐπέβλεψε, καὶ ἐπὶ τὰς θυσίας αὐτοῦ, ὁ Σύρος, καὶ ἐνεπύρισεν, εἶπεν.<sup>5</sup> Hieron., ut supra. Cosmas Indicopleusta apud Montef. *Coll. Nov. PP.* T. I, p. 136 (indicante Schleusner. in *Opusc. Crit.* p. 82): μία τῶν ἐκδόσεων λέγουσα· ἐπὶ δὲ Κάιν καὶ ἐπὶ τὰς θυσίας (sic) αὐτοῦ οὐκ ἐνεπύρισεν.<sup>6</sup> Sic Comp., Ald., Codd. III, X, 15, 16, alii.

<sup>7</sup> Theodoret. Cod. 127 affert: Ἀ. καὶ ὀργίλον τῷ. <sup>8</sup> Cod. 127. <sup>9</sup> Theodoret. Cod. 127: Ἀ. εἰς τί ὀργίλον σύ (sic); <sup>10</sup> Cod. 127. <sup>11</sup> Idem. <sup>12</sup> Idem. Cod. 135: Σ. ἀλλ' ἐὰν—ἐγκάθηται. Montef. ex schedis Combefis. edidit: Σ. ἀλλ' ἐὰν—ἁμαρτία ἔγκειται (sic). Posteriora e Cod. 127 sic exscripsit Matthaei: καὶ πρὸς σὲ ἡ ὄρμη αὐτῆς. Σ. ἀλλ' ἐξουσιάζεις αὐτῆς, quae leviter corrupta esse videntur. Hieron.: “Multo alius in Hebraeo quam in LXX translatoribus sensus est... Nonne si bene egeris, dimittetur tibi; et si non bene egeris, ante fores peccatum tuum sedebit, et ad te societas [cf. ad Cap. iii. 17] ejus; sed tu magis dominare ejus... Quod autem in LXX interpretibus fecit errorem, illud est, quia peccatum, id est, ΑΤΤΑΤΗ, in Hebraeo generis masculini est, in Graeco feminini; et qui interpretati sunt, masculino illud, ut erat in Hebraeo, genere transtulerunt.”

<sup>13</sup> Codd. 127 (cum scripturis ποιῆς et ἄρξης), 135 (cum καὶ ἂν pro καὶ ἂν, et om. καὶ πρὸς σὲ ἢ ἂ. αὐτοῦ). Montef. ex iisdem schedis eruit: Θ. οὐκ ἂν ἀγ. ποιῆς, δεκτόν; καὶ ἂν μὴ ἀγ. ποιῆς, ἐπὶ θύρας ἁμ. ἐγκάθηται· πρὸς σὲ ὄρμη αὐτοῦ, καὶ ἄρξεις αὐτοῦ. Hieron.: “Nonne si bene feceris, dimittetur tibi omne de-

lictum tuum? sive, ut Theod. ait, *acceptabile erit*; id est, munus tuum suscipiam, ut suscepi fratris tui.” <sup>14</sup> Arab. 1, 2 pingunt: **و** (sive **و**) καὶ εἶπε κ.τ.έ., absente metabelo. <sup>15</sup> Montef. ex schedis Combefisii, qui ait: “Ex Regiis Codd. et Cod. Mazarini. Sixtina [Nobil.] habet Cyrilli nomine [omissa clausula, ἀλλ' ἐν ἀποκρύφῳ φ.], cum Cyrillus non habeat.” Hieron.: “*Et dixit Cain ad Abel fratrem suum.* Subauditur, ea quae locutus est Dominus. Superfluum ergo est, quod in Samaritanorum et nostro volumine [LXX] reperitur: *Transeamus in campum.*” <sup>16</sup> MSS. Combefis. Vid. Origen. *Opp.* T. II, p. 30. Ex hoc scholio male intellecto Montef. in Hexaplis posuit: Ἀ. Ο'. διέλθωμεν εἰς τὸ πεδῖον. Scilicet verba, καὶ οἱ περὶ Ἀκύλαν ἔδειξαν, perperam vertit: *Aquila tamen exhibet; cum potius sonent: id quod etiam docet Aquilae versio.* Verum vidit Scharfenb. in *Animadv.* pp. 4, 5, qui insuper pro ἐκδοχὴν probabiliter conjicit ἐκδοσιν. Quod vero affirmat doctissimus Animadvorsor, reliqua verba hujus scholii, ὅτι ἐν τῷ ἀποκρύφῳ κ.τ.έ., vix integra esse posse, quia ὅτι non aptum videtur seriei orationis, errorem ejus notavit Villoison. in *Praef. ad Nov. Vers. Gr.* etc. p. xix, ad usum scholiastarum a solenni voce ὅτι ordiendi provocans, scilicet ut subaudiatur *σημείωσαι* vel *σημειώτιον*. Quod reliquum est, Aquilam clausulam superfluum non legisse luculenter demonstrat aliud scholium in marg. Cod. 127: Ταῦτα ἐκ τοῦ ἀποκρύφου δοκεῖ ὑπὸ τῶν Ο' εἰληφθαι· ἔχειν (sic) δὲ αὐτὰ καὶ



12. תַּתְּתֵּן לָהּ. Ο'. καὶ οὐ προσθήσει .. δοῦναι.  
Σ. ἢ δὲ οὐκέτι (δώσει).<sup>17</sup>  
וַיִּפְּץ. *Vagus et profugus.* Ο'. στένων καὶ  
τρέμων. Σ. ἀνάστατος καὶ ἀκατάστατος.<sup>18</sup>  
Τὸ Ἑβραϊκὸν καὶ οἱ λοιποὶ σαλευόμενος καὶ  
ἀκαταστατῶν.<sup>19</sup>  
13. עֲוֹנִי. *Delictum meum.* Ο'. ἡ αἰτία μου. 'Α.  
ἀνόμημά μου.<sup>20</sup>  
14. הִן גִּירָשְׁתָּ אֹתִי. *Ecce! expulisti me.* Ο'. εἶ  
ἐκβάλλεις με. 'Α. ἰδοὺ ἐξέβαλές με.<sup>21</sup>  
15. לְכֵן. *Propterea.* Ο'. Σ. Θ. οὐχ οὕτως. 'Α.  
διὰ τοῦτο.<sup>22</sup>  
יִקְרַע יְסָדוֹ. *Septuplum punietur.* Ο'. ἑπτὰ

- ἐκδικούμενα παραλύσει. 'Α. ἑπταπλασίως ἐκ-  
δικηθήσεται.<sup>23</sup> Σ. ἐβδόμως ἐκδίκησιν δώσει.<sup>24</sup>  
Θ. δι' ἐβδομάδος ἐκδικήσει.<sup>25</sup>  
15. הַכֹּתֵה. Ο'. ἀνελεῖν. 'Α. πλήξαι. Σ. πατάξαι.<sup>26</sup>  
16. נָיִד. Ο'. Ναῖδ. Σ. ἀνάστατος. Θ. σαλευό-  
μενος.<sup>27</sup>  
18. עֵרָץ. Ο'. Γαιδάδ. 'Α. Ἰράδ.<sup>28</sup>  
לְמַחֲזֵי. Ο'. Μαλελεήλ. *Alia exempl. Μαϊήλ.*<sup>29</sup>  
לְמַחֲזֵי. Ο'. Μαθουσάλα. *Alia exempl. Μα-  
θουσαήλ.*<sup>30</sup>  
23. וְיָלֵד. *Et adolescentem.* Ο'. καὶ νεανίσκον.  
'Α. (καὶ) παιδίον.<sup>31</sup>

τὸ Σαμαρειτικόν ἐν γὰρ τῷ Ἑβραϊκῷ οὐ γέγραπται, οὐδὲ ἐν τοῖς  
περὶ τὸν Ἀκύλαν. <sup>17</sup> Cod. 127. <sup>18</sup> Idem. <sup>19</sup> Pro-  
cop. in Gen. p. 224: τὸ δὲ, στένων καὶ τρ. ἔση ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ  
Ἑβραϊκὸν ἔχει, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἠρμήνευσαν, σαλ. καὶ ἀκατ.,  
τουτέστι, μὴ μένων ἐν ἐνὶ τόπῳ, ἀλλ' ἀλώμενος. Montef. e  
Catenis Regiis [et Nobil.] edidit: 'Ο Ἑβρ. καὶ ὁ Σύρος' σαλ.  
καὶ ἀκαταστατῶν, et sic ex Procopio Cat. Niceph. p. 112.  
<sup>20</sup> Cod. 127, et praem. articulo Cod. 130. <sup>21</sup> Codd. 127  
(cum ἐξέβαλλες), 130, 135 (sine nom.). <sup>22</sup> Hieron. in Epist.  
XXXVI ad Damasum: "VAIOMER LO ADONAI LOCHEN  
CHOL OREG CAIN SOBATHAIM JOCCAMO. Aq.: *Et dixit ei  
Dominus: Propterea* [cf. ad Cap. xxx. 15] *omnis qui occi-  
derit Cain, septupliciter ulcisceretur.* Sym.: *Et dixit  
ei Dominus: Non sic, sed omnis qui occiderit Cain, heb-  
domadas* [sic in MSS., non *hebdomas*, ut in editis] *sive  
septimus, vindicabitur.* LXX et Theod.: *Et dixit ei  
Dominus: Non sic, sed omnis qui occiderit Cain, septem  
vindictas exsolvet.*" <sup>23</sup> Procop. in Gen. p. 229: *Τινὲς δὲ  
ἰδικώτερον, ὅτι δεῖ τὸν Κάιν ἑπταπλασίονα δοῦναι τὴν τιμωρίαν  
καὶ Ἀκύλας γὰρ οὕτως ἐξέδωκεν ἑπταπλασίως ἐκδικηθήσεται.*  
Concinit Syro-hex. *ⲉⲃⲃⲟⲙⲱⲥ ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ ⲉⲃⲃⲟⲙⲱⲥ*. Cf. Psal.  
xi. 7 in LXX et Syro-hex. Hieron. ad loc.: "Pro septem  
vindictis Aq. septupliciter interpretatus est; Sym. septi-  
mum; Theod. per hebdomadem." <sup>24</sup> Procop. in con-  
tinuatione: *Σύμμαχος δὲ ἐβδόμως ἐκδίκησιν δώσει ὅπερ τινὲς  
ἐξέλαβον, ἐν ἑπτὰ γενεαῖς δίκην δώσει.* Syro-hex. affert: *ⲉⲃⲃⲟⲙⲱⲥ*.  
*ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ ⲉⲃⲃⲟⲙⲱⲥ*; ubi Syrum interpretem ἐβδό-  
μως ante oculos habuisse vix dubium esse potest; etsi ex  
versione Hieronymi (qui tamen Symmachi lectionem am-  
bigue tradidit) et explicatione a Procopio memorata, paene  
crediderim Symmachum non inusitatum ἐβδόμως, sed ἑβδο-  
μος s. ἐβδομαῖος posuisse. Cf. ad v. 24. <sup>25</sup> Syro-hex. *ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ*,  
arcte appicto scholio: "Ille quem genuit generatio septima (*ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ*) ἐκδί-

κῆσιν δώσει;" quod ad Symmachi lectionem potius pertinere  
videtur. Hieron.: "Theod. per hebdomadem." Cf. ad  
v. 24. <sup>26</sup> Codd. 127, 130, 135. <sup>27</sup> Syro-hex. *ⲉⲃⲃⲟⲙⲱⲥ*.  
*ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ ⲉⲃⲃⲟⲙⲱⲥ*. Ad στένων καὶ τρέμων (v. 13)  
Cod. 130 in marg. pingit: *ἀνάστατον σάλον. σαλευόμενος.*  
Cod. 127 ad ὄκησεν (v. 16): Σ. ἀνάστατος. σάλου ἢ σαλευόμενος.  
Denique ad Ναῖδ Cod. 135 in marg.: *σάλος.* "Graecas  
interpretum lectiones [Σ. ἀνάστατος. Θ. σαλευόμενος] sumpsi  
ex Appendice Holmesii, in quo tamen quoad textum et  
nomina interpretum satis confuse exhibentur; ego vero  
auctoritate Syri dispescui. Versio quidem Syriaca Sym-  
machi esset ad literam *rebellis*, sed redditum puto servi-  
liter ἀνάστατος, sumpta significatione ex vi radice, licet non  
recte."—*Ceriani.* Ad *ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ* Hos. ix. 17 Syro-hex. affert:  
*ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ*, quod nos indubitanter ἀνάστατοι Graecum  
fecimus. Forma autem *ⲉⲕⲃⲓⲕⲁⲗⲁⲥⲓⲛ* regulariter ponitur pro ἀνε-  
στάτωσε; e.g. Dan. vii. 23 in Syro-hex., et Act. Apost.  
xvii. 6. xxi. 38 in Philox. Cf. Hex. ad Thren. i. 8. Hie-  
ron.: "Quod LXX *Naid* transtulerunt, in Hebraeo *nod*  
dicitur, et interpretatur *σαλευόμενος*, id est, *instabilis et  
fluctuans, ac sedis incertae.* Non est igitur *terra Naid*,  
ut vulgus nostrorum putat; sed expletur sententia Dei,  
quod huc atque illuc vagus et profugus oberravit." <sup>28</sup> Codd. 127, 130 (cum *arad*). <sup>29</sup> Sic Comp., Codd. III,  
14, 19, alii. Cod. 127 in textu: *Μεήλ*; in marg. autem:  
*Μαουιάήλ.* <sup>30</sup> Sic Codd. 16 (cum *-ηλα*), 71, 127 (ut 16),  
alii. Cod. 127 in marg. affert: *Ἐριγέν.* Παρὰ τοῖς Ο' Μα-  
θουσάλα ἔκειτο, ὅπερ διωρθώσαμεν γραφικὴν εὐρόντες πλάνην  
(οὔσαν add. Cod. 130). Ὁ γὰρ Μαθουσάλα υἱὸς ἐστὶ τοῦ  
Ἐνώχ, ἐκ τῆς συνεστόσης (*adhuc superstitis?*) γενεᾶς τῶν ἀπὸ  
Ἀδάμ ὁ δὲ Μαθουσαήλ, ἀπόγονος ὢν τοῦ Κάιν, ἐξώρισται ἀπὸ  
τῶν λοιπῶν τῶν ὄντων ἀπὸ ἐκείνου τῆς προκειμένης γενεᾶς.  
<sup>31</sup> Cod. 127, qui ad *ἄνδρα* lectionem perperam refert. Cf.  
Hex. ad Jesai. ix. 6.



24. כִּי שְׁבַע־תַּיִם יִקְסֶה־קַיִן וְלִמֶךְ שְׁבַע־עַיִם וְשִׁבְעָה.

*Nam septuplum punietur Cainus, et Lamech septuagies et septies. O'. ὅτι ἑπτάκις ἐκδικηθήσεται ἐκ Κάϊν· ἐκ δὲ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 'Α. ὅτι ἑπταπλασίως ἐκδικηθήσεται Κάϊν· καὶ Λάμεχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά.<sup>32</sup> Σ. ὅτι ἑβδομαίος ἐκδίκησιν δώσει...<sup>33</sup> Θ. (ὅτι) δι' ἑβδομάδος ἐξεδίκησε...<sup>34</sup>*

25. וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת כִּי שֵׁת־לִי אֱלֹהִים זָרַע.

*Et appellavit nomen ejus Seth: nam (aiebat) constituit mihi Deus prolem aliam. O'. καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ, — λέγουσα — ἐξανέστησε γάρ μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον. 'Α. καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σήθ, [λέγουσα] ὅτι ἔθηκε μοι ὁ θεὸς σπέρμα ἕτερον.<sup>35</sup>*

26. אָז הוֹחַל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה. *Tunc caeptum est invocare nomen Jovae.*

*O'. οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ ('Ο 'Εβραῖος ΠΙΠΙ<sup>36</sup>). 'Α. τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖν ἐν ὀνόματι (κυρίου). Σ. τότε ἀρχὴ ἐγένετο...<sup>37</sup> 'Ο 'Εβραῖος οὗτος ἤλπι-*

*σεν ἐπικαλεῖσθαι τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ.<sup>38</sup>*

## CAP. V.

1. וְזֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם. *Hic est liber generationum (genealogia) Adami. O'. αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων. 'Α. τοῦτο βιβλίον γεννημάτων 'Αδάμ.<sup>1</sup>*

*בְּדְמוּת. O'. κατ' εἰκόνα. 'Α. ἐν ὁμοιώματι. Σ. ἐν ὁμοιώσει.<sup>2</sup>*

2. אֵת־שֵׁת. *O'. τὸ ὄνομα αὐτοῦ (alia exempl. αὐτῶν<sup>3</sup>).*

3. שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה. *Triginta et centum annos. O'. τριάκοντα καὶ διακόσια (Οἱ λοιποὶ ἑκατὸν καὶ τριάκοντα<sup>4</sup>) ἔτη.*

4. שְׁמֹנֶה עָשָׂר שָׁנָה. *O'. ἔτη ἑπτακόσια (Οἱ λοιποὶ ὀκτακόσια<sup>5</sup>).*

5. אֵת־שֵׁת וְשָׁנָה מֵאוֹת שָׁנָה. *O'. τριάκοντα*

<sup>32</sup> Cod. 130 (cum siglis ὀ καὶ ζ̄). Sic (cum ὀ δὲ Λ. ἑβδ. ἑπτὰ) Cod. 127. <sup>33</sup> Cod. 127, teste Matthaeio. Holmes. e Cod. 127 (per errorem pro 130) affert: Σ. ὅτι ἑβδομαίος ἐκδίκησιν δώσει Κάϊν· Λάμεχ ὀ καὶ ἑβδομαίως (sic). Syro-hex. *ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ ⲙⲉⲛ ⲉⲕⲉⲃⲓⲕⲉⲥⲓⲛ ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ*; quo auctore etiam in priori clausula ἑβδομαίως corrigit Ceriani, vereor ne contra linguam. Praeterea Procop. in Gen. p. 140 Symmachi lectionis, si non ipsissima verba, certe sensum afferens, haec habet: *ὃ συμφωνεῖ Θεοδοτίων ἐρμηνεύσας, δι' ἑβδομάδος ἐξεδίκησεν ἢ ἑβδομαίος ὢν ὁ Λάμεχ τῷ Κάϊν ἀπέδωκε τὴν ἐκδίκησιν, κατὰ Σύμμαχον.* Scilicet vox ἑβδομαίος, etsi quoad usum vulgarem cum ἑβδομος permutetur, vi formae est *is qui septimo die aliquid faciat*, quam notionem in nostro loco ad septimam generationem transtulerunt interpretes. <sup>34</sup> Procop., ut supra. Minus probabiliter Cod. 130: Θ. ὅτι ἑβδομάδας ἐκδικηθήσεται Κάϊν· Λάμεχ ἑβδομήκοντα (sic). <sup>35</sup> Hieron.: “Denique Aq.: *Et vocavit, inquit, nomen ejus Seth, dicens: Quia posuit mihi Deus semen alterum.*” In textu obelus est in Syro-hex. <sup>36</sup> Syro-hex. in marg. *ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ ⲙⲉⲛ ⲉⲕⲉⲃⲓⲕⲉⲥⲓⲛ ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ*. <sup>37</sup> Cod. 130, absente siglo Σ, quod e Syro-hex. posuimus. Hic autem affert: *ⲙⲉⲛ ⲉⲕⲉⲃⲓⲕⲉⲥⲓⲛ ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ ⲙⲉⲛ ⲉⲕⲉⲃⲓⲕⲉⲥⲓⲛ ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ*. Montef. ex omnibus Catenis Regiis et schedis Combefis. edidit: ‘Α. τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖσθαι ἐν ὀν. κ., et sic ex Theodoreto Nobil.

(Locus Theodoretii est Opp. T. I, p. 60, ubi in textu: τοῦ καλεῖσθαι τῷ ὀν.; in marg. autem: τοῦ καλεῖν ἐν ὀνόματι.) <sup>38</sup> Euseb. Emisenus apud Montef., et Cat. Niceph. p. 119: ‘*Ἐν τῷ 'Εβραϊκῷ οὐχ οὕτως λέγει, ἀλλ' οὗτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τῷ ὀν. (Codd. 64, 130: ἐν ὀν.) κ. τοῦ θ., τουτέστιν, υἱὸς θεοῦ λέγεσθαι, καὶ θεός. Οἱ γὰρ ἀπὸ τοῦ Σήθ δίκαιοι γεγονάσιν· ὅθεν ἢ γραφῆ ἐαυτῇ ἀκολουθοῦσα, μετὰ ταῦτα φησι· καὶ εἶδον οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ κ.τ.έ., τουτέστιν, οἱ δίκαιοι. Οὐ γὰρ ἦν ἐπιμξία τῶν υἱῶν Σήθ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Κάϊν.*

CAP. V. <sup>1</sup> Cf. Hex. ad Cap. ii. 4. <sup>2</sup> Codd. 130 (cum ὁμοιώ. bis), 135 (cum Σ. ὁμοίως). <sup>3</sup> Sic Codd. III (in rasura), X, 15, 38, alii, Hieron., Syro-hex. <sup>4</sup> Syro-hex. *ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ ⲙⲉⲛ ⲉⲕⲉⲃⲓⲕⲉⲥⲓⲛ ⲉⲃⲟⲙⲁⲓⲟⲥ*. Euseb. Emis. apud Montef., et Cod. 135 in marg.: “*Ὅτι (ιστέον δὲ ὅτι Cod. 135) ὁ 'Εβραῖος καὶ ὁ Σύρος καὶ ὁ (ὁ om. idem) Σύμμαχος παρὰ ῥ' ἔτη αἰὲ γενεαλογεῖ· καὶ ὑποδείγματος ἕνεκεν, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ 'Αδάμ γέγραπται σλ' γεννᾶν (σλ' ἐτῶν γεννᾶ idem) τὸν Σήθ· ὁ 'Εβραῖος ρλ' προστίθησι δὲ αὐτὰ εἰς ὑπόλοιπον ζωῆς τοῦ 'Αδάμ.* Hieron.: “*Sciendum quod usque ad diluvium, ubi in nostris codd. ducentorum et quod excurrit annorum genuisse quis dicitur, in Hebraeo habeat centum annos, et reliquos qui sequuntur.*” <sup>5</sup> Cod. 127: Οἱ λοιποὶ ὦ. Hieron.: “*Quia in ducentis erraverat, consequenter hic posuit septingentos, cum in Hebraeo hic habeatur octingentos.*”



καὶ ἑννακόσια ἔτη. Ἄ. ἑννακόσια ἔτος καὶ τριάκοντα ἔτος.<sup>6</sup>

6. שָׁנָה וּמֵאֹת שָׁנִים וְחֲמִשָּׁן. Ὁ. πέντε καὶ διακόσια ἔτη. Οἱ λοιποὶ ἑκατὸν καὶ πέντε.<sup>7</sup>

7. שָׁנָה מֵאֹת שָׁנִים וְשִׁמְנֵהּ. Ὁ. ἑπτὰ ἔτη καὶ ἑπτακόσια (Οἱ λοιποὶ ὦς<sup>8</sup>).

9. תְּשַׁעִים שָׁנָה. Ὁ. ἔτη ἑκατὸν ἑννεήκοντα (Οἱ λοιποὶ 5<sup>9</sup>).

10. שָׁנָה מֵאֹת שָׁנִים. Ὁ. καὶ ἑπτακόσια (Οἱ λοιποὶ ὦ<sup>10</sup>).

13. שָׁנָה מֵאֹת שָׁנִים. Ὁ. καὶ ἑπτακόσια (Οἱ λοιποὶ ὦ<sup>11</sup>) ἔτη.

14. וַיְהִי כָל-יְמֵי קַיִן. Ὁ. καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Καϊνᾶν. Aliud exempl. ἐγένοντο οὖν πάντες οἱ χρόνοι Καϊνᾶν.<sup>12</sup>

15. שָׁנָה וְשָׁשִׁים שָׁנִים. Ὁ. πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν (Οἱ λοιποὶ ξε<sup>13</sup>) ἔτη.

16. שָׁנָה מֵאֹת שָׁנִים וְשָׁשִׁים שָׁנִים. Ὁ. ἔτη τριάκοντα καὶ ἑπτακόσια (Οἱ λοιποὶ ὦλ<sup>14</sup>).

19. שָׁנָה מֵאֹת. Ὁ. ὀκτακόσια. (Οἱ λοιποὶ) ψπε.<sup>15</sup>

20. שָׁנָה מֵאֹת וְתִשְׁעַ שָׁנִים וְשָׁשִׁים שָׁנִים. Ὁ.

δύο καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑννακόσια (Οἱ λοιποὶ ὦμζ<sup>16</sup>) ἔτη.

22. וַיִּתְהַלֵּךְ אֵנוֹךְ אִתְּהוָה. Et ambulabat (vitam degebat) Enoch cum Deo. Ὁ. εὐηρέστησε δὲ Ἐνώχ τῷ θεῷ. Ἄ. καὶ περιεπάτει Ἐνώχ σὺν τῷ θεῷ. Σ. (καὶ) ἀνεστρέφετο...<sup>17</sup>

24. וַיִּתְהַלֵּךְ אֵנוֹךְ אִתְּהוָה. Ὁ. καὶ εὐηρέστησεν Ἐνώχ τῷ θεῷ. Ἄ. καὶ περιεπάτει Ἐνώχ σὺν τῷ θεῷ. Σ. καὶ ἀνεστρέφετο Ἐνώχ...<sup>18</sup>

25. שָׁנָה וּמֵאֹת שָׁנִים וְשִׁמְנֵהּ. Ὁ. ἑπτὰ ἔτη καὶ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν. Οἱ λοιποὶ ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ ἑκατὸν ἔτη.<sup>19</sup> Τὸ Ἑβραϊκὸν καὶ τὸ Σαμαρειτικόν (καὶ ἔζησε Μαθουσάλα) ἔτη ρπζ (καὶ ἐγέννησε τὸν Λάμεχ).<sup>20</sup>

26. שָׁנָה מֵאֹת וְשִׁבְעַ שָׁנִים וְשִׁמְנֵהּ. Ὁ. δύο καὶ ὀκτακόσια ἔτη. Alia exempl. δύο καὶ ὀγδοήκοντα ✕ ἔτη ἄ καὶ ἑπτακόσια ἔτη.<sup>21</sup> Οἱ Γ' ὁμοίως (δύο καὶ ὀγδοήκοντα κ.τ.έ.). Οἱ Ο'. δύο καὶ ὀκτακόσια ἔτη.<sup>22</sup> Τὸ Ἑβραϊκὸν καὶ τὸ Σαμαρειτικόν (καὶ ἔζησε Μαθουσάλα μετὰ τὸ γεννηθῆσαι αὐτὸν τὸν Λάμεχ) δύο καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑπτακόσια ἔτη.<sup>23</sup>

<sup>6</sup> Epiphanius De Mens. et Pond. p. 159 C. Idem p. 159 B: Κεῖται ἐν ἀρχῇ τῆς Γενέσεως· οὐαεὶ ἀδὰμ σαλωεῖμ σαμηωθσανᾶ, ὃ ἐρμηνεύεται, ὦ καὶ Ἄκ. ἠκολούθησε, καὶ ἔζησεν Ἄδὰμ τριάκοντα ἔτος καὶ ἑννακόσια ἔτος. Ubi haec, οὐαεὶ ἀδὰμ σαλωεῖμ (rectius σαλωσεῖμ), e v. 3 male huc translata sunt. Deinde pro σαλωεῖμ σαμηωθσανᾶ in versione Epiphanius Syriaca (Mus. Brit. MSS. Addit. 17, 148) emaculatius legitur: σαλωεῖμ σανᾶ οὐθεσαμηὼθ σανᾶ (ساولعيم سانا اوثيسامهوات سانا). In textu LXX virali Syro-hex. legit: ἑννακόσια ἔτη καὶ τριάκοντα ἔτη, in vitis libris Graecis. <sup>7</sup> Syro-hex. سولعيم سانا اوثيسامهوات سانا. Cod. 135: Οἱ λοιποὶ ρέ (non, ut Cod. 127, ρλε). <sup>8</sup> Codd. 127, 135. <sup>9</sup> Cod. 135. Minus probabiliter Cod. 127: Οἱ λοιποὶ 5ε. <sup>10</sup> Cod. 127. <sup>11</sup> Idem. In v. 12 reliquos interpretes ἑβδομήκοντα pro ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν posuisse quivis videt. <sup>12</sup> Syro-hex. in textu: سولعيم سانا اوثيسامهوات سانا. reclamantibus libris Graecis; in marg. autem: سولعيم سانا اوثيسامهوات سانا. <sup>13</sup> Cod. 127. <sup>14</sup> Idem. <sup>15</sup> Idem, sine titulo. <sup>16</sup> Idem. <sup>17</sup> Syro-hex. ./. سولعيم سانا اوثيسامهوات سانا. Cod. 38 in textu: περιεπάτει δὲ (Ἐνώχ) σὺν τῷ θεῷ. Cf. ad

v. 24. <sup>18</sup> Codd. 127, 135. Matthaei e Cod. 127 exscripsit: Σ. καὶ ἀνεστρέφετο Ἐνώχ καταβαίνων; ubi vox καταβαίνων est glossa etymologica nominis Ἰάρεθ, cum lectione Symmachi male confusa. Syro-hex. in marg. eadem habet quae ad v. 22, nisi quod سولعيم sine puncto diacritico jacet. (Ad Sym. cf. Hex. ad Psal. xxv. 3. xxxviii. 7. Mich. ii. 7.) <sup>19</sup> Syro-hex. سولعيم سانا اوثيسامهوات سانا. Arab. in marg.: "Interpretati sunt reliqui: centum et septem et octoginta annos." Sic in textu (sine priore ἔτη) Codd. I, X, 15, 16, alii. <sup>20</sup> Montef. e schedis Combesisii. <sup>21</sup> Sic Syro-hex., et (sine ✕ ἔτη ἄ) Ald., Codd. I (voce ὀγδοήκοντα, teste Grabio, recentissima manu, sed sine dubio super antiquas literas scripta), X, 14, 15, alii. <sup>22</sup> Syro-hex. in marg. <sup>23</sup> Montef. e schedis Combesisii. Hieron.: "Famosa quaestio et disputatione omnium ecclesiarum ventilata, quod juxta diligentem supputationem, quatuordecim annos post diluvium Mathusala vixisse referatur... Restat ergo, ut quomodo in plerisque, ita et in hoc sit error in numero. Siquidem et in Hebraeis et Samaritanorum libris ita scriptum reperi: Et vivit M. centum octoginta septem annis, et genuit L.



29. וַיִּמְעַבְבֵּי. *Et de labore gravi.* Ο'. καὶ ἀπὸ τῶν λυπῶν (Σ. κακοπαθείας<sup>24</sup>).

Cap. V. 7. ✕ ἔτη 4 ἑπτὰ καὶ ἑπτακόσια ἔτη. 8. ✕ ἔτη 4 δώδεκα καὶ ἑννακόσια ἔτη. 10. πεντεκαίδεκα ἔτη καὶ ἑπτακόσια ✕ ἔτη 4. 11. ✕ ἔτη 4 πέντε καὶ ἑννακόσια ἔτη. 13. τεσσαράκοντα ἔτη καὶ ἑπτακόσια ✕ ἔτη 4. 15. πέντε ✕ ἔτη 4 καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη. 16. ἔτη τριάκοντα καὶ ἑπτακόσια ✕ ἔτη 4. 17. ἔτη (fort. — ἔτη 4) πέντε καὶ ἑννεήκοντα ✕ ἔτη 4 καὶ ὀκτακόσια ✕ ἔτη 4. 18. δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἑκατὸν ✕ ἔτη 4. 20. δύο καὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ ἑννακόσια ✕ ἔτη 4. 23. πέντε καὶ ἑξήκοντα ἔτη καὶ τριακόσια ✕ ἔτη 4. 25. ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα ✕ ἔτη 4 καὶ ἑκατὸν ἔτη. 27. ἑννέα καὶ ἑξήκοντα ✕ ἔτη 4 καὶ ἑννακόσια ἔτη. 28. ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα ✕ ἔτη 4 καὶ ἑκατὸν ἔτη. 30. πέντε καὶ ἑξήκοντα ἔτη (fort. ✕ ἔτη 4) καὶ πεντακόσια ἔτη. 31. τρία καὶ πεντήκοντα ἔτη καὶ ἑπτακόσια ✕ ἔτη 4.<sup>25</sup>



*Et vixit M., postquam genuit L., septingentos octoginta duos annos, et genuit filios et filias. Et fuerunt omnes dies M. anni nongenti sexaginta novem, et mortuus est. Et vixit L. centum octoginta duobus annis, et genuit Noe.* A die ergo nativitatis Mathusalae usque ad diem ortus Noe sunt anni trecenti sexaginta novem: his adde sexcentos annos Noe, quia in sexcentesimo vitae ejus anno factum est diluvium: atque ita fit, ut nongentesimo sexagesimo nono vitae suae Mathusala mortuus sit, eo anno quo coepit esse diluvium." Ceterum in v. 28 solus Arab. 2, ut videtur, juxta Hebraeam veritatem duo pro octo habet, invito Syro-hex. <sup>24</sup> Syro-hex. ✕ 72. Cf. Hex. ad Gen. iii. 18. Psal. xv. 4. <sup>25</sup> Syro-hex.

CAP. VI. <sup>1</sup> Sic Comp., Codd. III, X, 14, 15, 16, alii, et Syro-hex. <sup>2</sup> Sic Codd. III, 37, 72, 75. Syro-hex. in marg. ✕ 72. S. Cyril. in Cat. Niceph. p. 129: οἶδαμεν οὖν ὅτι τῶν ἀντιγράφων τινὰ περιέχει σαφῶς ἰδόντες δὲ οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων. Procop. in Gen. p. 249: γράφεται καὶ ἄγγελοι θεοῦ καὶ φασὶ τινες τὰς ἀποστατικὰς αὐτὸν λέγειν δυνάμεις. <sup>3</sup> Montef. e schedis Combe-fisii et Catenis MSS. Sic Cod. 130, et S. Cyril. ibid. Cod. 127 affert: 'A. οἱ υἱοὶ τῶν θεῶν. Syro-hex. ✕ 72. ✕ 72. <sup>4</sup> Montef. ex iisdem (cum υἱοὶ pro οἱ υἱοὶ, et var. lect. δυναστῶν). S. Cyril. ibid.: Σύμ. δὲ αὐτὸ ἀντὶ τοῦ, υἱοὶ τῶν θεῶν, ἐκδέδωκεν, οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων. Procop.

## CAP. VI.

1 (Hebr. v. 32). וַיִּוֹלְדוּ. Ο'. καὶ ἐγέννησε (alia exempl. add. Nōe<sup>1</sup>).

3 (vi. 2). וַיִּרְאוּ בְנֵי-הָאֱלֹהִים תְּבָנוֹת בְּנֹתַי. *Et viderunt filii Dei (Sethitae) filias hominum (Cainitidas).* Ο'. ἰδόντες δὲ (οἱ) υἱοὶ (alia exempl. οἱ ἄγγελοι<sup>2</sup>) τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων. 'A. ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τῶν θεῶν τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων.<sup>3</sup> Σ. καὶ ἰδόντες οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων.<sup>4</sup> Θ. καὶ ἰδόντες υἱοὶ τοῦ θεοῦ...<sup>5</sup>

4 (3). לֹא-יִרְדּוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֹלָם. *Non imperabit (s. humiliabitur) spiritus meus in homine in perpetuum.* Ο'. οὐ μὴ καταμείνη τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις — τούτοις<sup>6</sup> εἰς τὸν αἰῶνα. Σ. οὐ κρινεῖ τὸ πνεῦμά μου τοὺς ἀνθρώπους αἰωνίως.<sup>7</sup>

5 (4). הַגִּבּוֹרִים. *Gigantes (gigantes).* Ο'. Θ. οἱ δὲ γίγαντες. 'A. οἱ ἐπιπίπτοντες. Σ. οἱ βίαιοι.<sup>8</sup>



in Gen. p. 251: ὁ δὲ Σύμ., οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων, ἐξέδωκεν ἀντὶ τοῦ, τῶν ἀγίων τῶν ὑπὸ θεοῦ πρὸς τοὺς ἀθεστηκότας δυναμουμένων. Etiam Cod. 127: Σ. οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων. Denique Syrus noster: ✕ 72. Hieron.: "Verbum Hebraicum ELOIM communis est numeri; et Deus quippe et dii similiter appellantur: propter quod Aq. plurali numero filios deorum ausus est dicere, deos intelligens sanctos sive angelos. Deus enim stetit in synagoga deorum; in medio autem deos discernit (Psal. lxxxii. 1). Unde et Sym. istiusmodi sensum sequens, ait: *Videntes filii potentium filias hominum, et reliqua.*" <sup>5</sup> Montef. Syro-hex. affert: Θ. καὶ (ἰδόντες) υἱοὶ τοῦ θεοῦ (✕ 72). <sup>6</sup> Obelus est in Syro-hex. <sup>7</sup> Nobil. et Catenae MSS. apud Montef. Sic Codd. X (cum μὴ κρίνη), 130, 135 (cum εἰς αἰωνίους pro αἰωνίως). <sup>8</sup> Codd. X, 127, 130 (cum οἱ ἐπ. ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς), 135. Syro-hex. ✕ 72. Hieron.: "In Hebraeo ita habet: *Cadentes erant in terra in diebus illis, id est, ANNAPHILIM...* Pro cadentibus sive gigantibus, violentos interpretatus est Sym." Idem in Comment. ad Jesai. lxvi. 7: "Geneseos quoque narrat liber, quod postquam coeperunt homines multi fieri, qui numerus semper in vitio est, et filiae eis natae sunt, acceperunt eas, non angeli, sed filii Dei, de quibus orti sunt gigantes, sive ut in Hebraeo scriptum est, ἐπιπίπτοντες, id est, irruentes."



5 (4). הַגִּבּוֹרִים. *Heroes*. O'. οἱ γίγαντες. 'A. (οἱ) δυνατοί. Σ. (οἱ) βίαιοι.<sup>9</sup>

6 (5). עָרָא רַע. *Omnino malus*. O'. ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρά. 'O δὲ 'Εβραῖος ἀντὶ τοῦ, ἐπιμελῶς, φυσικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ.<sup>10</sup>

כָּל-הַיּוֹם. *Toto die*. O'. πάσας τὰς ἡμέρας. 'O 'Εβραῖος καθ' ἡμέραν.<sup>11</sup>

7 (6). וַיִּנְחַץ יְהוָה בְּיַעֲקֹב אֶת-הָאָדָם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. *Et penituit Jovam quod fecisset hominem in terra, et doluit in corde suo*. O'. καὶ ἐνεθυμήθη ('A. μετεμελήθη. Σ. ἀπέστρεψεν<sup>12</sup>) ὁ θεὸς, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διενόηθη ✕ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.<sup>13</sup> 'A. καὶ μετεμελήθη κύριος, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διεπονήθη πρὸς καρδίαν αὐτοῦ.<sup>14</sup>

8 (7). כִּי נִחַמְתִּי. O'. ὅτι ἐνεθυμήθην (alia exempl. ἐθυμώθην<sup>15</sup>). 'A. ὅτι μετεμελήθην.<sup>16</sup>

10 (9). וַיְהִי-וְהָיָה אִם-לֹא-יִשְׁתַּחֲוֶה. O'. τῷ θεῷ εὐηρέστησε. 'A. σὺν τῷ θεῷ περιεπάτει. Σ. τῷ θεῷ ἐπηκολούθησεν.<sup>17</sup>

14 (13). וְקֵץ. *Finis*. O'. καιρός. 'A. τέλος. Σ. πέρασ.<sup>18</sup>

15 (14). עֵצֵי-גִּזְרִים. *Arbores piceas*. O'. ἐκ ξύλων τετραγώνων ('Αλλος ἀσήπτων<sup>19</sup>). 'Αλλος ἐκ ξύλων κεδρίνων.<sup>20</sup>

וַיַּעַשׂ קִנְיִם. *Nidulos facies*. O'. νοσσιὰς ποιήσεις. Σ. καλιάς ποιήσεις.<sup>21</sup>

וַיִּכְפֹּר. *Et oblines*. O'. καὶ ἀσφαλτώσεις. 'A. (καὶ) ἀλοιφήσεις.<sup>22</sup>

בְּבֹרֶךְ. *Pice*. O'. τῇ ἀσφάλτῳ. 'A. ἀλοιφῇ.<sup>23</sup>

16 (15). הַתְּבַה... הַתְּבַה. *Eam... arcae*. O'. τὴν κιβωτόν... τῆς κιβωτοῦ. Σ. (τὸ) ἱλαστήριον... (τοῦ) ἱλαστηρίου.<sup>24</sup>

17 (16). וַיִּשְׂרַח לְהַבָּה. *Lumen (fenestras) facies arcae*. O'. ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν

<sup>9</sup> Cod. 135. Syro-hex. ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ. Minus emendate Cod. 127: 'A. δυσιάτοι. Σ. βίαιοι. Cod. 130 autem ad γίγαντες in priore loco post lectionem Aquilae continuat: "Ἄλλοι δυσιάτοι, βίαιοι. Etiam Nobil. ad priorem locum mendose affert: 'A. οἱ ἐπιπίπτοντες, οἱ βίαιοι. Σ. οἱ δυσιάτοι βίαιοι. Pro δυσιάτοι Scharfenb. in *Animadv.* p. 5 δυνατοὶ emendabat, sed minus probabiliter Symmacho vindicabat. Cf. Hex. ad Gen. x. 8. Amos ii. 16. <sup>10</sup> Procop. in Gen. p. 253. Cf. ad Cap. viii. 21. <sup>11</sup> Idem p. 252: ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ καθ' ἡμέραν. τὸ, πάσας τὰς ἡμέρας, τὸ 'Εβραϊκὸν οὐκ ἔχει. <sup>12</sup> Nobil., Codd. 127, 135. Cod. 130: 'A. καὶ μετεμελήθη κύριος. Σ. καὶ ἀπέστρεψεν. Syro-hex. affert: ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ. Procop. ibid.: καὶ τὸ ἐνεθυμήθη δὲ τὸ 'Εβραϊκὸν ἔχει διενόηθη ἢ προσέσχεν, ἐνταῦθα μόνον ἀλλαχοῦ δὲ, εἴ που ἔχει, μετεμελήθη δηλοῖ, ἢ παρεκλήθη. <sup>13</sup> Sic Codd. 127, 130 (in marg.), et sine aster. Cod. 78, Arab. 1, 2. Syro-hex. pingit: ✕ καὶ διενόηθη ἐν τῇ κ. αὐτοῦ, sine cuneolo. <sup>14</sup> Sic Catena MSS. Regiae (=Cat. Niceph. p. 134) ex Diodoro Tharsensi, quae omnes ὁ θεὸς pro κύριος venditant. Correximus e Cod. 130. <sup>15</sup> Sic Codd. I, III, 33, 55, alii, Arab. 1, 2, Syro-hex. (ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ). <sup>16</sup> Codd. X, 135. Syro-hex. ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ. "Sic in Ed. Rom. et codd. nostris."—Montef. Immo Nobil. notat: "L[iber] V[etus]: ὅτι μετεμελήθην;" et sic in textu Ald., Codd. 31, 68, alii. <sup>17</sup> Codd. Reg. 1871, teste Montef. (=Cod. 64

Holmesii, qui ex eo mutile exscripsit: 'A. σὺν τῷ θεῷ... τῷ θεῷ ἐπη...), 130. Paulo aliter Cod. X: 'A. Σ. σὺν τῷ θεῷ περιεπάτει. Nobil. affert: Schol. σὺν τῷ θ. περιεπάτει. τῷ θεῷ ἐπηκολούθησεν. <sup>18</sup> Nobil., Codd. 64, 130. Cod. X affert: 'A. τέλος. Syro-hex. ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ. Cod. 135 in marg. affert: 'O 'Εβραῖος καὶ ὁ Σύρος, πέρασ ἢ τέλος ἢ πλήρωμα. <sup>19</sup> Cod. X in marg. ἀσίπτων, s. ἀσίπτων, teste Holmesio. (Griesbach. ex eodem exscripsit: 'A. ἀσίπτων, s. ἀσίπτων.) Duplicem lectionem, ἐκ ξ. τετρ. ἀσήπτων, habent Codd. 20, 56, alii. <sup>20</sup> Sic Cod. 56 in marg. cum Onkelos et Graeco-Venet. Procop. in Gen. p. 256: ποιήσον δὲ σεαυτῷ, φησὶ, κιβωτόν ἐκ ξύλων ἀσήπτων ἢ κεδρίνων ὁ 'Εβραῖος τὸ, τετραγώνων, φησὶν ἐπὶ πλακῶν πυξίνων. Unde Montef. eruit: "Ἄλλος ἐπὶ πλακῶν πυξίνων. Denique Hieron.: "Pro quadratis lignis, bituminata legimus in Hebraeo." <sup>21</sup> Nobil. Procop. in Gen. p. 257: νοείσθω δὲ καθ' ἐκάστην ὀροφὴν ἀπολαμβανόμενα χωρία ὑπὲρ τοῦ χωρίζεσθαι τὰ ἀνομοιογενῆ ζῶα, ἀπερ καλεῖ νοσσιὰς, ὁ δὲ Σύμ. καλιάς. <sup>22</sup> Nobil., Codd. 64, 127, 130. "In Cod. Regio 1871 optimae notae legitur ἀλοιφώσεις... quae lectio non spernenda."—Montef. Sic Cod. 64, teste Holmes. <sup>23</sup> Nobil., Codd. X, 64, 127, 130. Syro-hex. ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ. <sup>24</sup> Montef. ad ܠܗܘܢ ܗܘܘܢ ܕܢܗܘܢ (v. 15) affert: Σ. ἱλαστηρίῳ, cum notula: "Lectionem Symmachi exscripsimus ex eodem Cod. Regio 1871 [=Holmes. 64]. Habuerat autem ille, ἱλάσεις ἱλαστηρίῳ. . sed primam



κιβωτόν. 'Α. μεσημβρινὸν (ποιήσεις) τῇ κιβωτῷ. Σ. διαφανὲς ποιήσεις.<sup>25</sup>

17 (16). וּפְתָחַ. *Et ostium.* Ο'. τὴν δὲ θύραν. 'Α. ἄνοιγμα. Σ. Θ. θύραν.<sup>26</sup>

תַּהֲתִים וְשְׁלִישִׁים תַּעֲשֶׂהָ. *Infima, secunda et tertia (cubicula) facies eam.* Ο'. κατάγαια διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν. Σ. κατὰ δίστεγα καὶ τρίστεγα ποιήσεις αὐτήν.<sup>27</sup>

19 (18). וְתַבְרִיתִי. Ο'. τὴν διαθήκην ('Α. Σ. συνθήκην<sup>28</sup>) μου.

20 (19). וּמִכָּל-חַי. *Et ab omni vivente.* Ο'. καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων. *Alia exempl.* καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, — καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν<sup>29</sup>. 'Α. Σ. (καὶ ἀπὸ πάντων τῶν) ζώων.<sup>30</sup>

Cap. VI. 18. καὶ ὅσα ἐὰν — ἦ ἐπὶ τῆς γῆς.<sup>31</sup>

vocem omisit scriba Regii codicis." Ad τῇ ἀσφάλτῳ Holmes. e Cod. 130 exscripsit: Σ. ἰλαστηρίον (integra lectio est: 'Α. ἀλοιφήσεις ἀλοιφή. Σ. ἰλαστηρίον), notans: "Hoc referendum, ut videtur, ad τῆς κιβωτοῦ, infra; et ex adverso lineae, in qua sunt istae voces, Cod. 64 habet Σ. ἰλαστηρ... [non, ut Montef., ἰλαστηρίω]." De Cod. 127 idem testatur Matthaeus: "ἀσφάλτῳ] 'Ακ. ἀλοιφή. Montef. ad h. l. ex Symmacho laudat ἰλαστηρίω. In nostro cod. autem legitur paulo inferius, casu, ut videtur, quarto, ex adverso vocab. κιβωτόν, Σύ. ἰλαστήριον." Postremo Syro-hex. ad τὴν κιβωτόν (v. 16) lectionem refert: Σ. ἰλαστήριον (כַּסֵּוּ לַסֵּוּ). His non obstantibus, si quis, suadente Hebraeo, Montefalconio calculum adjecerit, a nobis quidem non culpabitur.<sup>25</sup> Nobil. affert: 'Α. μεσημβρινόν. Σ. διαφανὲς ποιήσεις. Cod. X: Σ. διαφανές. 'Α. μεσημβρινὸν τῇ κιβωτῷ. Cod. 130: 'Α. μεσημβρινὸν ποιῶν κιβωτῷ. Σ. διαφανές. Cod. 135: Σ. διαφανή (sic). 'Α. μεσημβρινόν. Tandem Syro-hex.: 'Α. μεσημβρινόν (כַּסֵּוּ לַסֵּוּ). Σ. διαφανές (לִי־סוּ). Hieron.: "Pro eo quod est, colligens facies arcam, in Hebraeo habet, meridianaum facies arcae, quod manifestius interpretatus est Sym., dicens διαφανές, hoc est, dilucidum facies arcae, volens fenestram intelligi."<sup>26</sup> Procop. in Gen. p. 259: Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν παρατηρήσαμεν ὅτι οὐκέτι ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω θύραν ἀνέφξεν ὁ Νῶε, ἀλλὰ θυρίδα (Cap. viii. 5), ἵνα ἀποστείλῃ τὸν κόρακα. Βίαιον δέ τις τὴν παρατήρησιν ὑπελάμβανεν, εἰ μὴ καὶ αἱ λοιπαὶ ἐκδόσεις δεύτερον μὲν θυρίδα περιείχον

## CAP. VII.

4. וְכָל-הַיְקוּם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי. *Omnem substantiam quam feci.* Ο'. πᾶν τὸ ἀνάστημα ὃ ἐποίησα. *Alia exempl.* πᾶσαν τὴν ἐξάνστασιν ἣν ἐποίησα.<sup>1</sup>

8. Ο'. — καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν (4).<sup>2</sup> *Alia exempl.* (—) καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν (4).<sup>3</sup>

וּמִן-הָעוֹף. Ο'. Vacat. ✕ καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν 4.<sup>4</sup>

11. בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר. Ο'. ἑβδόμη καὶ εἰκάδι. Οἱ λοιποὶ ζ' καὶ ἰ.<sup>5</sup>

תְּהוֹם רַבָּה. *Oceani magni.* Ο'. τῆς ἀβύσσου ✕ τῆς πολλῆς 4.<sup>6</sup>

וְאֲרָבַת. *Et cataractae (Anglice, flood-gates).* Ο'. καὶ οἱ καταράκται (potior scriptura καταράκται). 'Α. Σ. (καὶ) αἱ θυρίδες.<sup>7</sup>

12. הַגֶּשֶׁם. Ο'. ὁ ὑετός. 'Α. ὄμβρος. Σ. χειμῶν.<sup>8</sup>

ἀνοιγομένην ὑπὸ τοῦ Νῶε, πρότερον δὲ θύραν ἢ ἄνοιγμα ἔλεγον προστεταχέναι τὸν θεὸν τῷ Νῶε ποιῆσαι ἐκ πλαγίων τῆς κιβωτοῦ. Θύραν μὲν γὰρ ὁ Θεοδ. καὶ Σύμ., ἄνοιγμα δὲ ὁ 'Ακ. ἐποίησε.

<sup>27</sup> Idem ibid. p. 257: τοῦτο δὲ καὶ ὁ Σύμ. σαφῶς ἐξέθετο εἰπὼν κατὰ τὰ δ. καὶ τρ. ποιήσεις αὐτήν. (Eadem habet Cod. 135 in Commentario, sed om. τά.) Codd. X, 64, 127, 130 (sine nom.), 135: Σ. δίστεγα καὶ τρίστεγα. <sup>28</sup> Syro-hex.

✕ כַּסֵּוּ לַסֵּוּ. Cod. X affert: 'Α. συνθήκην μου μετὰ σοῦ. <sup>29</sup> Sic Syro-hex., et sine obelo Cod. 55, Arab. 1.

Praeterea clausula, καὶ ἀπὸ π. τ. ἑρπετῶν, desideratur in Comp., Codd. 15, 18, aliis. <sup>30</sup> Nobil., Codd. X, 130:

'Α. Σ. ζώων. Cod. 135: Σ. ζώων. Syro-hex. ex vestigiis in loco male habito: ✕ לִי־סוּ. <sup>31</sup> Syro-hex., ubi pro כַּסֵּוּ לַסֵּוּ — לִי־סוּ fortasse pingendum כַּסֵּוּ לַסֵּוּ — לִי־סוּ.

CAP. VII. <sup>1</sup> Sic Comp., Codd. 14, 15, 16, alii. Codd. 127, 130 in textu: πᾶσαν τὴν ἐξ. ἣν ἐπ.; in marg. autem: πᾶν τὸ ἀνάστημα ὃ ἐπ. Montef. edidit: "Ἄλλος" πᾶσαν τὴν ἀνάστασιν ἣν ἐπ., quae lectio est in Codd. I, 55, 71.

<sup>2</sup> Cod. X, absente metobelo. <sup>3</sup> Sic sine obelo Syro-hex., et super rasuram Cod. III. <sup>4</sup> Sic Syro-hex., Arab. 1, et sine aster. Comp., Codd. I, III, 71. <sup>5</sup> Cod. 130.

Syro-hex. ✕ לִי־סוּ. <sup>6</sup> Sic Syro-hex., Cod. 127, et sine aster. Arab. 1. <sup>7</sup> Nobil. Codd. 127, 130: Οἱ λοιποὶ καὶ Σ. αἱ θυρίδες. Syro-hex. ✕ לִי־סוּ.

<sup>8</sup> Codd. 64 (cum mutila scriptura), 127, 135.



14. הַמָּה. O'. Vacat. ✕ αὐτοί.<sup>9</sup>  
 וְכָל-הָעוֹף. O'. καὶ πᾶν ὄρνεον πετεινόν (alia  
 exempl. πτερωτόν<sup>10</sup>). Alia exempl. καὶ πᾶν  
 πετεινόν.<sup>11</sup>  
 כָּל-צִפּוֹר כָּל-כְּנָף. Omnes aves omnium ala-  
 rum. O'. Vacat. Alia exempl. πᾶν ὄρνεον  
 ✕ πᾶν πτερωτόν.<sup>12</sup>  
 15. אֲשֶׁר-בוֹ. O'. ἐν ᾧ ἐστι. Σ. ἐν ἧ ἐστι.<sup>13</sup>  
 20. גָּבְרוּ. Invaluerunt. O'. ὑψώθη. 'A. ἐνεδυ-  
 ναμώθη. Σ. ἐπεκράτησεν.<sup>14</sup>  
 הַקְּרִים. O'. πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά. Alia  
 exempl. — πάντα ✕ τὰ ὄρη.<sup>15</sup>  
 22. בְּאַפָּיו. In naribus suis. O'. Vacat. Alia  
 exempl. ἐν ρώθωσιν αὐτοῦ.<sup>16</sup>  
 מִכָּל אֲשֶׁר. Ex omni quod erat. O'. καὶ πᾶν  
 δ (alia exempl. πᾶς δs<sup>17</sup>) ἦν.  
 24. וַיִּגְבְּרוּ. O'. καὶ ὑψώθη. 'A. (καὶ) ἐδυναμώ-  
 θησαν. Σ. (καὶ) ἐπεκράτησεν.<sup>18</sup>  
 Cap. VII. 3. — τῶν καθαρῶν ✕. — καὶ ἀπὸ τῶν

(sic) πετεινῶν—θηλύ (✕).<sup>19</sup> 4. — ἐγὼ ✕ ἐπάγω.<sup>20</sup>  
 14. κατὰ γένος ✕ αὐτῶν ✕. κατὰ γένος ✕ αὐ-  
 τῶν ✕. κατὰ γένος ✕ αὐτοῦ ✕. κατὰ γένος ✕ αὐ-  
 τοῦ ✕.<sup>21</sup> 17. — καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ✕.<sup>22</sup>

CAP. VIII.

1. וַיַּעֲבֵר. Et transire fecit. O'. καὶ ἐπήγαγεν.  
 'A. Σ. καὶ παρήγαγεν.<sup>1</sup>  
 וַיִּשְׁכְּנוּ הַמַּיִם. Et desederunt aquae. O'. καὶ  
 ἐκόπασε τὸ ὕδωρ. 'A. (καὶ) ἐστάλησαν (τὰ  
 ὕδατα). Σ. (καὶ) ἐλώφησαν (τὰ ὕδατα).<sup>2</sup> Θ.  
 καὶ ἐκόπασε.<sup>3</sup>  
 2. וַיִּסְכְּרוּ. Et clausi sunt. O'. καὶ ἐπεκαλύφθη-  
 σαν (alia exempl. ἀπεκαλύφθησαν<sup>4</sup>). 'A. καὶ  
 ἐνεφράγησαν. Σ. καὶ ἐκλείσθησαν.<sup>5</sup>  
 3. מֵעַל הָאָרֶץ הָלֹךְ וְשׁוֹב. De superficie terrae,  
 magis magisque recedentes. O'. πορευόμενον  
 ἀπὸ τῆς γῆς (alia exempl. add. ἐνεδίδου<sup>6</sup>).  
 4. בְּשִׁבְעָה-עָשָׂר יוֹם. O'. ἐβδόμη καὶ εἰκάδι. Οἱ  
 λοιποὶ ἑπτακαίδεκάτη.<sup>7</sup>

<sup>9</sup> Syro-hex., et sine aster. Cod. 135. <sup>10</sup> Sic Codd. 15, 37, alii, et Reg. 1871 in marg. <sup>11</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X, 16, 18, 31, alii, et Syro-hex. <sup>12</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Codd. 18 (cum πετεινόν pro πτερωτόν), 25, 38, alii. Emendatius pingendum erat: ✕ πᾶν ὄρνεον πᾶν πτερωτόν ✕; sed cum Syro consentit Arab. 1. <sup>13</sup> S. Augustin. in Locut. 20, a Flaminio Nobilio citatus: "Non refertur in quo, nisi genus subaudias, id est, in quo genere. Nam si in carne subaudiremus, in qua fuerat dicendum, quod solus interpret Sym. dixit." <sup>14</sup> Nobil. <sup>15</sup> Sic Syro-hex., et sine obelo Cod. 58. Praeterea τὰ ὑψηλά om. Comp., Codd. VI, 15, 16, alii, et Arab. 3. <sup>16</sup> Sic Cod. 135. Syro-hex. حَسَتْ؟ حَسَتْ. Cod. 64 in marg.: ✕ ερω .., ut videtur, exciso reliquo. <sup>17</sup> Sic Comp., Ald., Codd. III, VI, X, 14, 15, 16, alii, et Syro-hex. <sup>18</sup> Codd. 127, 130. Cf. Hex. ad Job. xxxvi. 9. Psal. lxiv. 4. Augustin. Quaest. in Gen. Lib. I, Qu. II: "Exaltata est aqua super terram CL dies. Aquila, obtinuit; Symmachus, praevaluerunt, id est, aquae;" ubi nomina interpretum inter se permutata esse videntur. Idem probabiliter accidit Syro nostro, qui affert: 'A. καὶ ἐπεκράτησαν (سب) . Σ. καὶ ἐδυναμώθησαν (سب) . <sup>19</sup> Syro-hex. In posteriore lectione deest metobelus; obelus autem non praemittitur duabus lineis quae continent τῶν πετεινῶν—θηλύ.  
<sup>20</sup> Idem, et cum — Arab. 1. <sup>21</sup> Idem. In quarto

loco αὐτοῦ est in Ed. Rom., sed abest a Comp., Ald., Codd. I, III, X, aliis. <sup>22</sup> Idem.  
 CAP. VIII. <sup>1</sup> Syro-hex. ✕ . . . . Cod. 64 affert: 'A. Σ. παρήγ. . . Codd. 127, 130: 'A. παρήγαγεν. <sup>2</sup> Nobil., Codd. 64 (mutilus), 130 (cum ἐλώφωσαν). Cod. 127 affert: 'A. ἐστάλησαν. Σ. (fort. Θ.) ἐκόπασε. Schleusner. in Nov. Thes. s. v.: "Vocab. στέλλεσθαι, de aquis usurpatum, notat discedere, deserere terram, defluere. Montef. ἐστάλησαν male transtulit, coercitae sunt." Immo recte habet coercitae sunt, neque aliter cepit Syrus noster, vertens: ✕ . . . . <sup>3</sup> Syro-hex., qui in textu pro ἐκόπασε, ἔκοψε (سب) interpretatus est (cf. nos in Hex. ad Thren. iii. 45), in marg. affert: ✕ . . . . Cf. Hex. ad Job. iii. 17. <sup>4</sup> Sic Ald., Codd. III, 32, 75, alii, invitis Hieron. et Syro-hex. <sup>5</sup> Codd. X, 64 (mutilus), 127 habent: 'A. ἐνεφράγησαν. Syro-hex. ✕ . . . . Minus emendate Nobil., Cod. 130: 'A. ἐπεφράγησαν. Symmachi lectionem non memorato auctore posuit Montef. Hieron.: "Pro revelatis fontibus, clausos et obturatos omnes interpretes transtulerunt." <sup>6</sup> Sic Ald., Codd. I, III (cum ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ), X, 16, 18, alii, et (cum ἀπὸ τῆς γ. πορ.) Cod. 85, Syro-hex. <sup>7</sup> Syro-hex. ✕ . . . . Cod. 64 (mutilus): Οἱ λ. . . . Cf. ad Cap. vii. 10.



4. אַרְרָא. *Armeniae*. Ο'. τὰ Ἀραράτ. Οἱ λοιποὶ Ἀρμενίας.<sup>8</sup>
5. הָיוּ הַלֹּךְ וְהַסּוֹר. *Erant magis magisque decrescentes*. Ο'. ἤλαττονούτο. *Alia exempl. πορευόμενον ἤλαττονούτο.*<sup>9</sup>
6. חַלּוֹן. *Fenestram*. Ο'. τὴν θυρίδα. *Alia exempl. τὴν θύραν.*<sup>10</sup> Οἱ λοιποὶ τὴν θυρίδα.<sup>11</sup>
7. אֶתְהַעֲרַב. Ο'. τὸν κόρακα, — τοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ.<sup>12</sup>  
וַיֵּצֵא יְצוּא וְשׁוֹב. *Et exiit exeundo et redeundo*. Ο'. καὶ ἐξελθὼν, — οὐκ ἀνέστρεψεν (*alia exempl. οὐχ ὑπέστρεψεν*<sup>13</sup>). 'Ο Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος ὑπέστρεψεν.<sup>14</sup>
8. מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה. Ο'. ἀπὸ τῆς γῆς. *Alia exempl. ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.*<sup>15</sup>
11. עֵלֶה זֵית טָרֶף. *Folium olivae recens*. Ο'. φύλλον (Σ. θαλλὸν<sup>16</sup>) ἐλαίας κάρφος.
13. אֶת־מְסַחָה. *Operimentum*. Ο'. τὴν στέγην. 'Α. Σ. τὸ κάλυμμα.<sup>17</sup>
17. וְשָׂרְצוּ בָאָרֶץ. *Et abunde fetum edite in terra*. Ο'. Vacat. ✕ καὶ ἔρπετε ἐπὶ τῆς γῆς.<sup>18</sup>

19. כָּל־הָרֶמֶשׂ. Ο'. καὶ πάντα τὰ κτήνη. Ἄλλος καὶ πάντα τὰ ἔρπετά.<sup>19</sup>
20. הָעֹלָה. *Holocausta*. Ο'. εἰς ὀλοκάρπωσιν. *Alia exempl. ὀλοκάρπωσιν; alia, ὀλοκαρπώσεις.*<sup>20</sup> Σ. ἀναφοράς.<sup>21</sup>
21. וַיֹּאמֶר יְהוָה לְלֵבֹבוֹ. Ο'. καὶ εἶπε κύριος ὁ θεὸς διανοηθείς. 'Α. (καὶ) εἶπε κύριος πρὸς καρδίαν αὐτοῦ. Σ. (καὶ) εἶπε κύριος πρὸς ἑαυτόν. Θ. (καὶ) εἶπε κύριος πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ.<sup>22</sup>
- כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְעֻרָיו. *Quia figmentum (cogitatio) cordis hominis malum est a pueritia ejus*. Ο'. ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ. 'Ο Ἑβραῖος τὸ πλάσμα τῆς καρδίας ἀνθρώπου...<sup>23</sup>
22. עַד כָּל־יְמֵי הָאָרֶץ. *In posterum quamdiu terra durat*. Ο'. (*alia exempl. ἔτι. πάσας*<sup>24</sup>) πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. Σ. διὰ πάντων τῶν χρόνων τῆς γῆς.<sup>25</sup>
- וַיְהִי וַלַּיְלָה. Ο'. ἡμέραν καὶ νύκτα. 'Α. Σ. καὶ ἡμέρα καὶ νύξ.<sup>26</sup>

<sup>8</sup> Cod. Reg. 1871. Cf. Hex. ad 4 Reg. xix. 37. <sup>9</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X, 14, 16, alii, Arab. 1, 2. Syro-hex.  $\text{וְהָיוּ הַלֹּךְ וְהַסּוֹר}$ . <sup>10</sup> Sic Codd. 15, 18, alii, et Hieron., qui ait: "Pro ostio, fenestra scripta est in Hebraeo." <sup>11</sup> Procop. in Gen. p. 259. Cf. ad Cap. vi. 17. <sup>12</sup> Sic Syro-hex., Cod. X (obelis lineis quinque ab ἀπέστειλε ad ἀπέστειλε (v. 8) praemissis), et sine obelo Comp. (sine τοῦ), Ald., Codd. I, III, 14, 15 (sine τοῦ), 18, alii, Arab. 1, 3. <sup>13</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X, 14, 16, alii. Obelus est in Syro-hex. <sup>14</sup> Didymus in Catenis MSS. et schedis Combefis.: 'Ο Σύρος οὐχ ὁμοίως τῇ Ἑλληνικῇ λέγει γὰρ ὑπέστρεψε καὶ ὁ Ἑβραῖος. Procop. in Gen. p. 268: τοιγαροῦν καὶ ὁ κόραξ ὑπέστρεψεν, ὡς ἔχει τὸ Ἑβραϊκόν. <sup>15</sup> Sic Comp., Codd. I, X, 15, 16, 18, alii, et Syro-hex. <sup>16</sup> Cod. 130. Sic, sed ad κάρφος, Codd. X, 135 (sine nom.). Cf. Hex. ad Prov. xi. 28. <sup>17</sup> Cod. X. Syro-hex.  $\text{וְהָיוּ הַלֹּךְ וְהַסּוֹר}$ . Nobil. affert: 'Α. τὸ κάλυμμα. <sup>18</sup> Syro-hex. in textu:  $\text{וְהָיוּ הַלֹּךְ וְהַסּוֹר}$ . Arm. 1 pingit: *et reptent super terram*. ✕ *crescite et multiplicamini super terram*. Graeca nostra dat Cod. 130 in marg. (cum ἔρπετε). <sup>19</sup> Sic in textu Syro-hex. Post κτήνη Cod. 135 infert: καὶ π. τὰ κινούμενα ἔρπετά ἐπὶ τῆς γῆς. <sup>20</sup> Prior lectio est in

Comp. (cum ὀλοκαύτωσιν), Codd. III, VI, 14, 15, 19 (ut Comp.), aliis; posterior in Codd. X, 16, 18, aliis, et Syro-hex. <sup>21</sup> Nobil., Codd. X (cum ἀναφορὰν), 64 (ubi ultima litera abscissa est), 130. Cod. 127 in marg. τὰς ἀναφορὰς, exscribente Matthaeio. <sup>22</sup> Sic Cat. Niceph. p. 154, praemisso singulis lectionibus Ἄλλος. Symmachi et Theodotionis versiones testatur Nobil. <sup>23</sup> Euseb. Emis. in Catenis Regii et schedis Combefis. (=Procop. in Gen. p. 253): 'Ο δὲ Ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ ἐπιμελῶς, φυσικὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ π. ἐκ ν. αὐτοῦ. Νοεῖται δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ οὕτως τὸ πλάσμα τῆς κ. ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ π. ἐκ ν. αὐτοῦ. Ubi pro παρ' αὐτοῖς nescio an legendum παρ' ἄλλοις. In textu LXXviri ἐπιμελῶς reprobant Ald., Cod. 83, Syro-hex., et Arab. 3. <sup>24</sup> Sic Syro-hex., et, incerta distinctione, Codd. 15, 55, 64, alii. <sup>25</sup> Syro-hex.  $\text{וְהָיוּ הַלֹּךְ וְהַסּוֹר}$ . "Margo forte, nam fere sunt exesa, πάντα τὸν χρόνον τῆς γῆς Cod. 64."—Holmes. Iste codex est Reg. 1871, ex quo Montef. edidit: Ἄλλος πάντα τὸν χρόνον τῆς γῆς. <sup>26</sup> Cod. X (sine καὶ priore). Sic in textu Codd. 16, 18, 25, alii, et Cod. 127 in marg. Cod. 64 affert: 'Α. ἡμέρα καὶ νύξ. Holmes. e Codd. 127, 130 exscripsit: 'Α. καὶ ἡμέρα καὶ νύξ; sed in priore cod. abesse nomen auctoris diserte affirmat



Cap. VIII. 1. — καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἔρπετων ◄, ὅσα ἦν.<sup>27</sup> 17. ὅσα — ἐστὶ ◄. 21 (bis). — ὁ θεός ◄. — σάρκα ◄.<sup>28</sup>

CAP. IX.

2. עַל כָּל-חַיִּית הָאָרֶץ. O'. ἐπὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς (alia exempl. add. — καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κτήνεσι τῆς γῆς ◄<sup>1</sup>). Σ. κατὰ πάντων τῶν θηρίων (τῆς γῆς).<sup>2</sup>
4. בְּנַפְשׁוֹ דָּמוֹ. Cum anima ejus, id est, sanguine ejus. O'. ἐν αἵματι ψυχῆς. 'A. ἐν ψυχῇ αὐτοῦ αἷμα αὐτοῦ.<sup>3</sup> Σ. οὐ σὺν ψυχῇ αἷμα αὐτοῦ.<sup>4</sup>
5. נִדְרַשׁ (in priore loco). Repetam. O'. Vacat. Alia exempl. ἐκζητήσω.<sup>5</sup>
- כָּל-חַיִּיהָ. O'. πάντων τῶν θηρίων ('A. Σ. ζώων<sup>6</sup>).
- מִיַּד אִישׁ. O'. Vacat. ✕ ἐκ χειρὸς ἀνδρός ◄.<sup>7</sup>
- אָחָיו. O'. ἀδελφοῦ ✕ αὐτοῦ ◄.<sup>8</sup>

6. בְּנֶאֱדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ. Per hominem sanguis ejus effundetur. O'. ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται.<sup>9</sup> Aliter: O'. ✕ ἐν ἀνθρώπῳ ◄ ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται.<sup>10</sup>
7. וַרְבִּי-בָהּ. Et multiplicamini in ea. O'. καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς. Alia exempl. καὶ πληθύνεσθε ἐπ' αὐτῆς.<sup>11</sup>
10. אֶתְכֶם. O'. ὅσα ἐστὶ μεθ' ὑμῶν. Alia exempl. ✕ ὅσα μεθ' ὑμῶν ◄.<sup>12</sup>
- לְכָל חַיִּית הָאָרֶץ. O'. Vacat. ✕ πᾶσι τοῖς ζώοις τῆς γῆς ◄.<sup>13</sup>
14. בְּעַנְנֵי עָנָן עַל-הָאָרֶץ. Cum obduxero nubes super terram. O'. ἐν τῷ συννεφεῖν με νεφέλας ἐπὶ τὴν γῆν. 'Αλλος ἐν τῷ συναγειν με νεφέλας ὑπεράνω τῆς γῆς.<sup>14</sup>
22. אֶת עֶרְוֹת. Nuditatem. O'. τὴν γύμνωσιν. 'A. Σ. τὴν ἀσχημοσύνην.<sup>15</sup>
23. אֶת עֶרְוֹת (in priore loco). O'. τὴν γύμνωσιν. 'A. Σ. Θ. τὴν ἀσχημοσύνην.<sup>16</sup>

Matthaei. <sup>27</sup> Cod. X, teste Holmesio: — καὶ πάντων τῶν π. — καὶ πάντων τῶν ἔρπετων — ὅσα ἦν (sic, sine metobelo). Verba τῶν ἔρπόντων desunt in Ald., Codd. III, X, 14, 15, 16, aliis, et Syro-hex. <sup>28</sup> Syro-hex.

CAP. IX. <sup>1</sup> Sic Syro-hex., et sine obelo Codd. I, X, 14, 16, alii. <sup>2</sup> Reg. 1871 (=Cod. 64, qui mutile habet: Σ. κατὰ πάντων...). Mox post ὑπὸ χεῖρας ὑμῶν (sic) Syro-hex. in marg. add. πάντα (כָּל), concinente Cod. 20. <sup>3</sup> Nobil., Cod. 130. Syro-hex. ◄. חַיִּיהָ אֶתְכֶם. Cod. X affert: 'A. ἐν ψ. αὐτοῦ αἵματι αὐτοῦ. <sup>4</sup> Nobil., Codd. 130, 135 (cum ψυχῇ αὐτοῦ pro ψυχῇ). Syro-hex. חַמ. ◄. (spatium capax vocis אֶתְכֶם). Cat. Niceph. p. 155: Σύμμαχος φησὶ τὸ αἷμα τῶν ἀλόγων ζώων ἢ ψυχῇ αὐτοῦ ἐστίν. Cf. Hex. ad Levit. xvii. 14. <sup>5</sup> Sic Codd. I, III, 15, 25, alii, et Syro-hex. <sup>6</sup> Codd. X, 130. Syro-hex. ◄. אֶתְכֶם. <sup>7</sup> Syro-hex. ✕ et ex manu viri Arab. 1, et sine aster. Arab. 2. <sup>8</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Comp., Codd. X (in marg.), 15, 16, alii. <sup>9</sup> Sic Ed. Rom., a qua ne hilum quidem discedunt libri scripti. Correctorem aperte sapit scriptura Complutensis: ἀντὶ τοῦ αἵματος ἀνθρώπου τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται; nec minus S. Chrysost. Opp. T. IV, p. 262 D: ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται. Alias SS. Patrum et versionum lectiones, vel potius recensiones, retulit Ceriani ad loc. Hebraeum premissens, ut solet, Graeco-Ven.: ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ αἷμα αὐτοῦ χυθήσεται. <sup>10</sup> Syro-hex. ◄. אֶתְכֶם. ◄. אֶתְכֶם. ◄. אֶתְכֶם. ◄.

◄. אֶתְכֶם. Ex interpunctione ad אֶתְכֶם, αἵματος, collata etiam versione Arabica, e Syro-hexaplari confecta, Ceriani probabiliter colligit, post אֶתְכֶם (sic, cum interpunctione minima) excidisse alterum אֶתְכֶם, quod cum pronomine אֶתְכֶם componeretur, ut Graeca sonarent: ἀντὶ τοῦ αἵματος Αἶμα αὐτοῦ ἐκχ. Quod vero ad versionem Harethi attinet, Holmes. ex Arab. 1, et sine aster. Arab. 2, Latine vertit: ✕ pro homine sanguis illius loco sanguinis (effundetur); pro quibus Pat. Junius in Bibl. Pol. Waltoni T. VI, ex utroque exemplari Arab. cum asterisco in altero, Graece dedit: (ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου) καὶ ἐξ ἀνθρώπου αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκχυθήσεται, quae ab Holmesianis non discrepant nisi in versione supplementi Origeniani ✕. Pro hoc autem nos in contextu Arabico reperimus فبالانسان ✕, h. e. ✕ ἐν ἀνθρώπῳ, copula in apodosi regulariter redundante. <sup>11</sup> Sic Ald. (cum ἐπὶ τῆς γῆς), Codd. I, III (ut Ald.), X, 31 (ut Ald.), alii, et Syro-hex. <sup>12</sup> Syro-hex. ✕. אֶתְכֶם. Asteriscus est in Cod. X et Arm. 1. Praeterea ἐστὶ deest in Ald., Codd. I, III, VI, 14, 15, aliis; integra autem clausula in Cod. 71, et Bodleiano a Tischendorfio edito. <sup>13</sup> Sic Syro-hex., Arm. 1 (cum ✕ καὶ πᾶσι), et sine aster. (cum καὶ πᾶσι ζ.) Cod. 135. Cod. 130 ante ἀπὸ πάντων infert: πᾶσι τοῖς ζ. τῆς γῆς. <sup>14</sup> Cod. X sine nom., teste Montef. <sup>15</sup> Nobil., Codd. X (cum 'A. pro 'A. Σ.), 127, 130, 135. Syro-hex. ◄. אֶתְכֶם. ◄. אֶתְכֶם. ◄. אֶתְכֶם. ◄.



23. וַפְּנֵיהֶם אָחֳרָיִם וְעֵרֹת אֲבֹתָם לֹא רָאוּ. *Et facies eorum erat retrorsum, et nuditatem patris eorum non viderunt.* O'. καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθοφανῶς (alia exempl. ὀπισθοφανῆς<sup>17</sup>), καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἶδον. Οἱ Γ'. καὶ τὰ ἐμπρόσθια δὲ αὐτῶν ἀπέστραπται, καὶ τὴν ἀσχημοσύνην τοῦ πατρὸς αὐτῶν οὐκ εἶδον.<sup>18</sup>

24. וַיִּקַּץ. *Et expergefactus est.* O'. ἐξένηψε δέ. Ἄλλος· καὶ ἐξυπνίσθη.<sup>19</sup>

25. עֶבֶד עֲבָדִים. *Servus servorum.* O'. παῖς οἰκέτης. Ἄ. δούλος δούλων.<sup>20</sup>

27. בְּאֶהָלִים. *In tentoriis.* O'. ἐν τοῖς οἴκοις. Ἄλλος· ἐν τοῖς σκηνώμασι.<sup>21</sup>

Cap. IX. I. — καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς 4.<sup>22</sup> 22. — ἐξελθὼν 4.<sup>23</sup> 24. ἀπὸ τοῦ οἴνου ✕ αὐτοῦ 4.<sup>24</sup>

## CAP. X.

4. כְּתִים. O'. Κήτιοι (s. Κίτιοι). Σ. Χέτταν.<sup>1</sup>

8. גִּבּוֹר. *Potens.* O'. γίγας. Ἄ. Σ. βίαιος.<sup>2</sup>

10. בְּבָבֶל. O'. Βαβυλών. Ὁ Ἑβραῖος Βαβέλ.<sup>3</sup>



<sup>17</sup> Sic Codd. I (ante corr.), III, X, 15, 19, alii. <sup>18</sup> Syrohex. *وَقَبْلًا؟ مَعِ؟ مَلَوَسَ، فَصَحَّ، حَلَفَ نَهَسًا.* <sup>19</sup> "Sic legit Theodoret. [Quaest. LV in Gen.=Orig. Opp. T. II, p. 33]: ἐξυπνίσθη [ἀπὸ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ]. Videtur autem Symmachi esse, qui semper vocem וַיִּקַּץ ἐξυπνίζειν vertere solet. Sic Psal. xliii. 24. lxxii. 20.—Montef. <sup>20</sup> Nobil., Codd. 64, 130 (sine nom.). Lectionem ad v. 26, וַיִּקַּץ עֶבֶד לְמוֹ, O'. καὶ ἔσται Χαναὰν παῖς [οἰκέτης] αὐτοῦ, male retraxit Montef. Cf. Scharfenb. in *Animadv.* p. 8. <sup>21</sup> Sic Ald., Codd. VI (cum σκηνώσεσιν), 15, 20, 25 (cum οἴκοις in marg.), alii, Hieron., et Patres in Cat. Niceph. pp. 165—168. <sup>22</sup> Syrohex. Omnia a καὶ πληρώσατε ad κατακυριεύετε (sic) obelo notantur in Cod. X. <sup>23</sup> Idem, qui male pingit: *בְּבָבֶל* — pro *בְּבָבֶל* —. <sup>24</sup> Idem. Sic sine aster. Codd. I, 82, 135, Arab. 1, 2.

Cap. X. <sup>1</sup> Codd. X, 130 (cum Κέτταν). <sup>2</sup> Cod. 127: Ἄκ. ἀκυλὰς (sic). Σ. βίαιος; ubi pro ἀκυλὰς nescio an legendum ἰσχυρός. Cf. Hex. ad Jerem. xlv. 9. Ad Sym. cf. ad Cap. vi. 5. Nobil. ad γίγας κυνηγός (v. 9 in posteriore loco) affert: Schol. βίαιος, et sic in marg. Cod. 130. <sup>3</sup> Cod. 73. Cod. 135 in marg.: Ὁ Ἑβρ. βασιλεία πρῶτον ἐπὶ Νεβρώθ ὠνομάσθη Βαβυλώνας. <sup>4</sup> Sic Comp., Codd. III,

14. מִשָּׁן יִצְאוּ מִשָּׁן. O'. ὅθεν ἐξῆλθε (alia exempl. add. ἐκεῖθεν<sup>4</sup>).

21. הַגְּדוֹל יִפְתָּהּ יָפֶת. *Fratri Japhet natu majori.* O'. ἀδελφῶ Ἰαφὲθ τοῦ μείζονος (Ἄ. τῶ μεγάλῳ. Σ. τοῦ πρεσβυτέρου, s. πρεσβύτου<sup>5</sup>).

25. פָּלֶג. O'. Φαλέγ (alia exempl. Φαλέκ<sup>6</sup>).

## CAP. XI.

2. בְּנִסְעָם. *Cum migrarent.* O'. ἐν τῷ κινῆσαι (Ἄ. ἀραι. Σ. ἀπᾶραι<sup>1</sup>) αὐτούς.

3. הַחֶמֶר. *Bitumen.* O'. ἄσφαλτος. Ὁ Ἑβραῖος καὶ ὁ Σύρος ἄσβεστος.<sup>2</sup>

6. כָּל אֲשֶׁר יִזְמוּ. *Quicquid consilium ceperint.* O'. πάντα ὅσα ἂν ἐπιθῶνται. Ἄ. (πᾶν) ὃ ἐννοηθήσονται. Σ. (πᾶν) ὃ ἐὰν λογίσωνται.<sup>3</sup>

7. נִבְלָה. *Confundamus.* O'. συγχέωμεν. Ἄ. ἀναμίξωμεν.<sup>4</sup>

9. בְּבָבֶל. O'. σύγχυσις. Ἄ. Βαβέλ.<sup>5</sup>

בְּבָבֶל. O'. συνέχεε. Ἄ. συνέμιξε.<sup>6</sup>



X, 14, 15, 16, alii. Parum probabiliter Symmachi lectionem esse suspicatur Montef. <sup>5</sup> Cod. X, teste Holmesio. Montef. ex eodem affert tantum: Σ. τοῦ πρεσβύτου. <sup>6</sup> Sic Comp., Ald., Codd. III, X, 14, 16, alii. Montef. e Cod. Reg. 1825 exscripsit: Φαλέκ μερισμὸς ἐρμηνεύεται. Ἄλλος φησὶν ὀδόντων ἐκτιναγμός. Sed recte vidit Scharfenb. in *Animadv.* p. 10, alteram interpretationem non ad Φαλέκ, sed ad Σενναάρ (Cap. xi. 2, ubi Cod. 135 adscripsit: ὀδόντων ἐκτιναγμός) pertinere, quasi a *שָׁן*, *dens*, et *עָרַב*, *excussit*.

Cap. XI. <sup>1</sup> Codd. X, 127, 130. <sup>2</sup> Schol. apud Nobil.: Ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος ἄσβεστον φασιν καὶ τὴν ἄσφαλτόν τινες τῶν διδασκάλων ἄσβεστον ἔφασαν εἶναι, ἀγνοοῦντες ὡς εἰκὸς τὰς ἐν τῇ Ἀσσυρίᾳ πηγὰς. Diodorus in Cat. Niceph. p. 175: Ὁ Ἑβραῖος καὶ ὁ Σύρος ἔχει καὶ ἄσβεστος ἦν αὐτοῖς ὁ πηλός καὶ μάλα εἰκότως ἄσφαλτος γὰρ εἰς οἰκοδομὴν ἀχρηστος, ἄσβεστος δὲ ἐπιτηδειοτάτη. <sup>3</sup> Cod. X. Minus emendate Cod. 130: ὅθεν νοηθήσονται. Σ. ὃ ἐὰν λογήσονται (sic). Etiam Nobil. affert: Schol. ὅθεν ἐννοηθήσονται. <sup>4</sup> Codd. X (cum ἀναμίξ.), 130. <sup>5</sup> Idem. <sup>6</sup> Codd. X, 127. Cod. 130 in marg. sine nom.: ἀνέμιξεν. Montef. e Cod. X exscripsit: Ἄ. ἀνέμιξε; sed scripturam συνέμιξε (sic) testatur Griesb.



12, 13. וַיְהִי אַרְבָּעָּשָׂר יוֹם : וַיֹּלֶד תַּלְפִּיץ וַיְהִי אֶרְפַּאֲזָד. Ο'. και ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν. και ἐξήσεν Ἀρφαξᾶδ μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνᾶν, ἔτη τετρακόσια, και ἐγέννησεν υἱὸς και θυγατέρας, και ἀπέθανε. και ἐξήσε Καϊνᾶν ἑκατὸν και τριάκοντα ἔτη, και ἐγέννησε 4<sup>7</sup> τὸν Σαλά. και ἐξήσε Καϊνᾶν (Ἀρφαξᾶδ).

28. בְּאוּר כַּלְדָּיִם. In Ur Chaldaeorum. Ο'. ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Χαλδαίων.<sup>8</sup> (Οἱ λοιποὶ) ἐν Οὐρ τῶν Χαλδαίων.<sup>9</sup>

Cap. XI. II. — και ἀπέθανε 4.<sup>10</sup> 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25. ÷ και ἀπέθανε 4.<sup>11</sup>

## CAP. XII.

5. וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן. Ο'. Vacat. Alia exempl. και ἦλθον εἰς γῆν Χαναάν.<sup>1</sup>

6. עַד אֵלֶּן מֹרְהָ. Usque ad quercum More. Ο'. ἐπὶ τὴν δρυὸν τὴν ὑψηλήν. Σ. (ἕως) τῆς δρυὸς Μαμβρῆ.<sup>2</sup>

8. וַיַּעֲטֵה. Et transtulit (tentorium). Ο'. και ἀπέστη ('Α. μετῆρεν. Σ. ἀπῆρεν<sup>3</sup>).

9. מִיָּם. Ab occidente. Ο'. κατὰ θάλασσαν. 'Α. ἀπὸ θαλάσσης. Σ. ἀπὸ δυσμῶν.<sup>4</sup>

10. וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה. Et invocavit nomen Jovae. Ο'. και ἐπεκαλέσατο ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. 'Ο Σύρος' ἐκάλεσε τὸ ὄνομα κυρίου.<sup>5</sup>

11. הַנְּגַבָּה. Meridiem versus. Ο'. ἐν τῇ ἐρήμῳ. 'Α. νότονδε. Σ. εἰς νότον.<sup>6</sup>

12. כָּבֵד. Gravis erat. Ο'. ἐνίσχυσεν. 'Α. ἐβάρυνθη.<sup>7</sup>

13. וַיִּחֲיוּ. Vivam servabunt. Ο'. περιποιήσονται. 'Α. ζώσουσιν.<sup>8</sup>

17. וַיִּגַּע יְהוָה אֶת-פָּרְעֹה בְּנִגְעִים. Et percussit Jova Pharaonem plagis. Ο'. και ἤτασεν ὁ θεὸς (alia exempl. κύριος<sup>9</sup>) τὸν Φαραὼ ἑτασμοῖς. 'Α. (και) ἤπτετο... ἀφαῖς.<sup>10</sup>

18. מַה-זֶּה. Ο'. τί τοῦτο. 'Α. εἰς τί τοῦτο.<sup>11</sup>

<sup>7</sup> Procop. in Gen. p. 299: Καὶ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν. 'Εν τῷ Ἑβραϊκῷ ἔχει, Ἀρφαξᾶδ τὸν Σαλά γενῆ' και τὸ μέσον ῥητὸν ὠβελίσται. (Obelus, sive hypolemniscus, est in Arab. 1, teste Grabio in *Dissertatione* etc. p. 26, qui tamen in textu LXXvirali v. 13 pingit: — και ἀπέθανεν. και ἐξήσεν Καϊνᾶν ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη, και ἐγέννησε τὸν Σαλά. και ἐξήσε Κ. μετὰ τὸ γεννηῆσαι αὐτὸν τὸν Σ. ἔτη τριακόσια τριάκοντα, και ἐγέννησε υἱὸς και θυγατέρας, και ἀπέθανε 4.) Verba ὠβελισμένα desunt in Cod. 82, Arm. 1, qui in fine pro Καϊνᾶν legunt Ἀρφαξᾶδ. <sup>8</sup> Hieron.: "Pro eo quod legimus, in regione Chaldaeorum, in Hebraeo habetur, in UR CHESDIM, id est, in igne Chaldaeorum... quod videlicet ignem nolens adorare, igne consumptus sit. Loquitur autem postea Dominus ad Abraham (Cap. xv. 7): *Ego sum qui eduaxi te de igne Chaldaeorum.*" Cf. Gesen. in *Thes. Ling. Hebr.* p. 55. <sup>9</sup> Euseb. in *Onomastico*, p. 304: Οὐρ τῶν Χαλδαίων, ἐνθα ἀπέθανεν Ἀρρᾶν ὁ ἀδελφὸς Ἀβραάμ, οὗ και ὁ τάφος εἰς ἔτι νῦν δείκνυται, ὡς ἱστορεῖ Ἰώσηπος (Antiq. I, 6, 5, ubi ἐν πόλει Οὐρῆ λεγομένη τῶν Χ.). <sup>10</sup> Arab. 1, 2. <sup>11</sup> Cod. X, ubi ad vv. 13, 15 *lemnisco*, ad reliquos *obelus* haec verba notari testatur Griesb.

CAP. XII. <sup>1</sup> Sic Ald. (cum εἰσῆλθον εἰς τὴν γ.), Codd. I (cum ἦλθεν), III, X, 15, 16, alii, et (quantum ex Arab. 1 conjicere licet) Syro-hex., qui mox v. 6, testibus Arab. 1, 2, verba εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς cum Comp., Codd. I, 15, 19, aliis,

et Hebraeo reprobat. <sup>2</sup> Codd. X, 130 (cum Μαμβρῆ). Nobil. quasi scholium affert: τῆς δρ. Μαμβρῆ; et sic in marg. sine nom. Cod. 127. <sup>3</sup> Codd. X, 127 (cum μετῆγεν). Nobil. affert: 'Α. μετῆρεν. Cf. Hex. ad Prov. xxv. 1. <sup>4</sup> Codd. X, 127, 130. Nobil. affert: Schol. ἀπὸ δυσμῶν. ἀπὸ θαλάσσης. <sup>5</sup> Procop. in Gen. p. 313: Τὸν Σύρον λέγειν φασὶν, ἐκάλεσε τὸ ὄν. κ., τουτέστιν, ἐπεκαλέσε τῷ ὀνόματι κυρίου τὴν γῆν, ὅτι λοιπὸν θεοῦ ἦν κληρονομία. <sup>6</sup> Nobil., Codd. X, 127. Mendose Cod. 130: Σ. νότονδε. εἰς νότον. Cf. nos ad Cap. xliii. 24. Hieron.: "Et in praesenti et in plurimis aliis locis, pro *deserto*, ad *austrum* scriptum est in Hebraeo." (Paulo ante ad ἀπῆρεν Cod. 130 in marg. pingit: 'Α. ἀπῆρεν ἐκεῖθεν; sed rectius Cod. 127 in marg. sine nom.: ἐκεῖθεν.) <sup>7</sup> Codd. X, 127, 130. Nobil. affert: 'Α. ἐβάρυνεν. Cf. ad Cap. xviii. 20. <sup>8</sup> Codd. X, 130. Cf. Hex. ad Ezech. xiii. 19. <sup>9</sup> Sic Comp., Codd. 14, 16, 18, alii, et, testantibus Arab. 1, 2, Syro-hex. <sup>10</sup> Cod. X affert: 'Α. ἤπτετο ἀφαῖς ἐβασάνισεν, nullo spatio post ἤπτετο relicto. Cod. 127: και ἤπτετο ἀφαῖς; Cod. 130: ἤπτετο ἀφαῖς, uterque sine nom. Cf. Hex. ad Exod. xi. 1. Psal. xc. 10. Quod ad ἐβασάνισεν attinet, non est Symmachi versio, ut Holmesio videbatur, sed mera glossa vocis ἤτασεν. Hesych.: ἤτασεν ἐβασάνισεν. Cf. Scharfenb. in *Animadv.* p. 10. <sup>11</sup> Cod. 127.



## CAP. XIII.

1. **הַנְּגִבָּה**. *O'.* εἰς τὴν ἔρημον. *Σ.* εἰς τὸν νότον.<sup>1</sup>
2. **מִבְּד מְאֹד**. *Gravis* (dives) *erat valde*. *O'.* ἦν πλούσιος σφόδρα. *'O' Εβραῖος* βαρὺς σφόδρα.<sup>2</sup>
3. **לְמַסְעֵיו מִנְּגִבָּה**. *Secundum stationes suas ab austro*. *O'.* ὅθεν ἦλθεν εἰς τὴν ἔρημον (*Σ.* εἰς τὸν νότον<sup>3</sup>).
5. **וְהָיָה**. *Et tentoria*. *O'.* καὶ σκηναί. *Alia exempl.* καὶ κτήνη.<sup>4</sup>
6. **וְלֹא יָכִילוּ לְשִׁבְתָּ יַחְדָּו**. *Et non potuerunt habitare una*. *O'.* καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. *Alia exempl.* καὶ οὐκ ἠδύναντο (*s.* ἐδύναντο) κατοικεῖν ἅμα.<sup>5</sup>
12. **וַיֵּשֶׁב** (in priore loco). *O'.* κατώκησεν. *Alia exempl.* παρώκησεν.<sup>6</sup> *'A.* ἐκάθισεν. *Σ.* ἔμεινεν.<sup>7</sup>

18. **וַיֵּשֶׁב**. *O'.* κατώκησε. *Alia exempl.* παρώκησε.<sup>8</sup>

*Cap. XIII. 17.* καὶ εἰς τὸ πλάτος ✕ αὐτῆς <sup>4,9</sup>  
÷ καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα <sup>4,10</sup>

## CAP. XIV.

1. **וְהָיָה**. *O'.* Ἐλλασάρ. *Σ.* Πόντου.<sup>1</sup>
- וְעַל**. *O'.* Ἐλάμ. *Σ.* Σκυθῶν.<sup>2</sup>
- וְגוֹיִם**. *Gojim*. *O'.* ἔθνῶν. *Σ.* Παμφυλίας.<sup>3</sup>
3. **וַיִּבְרְחוּ**. *Consociati convenerunt*. *O'.* συνεφώνησαν. *'A.* συνέβαλον. *Σ.* συνήλθον.<sup>4</sup>
- וַיֵּשֶׁב** **וְהָיָה**. *In valle Siddim*. *O'.* ἐπὶ τὴν φάραγγα τὴν ἀλυκὴν (*'A.* τῶν πρινεῶνων. *Θ.* τῶν ἀκτῶν<sup>5</sup>).

CAP. XIII. <sup>1</sup> Cod. X. Minus probabiliter Cod. 127: 'Ακ. εἰς τὸν νότον. Cf. ad Cap. xii. 9. <sup>2</sup> Hieron.: "Quomodo potuerit exiens de Aegypto fuisse dives valde? Quod solvitur illa Hebraica veritate, in qua scribitur: *Abram gravis vehementer*, hoc est, βαρὺς σφόδρα; Aegypti enim pondere gravabatur. Et licet videantur esse divitiae pecoris, auri, et argenti, tamen si Aegyptiae sunt, viro sancto graves sunt." Rectius interpres Graeco-Ven. locutionem Hebraeam ex Graeco idiomate claram fecit, vertens: ὁ δ' Ἀβράμης ἔβρισεν ἄγαν ἐν κτήσει κ.τ.έ. <sup>3</sup> Cod. X. Hieron.: "Denique, non ut in LXX legimus: *Abiit unde venerat in desertum usque Bethel*; sed sicut in Hebraeo scriptum est: *Abiit itinere suo per austrum usque Bethel*." <sup>4</sup> Sic Comp., Ald., Codd. III, X (in marg.), 20, 31, alii, et S. Chrysost. Opp. T. IV, p. 333 D. "Dubium an veteris cujusdam interpretis sit haec postrema lectio. In utraque autem interpretatione omittitur **וְהָיָה**, *ovis* aut *pecus*."—Montef. Immo **וְהָיָה** vertitur πρόβατα, ut cuius locum inspicienti patebit; et κτήνη non est veteris interpretis, sed vitiosa versionis LXX lectio. Cf. Scharfenb. in *Animadv.* p. 11. <sup>5</sup> Sic Comp., Codd. III, X, 14, 16, alii, et S. Chrysost. l. c. <sup>6</sup> Sic Codd. X, 37, 74, alii. <sup>7</sup> Cod. X. <sup>8</sup> "Hanc lectionem veteris, ut videtur, cujusdam interpretis, ad marg. habent schedae Combefisianae."—Montef. Est mera varietas, quam in textu exhibent Codd. 14, 16, 18, alii. Praeterea Montef. ad *παρὰ τὴν δρῶν τὴν Μαμβρῆ* affert: "Ἄλλ. ἀπὸ ὀράσεως, quae non est nisi interpretatio qualiscunque vocis Hebraeae. Sic Anon. in Cat. Niceph. p. 194: Σόδομα· τύφλωσις ἢ στέρησις [στείρωσις Cod. 135].

Μαμβρῆ ἐρμηνεύεται, ἀπὸ ὀράσεως κ.τ.έ. <sup>9</sup> Arm. 1: *latitudinem* ✕ *illius*. Sic sine aster. Codd. I, 14, 15, 16, alii. <sup>10</sup> "Haec verba obelo notantur, utpote quae in Hebraico non exstent, ut monet quaedam Catena MS."—Montef. Desunt in Codd. I, X, 14, 15, 16, aliis, Arab. 1, 2.

CAP. XIV. <sup>1</sup> Codd. X, 127, 130. Procop. in Gen. pp. 321, 322: Σύμμαχος δὲ ἐξέδωκε τὸ μὲν Ἐλλασάρ (sic, invitis libris Graecis), Πόντου· τὸ δὲ Ἐλάμ, Σκυθῶν· τὸ δὲ τῶν ἔθνῶν, Παμφυλίας. Minus bene Nobil. ad Ἐλλασάρ notat: 'Α. Πόντου. Σ. Σκυθῶν. Cf. ad v. 9. <sup>2</sup> Codd. X, 127, 130, Procop. <sup>3</sup> Procop. Cf. ad v. 9. Haud absurde conjicit Drusius, Symmachum in mente habuisse nomen φυλή, *tribus*, *gens*; ut *Pamphylia* sit regio a variis gentibus habitata, juxta Judaeorum opinionem a Jarchio memoratam: "וְהָיָה, locus ita dictus, quod eo convenissent plurimae nationes, quae regem constituerunt super se, nomine Tidal." <sup>4</sup> Nobil., Cod. 127 (cum συνέβαλλον). Cod. X, teste Griesb.: Σ. συνέβαλον. Σ. συνήλθον, quorum prius notatur ad v. συνεφώνησαν; posterius vero ad v. ἀλυκὴν. Cod. 130 in marg.: συνέβαλον συνήλθον. Interpres Graeco-Ven. verbum finxit ξυνημορίασαν, a συμμορία, *decuria munera obeuntium*. <sup>5</sup> Hieron. ad v. 8: "Sciendum autem, pro eo quod post paululum sequitur: *Et direxerunt contra eos aciem ad bellum in valle salinarum*, in Hebraeo haberi, *in valle SEDDIM*; quod Aq. interpretatur τῶν περιπεδίων, Theod. τῶν ἀλσῶν [quasi legerit וְהָיָה pro וְהָיָה (Gesen.) vel וְהָיָה (Scharfenb.)], *amoena nemora* significantes." Vox barbara περιπεδίων, *circumcirca campesium*, Vallarsio suspecta erat, cui e scriptura duorum librorum πρινηῶνων



5. רֵפְהַיִּים. *Rephaitas*. Ο'. τοὺς γίγαντας ('Α. 'Ραφαείμ<sup>6</sup>).

וְהָיָה סוּסַאֵוֹס בְּחַמ. *Et Susaeos in Ham*. Ο'. καὶ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς. Σ. (καὶ τοὺς) Ζοιζομμείν...<sup>7</sup>

6. עַד אֵיל עֶז. *Usque ad quercum*. Ο'. ἕως τῆς τερεβίνθου (Οἱ λοιποὶ δρυός<sup>8</sup>).

8. בְּעֵמֶק הַשָּׁדַיִם. Ο'. ἐν τῇ κοιλάδι τῇ ἀλυκῇ ('Α. τῶν πρινεώνων. Θ. τῶν ἀκτῶν<sup>9</sup>).

9. עֵלָם. Ο'. Ἐλάμ. Σ. Σκυθῶν.<sup>10</sup>

גִּוִּים. Ο'. ἔθνων. Σ. Παμφυλίας.<sup>11</sup>

וְעַל אֵלֶּם. Ο'. Ἐλλασάρ. Σ. Πόντου.<sup>12</sup>

13. הַפְּלִיטִים. *Fuga elapsi*. Ο'. τῶν ἀνασωθέντων (Σ. διαφευγόντων<sup>13</sup>) τῖς.

וְהַעֲבָרִי. *Transfluviali*. Ο'. τῷ περάτῃ. 'Α.

τῷ περαίτῃ. Σ. τῷ Ἑβραίῳ.<sup>14</sup> Aliter: 'Α. τῷ Ἑβραίῳ.<sup>15</sup>

13. אֲמֹרִי. Ο'. Ἀμορραίου. Alia exempl. ὁ Ἀμορίς.<sup>16</sup> 'Α. τοῦ Ἀμωρί. Σ. τοῦ Ἀμορραίου.<sup>17</sup>

17. מִן הַקֹּפֶה. *A caedendo*. Ο'. ἀπὸ τῆς κοπῆς. 'Α. ἀπὸ τοῦ πλήξαι. Σ. μετὰ τὸ πατάξαι.<sup>18</sup>

21. שְׁפָפִים. *Animas*. Ο'. τοὺς ἄνδρας. 'Α. τὴν ψυχὴν. Σ. τὰς ψυχάς.<sup>19</sup>

וְהָרָכָה. *Et opes*. Ο'. τὴν δὲ ἵππον. 'Α. τὴν δὲ περιουσίαν. Σ. τὴν δὲ ὑπαρξίν.<sup>20</sup>

23. מִן הַפִּלֹ. *Ex filo*. Ο'. ἀπὸ σπαρτίου ('Α. ράμματος. Σ. νήματος<sup>21</sup>).

וְיִצְרֵם. *Corrigiam calcei*. Ο'. σφυρωτῆρος (potior scriptura σφαιρωτῆρος<sup>22</sup>). Σ. ἰμάντος...<sup>23</sup>

reponendum videbatur *πρινιδίων*, vel *πρίνων*, *ilicium*, quibus fere consita sunt arboribus nemora. Sed mirum non perspexisse V. D., sub *πρινηώνων* vix, et ne vix quidem latere vocem bene Graecam *πρινεώνων*, a *πρινεών*, *locus ilicibus consitus*, ejusdem formae ac *ροδεών*, *μυρσινεών*, *παπυρεών*, etc. Aquilae autem ita vertenti menti obversatam esse vocem Syriacam *ܐܝܠܥܘܢ* vel *ܐܝܠܥܘܢ*, *ilex*, quam tetigimus ad Jesai. xlv. 14, vix dubium esse potest. In eandem emendationem ante nos incidit Lagarde, qui pro τῶν περιπεδίων e libris suis excitavit τῶνα. ἀπρινεαίνον, τῶνα-ἀλπρινεαίνον, et τῶνπρινεωῶν. Quod vero ad Theodotionem attinet, etsi ἀλσῶν per se non male habet, cum tamen in iisdem tum Vallarsii, tum, si recte colligimus, Lagardii libris ἀκτῶν scriptum sit, cui vocabulo *amoenitatis* notionem inesse in Hex. ad Cap. ii. 15 probavimus, hoc, praeunte eodem Lagardio, Hieronymo hic quoque vindicavimus. <sup>6</sup> Nobil., Codd. 127, 130 (uterque cum 'Ραφαείν). <sup>7</sup> Ad Ὀμμαίους F. C. Alter e Cod. 130 exscripsit: Σ. Ζοιζομμείν, notans: "Et ita Sym. videtur favere lectioni [Ald. (cum Σομαίους), Codd. X, 72 (ut Ald.), 74, aliorum] τοὺς Σομαίους." Cod. 127 affert: 'Α. ραφαείν. Σ. ζοιζομμεί (sic). Sed lectio Ζοιζομμείν proculdubio pertinet ad *זוזים*, quam gentem eandem esse cum ea quae, ab Ammonitis *אֲמֹרִי* appellata, inter Rephaitas recensetur Deut. ii. 20, cum hodiernis interpretibus Sym. credidisse videtur. Hieron.: "ZUZIM autem et EMIM terribiles et horrendi interpretantur; pro quo LXX, sensum magis quam verbum ex verbo transferentes, gentes fortissimas posuerunt. Porro ΒΑΕΜ, pro quo dixerunt ἅμα αὐτοῖς, hoc est, cum eis, putaverunt scribi per ΗΕ, ducti elementi

similitudine, cum per ΗΕΤΗ [in paucis tantum exemplaribus] scriptum sit... id est, in Hom." <sup>8</sup> Cod. X. Cod. 127: Σ. δρυός. <sup>9</sup> Hieron. Vid. ad v. 3. <sup>10</sup> Codd. X (qui ad ἔθνων refert), 127. Cod. 130 ad Ἀλάμ (sic) affert: 'Α. Σ. Σκυθῶν. Cf. ad v. 1. <sup>11</sup> Codd. 127 (qui ad Σενναάρ refert), 130 (sine nom.). Cf. ad v. 1. Ad ἔθνων Nobil. affert: Σ. σκυθῶν. Schol. Παμφυλίας. <sup>12</sup> Codd. 127 (sine nom.), 130. Nobil. ad Σενναάρ affert: Schol. Πόντου. <sup>13</sup> Nobil., Cod. 130. Ad παραγενόμενος Cod. 127 affert: Σ. διαφυγόν. <sup>14</sup> Nobil., Codd. 127, 130. (Nomen περαίτης, ab Aquila, ut videtur, ad formam Hebraeam effictum, gentilitium est a *πέραν*, et sonat *transfluvialis*, vel *transeuphratensis*, non, ut vulgo vertunt, *transitor*, quasi a *περάω*.) <sup>15</sup> Origen. in Catenis MSS. apud Montef.: Περάτης καλεῖται ὁ Ἀβραάμ, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς Χαλδαίων χώρας διαπεράσας τὴν Μεσοποταμίαν, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τῶν Χαναανίων ἐρμηνεύεται δὲ τοῖς περὶ Ἀκύλαν, Ἑβραῖος. <sup>16</sup> Sic Codd. I (cum ὁ Ἀμορρις), III, X, (cum ὁ Ἀμορρις), 14, 15, 16, alii (inter quos 127, 130). <sup>17</sup> Codd. 127 (cum Ἀμωρραίου), 130. <sup>18</sup> Codd. 127, 130 (cum ὑπὸ pro ἀπὸ). <sup>19</sup> Nobil., Codd. 127, 130. <sup>20</sup> Codd. 127, 130. <sup>21</sup> Nobil., Codd. 127, 130 (cum ράματος), 135 (idem). <sup>22</sup> Sic Comp. (cum σφερ.), Codd. I (ut Comp.), III, X (ut Comp.), 14, 15, 16, alii. Suidas: σφαιρωτῆρ' σανδαλίου ζιγίχιον, οἷον τὸ λωρίον τοῦ ὑποδήματος. <sup>23</sup> Cod. 127. Cat. Niceph. p. 200: Σύμ. σφαιρωτῆρα τὸν ἰμάντα τοῦ ὑποδήματος φησι. Cod. 130 affert: 'Α. ἰμάντος. Σ. καὶ ουκερουσων (non, ut Holmes. exscripsit, ουκερουσων). Posterior lectio ad notam seq. pertinet.



23. וְלֹא תִמְנָר. Ο. ἵνα μὴ εἴπῃς. Σ. καὶ οὐκ ἐρείς.<sup>24</sup>

Cap. XIV. 5. τῇ πόλει ✕ αὐτῶν 4.<sup>25</sup>

## CAP. XV.

1. מִן לָךְ. Sum clypeus tibi. Ο. ὑπερασπίζω σου. Σ. ὑπερμάχομαι καθάπερ ὄπλον.<sup>1</sup>

2. הוֹלֵךְ עִרְיָרִי. Discedam sine prole. Ο. ἀπολύομαι ἄτεκνος. Ἀ. ἀπέρχομαι ἄγονος. Σ. πορεύομαι . . .<sup>2</sup>

וּבֶן-מִשְׁקָן בֵּיתִי. Et filius possessionis (possessor, heres) domus meae. Ο. ὁ δὲ υἱὸς Μασέκ τῆς οἰκογενεῦς μου. Ἀ. (καὶ) ὁ υἱὸς τοῦ ποτίζοντος οἰκίαν μου. Σ. ὁ δὲ συγγενὴς τοῦ οἴκου μου. Θ. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας μου.<sup>3</sup>

דַּמָּשְׁקִי. Ex Damasco. Ο. Δαμασκός. Ὁ Ἑβραῖος Δαμασκηνός.<sup>4</sup>

4. לְאִמִּר. Ο. λέγουσα. Alia exempl. λέγων.<sup>5</sup> Ἀ. τῷ λέγειν. Ο. Σ. Θ. λέγων.<sup>6</sup>

9. וְהוֹלֵךְ. Et pullum columbinum. Ο. καὶ περι-

στεράν. Ἀ. (καὶ) περιστερίδα. Θ. (καὶ) νεοσσὸν περιστερᾶς.<sup>7</sup>

11. עַל-הַפְּגָרִים. Super cadavera. Ο. ἐπὶ τὰ σώματα ✕ ἐπὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν 4.<sup>8</sup> Alia exempl. ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομηθέντα.<sup>9</sup>

וַיִּשָׁב אֹתָם. Et flando abegit (Graeco-Ven. ἐφύσησε) eas. Ο. καὶ συνεκάθισεν αὐτοῖς. Ἀ. (καὶ) ἀπεσόβησεν (αὐτούς).<sup>10</sup>

12. תַּרְדֵּמָה. Sopor gravis. Ο. ἔκστασις. Ἀ. κόρος. Σ. κάρος.<sup>11</sup>

15. תִּקְבֹּר בְּשִׂיבָה שׂוֹבָה. Sepelieris in canitie bona. Ο. τραφεῖς ἐν γήρα καλῷ. Ἀ. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ.<sup>12</sup>

19. וַיֵּאָת הַקְּדְמוֹנִי. Et Cadmonaeos. Ο. καὶ τοὺς Κεδμωναίους (Σ. ἀνατολικούς<sup>13</sup>).

## CAP. XVI.

2. עֲצָרְנִי. Cohibuit me. Ο. συνέκλεισέ (Ἀ. ἐπέσχεν. Σ. συνέσχεν<sup>1</sup>) με.

<sup>24</sup> Cod. 127. <sup>25</sup> Sic Arm. 1, et sine aster. Cod. 15. In Hebraeo est קְרִיָּתִי.

CAP. XV. <sup>1</sup> Cat. Niceph. p. 201. <sup>2</sup> Cod. X. Codd. 127, 130: Ἀ. ἄγονος. <sup>3</sup> Nobil., qui post Aquilae et Theodotionis lectiones affert: Schol. ὁ δὲ συγ. τοῦ οἴκου μου, et sic in marg. sine nom. Cod. 130. Codd. X, 127 vero: Σ. ὁ δὲ συγ. τοῦ οἴκου μου. Hieron.: "Ubi nos habemus, et filius Masec vernaculae meae, in Hebraeo scriptum est, UBEN MESECH BETHI, quod Aq. transtulit, ὁ υἱὸς (υἱὸς sine artic. Lagarde) τοῦ ποτίζοντος οἰκίαν (οἶκον MS. apud Vallars.; οἴκου Lagarde, ut τοῦ ποτίζοντος nominis vices gerat, quod durius videtur) μου, id est, filius potum dantis domui meae; Theod. vero, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας μου, id est, et filius ejus qui super domum meam est." <sup>4</sup> Diodorus in Cat. Niceph. p. 201: τὸ, Δαμασκός, ἢ Ἑβραῖα Δαμασκηνός λέγει. <sup>5</sup> Sic Comp., Codd. I, III, X, 15, 19, alii. <sup>6</sup> Cod. 130 (qui λέγων habet in textu, negante Holmesio) in marg.: Ἀ. τῷ λέγειν. Οἱ δὲ Ο, Σ., καὶ ὁ καὶ Θ. (sic) ὡς γέγραπται, λέγων. <sup>7</sup> Procop. in Gen. p. 330: Ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ δὲ καθόλου περιστέρα οὐκ ἔσται· ἔστι μὲν γὰρ τὸ Ἑβραϊκὸν τοῦ περιστέρα ἰωνᾶ· τὸ δὲ ἐν τῇ Ἑβραϊδὶ βίβλῳ γεγραμμένον νῦν ἔστι τωβὰλ (sic), ὅπερ σημαίνει ὁμολογουμένως νεοσσόν· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἐπ' ἄλλου νεοσσοῦ ὄρνέου δύναται λέγεσθαι, Ἀκ. ὡς εἰκὸς περιστερίδια (fort. περιστερίδα) ἐκδέδωκεν, εἰ καὶ μὴ φιλαλήθως

Θεοδ. δὲ νεοσσὸν εἰπὼν περιστερᾶς, τὸ μὲν ἀμφίβολον ἐξέκλινε, τὸ δὲ μὴ κείμενον ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ τέθεικεν. Montef. e Latinis Procopii p. 127 edidit: Ἀ. Ο. περιστεράν. Θ. νεοσσὸν περιστερῶν. <sup>8</sup> Obelus est in Arab. 1, 2. Posterius ἐπὶ reprobant Codd. I, III, X, 15, 19, alii. <sup>9</sup> Nobil. Sic Codd. 20, 75 (cum διχοτομημένα), et S. Chrysost. Opp. T. IV, p. 375 B. <sup>10</sup> Nobil., Codd. X, 127, 130, 135 (sine nom.). <sup>11</sup> Codd. 127, 130, 135 (cum κόρσος pro κόρος). Holmes. e Cod. 73 exscripsit: Ἀ. κάρος. Σ. κάρος. Denique Cat. Niceph. p. 208: Ἀ. κάρσος. E lectionibus quae Aquilae tribuuntur, eam posuimus, quae et Graeca est, et optime testata, licet non omnino in ea acquiescamus. Desideratur καταφορά (cf. Hex. ad Gen. ii. 21. Jesai. xxix. 10), quod Montef. sine idoneo teste edidit. Nam Hieron., quem appellat, tantummodo ait: "Pro ecstasi in Hebraeo THARDEMA, id est, καταφορά, legitur, quam supra vertimus in soporem." <sup>12</sup> Codd. X, 73, 127, 130. Nobil.: "Schol. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ. Omnes LL. VV. τραφεῖς; nusquam ταφεῖς [ut Comp., et char. min. Grabe]." <sup>13</sup> Cod. 127. Graeco-Ven.: καὶ τὸν ἀνατολικόν.

CAP. XVI. <sup>1</sup> Codd. 127, 130, 135. Cod. X: Ἀ. ἐπέσχεν (non, ut Montef., ἐπέιχε). Syro-hex.: ܐܢܝܢܐ ܕܥܘܪܝܢܐ ܕܥܘܪܝܢܐ.



2. אָבְנָה אֱלֹהֵי. Fortasse aedificabor (sobole augebor). O'. ἵνα τεκνοποιήσωμαι (alia exempl. τεκνοποιήσης<sup>2</sup>). 'A. εἴ πως οἰκοδομηθήσομαι. Σ. εἴ πως τεκνωθῶ.<sup>3</sup>
6. וְהִעֲנָה. Et afflixit eam. O'. καὶ ἐκάκωσεν ('A. ἐκακούχησεν<sup>4</sup>) αὐτήν.
- וְהִתְבַּרְחָה. Et aufugit. O'. καὶ ἀπέδρα ['A.] μετὰ φυγῆς ὑπανεχώρησεν.<sup>5</sup>
7. שׂוּר. O'. Σούρ. Schol. τοῖχος ἢ εὐθυσμός.<sup>6</sup>
11. יִשְׁמַעְיֵאל. Ismael. ['A. εἰσακοῆ θεοῦ. Σ. Θ. ἐρήμου ἄνθρωπος.]<sup>7</sup>
12. פְּרָא אֲדָם. Onager (ferus) hominum. O'. ἄγροικος ἄνθρωπος. 'A. ἄγριος... Σ. ἔρημος (s. ἐρήμου) ἄνθρωπος. Θ. κεχωρισμένος ἀνθρώπων.<sup>8</sup>

Cap. XVI. 4. ἡ κυρία ✕ αὐτῆς<sup>9</sup> 8. — αὐτῆ ὁ ἄγγελος κυρίου<sup>10</sup>



<sup>2</sup> Nobil.: "τεκνοποιήσωμαι. Ita LL. VV. et S. Hieron. AA. LL. [Codd. III (cum -σεις), X, 38, alii] τεκνοποιήσης, quod secutus est S. Ambros., S. Joannes Chrysost., et Philo." Montef. e Catenis MSS. et schedis Combefis. edidit: "Ἄλλοι· τεκνοποιήσης μοι, quae lectio in nullo cod. reperitur. <sup>3</sup> Cod. X. Paulo aliter Cod. 135: 'A. εἴ πως οἰκοδ. Θ. εἴ πως τεκνωθῶ (sic). Hieron.: "Diligenter nota, quod procreatio filiorum in Hebraeo aedificatio scripta est. Legitur enim ibi: *Ingredere ad ancillam meam, si quo modo aedificer ex ea.*" (Ad δέκα ἔτη (v. 3) Syro-hex. in marg. habet: εἴκοσι, repugnante Hebraeo.) <sup>4</sup> Codd. 127, 130. <sup>5</sup> Cod. X. Scholium esse videtur, certe nullo modo Aquilam auctorem habet. <sup>6</sup> Nobil., Cod. 135 in marg. (cum τεῖχος). Philo Jud. De Profugis (Opp. T. I, p. 576), indicante Scharfenb. in *Animadv.* p. 15: τεῖχος δὲ ἢ εὐθυσμός ἐρμηνεύεται Σούρ. Montef. male edidit: "Ἄλλοι· τεῖχος ἢ εὐθ. Paulo ante ad ἄγγελος κυρίου Cod. X, teste Griesb., in marg. affert: ἀστῖος (ἀστείος?) αὐτος, quod quid significet, nisi forte bonum esse angelum, non intelligo. <sup>7</sup> Cod. 135. Anon. in Cat. Niceph. p. 218: ὁ Σύμ. καὶ Θεοδ. τὸν Ἰσμαήλ ἠρμήνευσαν, ἔρημος (sic) ἄνθρωπος. Ἰσμαήλ· εἰσακοῆ θεοῦ; et sic, nisi eis ἀκοῆν male pro εἰσακοῆ, Catenae MSS. apud Montef. Prior lectio non est nisi interpretatio etymologica nominis *Ismael*, testante etiam Hieron., qui ait: "Ismael interpretatur, *Exauditio Dei*;" certe Aquila non θεοῦ, sed ἰσχυροῦ posuisset. Posterior ad

## CAP. XVII.

1. תָּמִים. Integer. O'. ἀμεμπτος. 'A. τέλειος.<sup>1</sup>
2. בְּרִיתִי. O'. τὴν διαθήκην μου. "Ἄλλοι· τὴν συνθήκην μου.<sup>2</sup>
- בְּמֵאדָּ מְאֹד. O'. σφόδρα ✕ σφόδρα<sup>3</sup>
8. וְנָתַתִּי לָהּ. O'. καὶ δώσω σοι. Σ. καὶ δίδωμί σοι.<sup>4</sup>
14. אֲשֶׁר לֹא-יְמֹול. Qui non circumcisisus fuerit. O'. ὃς οὐ περιτμηθήσεται. 'Ο Σύρος οὕτως ἔχει· πᾶς ὃς οὐ περιτέμνει ἐξολοθρευθήσεται καὶ ὁ 'Εβραῖος· πᾶς ὁ μὴ περιτέμνων.<sup>5</sup>
- וְנִכְרְתָהּ. Et excindetur. O'. ἐξολοθρευθήσεται. "Ἄλλοι· ἀφανισθήσεται.<sup>6</sup>
23. אֶת-בְּשַׂר עַרְלָתָם. Carnem praeruptii eorum. O'. τὰς ἀκροβυστίας αὐτῶν. Alia exempl. τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν.<sup>7</sup>
27. נִמְלֵךְ אִתּוֹ. Circumcisi sunt cum eo. O'. Vacat. Alia exempl. περιέτεμεν αὐτούς.<sup>8</sup>

Hebraea אֲדָם פְּרָא pertinere videtur. <sup>8</sup> Codd. 127 (cum 'A. Σ. pro 'A.), 130, 135, et Cat. Niceph. ibid.: 'A. ἄγριος. Σ. κεχωρισμένος ἀνθρώπων; duo autem posteriores hanc lectionem superiori arcte nectunt. Cod. X vero, exscribente Griesb.: 'A. ἄγριος. Σ. ἔρημος (nisi forte ἐρήμου) ἄνθρωπος. Ad discordiam testium dirimendam opportune adest Syrus noster, qui lectionem κεχ. ἀνθρώπων non Symmacho, sed Theodotioni vindicat. Sic enim ille: *... .* <sup>9</sup> Syro-hex., et (cum ✕ post αὐτῆς) Arm. ed. Sic sine aster. Codd. 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>10</sup> Syro-hex., qui asteriscum pro obelo perperam pingit.

CAP. XVII. <sup>1</sup> Cod. 130. Montef. e "MSS." edidit: "Ἄλλοι· τέλειος. <sup>2</sup> "Sic MSS. quidam."—Montef. Hieron.: "Notandum quod ubicumque in Graeco testamentum legimus, ibi in Hebraeo sermone sit foedus, sive pactum, id est BERITH." <sup>3</sup> Sic Cod. 127, et sine aster. Codd. 15, 16, 18, alii. <sup>4</sup> Nobil. <sup>5</sup> Diodorus in Cat. Niceph. p. 226. Eadem ex Euseb. Emis. affert Cod. 135 in Commentario, addens: καὶ εἰκότως· οὐ γὰρ τὸ νήπιον δεῖ περὶ τούτου κολάζεσθαι, ἀλλ' αὐτοὺς (τοὺς) γονεῖς. <sup>6</sup> Sic sine nom. Codd. X, 130. Duplex lectio, ἐξολ. καὶ ἀφανισθήσεται, est in Comp., Codd. 19, 108. <sup>7</sup> Sic Codd. 15, 55, 59, alii. <sup>8</sup> Sic Ald. (praem. καὶ), Codd. III, X, 14 (ut Ald.), 15, 16 (ut Ald.), alii, Arm. 1. Ex Arab. 1, 2 pro ἐξ (s. οἱ ἐξ) ἀλλογενῶν ἔθνῶν Holmes. excitavit: *circumcisi sunt cum eo qui convenerunt ex gentibus, et peregrini in*



Cap. XVII. 17. ἐπὶ πρόσωπον ✕ αὐτοῦ 4.<sup>9</sup> 23.  
τοὺς ἀργυρωνήτους ✕ αὐτοῦ 4.<sup>10</sup>

## CAP. XVIII.

1. מַמְרָא. Ο'. τῆ Μαμβρη. Alia exempl. τῆ  
ὑψηλῆ.<sup>1</sup>

4. מִעֵט-מַיִם. Paulum aquae. Ο'. ὕδωρ. Alia  
exempl. μικρὸν ὕδωρ.<sup>2</sup>

6. מַהְרֵי שְׁלֵשׁ סְאִים קִמַּח סֵלֶת לְוָשִׁי. Cito ar-  
cesse tria sata farinae purissimae, et depse.  
Ο'. σπεύσον, καὶ φύρασον τρία μέτρα ('Α. Σ.  
σάτα<sup>3</sup>) σεμιδάλεως. Alia exempl. σπεύσον  
τρία μέτρα ἀλεύρου σεμιδάλεως, φύρασον.<sup>4</sup>

8. וַיֵּאָכְלוּ וַיֵּצְאוּ — וַיֵּאָכְלוּ. Ο'. καὶ ἔφαγον αὐτὸς  
δὲ—τὸ δένδρον. Alia exempl. αὐτὸς δὲ—τὸ  
δένδρον· καὶ ἔφαγον.<sup>5</sup>

12. בְּקִרְבָּהּ. Ο'. ἐν ἑαυτῇ. 'Α. (ἐν) ἐγκάτῳ αὐ-  
τῆς.<sup>6</sup>

אַחֲרַי בְּלִתִּי הִיָּתְהָ לִּי עֲדָנָה. Postquam senio  
confecta sum, erit mihi voluptas? Ο'. οὐπω  
μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν. 'Α. μετὰ τὸ  
κατατριβῆναί με, ἐγένετό μοι τρυφερία.<sup>7</sup> Σ.  
μετὰ τὸ παλαιωθῆναί με ἐγένετό μοι ἀκμή.<sup>8</sup>

18. וַיַּעֲזֹב. Et fortem. Ο'. καὶ πολύ. 'Α. (καὶ)  
ὀστέϊνον. Σ. (καὶ) ἰσχυρόν.<sup>9</sup>

20. כְּבִדָּה. Gravis facta est. Ο'. μεγάλαι. 'Α.  
ἐβαρύνθη. Σ. βεβάρηται.<sup>10</sup>

21. עָשׂוּ כָלָה. Fecerunt consummationem (penitus).  
Ο'. συντελοῦνται. Σ. ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον.<sup>11</sup>

22. וַיָּלְכוּ. Ο'. ἦλθον. 'Αλλος· ἐπορεύθησαν.<sup>12</sup>

25. הֲלֵלָה לְךָ. Absit a te. Ο'. μηδαμῶς σὺ (ποιή-  
σεις). Σ. οὐχὶ σόν.<sup>13</sup>

מִשְׁפָּה מִשְׁפָּה לֹא יַעֲשֶׂה אֵלֶּיךָ הַיּוֹדֵעַ. Nonne  
iudex totius terrae faciet justum? Ο'. ὁ κρί-  
νων πᾶσαν τὴν γῆν, οὐ ποιήσεις κρίσιν; Σ.  
ὁ πάντα ἄνθρωπον ἀπαιτῶν δικαιοπραγεῖν, ἀκρί-  
τως μὴ ποιήσης τοῦτο.<sup>14</sup>

26. מֵסֵדִים חֲמִשִּׁים בְּסֹדֹם נִצְמְנָם. Ο'. ἐὰν  
ᾧσιν ἐν Σοδόμοις πενήκοντα δίκαιοι. Alia  
exempl. ἐὰν εὐρω ἐν Σοδόμοις πενήκοντα  
δικαίους.<sup>15</sup>

28. חֲמִשָּׁה. Ο'. εἰς τεσσαρακονταπέντε. Alia ex-  
empl. πέντε.<sup>16</sup>

30. לֹא יִחַר אַל-נַפְשִׁי. Ne, obsecro, exardeat  
(ira) Domino. Ο'. μή τι, κύριε. 'Α. μὴ δὴ  
ὀργίλον τῷ κυρίῳ.<sup>17</sup>

assimilatione. Fortasse in Syro-hex. legebatur: ⲛⲟⲩⲟⲩ ⲛⲉⲛⲟⲩⲟⲩ.<sup>9</sup> Sic  
Arm. I. Pronomen deest in Codd. III, X, 57, 59, aliis.  
<sup>10</sup> Sic Arm. I, et sine aster. Codd. 14, 15, 16, alii.

CAP. XVIII. <sup>1</sup> Sic Syro-hex., quantum conjicere licet  
ex Arab. I, 2, qui excelsae vertunt. Cf. ad Cap. xii. 6.  
<sup>2</sup> Sic Codd. 15, 72, 82 (cum ὕ. μικρὸν), Arab. I, 2, Arm. I.  
<sup>3</sup> Nobil., Cod. 130. Cod. X, teste Montef.: Οἱ Ο'. σάτα.  
<sup>4</sup> Sic Codd. 15, 72 (om. μέτρα), 82, 135. Hieron.: Festina  
tres mensuras farinae simulae, commisce. <sup>5</sup> Sic Codd.  
15, 72, 82, Arab. I, 2. <sup>6</sup> Codd. X, 127, 130. Minus  
probabiliter Nobil.: 'Α. ἐγέλασε κατ' αὐτῆς. Cf. Hex. ad  
Exod. iii. 20. Psal. liv. 5. lxiii. 7. <sup>7</sup> Nobil., Codd. X,  
127 (cum καταβῆναι), 130, Cat. Niceph. p. 236 (cum κατα-  
κρυβῆναι). <sup>8</sup> Nobil., Codd. 127, 130 (cum παλαιωθ.), Cat.  
Niceph. ibid. Hieron.: "Sym. hunc locum ita trans-  
tulit: Postquam vetustate consenui, facta est mihi adole-  
scentia." <sup>9</sup> Nobil., Codd. X, 127, 130. <sup>10</sup> Codd. 127,  
130 (cum Σ. βεβάρηται). Ad Sym. cf. Hex. ad Jesai. i. 4.

Minus probabiliter Nobil.: 'Α. Σ. ἐβαρύνθησαν; Cod. X:  
'Α. ἐβαρύνθησαν; Cod. 135: 'Α. ἐβαρύνθησαν. Σ. βεβάρηται.  
<sup>11</sup> Nobil. (cum ἐπετέλεσαν), Codd. X, 127, 130 (sine nom.),  
135 (idem). <sup>12</sup> Sic in marg. Codd. 127, 130. <sup>13</sup> No-  
bil., Cod. 130 (cum οὐχισόν). Locutionem Hebraeam aliter  
vertit Sym. in Hex. ad I Reg. xx. 2. Job. xxxiv. 10.  
<sup>14</sup> Cod. X. "Quae sane lectio deflectere videtur ab He-  
braico. Verum Sym. non infrequenter παραφραστικῶς in-  
terpretatur."—Montef. Cf. ad Cap. i. 27. <sup>15</sup> Sic Ald.,  
Codd. I, III, X, 15, 31, alii, invitis Arab. I, 2 (h. e. Syro-  
hex.). "Hanc versionem, tacito interpretis nomine, affe-  
runt quidam MSS. [in textu, non in marg.]. Suspicio esse  
Symmachi [vel trium interpretum]."—Montef. <sup>16</sup> Sic  
Codd. I, III, X, 15 (cum altera lectione in marg. rec. m.),  
56, alii, Arab. I, 2. <sup>17</sup> Nobil. (cum "Schol." pro 'Α.),  
Codd. X (om. δὴ), 127, 130 (sine nom. cum μὴ δι' ὀργ.).  
Cf. ad Cap. iv. 6. (Ad μή τι (v. 30) Cod. X in marg.  
notat: λείπει τὸ, ὀργὴν ἐπάγω κατ' ἑμαυτόν; et ad τὸν κύριον  
(v. 31), fortasse per errorem pro μή τι (v. 32): λείπει τὸ,



30. **שְׁלֹשָׁים שָׁנָה נִצְמְנָה-ם.** O'. ἕνεκεν τῶν τριάκοντα. Alia exempl. ἐὰν εὐρεθῶσιν (s. εὐρω) ἐκεῖ τριάκοντα.<sup>18</sup>
31. **בְּעֵבוֹר הָעֶשְׂרִים.** In gratiam viginti. O'. ἐὰν εὐρω ἐκεῖ εἴκοσι. Alia exempl. ἕνεκεν τῶν εἴκοσι.<sup>19</sup>

CAP. XIX.

8. **בְּצֵל.** In umbra. O'. ὑπὸ τὴν σκέπην (alia exempl. στέγην<sup>1</sup>).
9. **וַיֵּאמְרוּ** (in posteriore loco). O'. Vacat. Alia exempl. καὶ εἶπαν.<sup>2</sup>
10. **וַיָּבִיאוּ.** Et traxerunt intro. O'. εἰσεσπάσαντο. \*Ἄλλος ἐπίασαν.<sup>3</sup>
16. **וַיִּתְמַדְּמָה.** Et cunctatus est. O'. καὶ ἐταράχθησαν. 'A. (καὶ) ἐμέλλησεν.<sup>4</sup> Σ. ὁ δὲ ἐστραγγεύετο (s. ἐστραγγεύσατο).<sup>5</sup>
- וַיִּצְחָקוּ וַיִּנְחָחוּ וַיִּבְחָחוּ.** Et eduxerunt

eum, et constituerunt eum extra urbem. O'. Vacat. Alia exempl. (✕) καὶ ἐξηγάγασαν αὐτὸν, καὶ ἔθηκαν αὐτὸν ἀπέξω τῆς πόλεως.<sup>6</sup> ✕ Σ. καὶ ἐξήγαγε κύριος αὐτὸν, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως.<sup>7</sup>

19. **לְהִיָּהוּ.** O'. τοῦ ζῆν. \*Ἄλλος τοῦ ζῶσαι.<sup>8</sup>
21. **הִנֵּה נִשְׂאָתִי פָנָי.** Ecce! gratificabor tibi. O'. ἰδοὺ ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον. 'A. ἰδοὺ ἦρα πρόσωπόν σου.<sup>9</sup> Σ. ὄρα εἰ ἐδυσωπήθην τὸ πρόσωπόν σου.<sup>10</sup>
23. **צִעְרָה.** O'. εἰς Σηγῶρ. 'Ο Σύρος Ζααρί.<sup>11</sup>
24. **מֵאֵת יְהוָה.** O'. παρὰ κυρίου. Schol. ση<sup>α</sup>. κατὰ Ἰουδαίων.<sup>12</sup>
25. **הַפְּכָר.** Tractum circumjacentem. O'. τὴν περιχώρον. Alia exempl. τὴν περιόικον.<sup>13</sup>
28. **אֶרֶץ הַפְּכָר.** O'. τῆς περιχώρου. Alia exempl. τῆς γῆς τῆς περιχώρου.<sup>14</sup>
- קִיטָר** (bis). Fumus. O'. φλόξ . . ἀτμίς. 'Ο Ἐβραῖος ἀναθυμίασις.<sup>15</sup>

ἐπιτρέπεις μοι λαλῆσαι. Arab. 1, 2 utrobique suppleant: succensebis mihi.)<sup>18</sup> Sic Codd. III, X, 15, alii, Arab. 1, 2; et (cum εὐρω) Codd. 55, 56, alii.<sup>19</sup> Sic Codd. I, X, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2.

CAP. XIX. <sup>1</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X (cum σκέπην in marg.), 14, 15, alii. <sup>2</sup> Sic Codd. 15, 106 (cum εἶπον), 130, 135, Arab. 1, 2. <sup>3</sup> Sic Justin. M. in Dial. p. 255, qui mox προσέκλεισαν pro ἀπέκλεισαν legit. <sup>4</sup> Nobil., Codd. X, 127. <sup>5</sup> Nobil. affert: Schol. ἐστρατεύσατο. Cod. X: Σ. ὁ δὲ ἐστρατεύετο. Cod. 127: Σ. ὁ δὲ ἐστρατεύσατο.

De confusione verborum στρατεύεσθαι et στραγγεύεσθαι, qua nulla inveteratior, legendi sunt Kuster. ad Suid. s. v. \*Ἡ δέι χελώνης κ. τ. ε.; Valckenaer. ad Ammon. p. 132; Wesseling. Probabil. p. 290. Ceterum habet quo se tueatur scriptura στραγγεύεσθαι cum simplici γ, quae a στρατεύεσθαι minutissimo apice discernitur. Cf. Hex. ad Prov. xxiv. 10.

<sup>6</sup> Sic Codd. 15, 135, et, teste Holmesio, Arab. 1, 2, quos tamen ἐξήγαγον et ἔξω in apographo suo legere potuisse quivis videt. Cod. 82: καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν καὶ ἔθηκαν ἔξω τ. π. Arm. 1, vertente Altero: καὶ ἐξήγαγον, καὶ ἔστησαν ἔξω τ. π., cum ✕ in marg. <sup>7</sup> Sic Cod. X, si Griesbachium recte capio. Montef. ex eodem affert: Σ. καὶ ἐξήγαγε κ. τ. ε.; Holmes. autem: ✕ καὶ ἐξήγαγε κ. τ. ε. Sic sine aster. Codd. 73, 127 (cum ἔξω ἔξω τ. π.). <sup>8</sup> Sic sine nom. Cod. 130 in marg. Nobil. quasi scholium affert. <sup>9</sup> Cod. 135,

Cat. Niceph. p. 250. Nobil. affert: 'A. ἦρα τὸ πρ. σ.

<sup>10</sup> Nobil., Cod. 135: ὀράσει ἐδ. τὸ (τὸ om. Cod. 135) πρ. σ. Hieron.: "In Hebraeo habet: Ecce! suscepi faciem tuam, id est, acquiesco precibus tuis; quod Sym. secundum sensum interpretans ait: ὀράσει ἐδυσωπήθην τὸ πρόσωπόν σου." Pro ὀράσει, pro quo Vallars. e vetustiore Reginae cod. infeliciter tentat ὄρα ἡντε (sive εὔτε), vide quemadmodum (!), Drusii conjecturam ὄρα σοι calculo suo approbavit Scharfenb. in Animadv. p. 18. Sed in tribus codd. a Lagardio collatis, ductus literarum scripturam ὄρα εἰ manifeste designant. Ad reliquam lectionem cf. Hex. ad Mal. i. 8. ii. 9.

<sup>11</sup> Diodorus in Catenis Reg. MSS.: τὴν Σηγῶρ . . ἀλλαχοῦ ἢ γραφὴ Ζόγορα [cf. Hex. ad Jerem. xlviii. 34] καλεῖ ὁ δὲ Σύρος Ζααρί [Zarî Cod. 25 in Comment. apud Lagarde] καὶ Βαλὰ, τουτέστι, καταπιούσα. <sup>12</sup> Cod. X in marg. "Hoc est, innui hic personarum pluralitatem, idque notandum esse [σημειῶσαι] contra Judaeos."—Griesb. <sup>13</sup> Sic Ald., Codd. I, III (sine artic.), X, 20, 31, alii, et Justin. M. ibid. pp. 152, 154. Mox v. 29 περιχώρου pro περιόικον habent Codd. X, 14, 16, alii. <sup>14</sup> Sic Codd. III, X (praem. πάσης), 15, 31, alii, Arm. 1. Plenior lectio, πάσης τ. γ. ἐκείνης τῆς π., est in Codd. 14, 16, aliis. <sup>15</sup> Hieron.: "Pro quo legimus in Hebraeo: Ecce! ascendebat CITOR, quasi ἀναπνεύμασις fornacis; quod nos vaporem, vel fumum, sive favillam possumus dicere." Ubi pro non Graeco



31. כְּדָרָךְ כָּל-הָאָרֶץ. *Sicut est mos totius terrae.*  
 O'. ὡς καθήκει πάση τῇ γῆ. 'A. καθ' ὁδὸν  
 πάσης τῆς γῆς.<sup>16</sup>

33, 35. בְּשִׁכְבָּהּ. *Cum cubaret illa.* O'. ἐν τῷ  
 κοιμηθῆναι αὐτόν (alia exempl. αὐτήν<sup>17</sup>).

## CAP. XX.

2. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל-שָׂרָה אִשְׁתּוֹ אֲחֹתִי הִוא.  
*Dixit autem Abrahamus de Sara uxore sua:*  
*Soror mea est illa.* O'. εἶπε δὲ Ἀβραὰμ περὶ  
 Σάρρας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὅτι ἀδελφή μου  
 ἐστίν. 'A. καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ πρὸς Σάρραν  
 γυναῖκα αὐτοῦ ἀδελφή μου ἐστίν.<sup>1</sup>

4. הַגּוֹי גַם-צְדִיק. *Gentem etiam justam.* O'. ἔθνος  
 — ἀγνοοῦν καὶ δίκαιον.<sup>2</sup>

5. בְּתַם-לִבִּי. *In integritate cordis mei.* O'. ἐν  
 καθαρᾷ καρδίᾳ. 'A. ἐν ἀγαθότητι (s. ἀγαθοσύνη) . .  
 Σ. ἐν ἀπλότητι . .<sup>3</sup>

10. מָה רָאִיתָ כִּי עָשִׂיתָ אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה. *Quid*  
*vidisti, ut faceres hoc facinus?* O'. τί ἐνιδὼν

ἐποίησας ✕ τὸ ῥῆμα τοῦτο;<sup>4</sup> 'A. τί εἶδες  
 ὅτι ἐποίησας σὺν τὸ ῥῆμα τοῦτο; Σ. τί ἰδὼν  
 ἐποίησας τὸ πρᾶγμα τοῦτο; Θ. τί ἐώρακας  
 ὅτι ἐποίησας τὸν λόγον τοῦτον;<sup>5</sup>

11. קַךְ. *Certe.* O'. ἄρα. Alia exempl. μήποτε.<sup>6</sup>

13. וַיֹּאמְרוּ-לִי אַחִי הִוא. O'. εἶπον ἐμὲ, ὅτι ἀδελ-  
 φός μου ἐστίν. Σ. ἐρεῖς περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἀδελφός  
 μου ἐστίν.<sup>7</sup>

16. אֶלֶף כֶּסֶף. *Mille (siclos) argenti.* O'. χίλια  
 δίδραγμα. 'A. χιλιάδα ἀργυρίου.<sup>8</sup>

Cap. XX. 2. — ἐφοβήθη γὰρ — δι' αὐτήν <sup>9</sup> 3.  
 καὶ εἶπεν ✕ αὐτῷ <sup>10</sup>

## CAP. XXI.

2. וַיֵּלֶד שָׂרָה. O'. ἔτεκε. Alia exempl. ἔτεκε  
 Σάρρα.<sup>1</sup>

4. בְּנוֹ. O'. Vacat. Alia exempl. υἱὸν αὐτοῦ.<sup>2</sup>

8. מִשְׁתָּה גָדוֹל. *Convivium magnum.* O'. δοχὴν  
 μεγάλην. \* Ἄλλοι πότον μέγαν.<sup>3</sup>

ἀναπνεύμασις, quod secure propagavit Montef., Lagarde e  
 libris correxit ἀναθυμίασις; sed ante eum Vallars. Hesych.:  
 Ἀναθυμίασις ἀτμοί, καπνοί. <sup>16</sup> Procop. in Cat. Niceph.  
 p. 255. <sup>17</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X, 14, alii, Arab.  
 1, 2.

CAP. XX. <sup>1</sup> Cod. X affert: 'A. πρὸς Σάρραν γ. αὐτοῦ.  
 Procop. p. 141: "Congruit illi quod supra dedimus, sci-  
 licet expositioni Aquilae: *Et dixit Abraham ad Saram*  
*uxorem suam: Soror mea etc.*" Graeca autem Procopii  
 habentur in marg. Cod. X ad v. 13: τοῦτο συμβάλλεται πρὸς  
 τὸ ἐπάνω λεχθέν ἐν τῇ Ἀκύλου ἐρμηνείᾳ καὶ εἶπεν Ἀβραὰμ κ.τ.ε.  
<sup>2</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 259: οὐκ ἀγνοητέον δὲ, ὅτι ὠβέ-  
 λισται τὸ ἀγνοοῦν, ὡς παρ' Ἑβραίοις μὴ κείμενον. Eadem (cum  
 ὠβέλιστο) ex Origene affert Montef. Syro-hex. male pin-  
 git: ἔθ. — ἀγνοοῦν καὶ δ. Scripturam ἔθ. δίκαιον καὶ ἀγνοοῦν  
 sine obelo ex Arab. 1, 2 excitat Holmes. <sup>3</sup> Syro-hex.

✕ חֶסֶד חֶסֶד. In libris Graecis summa  
 est lectionum confusio. Scilicet Cod. X affert: 'A. ἐν ἀθωό-  
 τητι (sic). Σ. ἐν ἀπλότητι. Cod. 127: 'A. Σ. ἐν ἀπλότητι καὶ  
 ἐν ἀθωότητι. Cod. 73 sine nom.: ἐν ἀπλότητι καὶ ἀθωότητι.  
 Cat. Niceph. p. 260: ἄκ. τὸ, ἐν καθ. καρδίᾳ, ἐν ἀπλότητι.  
 Denique Cod. 135, teste Lagardio: ἀκν. συνάπλοσητ. συ.  
 συναγαθό (sic). Symmachi versio satis certa est, coll. Hex.

ad Job. ii. 9. xxvii. 5. Psal. vii. 9. In alterius interpretis  
 lectione ponenda Syrum nostrum auctorem habuimus, cui  
 חֶסֶד sonat ἀγαθότης (Sap. Salom. vii. 26. xii. 22) vel  
 ἀγαθοσύνη (Eccles. v. 10. vi. 3), e quibus posterior vox  
 Aquilam magis sapit, prior vero e scriptura Cod. 135 ali-  
 quantulum subsidii habet. Reliquam lectionem ἐν ἀθωό-  
 τητι non ad ἔθ, sed ad ἴθ, pertinere, probabiliter conjicit  
 Scharfenb. in *Animadv.* p. 20. <sup>4</sup> Sic Syro-hex., et sine  
 aster. Codd. 15, 72, 82, 135. Cod. 130 in marg.: O'. τί  
 ἐνιδὼν ἐπ. ῥῆμα τοῦτο; <sup>5</sup> Nobil. (qui ad v. 9, τί τοῦτο  
 ἐποίησας, male refert), Cod. 130 (cum πρᾶγμα τοῦτο sine  
 artic.), quorum uterque ad Aquilam σὺ pro σὺν habet.  
 Correxit Scharfenb. in *Animadv.* p. 21. <sup>6</sup> Sic Ald.,  
 Codd. 15, 20, alii, et Syro-hex. <sup>7</sup> Cod. 130. Lectio  
 περὶ ἐμοῦ est in Codd. 14, 16, aliis. <sup>8</sup> Cod. X. <sup>9</sup> Syro-  
 hex. Haec desunt in Codd. 15 (ante corr.), 82, aliis, et  
 Arm. 1. <sup>10</sup> Idem. Sic sine aster. Ald., Codd. III, 31,  
 55, alii. Praeterea ad v. 7 Syro-hex. pingit: — ὅτι ✕  
 (שֵׁשׁ —) προφήτης ἐστίν; et ad v. 11: θεοσέβεια ✕ θεοῦ ✕,  
 invito Hebraeo.

CAP. XXI. <sup>1</sup> Sic Ald., Codd. III, X, 15, 31, alii.  
<sup>2</sup> Sic Codd. I, X, 14 (cum τὸν υἱὸν), 16 (ut 14), alii, Arab.  
 1, 2. <sup>3</sup> Cod. X in marg. Cf. Hex. ad Cap. xxix. 22.



9. **קִמְצָה**. *Irridentem*. Ο'. παίζοντα (÷) μετὰ Ἰσαὰκ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς (4).<sup>4</sup>
14. **וְנָתַתְּ לְיָדָיו**. Ο'. τὸ παιδίον. *Alia exempl. καὶ τὸ παιδίον*.<sup>5</sup>
- בְּמַדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע**. Ο'. [κατὰ] τὴν ἔρημον κατὰ τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου (Σ. Βηρσαβεε<sup>6</sup>).
18. **וְהִחֲזִיקִי אֶת־יָדֶיךָ בּוֹ**. *Et firmiter adjuunge manum tuam ei*. Ο'. καὶ κράτησον τῇ χειρὶ σου αὐτό. *Alia exempl. καὶ κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ*.<sup>7</sup>
31. **בְּאֵר שָׁבַע**. Ο'. φρέαρ ὄρκισμου. Σ. Βηρσαβεε<sup>8</sup>.
32. **פְּלִשְׁתִּים**. Ο'. τῶν Φυλιστιεῖμ. \*Ἄλλος ἄλλοφύλων.<sup>9</sup>
33. **אֲשָׁל**. *Tamariscum* (s. *arboretum*). Ο'. ἄρουραν. Ἀ. δεινδρῶνα. Σ. φυτείαν.<sup>10</sup>

Cap. XXI. 22. ÷ καὶ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ 4.<sup>11</sup> 32. ÷ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ 4.<sup>12</sup>

CAP. XXII.

1. **נִסָּה**. *Probavit*. Ο'. ἐπέειρασε (potior scriptura ἐπέειραζε<sup>1</sup>). Σ. ἐδόξασεν.<sup>2</sup>
2. **אֶת־יְחִידְךָ**. *Unicum tuum*. Ο'. τὸν ἀγαπητόν. Ἀ. τὸν μονογενῆ (s. μοναχόν) .. Σ. τὸν μόνον σου.<sup>3</sup>
- הַמְּרִיָּה**. *Moriae*. Ο'. τὴν ὑψηλήν. Ἀ. τὴν καταφανῆ. Σ. τῆς ὄπτασίας.<sup>4</sup>
7. **וַיֹּאמֶר**. Ο'. *Vacat*. *Alia exempl. εἶπας*.<sup>5</sup>
12. **כִּי עַתָּה יָדַעְתִּי**. Ο'. νῦν γὰρ ἔγνω. Ὁ Ἑβραῖος ὅτι ἐγὼ οἶδα.<sup>6</sup>
- אֶת־יְחִידְךָ**. Ο'. τοῦ ἀγαπητοῦ (Σ. μονογενοῦς<sup>7</sup>).
- 13 (alia exempl. **וְהִנֵּה אֲרִיָּה אֹחֵר**). *Et ecce! aries a tergo*. Ο'. καὶ ἰδοὺ κριὸς εἰς. Σ. καὶ ἐφάνη κριὸς μετὰ τοῦτο.<sup>8</sup>
- וַיִּקְחֵהוּ**. *Detentus*. Ο'. κατεχόμενος. Σ. κρατούμενος.<sup>9</sup> Ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος κρεμάμενος.<sup>10</sup>

Jesai. xxv. 6. <sup>4</sup> Hieron.: "*Ludentem*. Quod sequitur, cum Isaac filio suo, non habetur in Hebraeo." <sup>5</sup> Sic Ald., Codd. I, III, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2, Hieron., qui enarrat: "Posuit ergo Abraham panes et utrem super humerum Agar; et hoc facto, dedit puerum matri, hoc est, in manus ejus tradidit." <sup>6</sup> Codd. X, 130 (sine nom.). In textu κατὰ prius om. Ald., Codd. I, III, 14, 15, 16, alii. <sup>7</sup> Sic Comp., Codd. 19, 20, 78, 108. Hieron.: "*Et tene manum ejus*. Ex quo manifestum est, eum qui tenetur, non oneri matri fuisse, sed comitem." <sup>8</sup> Codd. X, 130 (sine nom.). <sup>9</sup> Cod. 135 in marg. sine nom. <sup>10</sup> Cod. X. Nobil. affert: Aq. et Sym. δένδρων φυτείαν. Cod. 127: Ἀ. δένδρωμα (sic). Σ. φυτείαν. Cod. 130: Ἀ. δεινάρωμα (sic Alterus). Σ. φυτείαν. Cf. Hex. ad 1 Reg. xxii. 6. xxxi. 13. Vocem Hebraeam Hieron. *nemus* interpretatus est; Graeco-Ven. ἄλσος. <sup>11</sup> Cod. X. Hieron.: "Excepto Abimelech et Phicol, tertium nomen, quod hic legitur, in Hebraeo volumine non habetur." <sup>12</sup> Cod. X obelis notat omnia ab ὅτι ἐκεῖ (v. 31) ad καὶ (sic) Ὀχ. ὁ ν. αὐτοῦ.

CAP. XXII. <sup>1</sup> Sic Comp., Codd. I, III, 14, 15, 16, alii. <sup>2</sup> Nobil., Codd. X, 127. Scilicet interpres noster vulgarem significationem τοῦ נִסָּה, *tentavit*, Deo indignam esse ratus, ad verbum similis soni נִשָּׂה, *extulit*, decucurrit. Cf. Psal. iv. 7 in Hebraeo et Hexaplis. Frustra igitur L. Bos in *Prolegom. ad LXX*, Cap. III pro ἐδόξασε legendum censet

ἐδοκίμασε. Cf. Scharfenb. in *Animadv.* p. 21. <sup>3</sup> Nobil., Codd. X, 130, qui omnes μονογενῆ habent. Cod. 135: Ἀ. τὸν μοναχόν. Σ. τὸν μόνον σου. Cf. Hex. ad Psal. xxi. 21. xxiv. 16. Prov. iv. 3. <sup>4</sup> Hieron.: "Ubi nunc dicitur, *vade in terram excelsam*, in Hebraeo habet MORIA, quod Aq. transtulit τὴν καταφανῆ, hoc est, *lucidam*; Sym. τῆς ὄπτασίας, hoc est, *visionis*. Aiunt ergo Hebraei hunc montem esse, in quo postea templum conditum est in area Ornae Jebusaei, sicut et in Paralipomenis [2 Paral. iii. 1] scriptum est... qui idcirco *illuminans* interpretatur et *lucens*, quia ibi est DABIR, hoc est, oraculum Dei, et lex, et Spiritus sanctus, qui docet homines veritatem, et inspirat prophetas." <sup>5</sup> Sic Comp., Codd. III, X, 19, 128, Arab. 1, 2. <sup>6</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 282. Aliter Cod. 135 in marg.: Ὁ Ἑβραῖος νῦν ἔδειξας, praeunte Diodoro ibid.: "Ἄλλοι δέ φασι τὸ νῦν ἔγνω, ἐν τῇ Ἑβραϊδὶ ἐπαμφοτερίζειν καὶ τοῦτο γὰρ σημαίνει ἄμα, καὶ ὅτι νῦν ἐγνώρισας, ἀντὶ τοῦ, πᾶσιν ἔδειξας, καὶ ἐποίησας φανερόν." <sup>7</sup> Cod. X. <sup>8</sup> Hieron.: "Symmachus: *Et apparuit aries post hoc retentus in rete cornibus suis*." Ad ἐφάνη cf. Hex. ad Gen. xxxiii. 1. Exod. iv. 6. Amos vii. 7. <sup>9</sup> Cod. X affert: Σ. κρατούμενος, quod ex Hieron. correximus. <sup>10</sup> Melito apud Nobil. et Cat. Niceph. p. 283: τὸ κατεχόμενος τῶν κεράτων, ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος, κρεμάμενος, φησὶν, ὡς σαφέστερον τυποῦν (Niceph. τυποῦντα) τὸν σταυρόν. Idem scholium ex Euseb. Emis. eruit Combefis. apud Montef.



13. בְּסַבְּךָ בְּקַרְנָיו. *In loco perplexo (dumeto) cornibus suis.* O. Θ. ἐν φυτῷ σαβέκ τῶν κεράτων. 'Α. ἐν συχνεῶνι ἐν κέρασιν αὐτοῦ. Σ. ἐν δικτύῳ τοῖς κέρασιν αὐτοῦ.<sup>11</sup> 'Ο Σύρος ἐν σαβέκ..<sup>12</sup>

## CAP. XXIII.

1. שָׁנִי תַיִ שָׂרָה. O. Vacat. Alia exempl. ἔτη ζωῆς Σάρρας.<sup>1</sup>  
 6. שְׁמַעְנֻ אֲדָנִי. O. ἀκουσον δὲ ἡμῶν. 'Α. ἀκουσον ἡμῶν, κύριε.<sup>2</sup>  
 9. בְּתוֹכְכֶם. O. ἐν ὑμῖν. 'Α. ἐν μέσῳ ὑμῶν.<sup>3</sup>  
 10, 18. שַׁעַר-עִירוֹ. O. εἰς τὴν πόλιν. Alia exempl. εἰς τὴν πύλην τῆς πόλεως αὐτοῦ.<sup>4</sup>  
 11. לֹא-אֲדָנִי. *Minime, domine mi.* O. παρ' ἐμοῖ (alia exempl. ἐμοῦ<sup>5</sup>) γενοῦ, κύριε. Schol. τὸ ἀρεστόν μοι ποίησον.<sup>6</sup> 'Α. οὐχί, κύριέ μου.<sup>7</sup>  
 13. אֵין-אִם-אֵתָּה. *Tantummodo si tu (vis).* O.

ἐπειδὴ πρὸς ἐμοῦ εἶ. Schol. ἐπειδὴ τὸ ἀρεστόν μοι ζητεῖς, φησὶ, καὶ τὸ κεχαρισμένον εὐρεῖν σπουδάσεις.<sup>8</sup>

15. שָׂקָל. O. διδράχμων. \*Ἄλλος στατήρων.<sup>9</sup>

17. וַיִּקָּם. *Et ratus factus est.* O. καὶ ἔστη. 'Α. (καὶ) ἐκυρώθη.<sup>10</sup>

Cap. XXIII. 2. ÷ ἢ ἔστιν ἐν τῷ κοιλώματι.<sup>11</sup>

## CAP. XXIV.

2. תַּחַת יָרְכִי. *Sub femore meo.* O. ὑπὸ (alia exempl. ἐπὶ<sup>1</sup>) τὸν μηρόν μου. 'Ο 'Εβραῖος ὑπὸ τὴν ὀσφύν μου.<sup>2</sup>  
 4. וְאֶל-מוֹלְדֹתַי. *Et ad patriam meam.* O. οὐ ἐγεννήθην (s. ἐγενόμην) .. καὶ εἰς τὴν φυλὴν μου. ['Α.] καὶ εἰς τὸν οἶκόν μου.<sup>3</sup>  
 5. אֶשְׁיב אֶשְׁבֵּה. *Num reducendo reducam.* O. ἀποστρέψω. Alia exempl. μὴ ἀποστρέφων ἀποστρέψω.<sup>4</sup>

<sup>11</sup> Cod. X. Hieron.: "Rursum Aq. συχνεῶνα interpretatus est, quem nos *veprem* possumus dicere, vel *spinetum*, et, ut verbi vim interpretemur, *condensa et inter se implexa virgulta*. Unde et Sym., in eandem ductus opinionem, *Et apparuit*, ait, *aries post hoc retentus in rete* [שְׁבָכָה] *cornibus suis*. Verum quibusdam, in hoc dumtaxat loco, melius videntur interpretati esse LXX et Theod., qui ipsum nomen *sabech* posuerunt, dicentes: *in virgulto sabech cornibus suis*. Etenim *συχνεῶν*, sive *rete*, quod Aq. posuit et Sym., per SIN literam scribi; hic vero SAMECH literam positam: ex quo manifestum esse non interpretationem stirpium condensarum, et in modum retis inter se virgulta contexta verbum SABECH, sed nomen sonare virgulti, quod ita Hebraice dicitur. Ego vero diligenter inquirens *συχνεῶνα* per SAMECH literam scribi crebro reperi." Ante Martianaecum edebatur ἐν συχνῷ vel συχνεῶ, repugnantibus libris. Cod. 135 ad σαβέκ in marg. adscribit: συχνεῶ (sic) εἶπεν τὸ σαβέκ. <sup>12</sup> Diodorus in Cat. Niceph. p. 282: τὸ, ἐν φυτῷ, οὐκ ἔχει ὁ Σύρος, μόνον δὲ τὸ σαβέκ· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα τοῦ φυτοῦ εἶναι νομίζω. Vocem Hebraeam, respectu ad etymon habito, Graeco-Ven. non male vertit ἐν ξυνηρεφεί; sed optime omnium interpretes Anglus, *in a thicket*.

CAP. XXIII. <sup>1</sup> Sic Codd. I, 59. <sup>2</sup> Cod. 130. <sup>3</sup> Cod. X. <sup>4</sup> Sic Codd. 15, 72, 82, 135, Arm. I. <sup>5</sup> Sic Codd. 16, 18, 25, alii. Montef. ad וַיִּקָּם (v. 13) affert: O.

παρ' ἐμοῦ. \*Ἄλλος παρ' ἐμοῖ; quae nota ad hunc locum pertinere videtur. <sup>6</sup> Cod. X in marg. Alterus e Slavon. Ostrog. Graece exscripsit: πρόσελθε ἐνθάδε, κύριε; ex Arm. I autem: πρὸς ἐμὲ στρέψε, κύριε. <sup>7</sup> Cod. X. <sup>8</sup> Anon. in Cat. Niceph. p. 288. <sup>9</sup> Sic in textu Arm. I. Procop. in Cat. Niceph. p. 289: στατήρ ἔστιν, ὡς φησιν Ὁριγένης, τὸ ἡμισυ τῆς οὐγγίας, ἔχει δὲ δραχμὰς δύο. Cf. Hex. ad Exod. xxxviii. 24. Jerem. xxxii. 9. Ezech. iv. 10. <sup>10</sup> Cod. X. Cf. LXX ad v. 20. <sup>11</sup> "Haec obelo notantur, aut lemnisco [in Cod. X]."—Griesb. Hieron.: "Hoc quod hic positum est, quae est in valle, in authenticis codd. non habetur."

CAP. XXIV. <sup>1</sup> Sic Codd. 16, 56, alii, Hieron. <sup>2</sup> S. Chrysost. Opp. T. IV, p. 482 E: Τῇ μὲν Ἑλλάδι γλώττη οὕτω γέγραπται, ὑπὸ τὸν μηρόν μου· ἐν δὲ τῇ Ἑβραϊδὶ φασὶν, ὑπὸ τὴν ὀσφύν. In Cod. VI duplex est lectio: τὸν μηρόν μου τὴν ὀσφύν μου. Cod. 135 ex Euseb. Emis. affert: Ὁ Ἕλλην σεμνότερον ἐρμηνεύει· ὁ γὰρ Ἑβραῖος καὶ ὁ Σύρος αὐτὸ λέγει τοῦ ἀνδρὸς τὸ τεκνοποιὸν ὄργανον. Similia habet Diodorus in Cat. Niceph. p. 289, praemisso τινὲς φασιν. <sup>3</sup> Cod. 130. Non est Aquilae versio, sed alia lectio, quam pro superfluis, καὶ εἰς τ. φ. μου (cf. vv. 38, 40) venditant Codd. 106, 107, 128, Arm. I. <sup>4</sup> Sic Codd. 14, 15 (cum καὶ pro μὴ), 16, alii (inter quos Cod. 135, teste Lagardio), Arm. I (sine μὴ).



11. וַיִּכְרַךְ. *Et genua flectere fecit.* Ο'. και ἐκοίμισε. 'A. και ἐγονάτισε.<sup>5</sup>
13. לָשׂוּב מֵיָם. *Haurire aquam.* Ο'. ἀντλήσαι (alia exempl. ὑδρεύσασθαι<sup>6</sup>) ὕδωρ.
14. הִכְחַתָּה. *Destinasti.* Ο'. ἠτοίμασας. 'A. ἤλεγξας. Σ. ἀπέδειξας.<sup>7</sup>
17. הַגְּמִי אִינִי. *Da mihi sorbendum.* Ο'. πότισόν με. 'A. βρόχθισόν με.<sup>8</sup>
22. בְּקֶץ. *Dimidius siclus.* Ο'. δραχμήν. Alia exempl. δίδραχμον.<sup>9</sup>
27. אֲנִי בַדְרָךְ נָחֵנִי. *Quod ad me attinet, in itinere duxit me.* Ο'. ἐμέ τ' εὐώδωκε. Alia exempl. και ἐμέ ἐν ὁδῷ ἤγαγε.<sup>10</sup>
31. בְּרַךְ יְהוָה. *Benedicite a Jova.* Ο'. εὐλογητὸς κυρίου (alia exempl. κύριος<sup>11</sup>). 'A. εὐλογημένος κύριος. Σ. εὐλογημένος κ.<sup>12</sup> Τὸ 'Εβραϊκὸν ἔχει ἠὲ εὐλογημένος ὑπὸ κυρίου.<sup>13</sup>
32. וַיִּפְתָּה. *Et solvit.* Ο'. και ἀπέσαξε (. . . ἀπέστρωσεν<sup>14</sup>).
43. הָעַלְמָה. *Virgo illa.* Ο'. ἡ παρθένος. 'A. ἡ ἀπόκρυφος.<sup>15</sup>

45. הָיָה. Ο'. εὐθύς. Alia exempl. και ἰδοῦ.<sup>16</sup>
47. לְעַלְפָּה. *Super nasum ejus.* Ο'. (και περιέθηκα) αὐτῆ. 'A. ἐπὶ μυκτῆρας αὐτῆς.<sup>17</sup>
50. לֹא נוֹכַח לְדַבֵּר לְיָדְיָ רַע אִוְטוֹב. *Non possumus dicere tibi malum aut bonum.* Ο'. οὐ δυνησόμεθά σοι ἀντειπεῖν κακὸν ἢ καλὸν (alia exempl. κακὸν καλῶ<sup>18</sup>). 'Ο Σύρος· οὐ δυνησόμεθα εἰπεῖν τὸ, ἢ καλὸν ἢ κακόν.<sup>19</sup>
59. וְנִמְנְקָתָהּ. *Et nutricem ejus.* Ο'. και τὸ ὑπάρχοντα αὐτῆς. 'A. και τὴν τίτθην αὐτῆς. Σ. και τὴν τροφὸν αὐτῆς.<sup>20</sup> Aliter: 'A. τὴν τιθηνόν.<sup>21</sup>
61. וְנַעֲרֹתֶיהָ. *Et ancillae ejus.* Ο'. και αἱ ἄβραι ('A. παιδίσκαι. Σ. κοράσια<sup>22</sup>) αὐτῆς.
63. לְשׁוֹחַ בְּשָׂדֵה. *Meditari in agro.* Ο'. ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδῖον. 'A. ὁμιλῆσαι ἐν χώρᾳ. Σ. λαλῆσαι ἐν τῷ ἀγρῷ.<sup>23</sup>
67. וַיְבִיֵן יִצְחָק הָאֵלֶּה שָׂרָה אִמּוֹ. *Et introduxit eam Isaac in tentorium Sarae matris suae.* Ο'. εἰσήλθε δὲ 'Ισαὰκ εἰς τὸν οἶκον

<sup>5</sup> Codd. X, 130. Nobil. quasi scholium affert. Cf. ad Cap. xli. 43. <sup>6</sup> Sic Codd. X (in marg.), 59 (cum ὑδρεύεσθαι), 135 (cum ἀντλήσαι in marg.). <sup>7</sup> Cod. X. Cod. 135 affert: Σ. ἀπέδειξας; Nobil.: Schol. ἀπέδειξας. <sup>8</sup> Codd. X, 130 (non, ut Holmes., βρέχθισον). <sup>9</sup> Sic Codd. 14, 16 (uterque cum γμ), 18, alii. Hieron.: "Didrachmum pondus ejus. BACE, quod in hoc loco pro didrachmo scribitur, semiuncia est; SECEL vero, qui Latino sermone siclus corrupte appellatur, unciae pondus habet." Cf. Hex. ad Exod. xxxviii. 26. Montef. affert: "ἄλλος διδραχμήν (sic); quae lectio deterior est in quatuor libris. <sup>10</sup> Sic Codd. 32, 106, 107. Ante εὐώδωκε inferunt ἐν ὁδῷ Codd. 15, 30, alii. <sup>11</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X, 14, 15, 16, alii. <sup>12</sup> Cod. X ad εὐλογητὸς κύριος (sic) in marg. notat: τὸ, εὐλογητὸς εἶ κύριε, οὐ πρὸς τὸν παῖδα τοῦ 'Αβραὰμ εἶπεν· ὁ γοῦν 'Ακ. φησὶν, εὐλογημένος κύριος· Σύμ. δὲ, εὐλογημένος κ. (folio abscisso). <sup>13</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 299. <sup>14</sup> Cod. X, ubi interpretis nomen abscissum est. Hieron. Hebraeum vertit, destravit. <sup>15</sup> Hieron. in Comment. ad Jesai. vii. 14 (Opp. T. IV, p. 108): "Porro ALMA apud eos verbum ambiguum est; dicitur enim et adolescentula, et abscondita, id est, ἀπόκρυφος. . . Et in Genesi legimus, ubi Rebecca dicitur ALMA, Aquilam non adole-

scentulam, nec puellam, sed absconditam transtulisse." <sup>16</sup> Sic Cod. I. Duplex lectio, και ἰδοῦ εὐθύς, est in Comp., Codd. 19, 20, 108. <sup>17</sup> Cod. X. In textu LXX virali post ἐνώτια inferunt ἐπὶ μυκτῆρας αὐτῆς Codd. 15, 82, 135. <sup>18</sup> Sic Ald., Codd. I, III, X, 14, 15, 16, alii. <sup>19</sup> "Syri versionem, ut hic refertur, habent omnes Catenae Regiae et schedae Combefis. Unus codex omittit τὸ."—Montef. In Cat. Niceph. p. 302 abest τὸ ἦ. <sup>20</sup> Nobil., et Cat. Niceph. p. 303. Cod. 127: 'A. τιθῆν. Σ. τροφόν. Cod. 130: 'A. τίτθην, τροφόν. Hieron.: "Et substantiam ejus. . . In Hebraeo habet. . . et nutricem ejus. . . Decens quippe erat, ut ad nuptias absque parentibus virgo proficiscens nutricis solatio foveretur." <sup>21</sup> Cod. X affert: 'A. τὴν τιθηνόν. Σ. τροφόν. <sup>22</sup> Nobil., Codd. X, 127. Sic sine nominibus Cod. 130. <sup>23</sup> Nobil., et Cat. Niceph. p. 304 (cum προσλαλῆσαι pro λαλῆσαι). Cod. 130 in marg. sine nom.: λαλῆσαι ἐν τῷ ἀγρῷ. Ad ἀδολεσχῆσαι Cod. X in marg. annotat: τοῖς οἰκείοις λογισμοῖς ὁμιλῆσαι ἐν τῇ τῆς ἐρημίας ἡσυχίᾳ. Hieron.: "Quod autem ait, Et egressus est, ut exerceretur in campo, quod Graece dicitur ἀδολεσχῆσαι, in Hebraeo legitur: Et egressus est Isaac, ut loqueretur in agro, inclinante jam vespera."



✕ Σάρρας 4<sup>24</sup> τῆς μητρὸς αὐτοῦ. 'Α. (καὶ) εἰσήγαγεν αὐτήν ('Ισαὰκ) εἰς τὴν σκηνὴν Σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ.<sup>25</sup>

67. וַיִּנְחֵם. *Et consolationem admisit.* Ο'. καὶ παρεκλήθη. Σ. (καὶ) παρηγορήθη.<sup>26</sup>

Cap. XXIV. 14. ÷ ἕως ἂν παύσωνται πίνουσαι 4.<sup>27</sup>  
15. ÷ ἐν τῇ διανοίᾳ (om. αὐτοῦ) 4.<sup>28</sup> [16. ÷ καταβάσα δὲ ἐπὶ τὴν πηγὴν 4.]<sup>29</sup> 44. ÷ καὶ ἐν τούτῳ γινώσομαι — 'Αβραάμ 4.<sup>30</sup> 60. 'Ρέβεκκαν ÷ τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν 4.<sup>31</sup>

## CAP. XXV.

3. וְאֵת־דָּדָי. Ο'. καὶ τὸν Δεδάν (s. Δαιδάν). Alia exempl. καὶ τὸν Θαιμάν, καὶ τὸν Δεδάν.<sup>1</sup>

וְאֵת־שׁוּרִים. Ο'. 'Ασσουριείμ. Alia exempl. ἐγένοντο 'Ραγουήλ καὶ Ναβδεήλ καὶ 'Ασσουριείμ.<sup>2</sup>

6. וְאֵת־לְאָבְרָהָם. Ο'. (τῶν παλλακῶν) αὐτοῦ. Alia exempl. ὅσαι τοῦ 'Αβραάμ.<sup>3</sup>

8. בְּשִׁיבָה טוֹבָה. *In canitie bona.* Ο'. ἐν γήρᾳ (s. γήρει) καλῶ. 'Α. Σ. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ.<sup>4</sup>

וְאֵל־עַמְּוִי. Ο'. πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. Σ. πρὸς τοὺς πατέρας.<sup>5</sup>

12. הַגֵּר הַמִּצְרִית. Ο'. 'Αγαρ ✕ ἢ Αἴγυπτία 4.<sup>6</sup>

20. מִפְּדֵן אֲרָם. *Ex regione campestri Syriae (Mesopotamia).* Ο'. ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ✕ Συρίας 4.<sup>7</sup>

22. וַיִּתְרֹצְצוּ הַבָּנִים. *Et contundebant se invicem filii.* Ο'. ἐσκίρτων δὲ τὰ παιδιά. 'Α. (καὶ) συνεθλάσθησαν υἱοί. Σ. (καὶ) διεπάλαιον.<sup>8</sup>

23. יָאֵמַן. *Fortis erit.* Ο'. ὑπερέξει. Σ. ὑπερισχύσει.<sup>9</sup>

25. שָׁעָר. (*Pallium*) villosum. Ο'. δασύς. Σ. τετριχωμένος.<sup>10</sup>

27. תָּם. *Integer.* Ο'. ἀπλαστος. 'Α. Θ. ἀπλοῦς. Σ. ἄμωμος.<sup>11</sup>

29. עָיָה. *Languescens.* Ο'. ἐκλείπων. Θ. πεινῶν.<sup>12</sup>

30. מִן־הָאֵדָם. *De rubro.* Ο'. ἀπὸ τοῦ ἐψέματος (Σ. 'Εδώμ<sup>13</sup>).

31. מְכָרָה. *Vende.* Ο'. ἀπόδου. 'Α. πώλησον.<sup>14</sup>

33. אֶת־בְּנֹתָיו. Ο'. τὰ πρωτοτόκια ✕ αὐτοῦ 4.<sup>15</sup>

34. וַיִּבֹז עֵשָׂו אֶת־הַבְּנֹתָיו. *Et sprevit Esavus primogenituram.* Ο'. καὶ ἐφάυλισεν 'Ησαῦ τὰ πρωτοτόκια. 'Α. (καὶ) ἐξουδένωσεν 'Ησαῦ τὴν πρωτοτοκίαν.<sup>16</sup>

<sup>24</sup> Sic Cod. 127 in marg. sub aster., et in textu sine aster. Codd. 15, 55 (cum Σάρρα), alii, Arm. 1. <sup>25</sup> Nobil., et Procop. in Cat. Niceph. p. 305. <sup>26</sup> Codd. X (cum scholio: ἑθεραπεύθη, τῆς λύπης ἐκτὸς ἐγένετο), 127. Cod. 130 in marg. sine nom.: παρηγόρησεν (sic). <sup>27</sup> Cod. X.

<sup>28</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 296: τὸ δὲ, ἐν τῇ διανοίᾳ, ὠβελίσσεται, ὡς μὴ κείμενον ἐν τῷ 'Εβραϊκῷ ὁμῶς καὶ διὰ τῶν ἐξῆς (v. 45) τοῦτο παρίσταται. <sup>29</sup> Haec in Cod. X lemnisco notantur, invito Hebraeo. <sup>30</sup> Cod. X obelis notat omnia a τῷ ἐαυτοῦ θεράποντι ad 'Αβραάμ. <sup>31</sup> Idem. Sic sine obelo Comp., Codd. I, III, 14, 15, 16, alii.

CAP. XXV. <sup>1</sup> Sic Ald. (cum Θαμάν), Codd. I, III, X, 14, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>2</sup> Sic Ald., Codd. I (cum 'Ρασουήλ), III, X, 14, 16 (cum Ναυδεήλ), 18, alii, Arab. 1, 2. <sup>3</sup> Sic Codd. 15, 135, Arm. 1 (cum τῷ 'Αβρ.). <sup>4</sup> Nobil., Cod. 130. Cf. ad Cap. xv. 15. <sup>5</sup> Cod. 130. Sic in textu Codd. I, 75, necnon Bodleianus a Tischendorfio editus. Mendose Nobil.: Schol. πρὸς τοὺς περάτας, quod Montefal-

conium male habuit. <sup>6</sup> Sic cum aster. Arm. 1. Deest ἢ Αἴγυπτία in Ald., Codd. I, III, X, 31, 56, aliis. <sup>7</sup> Idem.

Vox abest a Codd. I, III, X, 30, 35, aliis. <sup>8</sup> Cod. X. Nobil., Codd. 127, 130: Σ. διεπάλαιον. Hieron.: "Et movebantur filii ejus in ea. Pro motione LXX interpretes posuerunt ἐσκίρτων, id est, ludebant, sive calcitrabant; quod Aq. transtulit, confringebantur filii in utero ejus; Sym. vero διέπλεον, id est, in similitudinem navis in superficie ferebantur." Ubi pro διέπλεον unus codex apud Vallars.

διεπάλεον legit, repugnantibus tum ceteris libris, tum ipso Hieronymi contextu. <sup>9</sup> Codd. X, 127, 130 (in marg. sine nom.). <sup>10</sup> Codd. X, 127, 130. <sup>11</sup> Nobil. (cum 'Α. pro 'Α. Θ.), iidem. <sup>12</sup> Cod. X. Ad ἐκλείπω (v. 30) Cod. 130 in marg. habet: πεινῶ. <sup>13</sup> MSS. Regii et schedae Combefis. apud Montef.: ὁ Σὺμ. ἀντὶ τοῦ ἐψήματος (sic) 'Εδώμ τέθεικεν, ὃ ἐρμηνεύεται πυρρός. Nobil. affert: Σ. ἀδάμ. <sup>14</sup> Cod. X. <sup>15</sup> Sic Arm. 1, et sine aster. Comp., Codd. 15, 19, alii. <sup>16</sup> Cod. X.



## CAP. XXVI.

5. וְתוֹרָתִי. O'. καὶ τὰ νόμιμά μου. Oί λοιποί· καὶ νόμους μου.<sup>1</sup>
8. מִצְחָק. *Ludebat.* O'. παίζοντα. Schol. συνουσιάζοντα.<sup>2</sup>
10. שָׂמָּה. *Culpat.* O'. ἄγνοιαν. 'A. Σ. πλημμέλημα.<sup>3</sup>
12. מֵאָה שְׁעָרִים. *Centum mensuras.* O'. ἑκατοστεύουσιν κριθήν. 'A. ἑκατὸν εἰκασμούς.<sup>4</sup>
13. וַיֵּלֶךְ הַלֶּוֹי וַיִּגְדַּל. *Et procedebat procedendo, et crescebat.* O'. καὶ προβαίνων μείζων ἐγένετο. *Alia exempl.* καὶ ἐπορεύετο προβαίνων, καὶ μείζων ἐγένετο.<sup>5</sup>
20. וַיִּרְיִבוּ. *Et altercati sunt.* O'. καὶ ἐμαχέσαντο. 'A. (καὶ) ἐδικάσαντο.<sup>6</sup>
- עָשָׂק בְּיָהוּ עֲשָׂקוֹ עִמּוֹ. *Esek, quia litigaverunt cum eo.* O'. ἀδικία· ἠδίκησαν γὰρ αὐ-

- τόν. 'A. συκοφαντία· ἐσυκοφάντησαν γὰρ αὐτόν.<sup>7</sup>
21. שִׁטְנָה. *Sitnah.* O'. ἐχθρία. 'A. [ἡ] ἀντικειμένη. Σ. ἐναντίωσις.<sup>8</sup>
26. וַיֵּרָא אֲחֻזַּזָּת. *Et Ahuzzath amicus ejus.* O'. καὶ 'Οχοζᾶθ ὁ νυμφαγωγὸς (Σ. συνέταυρος<sup>9</sup>) αὐτοῦ.
28. אָלָה. *Jusjurandum.* O'. ἀρά. *Alia exempl.* ὄρκος.<sup>10</sup>
30. מִשְׁתָּה. O'. δοχήν. 'Αλλος· πότον. 'Αλλος· ἐστίασιν.<sup>11</sup>
31. בְּשָׁלוֹם. O'. μετὰ σωτηρίας. Oί λοιποί· μετ' εἰρήνης.<sup>12</sup>
32. וַיֹּאמְרוּ לוֹ מִצְאָנוּ. *Et dixerunt ei: Invenimus.* O'. καὶ εἶπαν· οὐχ εὔρομεν (Oί λοιποί· εὔρομεν<sup>13</sup>).
33. שְׁבָעָה. O'. ὄρκος. 'A. Σ. πλησμονή.<sup>14</sup>

CAP. XXVI. <sup>1</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 319. <sup>2</sup> Sic in textu Cod. 32. Procop. in Cat. Niceph. p. 320: 'Εβραῖοι δὲ φασιν, εὐσχημόνως εἰρησθαι τὸ παίζειν ἀπὸ τοῦ συνουσιάζειν. <sup>3</sup> Nobil., Codd. 127, 130. Sic in textu Cod. 38. Cod. X in marg. sine nom.: πλημμέλειαν, secundum collationem antiquam in schedis Bodleianis. <sup>4</sup> Hieron.: "Licet in aliena terra seminaverit Isaac, tamen non puto quod tanta ei fertilitas hordei fuerit. Unde melius puto illud esse, quod habetur in Hebraeo, et Aq. quoque translulit: *Et invenit in anno illo centuplum aestimatum*, id est, ἑκατὸν εἰκασμούς [sic Cod. Frising. apud Lagarde, faventibus duobus Vallarsianis, qui ΕΚΑΤΟΙΚΑΚΝΩΥC et ΕΚΑΤΟΝΕΙΔΑΚΜΟΤΕ pingunt, pro eo quod edebatur, ἐκ. εἰκασμένον]. Licet enim eisdem literis et aestimatio scribatur et hordeum, tamen aestimationes SAARIM leguntur, hordea vero SORIM." Interpres Graeco-Ven.: ἑκατὸν εἰκασμόν (fort. εἰκασμῶν). Cf. Hex. ad Prov. xxiii. 7. <sup>5</sup> Sic Codd. 72, 82 (cum καὶ πρ. pro πρ.), 135. Hieron.: *et ambulabat vadens, et magnificatus.* <sup>6</sup> Codd. X, 127. Sic sine nom. Nobil., Cod. 130. <sup>7</sup> Cod. 127 (om. αὐτόν). Sic sine nom. (add. αὐτόν) Nobil., Cod. 130. Minus probabiliter Cod. X: 'A. συκοφαντία. Σ. ἐσυκοφάντησαν. <sup>8</sup> Hieron.: "Pro inimicitias, quod Aq. et Sym. τὴν ἀντικειμένην et ἐναντίωσιν transtulerunt, id est, *adversum* atque *contrarium*, in Hebraeo habet SATANA; ex quo intelligimus Satanam *contrarium* interpretari." Ad Aquilam (quem ἀντικειμένη sine articulo scripsisse suspicor) cf. Hex. ad

Psal. cviii. 6. Zach. iii. 2. Ad rem cf. Joseph. Ant. I, 18, 2: Τῶν δὲ προτέρων τὸ μὲν 'Εσκον καλεῖται· μάχης ἂν τις αὐτὸ φήσειε· τὸ δὲ ἕτερον Σιτεννά· ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. <sup>9</sup> Cod. X (cum συνέτερος). Hieron.: "Pro Ochozath pronubo in Hebraeo habet collegium [potius possessio] amicorum ejus; ut non tam hominem significet, quam amicorum turbam, quae cum rege venerat, in quibus fuit et Phicol, princeps exercitus ejus." Consentit Onkelos, qui enarrat: וַיֵּרָא אֲחֻזַּזָּת, et coetus amicorum ejus. Utrumque nomen pro appellativo habuit Graeco-Ven., cujus versio sonat: κατοχή τε τοῦ φίλου οἱ, καὶ στόμα παντὸς ἄρχοντος τῆς κείνου στρατιᾶς. <sup>10</sup> Sic Codd. 32, 108 (in marg.), 130 (idem). <sup>11</sup> Cod. X in marg.: πότον, ἐστίασιν. Cf. ad Cap. xxi. 8. Sed fortasse merum scholium est. <sup>12</sup> Cod. X. Lectio ἐν εἰρήνῃ est in Codd. 20, 130 (in marg.). Cf. ad Cap. xxviii. 21. <sup>13</sup> Cod. X. Vid. not. seq. <sup>14</sup> Hieron.: "Nescio quomodo in LXX interpretibus habeatur... *Et dixerunt ei: Non invenimus aquam; et vocavit nomen ejus Juramentum.* Quae enim etymologia est, propterea vocari *juramentum*, quod aquam non invenissent? E contrario in Hebraeo, cui interpretationi Aq. quoque consentit et Sym., hoc significat, quod invenerint aquam, et propterea appellatus sit puteus ipse *Saturitas*, et vocata civitas Bersabee, hoc est, *puteus saturitatis*. Licet enim supra [Cap. xxi. 31] ex verbo juramenti, sive ex septenario ovium numero, quod SABEE dicitur, asseruerimus Bersabee appellatam, tamen nunc ex eo quod aqua inventa est, Isaac ad



33. קָעִיר. O'. τῇ πόλει ἐκείνη. 'Ο Σύρος οὐκ ἔχει, τῇ πόλει.<sup>15</sup>

בְּאֵר שָׁבַע. O'. φρέαρ ὄρκου ('Α. Σ. πλησμονῆς<sup>16</sup>).

35. מַרְת רֵיחַ. Maeror spiritus. O'. ἐρίζουσαι. 'Ο Σύρος οὐκ εὐαρεστοῦσαι. 'Ο 'Εβραῖος παροργίζουσαι.<sup>17</sup>

Cap. XXVI. 15. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ✕ 'Αβραάμ<sup>18</sup>

### CAP. XXVII.

1. וַיִּחְזְקוּן. Et debiles facti sunt. O'. καὶ ἡμβλύνθησαν (alia exempl. ἡμβλυώπησαν<sup>1</sup>). 'Α. ἡμαυρώθησαν (s. ἡσθένησαν).<sup>2</sup>

6. הִיָּה. O'. ἴδε. 'Α. Θ. ἰδού.<sup>3</sup>

12. כְּמַתְעַתֵּעַ. Tanquam subsannans. O'. ὡς καταφρονῶν ('Α. καταμωκώμενος. Σ. καταπαίζων<sup>4</sup>).

15. אֶת־בְּגָדָיו. Vestes. O'. τὴν στολήν. 'Α. τὰ ἱμάτια.<sup>5</sup>

16. גִּדְיֵי הָעִזִּים. Haedorum caprarum. O'. τῶν ἐρίφων. Alia exempl. τῶν ἐρίφων τῶν αἰγῶν.<sup>6</sup>

וַעַל הַלְקַת. Et super levitatem. O'. καὶ ἐπὶ τὰ γυμνά ('Α. Σ. λεία<sup>7</sup>).

20. מְהֵרָה לְמַצְאָנָה. Tam cito invenisti. O'. δ ταχὺ εὗρες. Alia exempl. ὅτι ἐτάχυνας.<sup>8</sup>

27. שָׂדֵה. Agri. O'. ἀγροῦ πλήρους. 'Α. χώρας.<sup>9</sup> 'Ο Σύρος ἀρούρας.<sup>10</sup>

33. וַיִּתְרַד. Et trepidavit. O'. ἐξέστη δέ. 'Α. Σ. (καὶ) ἐξεπλάγη.<sup>11</sup>

34. לְאָבִיו. O'. Vacat. Alia exempl. τῷ πατρὶ αὐτοῦ.<sup>12</sup>

35. בְּמַרְמָה. Cum dolo. O'. μετὰ δόλου. 'Α. ἐν ἐπιθέσει. Σ. δι' ἐνέδρας.<sup>13</sup>

37. וְלִכְּהָ אִפּוּא מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. Et tibi jam quid faciam, fili mi? O'. σοὶ δὲ τί ποιήσω, τέκνον; Σ. (καὶ) σοὶ πρὸς ταῦτα τί ποιήσω, υἱέ μου;<sup>14</sup>

40. וַיְהִי כִּנְאֶשֶׁר תָּרִיד וּפְרָקָתָ עָלָיו. Fiet autem, ubi libere vagaberis, abrumpes jugum ejus. O'.

nomen civitatis, quae ita vocabatur, alludens, declinavit paululum literam, et pro stridulo Hebraeorum SIN, a quo SABEC incipitur, Graecum SIGMA, id est, Hebraeum SAMECH posuit."<sup>15</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 328: 'Ο Σύρος οὐκ ἔχει, τῇ πόλει' ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῇ κατασχέσει εὐρίσκεται πόλις οὕτω καλουμένη' τόπου τοίνυν ἦν ὄνομα.<sup>16</sup> Hieron., ut supra. Ad φρέαρ ὄρκου Cod. X in marg. pingit: 'Α. πανσμονή (sic).<sup>17</sup> Anon. in Cat. Niceph. p. 330: 'Ο Σύρος οὐκ ἔχει, ἐρίζουσαι, ἀλλ', οὐκ εὐαρεστοῦσαι' ἀντὶ τοῦ, ἔριδι καὶ φιλονεικία πάντα ποιῶσαι' ὁ γὰρ Σύρος καὶ ὁ 'Εβραῖος, παροργίζουσαι, ἔφη. "Haec paulum perplexa sunt; videtur enim duas Syro interpretationes tribuere; at Procopius [p. 159] clarius habet: "Syrus habet: *Displacebant Rebeccae*. Hebraeus vero: *Non cessabant irritare et ad iram provocare Rebeccaem*."—Montef. (Graeca Procopii frustra indagavimus in Cod. Ambros., qui abrumpit a p. 147, 14 edit. Gesnerianae ad p. 164, 19, deficiente, ut videtur, archetypo ejus.) Ad ἐρίζουσαι Cod. X in marg. glossam affert: μαχόμεναι, φιλονεικοῦσαι, ἀνθιστάμεναι.<sup>18</sup> Sic Arm. 1, et sine aster. Codd. 15, 82, 106, 135.

1 Reg. iii. 13. Jesai. xlii. 3. Altera lectio aut alius interpretis est, aut Aquilae secundis curis debetur. Cf. Hex. ad Ezech. xxi. 7. Mox ad φαρέτραν (v. 3) idem in marg. glossam habet: βελοθήκη. Cf. Hex. ad Psal. x. 2. <sup>3</sup> Cod. 130. Sic in textu Codd. 14, 18, alii. <sup>4</sup> Nobil. "In MSS. omnibus [ut in Cod. 25, et Cat. Niceph. p. 331] sic legitur: ὁ Σύμ. τὸ καταφρονῶν ἀντὶ τοῦ καταπαίζων' ὁ δὲ 'Ακ. καταμωκώμενος."—Montef. Graeco-Ven.: ὡς ἀπατεῶν. <sup>5</sup> Cod. X. <sup>6</sup> Sic Codd. 15, 58, 135. Ad ἐρίφων Cod. X in marg. affert: αἰγῶν. <sup>7</sup> Cod. X. <sup>8</sup> Sic Codd. 59, 75. Est fortasse alius interpretis, ut tamen subjungatur τοῦ εὗρείν. <sup>9</sup> Cod. X. <sup>10</sup> "Ita omnes MSS. ex Diodoro: ὁ Σύρος ἀντὶ τοῦ ἀγροῦ, ἀρούρας ἔχει' τὸ δὲ πλήρους, πεπληρωμένου βλαστημάτων ἐωδεστάτων."—Montef. Ubi pro πλήρους πεπληρωμένου Cat. Niceph. p. 336 habet πλήρης (sic Codd. I, 71, 72, alii) πεπληρωμένος (non etiam βοσκημάτων pro βλαστημάτων, qui error est Holmesii), et Theodoro, non Diodoro, tribuit. <sup>11</sup> Codd. X, 127. Sic in marg. sine nom. Cod. 57. <sup>12</sup> Sic Codd. I, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>13</sup> Nobil. (cum ἐνέδρας sine praepos.), Codd. X, 127, 130 (ut Nobil.), qui omnes nomina interpretum transponunt. Verum vidit Thieme in *Dissert. de Puritate Symmachii*, p. 25. Cf. Hex. ad Gen. xxix. 25. 1 Reg. xxviii. 12. Jerem. v. 27. <sup>14</sup> Cod. X.

CAP. XXVII. <sup>1</sup> Sic Codd. I (cum ἡβλ.), Bodl. (cum ἡβλ.), 56, 59, 129. Cf. Hex. ad 3 Reg. xiv. 1, 4. <sup>2</sup> Cod. X affert: 'Α. ἀμυρώθησαν, ἡσθένησαν. Pro ἀμυρώθησαν Montef. recte corrigit ἡμαυρώθησαν, coll. Hex. ad

1 Reg. iii. 13. Jesai. xlii. 3. Altera lectio aut alius interpretis est, aut Aquilae secundis curis debetur. Cf. Hex. ad Ezech. xxi. 7. Mox ad φαρέτραν (v. 3) idem in marg. glossam habet: βελοθήκη. Cf. Hex. ad Psal. x. 2. <sup>3</sup> Cod. 130. Sic in textu Codd. 14, 18, alii. <sup>4</sup> Nobil. "In MSS. omnibus [ut in Cod. 25, et Cat. Niceph. p. 331] sic legitur: ὁ Σύμ. τὸ καταφρονῶν ἀντὶ τοῦ καταπαίζων' ὁ δὲ 'Ακ. καταμωκώμενος."—Montef. Graeco-Ven.: ὡς ἀπατεῶν. <sup>5</sup> Cod. X. <sup>6</sup> Sic Codd. 15, 58, 135. Ad ἐρίφων Cod. X in marg. affert: αἰγῶν. <sup>7</sup> Cod. X. <sup>8</sup> Sic Codd. 59, 75. Est fortasse alius interpretis, ut tamen subjungatur τοῦ εὗρείν. <sup>9</sup> Cod. X. <sup>10</sup> "Ita omnes MSS. ex Diodoro: ὁ Σύρος ἀντὶ τοῦ ἀγροῦ, ἀρούρας ἔχει' τὸ δὲ πλήρους, πεπληρωμένου βλαστημάτων ἐωδεστάτων."—Montef. Ubi pro πλήρους πεπληρωμένου Cat. Niceph. p. 336 habet πλήρης (sic Codd. I, 71, 72, alii) πεπληρωμένος (non etiam βοσκημάτων pro βλαστημάτων, qui error est Holmesii), et Theodoro, non Diodoro, tribuit. <sup>11</sup> Codd. X, 127. Sic in marg. sine nom. Cod. 57. <sup>12</sup> Sic Codd. I, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>13</sup> Nobil. (cum ἐνέδρας sine praepos.), Codd. X, 127, 130 (ut Nobil.), qui omnes nomina interpretum transponunt. Verum vidit Thieme in *Dissert. de Puritate Symmachii*, p. 25. Cf. Hex. ad Gen. xxix. 25. 1 Reg. xxviii. 12. Jerem. v. 27. <sup>14</sup> Cod. X.



ἔσται δὲ ἡνίκα ἐὰν καθέλῃς, καὶ ἐκλύσης τὸν ζυγὸν αὐτοῦ. ('Α.) καὶ ἔσται καθὰ καταβιβάσης... Σ. ἔσται δὲ ὅταν καμφθῆς, ἐκλύσεις τὸν ζυγὸν αὐτοῦ.<sup>15</sup> 'Ο Σύρος... *si resipueris*...<sup>16</sup>

42. מְתַנַּחֵם לְךָ. *Consolatur se de te.* Ο'. ἀπειλεί σοι. \*Ἄλλος\* διανοεῖται κατὰ σοῦ.<sup>17</sup>

46. קָצַתִּי. *Taedet me.* Ο'. προσώχθικα (s. προσώχθισα). 'Α. ἐσίκχανα. Σ. ἐνεκάκησα.<sup>18</sup>

מִבְּנוֹתֵי הָאָרֶץ מִבְּנוֹתֵי הָאָרֶץ. *De filiabus Heth, sicut istae de filiabus terrae.* Ο'. ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης. *Alia exempl. ἀπὸ τῶν θυγατέρων Χετ, τοιαύτας ἀπὸ τῶν θυγατέρων τῆς γῆς ταύτης.*<sup>19</sup>

Cap. XXVII. 14. τῇ μητρὶ ✕ αὐτοῦ <sup>20</sup> 31. καὶ προσήνεγκε τῷ πατρὶ ✕ αὐτοῦ <sup>21</sup> 41. ἐν τῇ διανοίᾳ ✕ αὐτοῦ <sup>22</sup>

## CAP. XXVIII.

6. הִלְשֵׁה. Ο'. καὶ ἀπέστειλεν. *Alia exempl. καὶ ἀπόχετο.*<sup>1</sup>

8. וַיִּרְא. Ο'. ἰδὼν δὲ καί. *Alia exempl. καὶ εἶδεν.*<sup>2</sup> \*Ἄλλος\* καὶ γνοῦς.<sup>3</sup>

11. וַיִּשְׁבֹּב. *Et discubuit.* Ο'. καὶ ἐκοιμήθη. \*Ἄλλος\* καὶ ἀφύπνωσεν.<sup>4</sup>

12. וַיִּשְׂרֹף אֶת־הַשָּׁמַיִם. *Et summities ejus pertingebat ad caelum.* Ο'. ἦς ἡ κεφαλὴ ἀφικνεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. \*Ἄλλος\* (ἦς) ἡ ἀρχὴ ἤπτετο τοῦ οὐρανοῦ.<sup>5</sup>

13. וַיִּצַב. *Stetit.* Ο'. ἐπεστήρικτο. \*Ἄλλος\* ἐστήλωται.<sup>6</sup>

וַיִּהְיֶה אֱלֹהֵי. Ο'. ὁ θεός. *Alia exempl. κύριος ὁ θεός.*<sup>7</sup>

16. וַיִּבֶן. *Profecto.* Ο'. ὅτι. 'Α. ἄρα. Σ. ὄντως.<sup>8</sup>

19. בֵּית-אֱלֹהִים. Ο'. οἶκος θεοῦ. 'Α. Βαιθήλ.<sup>9</sup>

וַיְהִי-שֵׁם לִזְוָלָה. *Verumtamen Luz erat nomen civitatis.* Ο'. καὶ Οὐλαμλουζ (*alia exempl. Οὐλαμμαούς.*<sup>10</sup> 'Α. Σ. Λουζ<sup>11</sup>) ἦν ὄνομα τῇ πόλει. 'Εβρ. οὐαλάμ λουζ σὲμ ἀείρ.<sup>12</sup> 'Α. (καὶ) πρότερον Λουζ ὄνομα τῇ πόλει.<sup>13</sup>

21. בְּשָׁלוֹם. Ο'. μετὰ σωτηρίας. 'Α. Σ. ἐν εἰρήνῃ.<sup>14</sup>

<sup>15</sup> Nobil., Cod. 130 in marg. (uterque sine nom.): ἔσται δὲ ἐὰν καμφθῆς. καὶ ἔσται καθὰ καταβιβάσης (-σεις Cod. 130). Posterior lectio Aquilam sapit, coll. Hex. ad Psal. lv. 8; priorem, sed plenior, cum ὅταν pro ἐὰν, Symmacho vindicat Cod. X. <sup>16</sup> Procop. in Gen. p. 161: "Verum Syrus erit pro resipiscas accipit, dicens: *Si resipueris, et vitae tuae bellicosum institutum omiseris, Deique timorem imbiberis, cognosces eum.*" Syrus vulgaris vertit: *Et si penitentiam egeris (سول), removebitur jugum ejus a collo tuo.* <sup>17</sup> Schol. apud Nobil. Sic sine nom. Cod. 130 in marg. <sup>18</sup> Nobil., Codd. 127, 130 (sine Σ.). Cf. Hex. ad Num. xxi. 5. Jesai. vii. 16. <sup>19</sup> Sic Codd. 15, 72, 82, Arab. 1, 2, et, praemisso ✕ ἐκέειθεν (nisi forte ✕ ὠδε), Arm. 1. In textu LXXvinali ὠδε praemitt. Codd. 106, 107. <sup>20</sup> Arm. 1. Sic sine aster. Codd. 14, 15, 18, alii. <sup>21</sup> Idem. Pronomen abest a Cod. 55 solo. <sup>22</sup> Idem. Pronomen abest a Codd. 14, 16, 18, aliis.

CAP. XXVIII. <sup>1</sup> Sic Ald., Codd. I, III, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>2</sup> Sic Comp., Codd. I, III (uterque cum *ιδεν*), 14, 15, 16, alii. <sup>3</sup> Sic Cod. 130 in marg. <sup>4</sup> Cod. 59 ex duplici versione: καὶ ἀφύπνωσε (sic) καὶ ἐκοιμήθη. Cf. Hex. ad Jud. v. 27. <sup>5</sup> Cod. 130 in marg. sine nom.:

ἡ ἀρχὴ ὑπὲρ τὸ τοῦ οὐρανοῦ. Pro ὑπὲρ τὸ indubitanter correctimus ἤπτετο. <sup>6</sup> Philo Jud. Opp. T. I, p. 620 (qui tamen ἐπεστήρικτο agnoscit p. 644). Lectio Aquilam sapit.

<sup>7</sup> Sic Codd. 15, 56 (in marg.), 58, alii, Arab. 1, 2, et Philo Jud. ibid. pp. 644, 646. <sup>8</sup> Codd. X, 127, 130. <sup>9</sup> Nobil., Cod. 130. <sup>10</sup> Sic Ald. (cum -μαίους), Codd. I, III (cum -μαὺς), 20 (cum -μαοῦς), 31, alii. <sup>11</sup> Cod. X affert: 'Α. Σ. Λουζά. Cod. 130: Σ. Λουζ (sic). <sup>12</sup> Sic Montef. Cat. Niceph. p. 352: 'Εβραῖος' οὐλαμλουζ σεμαήρ (sic). <sup>13</sup> Nobil., Montef., et (cum ἦν ὄν.) Cat. Niceph. ibid. Duo posteriores ex Anon. citant: 'Ιστέον ὅτι οὐαλάμ (οὐλάμ Cat.) πρότερον εἶπον οἱ περὶ Ἀκύλαν, καὶ οὐχ ὡς μέρος τοῦ ὀνόματος. Λουζά δὲ τὴν πόλιν ῥητῶς μετὰ ταῦτα (μετὰ τ. ῥητῶς Cat.) καλεῖ. Hieron.: "Ridicule quidam verbum Hebraicum ULAM nomen esse urbis putant, cum ULAM interpretetur prius... Antiquae omnes scripturae verbo ULAM sive ELEM plenae sunt, quod nihil aliud signat nisi ante, aut prius, vel vestibulum, sive superliminare, vel postes." Ad Aquilam pro πρότερον Scharfenb. in *Animadv.* p. 28 infeliciter tentat πρόθυρον. <sup>14</sup> Cod. X, et in marg. sine nom. Cod. 130.



Cap. XXVIII. 2. Μεσοποταμίαν ✕ Συρίας <sup>15</sup>  
 5. Μεσοποταμίαν ✕ Συρίας <sup>16</sup> 9. πρὸς ταῖς γυ-  
 ναιξίν αὐτοῦ ✕ αὐτῶ <sup>17</sup> γυναῖκα.

## CAP. XXIX.

17. רַבֹּוֹת. *Debiles.* O'. ἀσθενεῖς. 'A. Σ. ἀπα-  
 λοί.<sup>1</sup>  
 22. כְּשָׂתָהּ. O'. γάμον. 'A. Σ. πότον.<sup>2</sup>  
 25. רָמִיתָנִי. *Fefellisti me.* O'. παρελογίσω με.  
 'A. ἐπέθου μοι. Σ. ἐνήδρευσάς με.<sup>3</sup>  
 34. וְיָלֶךְ אִישִׁי אֵלַי. *Adhaerebit mihi vir meus.*  
 O'. πρὸς ἐμοῦ ἔσται ὁ ἀνὴρ μου. 'A. προσκεί-  
 σεται (ἀνὴρ μου) πρὸς μέ.<sup>4</sup>

Cap. XXIX. 1. τοὺς πόδας ✕ αὐτοῦ <sup>5</sup> 9. (÷)  
 τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς <sup>6</sup> 12. καὶ ἀπήγ-  
 γειλεν ✕ 'Ιακώβ <sup>7</sup> τῇ 'Ραχήλ.

<sup>15</sup> Arm. 1. Sic sine aster. Codd. III, 15, 56, alii, Arab. 1, 2. <sup>16</sup> Idem. Sic sine aster. Codd. 15, 55, alii, Arab. 1, 2. Augustin. Locut. Lib. I: "Exit in Mesopotamiam Syriae, quasi Mesopotamia dicatur nisi Syriae. Quamvis hoc LXX habere non perhibentur Syriae, sed cum asterisco scriptum est." <sup>17</sup> Arm. 1 (qui pingit: ✕ suis sibi uxorem). Sic sine aster. Codd. 58, 72, alii.

CAP. XXIX. <sup>1</sup> Cod. X. <sup>2</sup> Nobil., Cod. 130. Cf. ad Cap. xxi. 8. <sup>3</sup> Cod. X. Cod. 130 affert: Σ. ἐνήδρευσάς με; Nobil. vero: Schol. ἐνήδρευσάς με. Cf. ad Cap. xxvii. 35. <sup>4</sup> Cod. 130 affert: 'A. πρόσκειτε (sic) πρὸς μέ. Hieron.: "Ubi nos legimus, apud me erit vir meus, Aq. interpretatus est, applicabitur mihi vir meus, quod Hebraice dicitur ILLAVE, et a doctoribus Hebraeorum aliter transfertur, ut dicant, prosequetur me vir meus." Montef. ex Hieron. soloecce dedit: 'A. συνάψεται (Graeco-Ven. συναψθήσεται) μοι ὁ ἀνὴρ μου. <sup>5</sup> Arm. 1. Sic sine aster. Codd. 15, 72, 82, 135. <sup>6</sup> Clausulae, αὐτῇ γὰρ ἔβασκε κ. τ. ε., praemittuntur quatuor puncta (÷) in textu cum ✕ in marg. in Arm. 1, per errorem, ut videtur, pro obelo. <sup>7</sup> Sic Arm. 1, et sine aster. Codd. 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2.

CAP. XXX. <sup>1</sup> Hieron.: "Aq. ait: συναέστρεψέν με ὁ θεὸς συναεστροφήν, pro quo in Hebraeo scriptum est, NEPHTHULE ELOIM NEPTHALETHL. Unde a conversione, sive a comparatione, quia utrumque sonat... Nephthalim nomen filio imposuit." Ubi pro συναεστροφήν ante Lagardium edebatur καὶ συναεστράφην, repugnantibus libris, etiam, quoad copulam, Vallarsianis. Hebraea, ut hodie leguntur, transtulit Graeco-Ven.: ἀντιστροφαῖς θεοῦ ἀνέστραμμαί.

## CAP. XXX.

8. נִפְתְּוֹלִי אֱלֹהִים נִפְתְּלָתִי. *Luctationes Dei* (vehementissimas) *luctata sum.* O'. συναντελάβετό μου ὁ θεὸς, καὶ συναεστράφην. 'A. συναέστρεψέν με ὁ θεὸς συναεστροφήν.<sup>1</sup>  
 11. (בְּנֶגְדְךָ) בְּנֶגְדְךָ. *Feliciter!* O'. ἐν τύχῃ. Alia exempl. εὐτύχηκα.<sup>2</sup> 'A. ἦλθεν εὐζωνία. Σ. ἦλθεν Γάδ.<sup>3</sup>  
 13. אָשֶׁר. O'. 'Ασήρ. Alia exempl. add. ὃ ἐστι πλοῦτος.<sup>4</sup>  
 15. לָכֵן. O'. οὐχ οὕτως. 'A. διὰ τοῦτο.<sup>5</sup>  
 18. וְיִשְׁכַּר. O'. 'Ισάχαρ, ὃ ἐστι μισθός.<sup>6</sup>  
 20. וְיִזְבְּלָנִי. *Cohabitabit mecum.* O'. αἰρετιεῖ με. 'A. συνοικήσει μοι.<sup>7</sup>  
 24. וְיִסְתַּף יְהוָה לִי. O'. προσθέτω ὁ θεὸς μοι. Alia exempl. προσέθετό μοι ὁ θεός.<sup>8</sup> 'A. Σ. O'. προσθέτω ὁ θεός (μοι).<sup>9</sup>

<sup>2</sup> Sic Comp., Codd. 14, 15, 16, alii. Theodoret.: Τὸ τοῖνον, εὐτύχηκα, οὐ τοῦ 'Ιακώβ ἐστι ῥῆμα, ἀλλὰ τῆς Λείας, γυναικός, ὡς ἔφη, ἐν δυσσεβείᾳ τραφείσης, καὶ κατὰ βραχὺ τὰ θεῖα παιδευομένης. Οὕτω καὶ ὁ ταύτης πατήρ ἔφη τὸ, οἰωνισάμην (v. 27).

<sup>3</sup> Cod. X affert: 'A. ἦλθεν εὐζωῖα. Σ. ἦλθεν Γάδ πειρατήριον. Pro εὐζωῖα, εὐζωνία correximus e Cod. 130, qui in marg. sine nominibus interpretum habet: ἦλθεν εὐζωνία. ἦλθεν γάρ (sic). Ad Aquilam cf. Hex. ad Gen. xlix. 19. Hieron.: "Ubi nos posuimus, in fortuna, et Graece dicitur, ἐν τύχῃ, quae potest eventus dici, in Hebraeo habet BAGAD, quod Aq. interpretatur, venit accinctio; nos autem dicere posuimus, in procinctu. BA enim potest praepositionem sonare in, et venit." Montef. de suo, ut videtur, edidit: 'A. ἦλθεν ἡ ζωῖσις.

<sup>4</sup> Sic Codd. 56, 58, 106 (sine ὃ ἐστι), 107 (idem), etiam Bodl. a Tischendorffio editus (idem). Hieron.: "Aser, divitiae. Male additae sunt divitiae, id est, πλοῦτος, cum etymologia nominis Aser Scripturae auctoritate pandatur, dicentis: Beata sum ego, et beatificant me mulieres." <sup>5</sup> Cod. X. <sup>6</sup> Verba, ὃ ἐστι μ., desunt in Codd. 15, 82, 135. Hieron.: "Etymologiam hujus nominis LXX interpretes ediderunt, est merces. Non utique, ut plerique, addito pronomine, male legunt, aestimandum est ita scriptum esse, quod est merces; sed totum nomen interpretatur, est merces. Is quippe dicitur est, et SACHAR, merces." <sup>7</sup> Cod. X. Hieron.: "Ubi nos posuimus, habitabit mecum, et LXX interpretati sunt, diliget me, in Hebraeo habet JEZBULENI." <sup>8</sup> Sic Comp., Codd. 19, 20, alii. <sup>9</sup> Cod. 130, qui in textu habet: προσθέτω μοι ὁ θεός.

<sup>1</sup> Cod. X. Hieron.: "Ubi nos posuimus, habitabit mecum, et LXX interpretati sunt, diliget me, in Hebraeo habet JEZBULENI." <sup>8</sup> Sic Comp., Codd. 19, 20, alii. <sup>9</sup> Cod. 130, qui in textu habet: προσθέτω μοι ὁ θεός.



28. נִקְבָּה. *Praecise designa.* Ο'. διάστειλον. 'Α. ἐπονόμασον. Σ. ὄρισον.<sup>10</sup>
32. כָּל-שֵׁה נִקְדָּ וְשֵׁה-חַוִּים וְכָל-שֵׁה-חַוִּים. *Omne pecus punctis notatum et maculosum, et omne pecus fuscum.* Ο'. πᾶν πρόβατον (✕) ποικίλον καὶ περκνὸν (s. πέρκον), καὶ πᾶν βόσκημα (4)<sup>11</sup> φαιόν.
35. הַעֲקָדִים. *Virgulatos.* Ο'. τοὺς ῥαντούς. Σ. (τοὺς) λευκόποδας.<sup>12</sup>
36. וַיִּשָּׂם. *Et posuit.* Ο'. καὶ ἀπέστησεν. 'Αλλος· (καὶ) διώρισεν.<sup>13</sup>
37. וְלֶחֶם. *Et amygdali.* Ο'. καὶ καρυίνην. Σ. (καὶ) ἀμυγδαλίην.<sup>14</sup>
- אֲשֶׁר עַל-הַמִּקְלֹת. *Quod erat super virgis.* Ο'. (in loco confuso) ἐπὶ ταῖς ῥάβδους. 'Αλλος· τὸ ἐπὶ τῶν σκυταλῶν.<sup>15</sup>
38. אֲשֶׁר תָּבֵאן הַצֹּאֵן לְנֹכַח הַצֹּאֵן וַיִּחְמְנָה בְּבֵאֵן לְשֵׂתוֹת. *Ubi veniebant pecudes ad bibendum, e regione pecudum, ut incalescerent cum venirent ad bibendum.* Ο'. ἵνα ὡς ἂν ἔλθωσι τὰ πρόβατα πιεῖν, ἐνώπιον τῶν ῥάβδων ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸ πιεῖν, ἐγκισσῆσωσι τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. Σ. ὅπως ἐρχομένων

τῶν βοσκημάτων πιεῖν, ἀντικρὺς ὧσιν τῶν βοσκημάτων, καὶ ἐγκισσῆση ἐλθόντα πιεῖν.<sup>16</sup>

41. וַיְהִי בְכָל-יְחִים הַצֹּאֵן הַמְקֻשָּׁרֹת וַיַּעֲקֹב אֶת-הַמִּקְלֹת. *Et quotiescunque incalescebant oves robustiores, ponebat Jacobus virgas.* Ο'. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα, ἔθηκεν Ἰακώβ τὰς ῥάβδους. Σ. πάντοτε ὅταν ἐνεκίσσων τὰ βοσκήματα (τὰ) πρῶϊμα ('Α. καταδεδεμένοις<sup>17</sup>), ἐτίθει Ἰακώβ τὰς ῥάβδους.<sup>18</sup>
42. וּבְהַעֲשִׂי הַצֹּאֵן לֹא יִשָּׂם. *Cum vero debiles (fetus) genuerint oves, non ponebat.* Ο'. ἡνίκα δ' ἂν ἔτεκε τὰ πρόβατα, οὐκ ἐτίθει. 'Α. καὶ ἐν δευτερογόνοις...<sup>19</sup> Σ. ὅποτε δὲ ἦν ὄψιμα τὰ βοσκήματα, οὐκ ἐτίθει.<sup>20</sup>
- הַעֲשִׂים. *Debiles.* Ο'. τὰ μὲν ἄσημα. 'Α. τὰ δευτερόγονα. Σ. (τὰ) ὄψιμα.<sup>21</sup>

CAP. XXXI.

7. הִתַּל בִּי. *Deceperit me.* Ο'. παρεκρούσατό με. 'Α. Σ. παρελογίσαστό με.<sup>1</sup>
- וַיַּחֲלֵף אֶת-מִשְׁנֵהוּ עֲשָׂרַת מִנִּים. *Et mutavit*

<sup>10</sup> Nobil. Cod. X affert: Σ. ὄρισον. <sup>11</sup> Sic in textu sine aster. Codd. 15 (cum πέρκον), 58, 72 (ut 15), 82 (idem), 135. Ex usu vocis βόσκημα versio videtur esse Aquilae aut Symmachi, coll. Hex. ad Gen. xxx. 38, 41, 42. Exod. xiii. 13. Lev. xxvii. 26. Psal. cxviii. 170. Ad φαιόν Nobil. affert: Schol. ποικίλον, πέρκον; et sic in marg. sine nom. Cod. 130. Cod. X glossam habet: Ο'. φαιόν, οὐ πᾶν μέλαν. <sup>12</sup> Nobil., Cod. 130. "Unus ex codd. nostris habet λαίποδας sine interpretis nomine... Suspicio mendum esse." —Montef. <sup>13</sup> Sic Cod. X in marg. sine nom. <sup>14</sup> Cod. X. Nobil.: Schol. ἀμυγδαλίην. Ad στυρακίην Cod. 56 in marg. mutilum affert: λεπτοκαρ... quod ad καρυίνην potius referendum videtur. Graeco-Ven.: λεπτοκαρύας τε. <sup>15</sup> In textu LXXviri post περισύρων τὸ χλωρὸν inferunt τὸ ἐπὶ τῶν σκυταλῶν Codd. 15, 58 (sine τὸ), 59, alii, Arab. 1, 2. Cod. X ad haec, ἐφαίνετο ἐπὶ ταῖς ῥάβδους, in marg. habet: τότε ἐπὶ τῶν σκυτάλων (sic). Cf. Hex. ad Zach. xi. 7. <sup>16</sup> Cod. X. <sup>17</sup> Cod. X juxta collationem Bodl. vetustam: 'Α. ἀντὶ τοῦ πρῶϊμα (sic), καταδεδεμένοις (non, ut Montef. ex eodem cod. dedit, συνδεδεμένοις); Cod. 130 vero: Σ. ἀντὶ τοῦ

πρῶϊμα καταδεδεμένοις. <sup>18</sup> Cod. X. Minus emendate Cod. 130 in marg. sine nom.: πάντοτε ὅταν ἐκίσσων τὰ πρόβατα, ἐτίθει Ἰ. τὰς ῥ. <sup>19</sup> Cod. 130 in marg., incertum quo referatur. Sed cf. Hex. ad Psal. lxiv. 14. <sup>20</sup> Codd. X, 130. Montef. e Cod. X oscitanter exscripsit οὐκ ἔθηκεν. <sup>21</sup> Nobil. affert: 'Α. ὄψιμα. Σ. δευτερόγονα. Cod. X: 'Α. ὄψιμα. Σ. τὰ δ. Denique Cod. 130: 'Α. ὄψιμα. δευτερόγονα (sic). Sed ὄψιμα ad Symmachum, alterum vero ad Aquilam pertinere, vix dubium esse potest. Hieron.: "Et fiebant serotina Laban, et temporanea Jacob. Hoc in LXX interpretibus non habetur; sed pro serotinis et temporaneis, aliud nescio quid [ἀσημα et ἐπίσημα], quod ad sensum non pertinet, transtulerunt."

CAP. XXXI. <sup>1</sup> Nobil., Cod. 130. Cod. X cum scholio: 'Α. Σ. παρελογίσαστό με· ἠπάτησέ με, καὶ παρὰ τὰς ὑποσχέσεις [non, ut Montef., συνθήκας] ἠδίκησεν. Idem ad καὶ ἠλλάξεν in marg. habet: ἀντὶ τοῦ, τὰ ἀταλλάγματα ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ μου διελύσατό μοι ὑπὲρ τῶν ἀμνάδων· τουτέστι, ὑπὲρ ὧν αὐτῷ ἐδούλευσα ὡς μίσθιος τοσοῦτον χρόνον, δέκα μόνας ἀμνάδας δέδωκέ μοι εἰς μισθόν.



- mercedem meam decem vicibus.* Ο'. καὶ ἤλλαξε τὸν μισθὸν μου τῶν δέκα ἀμῶν.<sup>2</sup> 'Α. καὶ ἤλλαξε τὴν μίσθωσίν μου δέκα ἀριθμούς. Σ. καὶ ἤλλαξε τὸν μισθὸν μου δεκάκις ἀριθμῶ.<sup>3</sup> 'Ο Σύρος· καὶ ἤλλαξε τὸν μισθὸν μου δεκάκις.<sup>4</sup>
17. עַל-הַמְּלִים. Ο'. ἐπὶ τὰς καμήλους. Alia exempl. καὶ ἀνεβίβασεν αὐτὰ ἐπὶ τὰς καμήλους.<sup>5</sup>
18. מִקְנֵה קְנִינֹו אֲשֶׁר רָכַשׁ. *Greges acquisitionis suae, quas sibi comparaverat.* Ο'. Vacat, sed paulo post καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, quae non sunt in Hebraeo, infert. Alia exempl. κτήσιν κτήσεως αὐτοῦ ἦν περιουσιάσατο.<sup>6</sup>
19. הָלַךְ. Ο'. ἔρχετο. \* Ἄλλος· ἐπορεύθη.<sup>7</sup>
- תְּרַפִּים. *Teraphim* (deos domesticos). Ο'. τὰ εἰδωλα. 'Α. (τὰ) μορφώματα. Σ. (τὰ) θεραφεῖν.<sup>8</sup>
20. וַיִּגְנֹב יַעֲקֹב אֶת-לֵב לָבֵן הָאֲרָמִי. *Et fefellit Jacobus cor Labani Syri.* Ο'. ἔκρυψε (alia exempl. ἔκλεψε<sup>9</sup>) δὲ Ἰακώβ Λάβαν τὸν Σύρον (alia exempl. τὴν καρδίαν Λάβαν τοῦ Σύρου<sup>10</sup>).
21. וַיִּקָּם. Ο'. Vacat. ✕ καὶ ἀνέστη.<sup>11</sup>
24. עָרָה. Ο'. πονηρά. Alia exempl. σκληρά.<sup>12</sup>
26. וַתִּגְנֹב אֶת-לִבִּי. Ο'. ἰνατί κρυφῆ ἀπέδρας, καὶ ἐκλοποφόρησάς (alia exempl. ἐκλοποφρόνησάς<sup>13</sup>) με;
27. לָמָּה נִחַבְתָּהּ לְבַרְתָּ וַתִּגְנֹב אֶת־י. *Quare clam aufugisti, et fefellisti me?* Ο'. Vacat. ('Α.) εἰς τί ἐκρύβης τοῦ ἀποδρᾶναι, καὶ ἔκλεψάς με;<sup>14</sup>
- וּבְשָׁרִים. *Et cum canticis.* Ο'. καὶ μετὰ μουσικῶν. (\* Ἄλλος·) καὶ μετὰ τραγῳδῶν.<sup>15</sup>
30. הִלַּךְ הָלַךְ. *Abeundo abiisti.* Ο'. πεπόρευσαι. \* Ἄλλος· πορευθεῖς πορεύθητι.<sup>16</sup>
31. בִּי יִרְאֶתִי. Ο'. ✕ ὅτι ἐφοβήθη.<sup>17</sup>
33. בָּהֶן לָקַחְתָּ וּבְהֵן לָקַחְתָּ. Ο'. εἰς τὸν οἶκον Λείας... (καὶ ἠρεύνησε) τὸν οἶκον Ἰακώβ. \* Ἄλλος· εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἰακώβ, καὶ εἰς τὴν σκηνὴν (Λείας).<sup>18</sup>
34. וַיִּמְשֹׁךְ לִבָּן אֶת-כָּל-הָאָהָל וְלֹא מָצָא. *Et palpavit (manibus exploravit) Laban totum tentorium, sed non invenit.* Ο'. Vacat. ('Α.) καὶ διεψηλάφησε Λάβαν σύμπασαν τὴν σκέπην,

<sup>2</sup> Hieron.: "Pro eo quod nos posuimus, *mutavit mercedem meam decem vicibus*, LXX interpretes posuerunt, *decem agnis*, nescio qua opinione ducti, cum verbum Hebraicum מוֹנִי *numerus* magis quam *agnos* sonet." Speciosa quidem est emendatio Grabii in *Prolegom. ad Octateuchum* Cap. IV, δέκα μῶν pro δέκα ἀμῶν; sed v. 41 δέκα μναῖς pro δέκα ἀμνάσιν non ita. <sup>3</sup> Cod. 25 in Commentario, exscribente Lagardio, unde veram Aquilae manum, τὴν μίσθωσίν μου (non, ut Montef. edidit, τὸν μισθὸν μου) eruimus. Cod. X juxta collationem Bodl.: Ἀντὶ τοῦ, δέκα ἀμῶν, ἄκ. δέκα ἀριθμούς εἶρηκε, Σύμ. δέ, δεκάκις ἀριθμῶ. \* Ἐλεγεν δὲ ὁ Ἑβραῖος, ὅτι δεκάκις ἠθέτησε τὰς συνθήκας πρὸς Ἰακώβ ὁ Λάβαν, διὰ τὸ τὰ γεννώμενα ἐπ' ὀνόματος τοῦ Ἰακώβ πλείστα ὄσα ὑπάρχειν, κἀκείνον ἐποφθαλμῶν αὐτῷ [in cod. αὐτῶν. Montef. ex Origene perperam edidit ἐποφθαλμῶν (sic) αὐτῶν], ὅπερ ἐδήλωσαν αἱ δύο ἐκδόσεις. <sup>4</sup> Euseb. Emis. in Cat. Niceph. p. 380. <sup>5</sup> Sic Codd. 20 (cum αὐτὰς), 55 (idem), 56, alii, Arm. 1. <sup>6</sup> Sic Codd. X (in marg.), 15, 58, 72, 130 (in marg. cum περιποιήσατο), 135 (cum περιποιήσατο). Est alius interpretis, fortasse Aquilae. Cf. ad Cap. xiv. 21. Ad ἀποσκευὴν Nobil. affert: Schol. κτήσιν, et sic Cod. 82 in marg. <sup>7</sup> Cod. X in marg. sine nom. <sup>8</sup> Nobil.,

Codd. X, 130 (cum μορφώματα sine nom.). Ad εἰδωλα Cod. VII in marg. sine nom.: θεραφεῖμ. Hieron.: "Ubi nunc *idola* legimus, in Hebraeo THERAPHIM scriptum est, quae Aq. μορφώματα, id est *figuras* vel *imagines* interpretatur." Cf. Hex. ad Jud. xvii. 5. Hos. iii. 4. <sup>9</sup> Sic Codd. I, 55, Arm. 1. <sup>10</sup> Sic Codd. VII (ex corr.), 15, 72 (cum τῇ καρδίᾳ), 82, 135 (cum τὸν Σύρον). <sup>11</sup> Sic sine aster. Codd. I, 72, 75, 135, Arab. 1, 2. Arm. 1 pingit: ✕ καὶ διέβη—Γαλααδ:; unde asteriscum assumpsimus. <sup>12</sup> Sic Codd. I, X (in marg.), 14, 16, 18, alii, qui omnes, excepto Cottoniano, σκληρά ante λαλήσης ponunt. <sup>13</sup> Sic Codd. VI, 82, 130. Posterior ad κρυφῆ in marg. pingit: φοράδην. <sup>14</sup> Sic in textu Codd. 15, 58, 72, 82, 135 (cum αποδρᾶν), et, ut videtur, Arab. 1, 2. Aquilae versionem esse tantum non certum est. Eadem e marg. Cod. X ad verba ἰνατί κρυφῆ κ. τ. ε. (v. 26) perperam aptavit Montef. <sup>15</sup> Sic Cod. VII ex corr. Num forte ex alia versione? Mox v. 29 ad ἐχθὲς (sic) idem in marg. manu 2<sup>da</sup>: ὄψέ. <sup>16</sup> Sic Cod. VII ex corr. <sup>17</sup> Sic cum aster. Arm. 1. Haec desunt in Comp., Ald., Codd. I, III, VII (cum ἐφοβήθη in marg.), 19, 31, aliis. <sup>18</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Eadem manus pro τοῦ οἴκου... τῷ οἴκῳ... τὸν οἶκον posuit τῆς



καὶ οὐχ εὔρε.<sup>19</sup> \*Ἄλλος· καὶ ἠρεύνησεν Λάβαν  
πάσαν τὴν σκηνὴν, καὶ οὐχ εὔρεν.<sup>20</sup>

39. ַרְפָּה. Dilaniatum. O'. θηριάλωτον. Alia  
exempl. θηριόβρωτον, s. θηρόβρωτον.<sup>21</sup>

41. עֲשָׂרַת מִנִּים. O'. δέκα ἀμνάσιν. 'A. δεκάκισ  
ἀριθμόν.<sup>22</sup>

42. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. O'. ✕ ὁ θεὸς ἄβραάμ.<sup>23</sup>

47. וַיִּקְרָא-לוֹ לָבָן יָגַר שְׁהָדוּתָא וַיַּעֲקֹב קָרָא לוֹ  
בְּלַעַד. O'. καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Λάβαν βου-  
νὸς τῆς μαρτυρίας· Ἰακώβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτόν·  
βουνὸς μάρτυς. \*Ἄλλος· καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν  
Λάβαν· σώρευμα μαρτυρίας· καὶ Ἰακώβ ἐκά-  
λεσεν αὐτόν· σωρὸς μάρτυς.<sup>24</sup>

50. הַעֲנֵבָה. Opprimes. O'. ταπεινώσεις. \*Ἄλλος·  
ἀδικήσεις.<sup>25</sup>

51, 52. הֲנֵה הַגָּל הַזֶּה וְהֵנָּה הַמִּצְבָּה אֲשֶׁר יָרִיתִי  
בֵּינִי וּבֵינָךְ: עַד הַגָּל הַזֶּה וְעַד הַמִּצְבָּה.  
En acervum hunc, et en cippum, quem posui  
inter me et te! Testis sit acervus hic, et testis  
sit cippus. O'. ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος, καὶ μάρτυς

ἡ στήλη αὕτη. (Cf. v. 48 in LXX.) \*Ἄλλος·  
ἰδοὺ ὁ σωρὸς οὗτος, καὶ ἰδοὺ ἡ στήλη ἣν ἔστησα  
(\*A. ἐρροίζησα) μεταξὺ ἐμοῦ καὶ μεταξὺ σοῦ·  
μάρτυς ὁ σῶρος οὗτος, καὶ μάρτυς ἡ στήλη.<sup>26</sup>

52. הַזֶּה הַגָּל הַזֶּה (in priore loco). O'. Vacat.  
'A. ✕ σὺν τὸν σωρὸν τοῦτον.<sup>27</sup>

53. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. O'. Vacat. ✕ θεὸς πατὴρ  
αὐτῶν.<sup>28</sup>

54. לֶאֱכֹל-לֶחֶם. O'. Vacat. ✕ τοῦ φαγεῖν ἄρ-  
τον.<sup>29</sup>

וַיֵּאָכְלוּ לֶחֶם. O'. καὶ ἔφαγον ✕ ἄρτον.<sup>30</sup>  
καὶ ἔπιον.

Cap. XXXI. 44. ÷ εἶπεν δὲ αὐτῷ—ἀναμέσον  
ἐμοῦ καὶ σοῦ.<sup>31</sup> 48. ÷ εἶπεν δὲ Λάβαν—καὶ  
μαρτυρεῖ ἡ στήλη αὕτη.<sup>32</sup>

CAP. XXXII.

7 (Hebr. 8). וַיִּצְרַן לוֹ. Et angor erat ei. O'. καὶ  
ἠπορεύτο. (\*A.) καὶ θλιβῶδες αὐτῷ.<sup>1</sup>

σκηνῆς . . ταῖς σκηναῖς . . τὴν σκηνήν. <sup>19</sup> Sic in textu Codd. 58, 72 (cum τὴν συμπ. σκέπην), et (cum σκηνήν pro σκέπην) Codd. 15, 82, 135. Holmes. ex Arab. 1, 2 affert: *Tunc perquisivit Laban omnem supellectilem, et non invenit.* Ad σκέπην cf. Hex. ad Job. viii. 22. Psal. xxvi. 5, 6. lx. 5. Jesai. xxxviii. 12. xl. 22. <sup>20</sup> Sic Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>21</sup> Sic Comp., Codd. 14, 16, 18, alii. <sup>22</sup> Cod. X. <sup>23</sup> Sic Arm. 1, et sine aster. Codd. 15, 72, 82, 135 (sine ὁ), Arab. 1, 2. <sup>24</sup> Hanc lectionem, Aquilae fortasse, post ἐπὶ τοῦ βουνού (v. 46) in textum infert Cod. 82. Montef. e Cod. X cum asteriscis affert: καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Λάβαν· σώρευμα βουνὸς μαρτυρίας· Ἰακώβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτόν· βουνὸς μάρτυς, cum scholio anonymo: 'Εβραίου καλὴ παρατήρησις, ὅτι ὁ μὲν Λάβαν Συριστὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, ὁ δὲ Ἰακώβ 'Εβραϊστὶ· διὸ καὶ δισσωδῶς ἐρμηνεύεται κατὰ τινὰ βραχειῖαν ἐναλλαγὴν. 'Ο 'Εβραῖος ἔλεγεν, ὅτι ὁ μὲν Ἰακώβ 'Εβραϊστὶ βουνὸν μάρτυρα ἐκάλεσε τὸν βουνὸν, ὁ δὲ Λάβαν Συριστὶ, ὅπερ μὴ ἠδύνατο 'Ελληνιστὶ διχῶς εἰρησθαι· βιασάμενοι οἱ Ὁ' πεποιήκασιν, ἐν βραχειῖα ἐναλλαγῇ τὸ αὐτὸ σημαίνοντες· οὐδὲν γὰρ διαφέρει βουνὸς μαρτυρίας ἢ βουνὸς μάρτυς. Hieron.: "Acervus Hebraea lingua GAL dicitur; AAD vero testimonium. Rursum lingua Syra acervus IGAR appellatur; testimonium SEDUTHA. Jacob igitur acervum testimonii, hoc est, GALAAD, lingua appellavit Hebraea; Laban vero idipsum, id

est, acervum testimonii, IGAR SEDUTHA [יְגָר סְדוּתָה] gentis suae sermone vocavit. Erat enim Syrus, et antiquam linguam parentum provinciae, in qua habitabat, sermone mutaverat." <sup>25</sup> Cod. X in marg. sine nom. Fortasse est scholium. <sup>26</sup> Sic in textu Codd. 15, 58 (cum ἐρύζησα (sic) pro ἔστησα, et in fine om. καὶ μάρτυς ἢ στ.), 72 (cum καὶ (om. ἰδοὺ) ἢ στ. ἦν ἐρύζησα, et in fine ἢ στ. αὕτη), 82, 135 (cum ἔστησας); et sic fere Arab. 1, 2. (In vitiosa scriptura ἐρύζησα ["leg. ἐρρίζωσα."—Holmes.] ὦ in ὦ male transiit, errore satis frequenti. Cf. Schaefer. ad Greg. Cor. p. 18. Ad ἐρροίζησα vero, quod Aquilae indubitanter vindicavimus, cf. Hex. ad Exod. xix. 13. 4 Reg. xiii. 17. Psal. lxiii. 8.) <sup>27</sup> Cod. X. Haec in textum post πρὸς σέ sine aster. inferunt Codd. 15 (sine σὺν), 82, 135 (ut 15). <sup>28</sup> Cod. IV (qui hic incipit): ✕ αὐτῶν;. Sic sine aster. Codd. 15 (cum ὁ θεός), 58, 72 (cum πατέρων), 82, 135, Arab. 1, 2 (cum πατέρων), Arm. 1 (idem). <sup>29</sup> Sic sine aster. Codd. I (sine τοῦ), IV, X (in marg. sine τοῦ), 15, 56 (ut I), 58, alii, Syro-hex., Arab. 1, 2, Arm. 1 (cum aster.). <sup>30</sup> Sic Cod. IV, et sine aster. Codd. 15, 72, 82, 130. <sup>31</sup> Cod. X, teste Montef. <sup>32</sup> Idem. CAP. XXXII. <sup>1</sup> Cod. X in marg. sine nom. Syro-hex. vero: ✕ אַל יִצְרַן לוֹ, quod ad literam sonat: καὶ θλίψις (s. σύντριμμα) ἐγένετο αὐτῷ, sed cum Graeca lectione



- 9 (10). יְהוָה הָאָמַר אֵלַי. O'. κύριε [σὺ] ὁ εἰπὼν μοι. 'A. Σ. κύριε ὁ εἰπὼν πρὸς μέ.<sup>2</sup>
- 10 (11). קָטַנְתִּי מִכָּל הַחַסְדִּים וּמִכָּל הַחֲמִצָּה. Parvus sum prae (indignus sum) omnibus beneficiis et prae omni fide. O'. ικανούσθω μοι (alia exempl. ικανούσαί μοι; alia, ικανούται μοι<sup>3</sup>) ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, καὶ ἀπὸ πάσης ἀληθείας. 'A. μεμίκρυσμαι παρὰ πάντας τοῦ ἐλέους [καὶ ἀπὸ πάσης ἀληθείας].<sup>4</sup>
- 13 (14). מִן הַבֶּן בְּיָדוֹ. Ex eo quod erat in manu ejus. O'. ὦν ἔφερεν ✕ ἐν χειρὶ αὐτοῦ<sup>5</sup>
- 20 (21). אֵילֵי יִשָּׂא פָנַי. Fortasse excipiet faciem meam. O'. ἴσως γὰρ προσδέξεται τὸ πρόσωπόν μου. (Σ.) ἐάν πως ἐντραπή...<sup>6</sup>
- 23 (24). וַיַּעֲבֹר. O'. καὶ διέβη. Alia exempl. καὶ διεβίβασεν αὐτούς.<sup>7</sup>
- 24 (25). וַיִּלָּחֶם אִישׁ עִמּוֹ. Et luctatus est homo cum eo. O'. καὶ ἐπάλαιεν ἄνθρωπος μετ' αὐτοῦ. 'A. Σ. (καὶ) ἐκυλίετο ('A. ἐκονίετο) ἀνήρ μετ' αὐτοῦ.<sup>8</sup>
- 28 (29). בִּישְׁרִיתָ עִם-אֱלֹהִים. Nam contendisti (s. principem te gessisti) cum Deo. O'. Θ. ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ. 'A. ὅτι ἤρξας μετὰ θεοῦ. Σ. ὅτι ἤρξω πρὸς θεόν.<sup>9</sup>
- 29 (30). לָמָּה זֶה. O'. ἵνατί τοῦτο. 'Αλλος' διὰ ποίαν αἰτίαν.<sup>10</sup>
- לְשֵׁמִי. O'. τὸ ὄνομά μου. Alia exempl. add. καὶ τοῦτό ἐστι (s. καὶ αὐτό ἐστι, s. ὃ ἐστι) θαυμαστόν.<sup>11</sup> Τὸ, καὶ τοῦτό ἐστι θαυμαστόν, παρ' οὐδενὶ κείται ἐν τῷ Ἐξαπλῶ.<sup>12</sup>
- 30 (31). פְּנִיָּאֵל. O'. εἶδος θεοῦ. 'A. πρόσωπον ἰσχυροῦ. Σ. Φανουήλ.<sup>13</sup>



conspirare videtur. <sup>2</sup> Cod. 127. <sup>3</sup> Prior lectio est in Codd. III, IV, 38, 121, 129, 134; posterior in Codd. I, 58, et Bodl. Syro-hex.  $\text{אֵלֵי יִשָּׂא פָנַי}$ , quod utramque pariter reddit. <sup>4</sup> Procop. in Gen. p. 179: "Pro ea quod scribit: Sufficit mihi ab omni justitia etc. Aquilas vertit: *Elongatus sum supra omnes misericordia, et omni veritate;*" unde Graecam Aquilae lectionem sic constituit Montef.: ἐσμικρύνθη (non, ut male legerat Procop., ἐμακρύνθη) ὑπὲρ πάντας ἐλέφ, καὶ πάση ἀληθεία. Hodie vero Procopii Graeca legi possunt in Cat. Niceph. p. 393, a cujus textu vix hilum distat Cod. Ambros. Q. 96 Sup.: Ἄντι τοῦ, ικανούται μοι ἀπὸ πάσης δικαιοσύνης, Ἀκύλας ἐξέδωκε μεμίκρυσμαι (μεμάκρυσμαι Niceph.) παρὰ πάντας τοῦ ἐλέους, καὶ ἀπὸ πάσης ἀληθείας; ubi posteriora non Aquilae, sed τῶν O' esse recte monet Scharfenb. in *Animadv.* p. 32; priora autem sic legenda esse autumat: μεμίκρυσμαι παρὰ πάντας τοὺς ἐλέους. <sup>5</sup> Sic Cod. IV, Arm. 1, et sine aster. Ald., Codd. 15, 31, alii. <sup>6</sup> Nobil. affert: Schol. ἐάν πως ἐντραπή. Est, ni fallor, Symmachi, qui Hebraea eodem modo vertit 1 Reg. xxv. 35. <sup>7</sup> Sic Codd. IV, 15, 82, 135, Arm. 1. <sup>8</sup> "Lectionem Aquilae et Symmachi sic habent omnes MSS. et Ed. Rom."—Montef. Si sana est lectio, certe solius Symmachi est; nam Aquilam etymologice vertisse ἐκονίετο diserte testatur Cod. 127. Etiam Cod. X in marg. sine nom.: ἐκονίετο ἀνήρ. <sup>9</sup> Hieron.: "Quia invaluisti cum Deo, et cum hominibus valebis. Josephus in primo Antiquitatum libro [20, 2] Israel ideo appellatum putat, quod adversum angelum steterit [σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντιστάντα ἀγγέλῳ θείῳ]; quod ego diligenter excutiens, in Hebraeo penitus

invenire non potui. Et quid me necesse est opinionones quaerere singulorum, cum etymologiam nominis exponat ipse qui posuit? *Non vocabitur, inquit, nomen tuum Jacob, sed Israel erit nomen tuum.* Quare? Interpretatur Aq., ὅτι ἤρξας μετὰ θεοῦ; Sym. vero, ὅτι ἤρξω πρὸς θεόν; LXX et Theod., ὅτι ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ. SARITH enim, quod ab Israel vocabulo derivatur, principem sonat. Sensus itaque est: non vocabitur nomen tuum *supplantator*, hoc est, *Jacob*; sed vocabitur nomen tuum *princeps cum Deo*, hoc est, *Israel*. Quomodo enim princeps ego sum, sic et tu, qui mecum luctari potuisti, princeps vocaberis. Si autem mecum, qui Deus sum, sive angelus... pugnare potuisti, quanto magis cum hominibus, hoc est, cum Esau, quem formidare non debes!" Symmachi lectio, ὅτι ἤρξω πρὸς θεόν, quia incepisti (non, ut male vertunt, princeps fuisti) ad Deum, nescio quem sensum fundere possit. Praeterea ante Vallarsium edebatur, ὅτι ἤρξω ἰσχυί πρὸς θεόν, et in duobus codd. apud Lagardium (tertius enim cum Vallarsio consentit) inter ω et πρὸς intercedunt literae IC. In loco parallelo Hos. xii. 4 (5) pro  $\text{אֵלֵי יִשָּׂא פָנַי}$  Syrus noster Symmacho vindicat  $\text{אֵלֵי יִשָּׂא פָנַי}$ , quod nos vertimus, κατεδυνάστευσε τὸν ἄγγελον. <sup>10</sup> Cod. X in marg. sine nom. <sup>11</sup> Prior lectio est in Codd. 32, 55 (in marg.), 58, 72; altera in Codd. VI, 106, 107; tertia in Ald., Codd. 31, 83. Cf. Jud. xiii. 18 in LXX. <sup>12</sup> Nobil., Anon. in Cat. Niceph. p. 399. <sup>13</sup> "Sic MSS. nostri [et Cod. 25 in Comment. apud Lagarde] et Ed. Rom."—Montef. Pro εἶδος θεοῦ Cod. 38 in textu habet πρόσωπον ἰσχυροῦ; in marg. autem: Φανουήλ.



31 (32).  $\text{עָלַץ}$ . *Claudicans erat.* O'. *ἐπέσκαζε.*  
Schol. *ἐπεχώλευεν, ἐπέκλινέ τι τῷ ποδί.*<sup>14</sup>

Cap. XXXII. I.  $\text{—}$  καὶ ἀναβλέψας—παρεμβε-  
βληκυῖαν  $\text{—}$  5.  $\text{—}$  Ἡσαῦ  $\text{—}$ <sup>15</sup> 7. καὶ τὰ πρόβατα,  
καὶ τοὺς βόας,  $\text{—}$  καὶ τὰς καμήλους  $\text{—}$ <sup>16</sup> II.  $\text{—}$  καὶ  
μητέρα (sine metob.). 13.  $\text{—}$  καὶ ἐξαπέστειλεν  $\text{—}$ .  
19.  $\text{—}$  τῷ πρώτῳ καὶ  $\text{—}$ . τοῖς  $\text{—}$  προπορευομένοις.  
20.  $\text{—}$  παραγίνεται  $\text{—}$ . 28.  $\text{—}$  ἔσται σου τὸ ὄνομα  $\text{—}$ <sup>17</sup>

CAP. XXXIII.

1.  $\text{וַיָּשָׂא יַעֲקֹב אֶת עֵינָיו וַיַּבְרֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֵלֶיךָ אֱלֹהִים$ . *Et*  
*levavit Jacobus oculos suos, et vidit, et ecce!*  
*Esavus venit.* O'. *ἀναβλέψας δὲ Ἰακώβ*  $\text{—}$   
τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ  $\text{—}$ <sup>1</sup> εἶδε, καὶ ἰδοὺ Ἡσαῦ  
 $\text{—}$  ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ  $\text{—}$ <sup>2</sup> ἐρχόμενος. 'A. καὶ  
ἤρεν Ἰακώβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ... Σ.  
ἐπάρας δὲ Ἰακώβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἶδε  
φανέντα Ἡσαῦ ἐρχόμενον.<sup>3</sup>

$\text{וַיִּדְּוֶי$ . *Et divisit.* O'. καὶ διεῖλεν (alia exempl.  
ἐπιδιεῖλεν<sup>4</sup>). 'A. καὶ ἡμίσεισεν.<sup>5</sup>

4.  $\text{וַיִּשְׁׁקֶט$ . *Et osculatus est eum.* O'. καὶ κατε-  
φίλησεν αὐτόν. 'Εβρ. οὐεσσάκη.<sup>6</sup>

5.  $\text{וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת הַיְּהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו$ . *Quos gratificatus*  
*est Deus servo tuo.* O'. *οἷς ἠλέησεν ὁ θεὸς*  
*τὸν παῖδά σου.* 'A. *ἂ ἐχαρίσατο ὁ θεὸς τῷ*  
*παιδί σου.* Σ. *ἂ ἐδωρήσατο...?*<sup>7</sup>

10.  $\text{וְאַתָּה מִן הַיּוֹם הַזֶּה$ . *Ne quaeso si modo*  
*inveni.* O'.  $\text{—}$  μὴ δὴ  $\text{—}$ <sup>8</sup> εἰ εὔρον.

12.  $\text{וְהָיָה לְנֶגְדְךָ וְלִפְנֵי$ . *Castra move-*  
*amus, et eamus, et ibo ante te.* O'. *ἀπάραν-*  
*τες πορευσώμεθα* (alia exempl. *πορευθώμεν*<sup>9</sup>)  
 $\text{—}$  καὶ πορεύσομαι  $\text{—}$ <sup>10</sup> ἐπ' εὐθείαν. Σ. *ἀπά-*  
*ρωνται καὶ πορευθώμεν, ἵνα συνοδεύσω σοι.*<sup>11</sup>  
( 'A. ) ... πορεύσομαι εἰς κατεναντίον σου.<sup>12</sup>

13.  $\text{וְהָיָה לְנֶגְדְךָ$ . *Lactantes.* O'. *λοχεύονται.* 'A. *τί-*  
*κτουςιν.* Σ. *κύνουσιν.*<sup>13</sup>

17.  $\text{וְהָיָה$ . *Ad Succoth.* O'. *εἰς Σκηνάς.* Σ.  
*εἰς Σοκχώθ.*<sup>14</sup>

18.  $\text{וְהָיָה$ . O'. *Σηκίμων* (potior scriptura *Σικί-*  
*μων*<sup>15</sup>). 'A. *Συχέμ.*<sup>16</sup>

Cap. XXXIII. I. καὶ ἐπιδιεῖλεν (sic)  $\text{—}$  Ἰακώβ  $\text{—}$ <sup>17</sup>

3. καὶ περιλαβὼν αὐτόν  $\text{—}$  ἐφίλησεν καὶ  $\text{—}$  προσέ-  
πεσεν.<sup>18</sup> 17. τοῦ τόπου  $\text{—}$  ἐκείνου  $\text{—}$ <sup>19</sup>

<sup>14</sup> Sic Cod. X in marg., juxta collationem Bodl. Montef. exscripsit *ἐπέκλινε*, absente enclitica. Ad *ἐπέσκαζε* Cod. 57 in marg. pingit: *ἐνεκλίετο*; Cod. 73 in marg.: *ἐπεκλίετο*. Denique Montef. ex Regio uno vix sanam lectionem affert: *ἄλλος ἐνεκλίετο*. <sup>15</sup> Syro-hex., et sub  $\text{—}$  Cod. IV. <sup>16</sup> Sic Cod. IV (cum καὶ τοὺς καμ.), et sine aster. Codd. 15, 72, 135, Syro-hex., Arab. 1, 2. Ed. Rom.: καὶ τοὺς β. καὶ τὰς κ. καὶ τὰ πρ.; sed καὶ τὰς καμ. om. Comp., Ald., Codd. I, III, VI, 19, 31, alii. <sup>17</sup> Cod. IV, qui pro cuneolo ( $\text{—}$ ) duo puncta (:) adhibet.

CAP. XXXIII. <sup>1</sup> Sic Cod. IV, et sine aster. Comp., Ald., Codd. III, 19, 30, 31, alii. <sup>2</sup> Obelus est in Cod. IV. <sup>3</sup> Nobil., et "quidam MSS." apud Montef., quorum unus ad Aquilam habet *ὀφθαλμὸν αὐτοῦ*. <sup>4</sup> Sic Ald., Codd. III, IV, 14, 15, 16, alii. <sup>5</sup> Hieron.: "Denique, ubi nos habemus, *divisit*, Aq. posuit *ἡμίσεισεν*, id est, *dimidiavit*." <sup>6</sup> "Hic duo MSS. Codd. Regii notam afferunt sine auctoris nomine; sed videtur Origenis esse. Sic autem habet: τὸ, κατεφίλησεν αὐτόν, ὅπερ ἐστὶν Ἑβραϊστὶ οὐεσσάκη, ἐν παντὶ Ἑβραϊκῷ βιβλίῳ περιέστικται, οὐχ ἵνα μὴ ἀναγνώσκηται, ἀλλ' ἵνα πεινιτομένης ὥσπερ διὰ τούτου τῆς βίβλου τὴν πονηρίαν τοῦ Ἡσαῦ κατὰ δόλον γὰρ κατεφίλησε τὸν

Ἰακώβ. Hactenus etiam in Masoreticis Bibliis vox  $\text{וַיִּשְׁׁקֶט}$  punctis notatur."—Montef. <sup>7</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 402. Minus plene Cod. 127 et Reg. 1825 apud Montef.: 'A. *ἂ ἐχαρίσατο*. Σ. *ἂ ἐδωρήσατο*. <sup>8</sup> Sic Cod. IV, et sine aster. Cod. 15. <sup>9</sup> Sic Comp., Codd. I, III, 19, 108, 129. <sup>10</sup> Sic Cod. IV, et sine aster. Cod. 15. <sup>11</sup> Cod. X, qui parum probabiliter Aquilae nomen praemittit. Nobil. et Cod. 1825: Σ. καὶ πορευθώμεν, ἵνα συνοδεύσω σοι. <sup>12</sup> Nobil. affert: Schol. *πορεύσομαι εἰς κατ. σου*. Aquilae esse crediderim. <sup>13</sup> Cod. X. Codd. 57, 127: Σ. *κύνουσιν*. <sup>14</sup> Cod. X. Cod. 127 affert: Σ. *σοκχώθ* (sic). Mox ad *Σκῆλαι* Montef. e Cod. Reg. 1888 edidit: Σ. *σοκχώθ* (sic); Anon. in Cat. Niceph. p. 404: *Σύμμαχος* *σοκχώθ* (sic). <sup>15</sup> Sic Ald., Codd. I, III, IV, 15, 16, alii. <sup>16</sup> Cat. Niceph. p. 404, qui ad *πατὴρ* *Συχέμ* (v. 19) lectionem refert. Montef. vero ad *Συχέμ* (Cap. xxxiv. 2) e duobus Regiis edidit: 'A. *Συχέμ*. <sup>17</sup> Cod. IV. <sup>18</sup> Idem, qui metobelum ante καὶ pingit. Verba *ἐφίλησεν καὶ* sine obelo leguntur in Comp., Ald., Codd. III, 14, 15, 16, aliis, qui mox, excepto Ald., om. καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. <sup>19</sup> Idem, obelo, ut videtur, a correctore appicto.



## CAP. XXXIV.

2. **וַיְהִי**. *Hivitae*. Ο'. ὁ Εὐαῖος. Alia exempl. ὁ Χορραῖος.<sup>1</sup> 'Α. Σ. ὁ Εὐαῖος.<sup>2</sup>

**וַיִּשְׁכַּב אֵת**. *Et stupravit eam*. Ο'. ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς. Schol. Τὸ Ἑβραϊκόν ἐστίν, οὐ ἐσχαδ, καὶ κατὰ τούτους ἔχει τινὰ ἔμφασιν ἢ λέξις δυσερμηνευτον, δηλοῦσα τὸ μετὰ βίας κατακεκοιμησθαι αὐτήν. Τὸ γὰρ αἰσχροὺν τοῦ πάθους ἢ θεία γραφή θεῖναι κατὰ τὸ ρήτον φανερώς ἐφυλάξατο.<sup>3</sup>

3. **וַיְדַבֵּר עַל-לֵב**. *Et blande allocutus est*. Ο'. καὶ ἐλάλησε κατὰ τὴν διάνοιαν ('Α. ἐπὶ καρδίαν. Σ. καταθύμια<sup>4</sup>).

7. **וַיִּתְעַצְבוּ**. *Et gravissime dolebant*. Ο'. κατενύγησαν. 'Α. (καὶ) διεπονήθησαν.<sup>5</sup> (Σ.) ὠδυνήθησαν.<sup>6</sup>

**וַיִּחַר**. *Et exarsit (ira)*. Ο'. καὶ λυπηρὸν ἦν. 'Α. Σ. (καὶ) ὀργίλον.<sup>7</sup>

**וַיִּשָּׂא לֹא יֵעָשֶׂה**. *Et ita non fieri debebat*. Ο'. καὶ οὐχ οὕτως ἔσται. Σ. ὁ οὐκ ἔδει γενέσθαι.<sup>8</sup>

12. **וַיִּמְתֵּן מְאֹד מְאֹד**. *Valde dotem et donum*. Ο'. (πληθύνετε) τὴν φερνὴν (Σ. τὸ ἔδνον<sup>9</sup>) σφόδρα.

Alia exempl. σφόδρα τὴν φερνὴν ✕ καὶ δόμα<sup>10</sup>

12. **וַיְהִי תַתָּה**. Ο'. τὴν παῖδα ταύτην. Σ. τὴν παιδίσκην.<sup>11</sup>

15. **וַיִּמְתֵּן**. *Morem geremus*. Ο'. ὁμοιωθησόμεθα. Ε'. εὐνοήσομεν.<sup>12</sup>

17. **וַיִּשְׁמָע**. Ο'. εἰσακούσητε. 'Αλλος ὑπακούσητε.<sup>13</sup>

19. **וַיִּשְׁקַח בְּתוּלָתָהּ**. *Nam deperibat filiam*. Ο'. ἐνέκειτο γὰρ τῇ θυγατρὶ. Σ. ἐπεθύμει γὰρ τὴν παιδίσκην.<sup>14</sup>

21. **וַיִּשְׁלָמֵם**. *Pacis studiosi*. Ο'. εἰρηνικοί. 'Α. ἀπηρτισμένοι.<sup>15</sup>

**וַיִּתְּנֵם**. *Lata utrinque*. Ο'. πλατεῖα ✕ ἐν χερσίν<sup>16</sup>

22. **וַיִּמְתֵּן**. *Morem gerent*. Ο'. ὁμοιωθήσονται. Σ. πεισθήσονται.<sup>17</sup>

24. **וַיִּשְׁעַר עֵירָא**. Ο'. Vacat. ✕ πάντες ἐξερχόμενοι πύλην πόλεως αὐτοῦ<sup>18</sup>

25. **וַיִּשְׁפָּר**. *Fidenter*. Ο'. ἀσφαλῶς. 'Αλλος πεποιθότως.<sup>19</sup>

30. **וַיִּסְפָּר**. Ο'. ἐν ἀριθμῷ. Alia exempl. add. βραχεῖ.<sup>20</sup>

CAP. XXXIV. <sup>1</sup> Sic Ald., Codd. I, III, IV, X, 14, 15, 16, alii. <sup>2</sup> Cod. 127, qui in textu ὁ Χορραῖος habet. Cod. X: Ο'. Χορραῖος. 'Α. Εὐαῖος. <sup>3</sup> Cod. 127, unde Matthaeius exscripsit κατεκοιμησθαι. <sup>4</sup> Idem. Ad Symmachum cf. Jesai. xlv. 9 in LXX, necnon Hex. ad Job. xxx. 15. <sup>5</sup> Idem. Cf. ad Cap. vi. 6. <sup>6</sup> Cod. 108 in marg. sine nom.: ὠδινήθησαν (sic), quod Symmachi esse potest. Cf. Hex. ad 1 Reg. xx. 34. <sup>7</sup> Cod. 127. Cf. Hex. ad Gen. iv. 6. 2 Reg. vi. 8. <sup>8</sup> Idem. Cod. 108 in marg. sine nom.: οὐκ ἔδει γενέσθαι. <sup>9</sup> Cod. Reg. 1871 (=Holmes. 64). Matthaeius e Cod. 127 exscripsit: Σ. τὸ ἔδνον (sic). Cf. Hex. ad 1 Reg. xviii. 25, ubi τὰ ἔδνα in plurali, ut semper, ni fallor, apud bonos scriptores. Schol. ad Hom. Il. A, 146: Ἐδνα εἰσὶ τὰ πρὸ τῶν γάμων ὑπὸ τοῦ νυμφίου διδόμενα δῶρα τῇ νύμφῃ. Ceterum dignus est qui cum nostro conferatur locus Antonini Lib. p. 260: Οὔτος ('Αρκεοφῶν) ἰδὼν τὴν θυγατέρα τοῦ Νικοκρέοντος τοῦ Σαλαμινίου βασιλέως, ἠράσθη· γένος δ' ἦν τοῦ Νικοκρέοντος ἀπὸ Τεύκρου τοῦ ξυνηλόγτος Ἰλίου Ἀγαμέμνονι, παρ' ὃ καὶ μᾶλλον ὁ Ἀρκεοφῶν ἐφίετο τοῦ γάμου τῆς παιδός· καὶ ὑπέσχετο πλείστα παρὰ τοὺς

ἄλλους μνηστῆρας ἀποίσειν ἔδνα. <sup>10</sup> Sic Cod. IV, et sine aster. Codd. 15, 72 (cum δομεν), 82, 135, Arab. 1, 2. <sup>11</sup> Cod. Reg. 1871, teste Montef. Holmesius vero: "Cod. 64 in marg.: τὴν παιδίσκην." Sic in textu Codd. 75, 129. <sup>12</sup> Idem. <sup>13</sup> Idem in marg.: ὑπακούσητε. Mox v. 19 pro ἐχρόνισεν.. τοῦ ποιῆσαι Cod. 20 in textu habet ἠμέλλησεν.. τοῦ πληρῶσαι; sed tales lectiones alius interpretis esse non ausim affirmare. <sup>14</sup> Cod. Reg. 1871. <sup>15</sup> Hieron.: "Ubi nunc LXX interpretes pacificos translulerunt, Aq. interpretatus est ἀπηρτισμένους, id est, consummatos atque perfectos, pro quo in Hebraeo legitur SALAMIM. Cf. Hex. ad Hos. x. 14. Amos i. 6. <sup>16</sup> Sic Cod. IV, et sine aster. Codd. 15, 72, 82. Cf. Hex. ad Psal. ciii. 25. <sup>17</sup> Cod. Reg. 1871. <sup>18</sup> Sic Cod. IV, Arm. 1, et sine aster. Codd. 15, 64, 72 (cum π. οἱ ἐξ. π. π. αὐτῶν), 82. <sup>19</sup> MSS. Regii apud Montef. Sic in marg. sine nom. Codd. 38, 57. Cf. Hex. ad Deut. xii. 10. Hieron.: "Pro eo quod in Graecis legitur ἀσφαλῶς, id est, diligenter, in Hebraeo scriptum est BETE, id est, audacter et confidenter." <sup>20</sup> Sic Cod. 71, qui idem esse videtur



Cap. XXXIV. 5. ἡ δὲ υἱὸς Ἐμμώρ. 21 8. τῆ ψυχῆ. 22 αὐτοῦ. 23 14. Συμεὼν καὶ Λευὶ οἱ ἀδελφοὶ Δείνας, υἱοὶ δὲ Λείας. 23 15. καὶ κατοικήσομεν ἐν ὑμῖν. 24 καὶ ὑμεῖς. 25 16. γυναῖκας. 26 23. ἐν τούτῳ μόνον. 24 τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν. 27 Δείναν. 27 30. πᾶσι. 28 πᾶσαν τὴν γῆν. 29

CAP. XXXV.

4. תַּחַת הַתְּרֵבִינֹת. Sub terebintho. O. ὑπὸ τὴν τερέβινθον ('A. Σ. Θ. τὴν δρῦν<sup>1</sup>).  
 7. אֵל בַּיִת-אֵל. O. ἰσχυρὸς Βαιθήλ.<sup>2</sup>  
 8. דְּבָרָה. O. Δεβόρρα. [Ἄλλ. μέλισσα. Ἄλλ. λαλιά. Ἄλλ. λαλουμένη.]<sup>3</sup>  
 11. אֵל שְׁדַי. Deus omnipotens. O. ὁ θεὸς σου ἰκανός.<sup>4</sup>  
 12. נִתְתִּי. O. ἔδωκα. Schol. ὄμοσα.<sup>5</sup>  
 16. וַיְהִי-יָעַד פְּבַרְת-הָאָרֶץ לְבוֹא אֶפְרָתָה. Et restabat adhuc certa mensura (Graeco-Ven.

κατὰ σημείον, circiter miliarium) terrae (viae) ut veniret Ephratam. O. ἐγένετο δὲ, ἡνίκα ἤγγισεν [εἰς] Χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἐφραθά. 'A. καὶ ἐγένετο (ἔτι) καθ' ὁδὸν τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐλθεῖν (s. εἰσελθεῖν) εἰς Ἐφραθά.<sup>6</sup>

18. וְאָבִיו. O. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ.<sup>7</sup>  
 בְּנֵימִן. O. Βενιαμίν. Σ. υἱὸς δεξιᾶς.<sup>8</sup>  
 19. בְּדֶרֶךְ אֶפְרָתָה. O. ἐν τῇ ὁδῷ [τοῦ ἵπποδρόμου] Ἐφραθά.<sup>9</sup>  
 אֶפְרָתָה הָיָה בַּיִת לָהּ. O. Ἐφραθά αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ. E. Ἐφραθά αὕτη ἐστὶ οἶκος ἄρτου.<sup>10</sup>  
 16, 21, 22. וַיִּסַּע מִבֵּית אֵל יְהוָה... וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל... וַיִּשָּׂא אֶת אֶבְרָתָה לְמַגְדָּל-עֵדֶר; וַיְהִי. O. ἀπάρας δὲ Ἰακώβ ἐκ Βαιθήλ, ἔπηξεν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου Γαδέρ. ἐγένετο δέ... ἐγένετο δέ. Alia exempl. ἀπῆρην δὲ ἐκ Βαιθήλ. καὶ ἐγένετο... καὶ ἀπῆρην Ἰσραὴλ, καὶ ἔπηξεν τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου Γαδείρ.<sup>11</sup> ('A.)... καὶ

cum Colbertino Montefalconii. Hic autem edidit: "Ἄλλος ἐν βραχεῖ, notans: "Sic duo MSS., qui non indicant cuius sit haec interpretatio." 21 Cod. IV. 22 Sic Cod. 127, et sine aster. Codd. 14, 15, 16, alii. 23 Codd. IV, 127. Haec, υἱοὶ δὲ Λ., desunt in Ed. Rom., sed leguntur in Ald. (cum οἱ v. Λ.), Codd. I (sine δέ), III, 14 (ut Ald.), 15 (ut I), aliis. 24 Cod. IV. 25 Codd. IV, 127. 26 Cod. IV. Vox deest in Comp., Codd. 19, 108. 27 Cod. IV. 28 Sic Cod. IV, sed corrector punctis superimpositis reprobavit. Vox abest ab Ald., Codd. I, III, 14, 16, aliis, Arab. 1, 2. 29 Sic Cod. IV (sed corrector expunxit πᾶσαν), et sine obelo Codd. 14, 15, 16, alii.

CAP. XXXV. 1 Sic Drusius, non memorato auctore. Cf. Hex. ad Jud. vi. 11, 19. 1 Reg. xvii. 2. xxi. 9. Jesai. vi. 13. Ezech. vi. 13. 2 Sic Cod. IV, et sine aster. Codd. 15, 64, 72. 3 "Sic schedae Combesianae. Incertum autem an haec sint scholion, an interpretum variae lectiones."—Montef. Immo meras esse notationes etymologicas certo certius est. 4 Sic Cod. IV, Arm. 1, et sine aster. Codd. 15, 64, 72, 82 (cum ἰκανούσθω), 135 (cum ἰκανός). Cf. Hex. ad Exod. vi. 3. Ezech. x. 5. 5 Nobil. Sic in textu Codd. 38, 57 (in marg.), 72 (cum ὄμοσα δέδωκα). 6 Hieron.: "Aquila autem hoc ita transtulit: Et factum est καθ' ὁδὸν τῆς γῆς, id est, in itinere terrae,

introiens in Ephrata. Sed melius est si transferatur, in electo [a 72, electus] terrae tempore, cum introiret Ephratha. Porro vernum tempus significat, cum in florem cuncta rumpuntur, et anni tempus electum est." Ad ἡνίκα ἤγγισεν Cod. 64 in marg. pingit: ἐν τῷ ἐλθεῖν, ex correctore, ut videtur. 7 Sic Cod. IV, et sine aster. Codd. VI, 15, 37, alii. 8 Procop. in Gen. p. 184. 9 Verba inclusa reprobant Comp., Ald., Codd. I, III, IV, VI, 15, 19, alii, Arab. 1, 2. Hieron.: "Verbum Hebraicum CHABRATHA in consequentibus [Cap. xlvi. 7]... nescio quid volentes, hippodromum LXX interpretes transtulerunt; et statim ibi, ubi in Hebraeo dicitur: Et sepelierunt eam in via Ephrata, haec est Bethleem, rursum LXX pro Ephrata posuerunt hippodromum; cum utique si CHABRATHA hippodromus est, Ephrata hippodromus esse non possit." Idem in Commentario ad Mich. iv. 9: "Quae (Rachel) quia in via erat, et in hippodromo, id est, equorum cursu, qui in Aegypto venundantur, filium peperit doloris, quem postea vocavit pater filium dextrae." 10 S. Ambros. in Epist. LXX ad Horontianum, p. 1065: "Quinta autem traditio: Ephratha, ipsa est domus panis. Hoc praeteritum est in aliorum traditionibus." 11 Sic Cod. IV, Arab. 1, 2 (uterque cum ἀπ. δὲ Ἰακώβ ἐκ Β.), Arm. 1.



ἀπῆρην Ἰσραὴλ, καὶ ἐξέκλινε σκέπην αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου Ἀδέρ.<sup>12</sup>

27. קָרַית הָאֲרָבָה. Ὁ. εἰς πόλιν τοῦ πεδίου (alia exempl. τοῦ Εὐαίου<sup>13</sup>).

Cap. XXXV. 3. — καὶ διέσωζέ (sic) με 4. 4. — καὶ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας 4.<sup>14</sup> 5. καὶ ἐξῆρην — Ἰσραὴλ ἐκ Σικίμων 4.<sup>15</sup> 6. ἡ — ἐστίν 4. 7. — Ἡσαῦ 4.<sup>16</sup> 8. ✕ καὶ ἐτάφη 4.<sup>17</sup> 9. — ἐν Λουζᾶ 4. — ὁ θεός 4.<sup>18</sup> 10. ✕ καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσραὴλ 4.<sup>19</sup> 12. — σοὶ ἔσται 4.<sup>20</sup> 20. ἕως τῆς σήμερον — ἡμέρας 4.<sup>21</sup> 22. — καὶ ποιηρὸν ἐφάνη ἐνώπιον (sic) αὐτοῦ 4.<sup>22</sup> 27. — ἐν γῆ Χαναάν 4. 28. — ἄς ἐζήσεν 4.<sup>23</sup> 29. ✕ Ἰσαάκ 4.<sup>24</sup>

#### CAP. XXXVI.

4. עֵדָה לְעֵשָׂו. Ὁ. αὐτῷ Ἀδά. Alia exempl. Ἀδὰ τῷ Ἡσαῦ.<sup>1</sup>

6. וְאֵת-כָּל-נַפְשֹׁתַי בֵּיתוֹ. Et omnes animas (servos) domus suae. Ὁ. καὶ πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Schol. σώματα τοὺς δούλους ἴσως λέγει.<sup>2</sup>

19. הוּא הָיָה. Ὁ. οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἐδώμ. Hieron.: Ipse est Edom.<sup>3</sup>

24. הוּא עָנְדָה אֶשְׂרָא מִצָּרָה אֶת-הַיְמִים בְּמִדְבָּר. Hic est Ana, qui invenit aquas calidas in deserto, quum pasceret asinos Zibeonis patris sui. Ὁ. οὗτός ἐστιν Ἀνά (alia exempl. Ὠνάν<sup>4</sup>), ὃς εὔρε τὸν λαμεῖν (Ἄ. σὺν τοὺς ἡμῖν. Σ. τοὺς ἡμῖν<sup>5</sup>) ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε ἔνεμε τὰ ὑποζύγια Σεβεγῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἄ. αὐτὸς Αἰνὰς, ὃς εὔρε σὺν τοὺς ἡμῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῷ βόσκειν αὐτὸν τοὺς ὄνους τοῦ Σεβεγῶν...<sup>6</sup> Θ. οὗτός ἐστιν ὁ Αἰνάν, ὃς εὔρε τὸν λαμεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτε

<sup>12</sup> Haec in textu verbis ἐγένετο δὲ (v. 22) praemittit Cod. 72, qui in v. 16 cum textu Romano, omisso tantum Ἰακώβ, consentit. Aquilae esse versionem vix dubium esse potest. Cf. Hex. ad Gen. xxxi. 34. Psal. xvi. 11. <sup>13</sup> Sic Codd. 16, 18, alii. Cod. 64 in marg. manu rec.: εὐαίου (sic). Praeterea Cod. 71 in textu habet εἰς πόλιν ἀραβὰ (הָאֲרָבָה), quae lectio nescio an alius interpretis sit. <sup>14</sup> Cod. IV. <sup>15</sup> Idem ex corr. <sup>16</sup> Idem. <sup>17</sup> Idem. Deest in Codd. III, VI, 68, aliis. <sup>18</sup> Idem. <sup>19</sup> Cod. IV, Arm. 1. Haec non leguntur in Comp., Codd. I, III, 16, 18, aliis. <sup>20</sup> Cod. IV. Deest in Codd. III, 14, 16, aliis, Arab. 1, 2. <sup>21</sup> Sic (pro ἕως τῆς ἡμ. ταύτης) Cod. IV, et sine obelo Ald., Codd. I, 14, 16, alii. <sup>22</sup> Cod. IV. "Post verba עֵשָׂו וְיִשְׂרָאֵל Masorethae in marg. addunt orbiculum, et verba, קָדַם בְּאֶמְצַם פְּסוּם, lacuna in medio versu, h. e. deesse aliquid h. l."—Rosenm. Immo nota marginalis "קָדַם בְּאֶמְצַם וְיִשְׂרָאֵל non deesse aliquid lectorem monet, sed tantummodo praeter expectationem in medio versu enuntiationem majorem finitam esse. Vid. Num. xxv. 19 in Hebraeo. <sup>23</sup> Cod. IV. <sup>24</sup> Idem. Deest in Ald., Codd. I, III, 68, aliis.

CAP. XXXVI. <sup>1</sup> Sic Codd. I, III, IV, 14, 15, 16, alii, Hieron., Syro-hex. <sup>2</sup> Syro-hex. in marg. عَدَا لِعِيسُو. Cf. Gen. xii. 5. Ezech. xxvii. 13. 1 Macc. x. 33. <sup>3</sup> "AA. LL. [h. e. Alii libri] οὗτοί υἱοὶ Ἡσαῦ. οὗτός ἐστιν Ἐδώμ (sic). καὶ οὗτοί υἱοὶ Σηείρ."—Nobil. Hujus lectionis, quae manifeste mutila est, in libris Graecis et Syro-hex. nullum est vestigium. <sup>4</sup> Sic Ald., Codd. I (in priore loco), III (cum ὁ Ὠνὰς, sed in priore loco Ὠνάν),

14, 15 (ut III), alii, et Syro-hex. (سول). <sup>5</sup> Hieron.: "Multa et varia apud Hebraeos de hoc capitulo disputantur: apud Graecos quippe et nostros super hoc silentium est. Alii putant IAMIM maria appellata [הַיְמִים]; iisdem enim literis scribuntur maria, quibus et nunc hic sermo descriptus est. Et volunt illum, dum pascit asinos patris sui in deserto, aquarum congregationes reperisse, quae juxta idioma linguae Hebraicae maria nuncupentur; quod scilicet stagnum repererit, cujus rei inventio in eremo difficilis est. Nonnulli putant aquas calidas [sic ipse Hieron. in Vulgata] juxta Punicae linguae viciniam, quae Hebraeae contermina est, hoc vocabulo signari. Sunt qui arbitrentur onagros ab hoc admissos esse ad asinas; et ipsum istiusmodi reperisse concubitum, ut velocissimi ex his asini nascerentur, qui vocantur IAMIM. Plerique [Kimchi, Vers. Arab., Graeco-Ven.] putant, quod equarum greges ab asinis in deserto ipse fecerit primus ascendi, ut mulorum inde nova contra naturam animalia nascerentur. Aquila hunc locum ita transtulit: Ipse est Ana, qui invenit σὺν τοὺς ἡμῖν [Martianaeus e codd. edidit ἐμίμ, nonnullos ἠ pro ē, et ῥ pro μ legere affirmans. Vallarsius autem testatur, quosdam MSS. λαμεῖμ vel λαμίμ praeferre; unum Reginae ἡμῖν, alterum ἡμῖν, et ad Sym. ἡμῖν vel ἡμῖν. Denique Lagardii tres in ἡμῖν consentiunt]; et Sym. similiter τοὺς ἡμῖν, quae interpretatio pluralem numerum significat. LXX vero et Theod. aequaliter transtulerunt, dicentes τὸν λαμῖν, quod indicat numerum singularem." <sup>6</sup> Cod. 25 in marg., exscribente Lagardio, et Cat. Niceph. p. 418 (uterque cum σὺν τοισιμῖμ et Σεβαγῶν. Praeterea



ἔνεμε τὰ βουκόλια Σεβεγῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.<sup>7</sup>  
 'Ο Σύρος δὲ εὔρε πηγὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ.<sup>8</sup>

27. וְעָקַן. Ο'. καὶ 'Ιουκάμ. Alia exempl. add.  
 καὶ Οὐκάμ (s. Οὐκάν).<sup>9</sup>

33. יוֹבָב. Ο'. 'Ιωβάβ. Schol. οὗτός ἐστιν 'Ιώβ.<sup>10</sup>

35. הַמִּכָּה. Qui percussit (fugavit). Ο'. ὁ ἐκκόψας. 'Α. ὁ πατάξας.<sup>11</sup>

36. מִמַּשְׁקָא. Ο'. ἐκ Μασσεκκάς. Θ. (ἐκ) Μασσηφᾶς.<sup>12</sup>

40. סְתִיבֵי סְתִיבֵי. Secundum sedes eorum per nomina eorum. Ο'. κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ('Α. ἐν τοῖς ὀνόμασιν<sup>13</sup>) αὐτῶν. Alia exempl. κατὰ τόπον αὐτῶν, ἐν ὀνόμασιν αὐτῶν, ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῶν.<sup>14</sup>

Cap. XXXVI. 15. [÷ υἱοὶ 'Ελιφᾶζ πρωτοτόκου

'Ησαῦ<sup>15</sup>] 18. ✕ θυγατρὸς Ἀνὰ γυναικὸς 'Ησαῦ<sup>16</sup>  
 39. — υἱὸς Βαράδ<sup>17</sup>

CAP. XXXVII.

2. וְשֵׁי. Ο'. τῶν γυναικῶν. Ἄλλος τῶν παλλακῶν.<sup>1</sup>

וַיְבִיחַ לָאָה רַחֵם אֶת־בְּנֵי־תֵבֶלֶת הַיָּבֵשׁ וַיְבִיחַ. Et detulit Josephus infamiam de illis malam ad patrem eorum. Ο'. κατήνεγκαν (alia exempl. κατήνεγκεν<sup>2</sup>) δὲ 'Ιωσήφ ψόγον πονηρὸν πρὸς 'Ισραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. 'Α. καὶ ἤνεγκεν 'Ιωσήφ ψόγον αὐτῶν πονηρὸν πρὸς πατέρα αὐτοῦ.<sup>3</sup> Σ. καὶ ἔφερεν 'Ιωσήφ διαβολὴν κατ' αὐτῶν πονηρὰν πρὸς πατέρα αὐτῶν.<sup>4</sup> Θ. κατήνεγκαν δὲ ψόγον πονηρὸν 'Ιωσήφ πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν.<sup>5</sup> 'Ο Σύρος καὶ ὁ 'Εβραῖος κατήνεγκεν.<sup>6</sup>



in Cat. est Αἰνάν pro Αἰνάς). Montef. partim e codd. suis (?) partim ex Hieron. edidit σὺν τοῖς 'Ιαμεῖμ, et τὰς ὄνους. (Ad τὰ ὑποζύγια Syro-hex. in marg. affert: **ל**, τὰς ὄνους; sed membrana male habita non sinit definiere, utrum nota interpretis praecesserit, an lectio anonyma sit.)<sup>7</sup> Idem (cum Σεβαργῶν). Montef. scribit τὸν 'Ιαμεῖμ et Σεβαργῶν.<sup>8</sup> Diodorus in Catenis Regiis apud Montef., et Cat. Niceph. p. 418: 'Ο Σύρος καὶ ὁ 'Εβραῖος τὸν ἱαμεῖν ὕδωρ [Pesch. **חַתָּא**] βούλονται λέγειν, ἀντὶ τοῦ εὔρε πηγὴν [Syro-hex. **ל**, concinentibus Arab. 1, 2, Arm. 1] ἐν τῇ ἐρήμῳ οἱ δὲ ἐρμηνεύσαντες αὐτὴν πῶς τὴν λέξιν τὴν 'Εβραϊκὴν τεθείκασι. Idem fere testatur Photius in Amphilochoiis apud Mai. *Script. Vet. Nov. Coll.* T. IX, p. 66: 'Η Σύρα φωνὴ τὸν ἱαμῖν, ἢ ὡς ἔνοι τὸν ἐλμεῖν (corr. ἑαμῖν), πηγὴν ἐθέλοι καλεῖν. Paulo aliter Theodoret. Quaest. in Gen. (Opp. T. I, p. 101): 'Ο Σύρος λέγει πηγὴν αὐτὸν εὔρηκέναι ἢ γὰρ πηγὴ αἰνᾶ (ἀνὰν Cat. Niceph. ibid.) καλεῖται τῇ Σύρων φωνῇ. In contrariam partem Scholiasta anon. apud Montef. et Cat. Niceph. ibid.: Πανταχοῦ μὲν τὸ ὕδωρ ἀμμαῖμ λέγεται ἐν τῷ 'Εβραϊκῷ, ἢ δὲ πηγὴ μωκῶρ ἐν γὰρ τῷ λε' ψαλμῷ εἰς τὸ, παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ 'Εβραϊκῷ κείται, μωκῶρ αἰούμ (Montef. αἰούμ). Οὔτε οὖν τὸν ἱαμεῖν κατὰ Διόδωρον εὔρον ἀντὶ τοῦ ὕδατος, οὔτε ἀντὶ τῆς πηγῆς τὸ (Montef. τὸν) αἰνάν. Κατὰ Θεοδώριτον (Montef. —ρητον) δὲ, οὐ τὸ αἰνάν πηγὴν εἶδει λέγεσθαι, ἀλλ' ἢ ἄρα τὸ ἱαμεῖν. 'Ο γὰρ Αἰνάν εὔρε τὸν ἱαμεῖν, οὐχ ὁ 'Ιαμεῖν τὸν αἰνάν. In tanto auctorum dissensu lectio τοῦ Σύρου, quisquis fuerit, valde incerta est.<sup>9</sup> Sic Ald., Codd. I (cum Οὐκάν), III (idem), 14, 15 (ut I), 16, alii, ex duplici versione. Syro-hex., ut videtur, scri-

bere voluit: καὶ 'Ιουκάμ, — καὶ Οὐκάν<sup>4</sup>; sed in codice, καὶ 'Ιουκάμ casu omissa, tantum restat — καὶ Οὐκάν<sup>4</sup>.<sup>10</sup> Sic in marg. Codd. 58, 130 (manu 2<sup>da</sup>). Syro-hex. in marg. **ל**; h. e. "Jobab istum aiunt Jobum τὸν philosophum et justum esse." Cf. Job. xlii. 18 in LXX.<sup>11</sup> Cod. Reg. 1871 (=Holmes. 64).<sup>12</sup> Cod. 64 in textu Μασσεκᾶς; in marg. autem manu recent. ἀσσηφᾶς (sic), excisa una vel pluribus literis. Lectionem, etsi valde suspectam, praeunte Montef., Theodotioni tribuimus.<sup>13</sup> Idem.<sup>14</sup> Sic Syro-hex., et sine obelo Ald., Codd. 31, 128, Arab. 1, 2.<sup>15</sup> Syro-hex., invito Cod. IV, et Hebraeo.<sup>16</sup> Syro-hex., Cod. IV (qui tamen post Ἀνὰ abrumpitur). Haec desunt in Comp., Codd. III, 19, 68, aliis.<sup>17</sup> Syro-hex.  
 CAP. XXXVII. <sup>1</sup> Sic in textu Cod. 71. Cod. 64 in marg.: παλλακῶν. <sup>2</sup> Sic Comp., Codd. VI, 72, 75, alii, Arab. 1 (cum κατήνεγκαν in marg.), 2, Syro-hex. Cod. 25 in marg., teste Lagardio: Οἱ Ο'. κατήνεγκε δὲ 'Ιωσήφ ψόγον αὐτῶν πονηρὸν πρὸς πατέρα αὐτῶν. <sup>3</sup> Nobil. (cum τὸν ψόγον et πρὸς τὸν π.), Cod. 25, et MSS. apud Montef., qui πρὸς τὸν π. edidit. Cod. 127 affert tantummodo: 'Α. κατήνεγκεν (sic). Σ. καὶ ἔφερεν. <sup>4</sup> Nobil., Cod. 25 (cum δ. πονηρὰν κατ' αὐτῶν), et MSS. apud Montef. Syro-hex. **ל**. <sup>5</sup> Codd. 20 (teste Holmesio), 25. <sup>6</sup> Diodorus apud Nobil., et Anon. in Cat. Niceph. p. 423: 'Ο Σύρος καὶ ὁ 'Εβραῖος ἀντὶ τοῦ, κατήνεγκαν, κατήνεγκεν ἔχουσι' τουτέστιν, ὁ 'Ιωσήφ διέβαλε τοὺς



3. כְּתָנִת פְּסִים. *Tunicam frustorum* (e pannorum frustis varii coloris consutam). Aliter: *Tunicam manuum et talorum* (manicatam et talarem). O'. χιτῶνα ποικίλον. 'A. χιτῶνα ἀστραγάλων. Σ. χιτῶνα χειριδωτὸν [ἢ καρπωτόν].<sup>7</sup>
5. וַיִּסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ. *Et magis adhuc oderunt eum.* O'. Vacat. ✕ καὶ προσέθηκάν ἔτι μισεῖν αὐτόν.<sup>8</sup>
7. וַיִּהְיֶה תְּסִיבָהּ. *Et ecce! cinxerunt.* O'. περιστραφέντα δέ. 'A. καὶ ἰδοὺ ἐκύκλωσαν. Σ. καὶ ὡσανεὶ περιεκύκλωσαν.<sup>9</sup>
10. וַיִּסְפֹּר אֶל-אָבִיו וְאֶל-אֶחָיו. O'. Vacat. ✕ καὶ διηγῆσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.<sup>10</sup>
14. אֵת-שְׁלוֹם אֶחָיו וְאֵת-שְׁלוֹם הַצֹּאן. *Quomodo valeant fratres tui, et quomodo valeat grex.* O'. εἰ ὑγιαίνουσιν οἱ ἀδελφοί σου, καὶ τὰ πρόβατα. 'A. Σ. τὴν εἰρήνην τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν βοσκημάτων αὐτῶν.<sup>11</sup>
- וַיַּשְׁבֵּנִי דָבָר. O'. καὶ ἀνάγγελόν μοι ✕ ῥῆμα.<sup>12</sup>
18. וַיִּתְנַפְּלוּ אֹתוֹ. *Et insidiati sunt ei.* O'. καὶ

- ἐπονηρεύοντο. 'A. Σ. (καὶ) ἐδολιεύσαντο.<sup>13</sup>
22. אֶל-הַבּוֹר הָיָה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר. O'. εἰς ἓνα τῶν λάκκων τούτων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Alia exempl. εἰς τὸν λάκκον τούτον τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ.<sup>14</sup>
25. נֹחַשׁ. *Styracem.* O'. θυμιαμάτων. 'A. στύρακα.<sup>15</sup>
26. מַה-בְּצֵעַ. *Quid lucri.* O'. τί χρήσιμον. 'A. τί πλεονέκτημα. Oί λοιποὶ τί κέρδος.<sup>16</sup>
27. וַיִּשְׁמְעוּ. O'. ἤκουσαν δέ. Σ. ἐπέισθησαν.<sup>17</sup>
29. וַיִּהְיֶה אֵין-יוֹסֵף. *Et ecce! non erat Josephus.* O'. καὶ οὐχ ὄρα (alia exempl. εἶρε<sup>18</sup>) τὸν Ἰωσήφ.
31. וַיִּטְבְּלוּ. *Et intinxerunt.* O'. καὶ ἐμόλυναν. 'Ἄλλος καὶ ἔβαψαν.<sup>19</sup>
35. לְנַחֲמוֹ. *Ad consolandum eum.* O'. παρακαλέσαι ('Ἄλλος παρηγορησαι<sup>20</sup>) αὐτόν.
36. וַיְהִי-מִדְּנִים. O'. οἱ δὲ Μαδιηναῖοι. Alia exempl. Ἰσμαηλίται ἔμποροι.<sup>21</sup>
- לְפִנְיָו. O'. τῷ Πετεφρῆ ('A. Σ. Φουτιφάρ<sup>22</sup>).

ἀδελφούς τῷ πατρὶ, ὡς οὐκ εὐτάκτους ὄντας· ὅθεν καὶ ἐμισήθη παρ' αὐτῶν. <sup>7</sup> Hieron.: "Pro varia tunica Aq. interpretatus est tunicam ἀστραγάλειον, id est, tunicam talarem, Sym. tunicam manicatam; sive quod ad talos usque descenderet, et manibus artificis mira esset varietate distincta; sive quod haberet manicas: antiqui enim magis colobiis utebantur." Pro ἀστραγάλειον (quod nescio an Graecum sit pro ἀστραγάλωτον, talare) Lagardius in tribus codd. invenit *astragalon*, unde Hieronymo restituit *tunicam ἀστράγαλον*, quod ferri nequit. Proculdubio *astragalon* Graece sonat ἀστραγάλων (אֶסְרָגָלוֹן. Vid. Dan. v. 5, 24 in Chald. et Theod. Graeco-Ven. in nostro loco habet: περιβόλαιον παλαμῶν); idque ipsum sub mendosa scriptura Cod. 127, 'A. στραγγάλων, latere quivis videt. Idem codex Symmachi Graeca, sed interpolata, affert. Cf. Hex. ad 2 Reg. xiii. 18, 19. <sup>8</sup> Sic Syro-hex., Arm. 1, et sine aster. Codd. 15, 72, 82, 135. <sup>9</sup> Cod. 127. <sup>10</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Codd. 15, 72, 135. <sup>11</sup> Cod. 127 (cum σου pro αὐτῶν). Syro-hex. אֶל-אָבִיו וְאֶל-אֶחָיו. Nobil. affert: Schol. τὴν εἰρήνην—βοσκημάτων, sine pronomine in fine. "Unus Regius pro hac postrema voce habet προβάτων."—Montef. <sup>12</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Codd. 15 (cum ῥῆμά μοι), 72, 82

(ut 15), 135. <sup>13</sup> Nobil. affert: Schol. ἐδολιεύσαντο, et sic in marg. sine nom. Codd. 38, 57. Matthaei e Cod. 127 exscripsit: 'A. Σ. ἐδολιεύοντο, repugnante Syro-hex., qui affert: אֶל-הַבּוֹר הָיָה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר. Interpres Graeco-Ven.: ἐδολιεύσαντό τ' αὐτῶν. <sup>14</sup> Sic Ald., Codd. I, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2, Syro-hex. <sup>15</sup> Nobil. (ex Hieron. ad Cap. xliii. 11?) affert: 'A. στύρακος, casu, ut videtur, ad lectionem LXXviralem conformato. <sup>16</sup> Nobil., et Cod. 25, teste Lagardio. Cod. 127: 'A. πλεονέκτημα. Σ. κέρδος; et sic Regius unus apud Montef. Ad Sym. cf. Hex. ad Psal. xxix. 10. Syro-hex. affert: אֶל-הַבּוֹר הָיָה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר. h. e. τί κέρδος, sive τί τὸ κέρδος, quae posterior lectio est in Cod. 32 in textu. <sup>17</sup> Cod. 127. Cat. Niceph. p. 432: ἈΔΗΛΟΥ. ἀντὶ τοῦ ἤκουσαν, ἐπέισθησαν. Montef. ex Regio 1825 edidit: "Ἄλλος ἐπέισθησαν (sic). <sup>18</sup> Sic Comp., Cod. 108. Syro-hex. in marg. אֶל-הַבּוֹר הָיָה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר. <sup>19</sup> Sic Cod. 32 in textu (cum ἐν τῷ αἵματι). <sup>20</sup> Sic in textu Cod. 20. Est fortasse Symmachi, coll. Hex. ad Gen. xxiv. 67. Job. vii. 13. xvi. 2. Psal. lxxviii. 21. <sup>21</sup> Sic Codd. 75, 106, 107. Syro-hex. in marg. אֶל-הַבּוֹר הָיָה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר. <sup>22</sup> Origen. in Gen. (Opp. T. II, p. 43): Πετεφρῆς παρὰ Ἀκύλα καὶ Συμμάχῳ Φουτιφάρ εἴρηται ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ· ἐν δὲ ἐτέρῳ (Cap. xli. 50) Φουτιφάρ. In Cat. Niceph. p. 436 alia scriptura



Cap. XXXVII. 9. — τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.<sup>23</sup> 14. — Ἰσραήλ.<sup>24</sup> 23. τὸν χιτῶνα ✕ αὐτοῦ τὸν ποικίλον.<sup>25</sup> 35. καὶ ✕ παῖσαι αἱ θυγατέρες.<sup>26</sup>

CAP. XXXVIII.

5. עֹד הָיָה. Ο'. καὶ προσθεῖσα (alia exempl. add. ἔτι<sup>1</sup>).

וַיְהִי בְּכִזִּיב בְּלִדְתָּהּ אֵתוֹ. Et erat (Judas) in Chezib quando (uxor ejus) peperit eum. Ο'. αὐτὴ δὲ ἦν ἐν Χασβί, ἠνίκα ἔτεκεν αὐτοῦ. Ἀ. καὶ ἐγένετο ὅτι ἐψεύσατο ἐν τῷ τεκεῖν αὐτόν.<sup>2</sup>

9. תָּשָׁת. Et perdidit. Ο'. ἐξέχεεν. Ἀ. Σ. (καὶ) διέφθειρεν.<sup>3</sup>

12. בֵּת-שׁוּעַ. Ο'. ✕ θυγάτηρ Σαυά.<sup>4</sup>

14. וַיִּכְסֵם בַּצִּעִיף. Et operuit se velo. Ο'. περιέβαλε τὸ (potior scriptura περιεβάλετο) θέρι-

στρον. Ἄλλος σπαθαρίσκον.<sup>5</sup>  
17. מִן-הַצֹּאֲנִים. Ο'. ἐκ τῶν προβάτων (Ἄλλος τῶν ποιμνίων<sup>6</sup>) μου.

18. הַתְּחִלָּה וְהַחֲתִימָה. Sigillum tuum et funiculum (collare) tuum. Ο'. τὸν δακτύλιόν σου, καὶ τὸν ὀρμίσκον (Σ. τὸ περιτραχήλιον<sup>7</sup>). Ἀ. τὴν σφραγιδα σου καὶ τὸν στρεπτόν σου.<sup>8</sup> Ὁ Σύρος ὠράριον.<sup>9</sup>

וְהַבָּרְדָּה. Et baculum tuum. Ο'. καὶ τὴν ῥάβδον. Σ. (καὶ τὸ) ἐγχειρίδιον.<sup>10</sup>

21. לֵאמֹר. Ο'. Vacat. ✕ καὶ εἶπεν αὐτοῖς.<sup>11</sup>

וְהַקְּדֵיחַ. Meretrix. Ο'. ἡ πόρνη. Ἀ. ἡ ἐνδιηλλαγμένη.<sup>12</sup>

22. לֹא-הָיָה בָּהּ קְדֵיחַ. Ο'. μὴ εἶναι ὧδε πόρνην. Ἀ. οὐκ ἦν ἐν τούτῳ διηλλαγμένη.<sup>13</sup>

23. פֶּן נִהְיֶה לָבֹחַ. Ne simus in contemptum. Ο'. ἀλλὰ μήποτε καταγελασθῶμεν. Ἀ. Σ. μήποτε γενώμεθα εἰς ἐξουδένωσιν.<sup>14</sup>

Φουρτιφάρ habetur. <sup>23</sup> Syro-hex., qui male pingit: — τῷ π. αὐτοῦ — καὶ. <sup>24</sup> Idem. <sup>25</sup> Syro-hex., Arm. i. Sic sine aster. Codd. I, 15, 58, 72, 85, 135. <sup>26</sup> Syro-hex. Sic sine aster. Codd. 15, 72, 82, alii.

CAP. XXXVIII. <sup>1</sup> Sic Ald., Codd. III, Bodl., 14, 15, 16, alii, Syro-hex. <sup>2</sup> Hieron.: "Verbum Hebraeum hic pro loci vocabulo positum est, quod Aquila pro re transtulit, dicens: Et vocavit nomen ejus Selom. Et factum est ut mentiretur in partu, postquam genuit eum. Postquam enim genuit Selom, stetit partus ejus. CHAZBI ergo non nomen loci, sed mendacium dicitur [quasi a צִיב, mentitus est]. Unde et in alio loco [Habac. iii. 17] scriptum est: Mentietur [צִיב] opus olivae, id est, fructum oliva non faciet." Hieronymi Latina Graece sonant: καὶ ἐγένετο ὅτι ἐψεύσατο ἐν τοκετῷ, μετὰ τὸ τεκεῖν αὐτόν; quae tamen prae Hebraeis redundare videntur. <sup>3</sup> Syro-hex.

⋄ ]סוּ מְנַחֵם. Cod. 38 in marg. sine nom.: διέφθειρε, et sic Reg. apud Montef. <sup>4</sup> Sic Syro-hex., Arm. i, et sine aster. Cod. 15. <sup>5</sup> Nobil. affert: Schol.

σπαθαρίσκον. Sic in marg. Cod. 38, et Regii duo apud Montef. (quorum unus σπαθαρίσκω habet). Fortasse est Symmachi, coll. Hex. ad Jesai. iii. 23. Cod. 129 in marg. glossam ἀρκαδικὴν praebet; unde emaculari potest Theodoret. Opp. T. I, p. 562: οὐ τὸ βασιλικὸν περιεβέβλητο σχῆμα (David ante arcam saltans), ἀλλ' ἐξωμίδα μόνον, ἣν νῦν καλοῦσιν Ἀρκαδικὴν (sic). <sup>6</sup> Sic in marg. sine nom. Codd. 38, 135; necnon in textu Cod. 75. <sup>7</sup> Syro-hex. לְחַסְמֵי.

⋄ מַלְא, appicto Graeco: ΠΕΡΙΤΡΑΧΗΑΟΝ (sic). Cf. ad v. 25. Montef. nescio unde edidit: Ἄλλος τὸν ἐπιτραχήλον. <sup>8</sup> Nobil. (cum καὶ στρεπτόν), Cod. 127 (cum καὶ τὸν τρεπτόν), Cat. Niceph. p. 440 (cum καὶ τὸ στρεπτόν). Suidas: στρεπτός· περιδέρραιος κόσμος. Glossae: Τορques, στρεπτοί. Cf. Hex. ad Cant. i. 11. <sup>9</sup> Diodorus in Cat. Niceph. p. 440: Τὸν ὀρμίσκον, ὃν δίδωκεν ὁ Ἰούδας τῇ Θάμαρ, ὃ Σύρος ὠράριον [pinge ὠράριον, οἰαρίum; cf. Hex. ad Jesai. iii. 20 in Addendis] λέγεσθαι φησι, καὶ οὐχ ὀρμίσκον. Syrus simplex vertit مَسْحَم, Onkelos מְנַחֵם, quorum utrumque linteum, s. sudarium sonat; Graeco-Ven. καλύπτρα, h. e. tegmen capitis muliebri. <sup>10</sup> Nobil. affert: Σ. ἐγχειρίδιον. Praeterea Diodorus ad v. ὀρμίσκον in continuatione: Σύμμαχος δὲ στρεπτόν ἐγχειρίδιον, ubi στρεπτόν ad Aquilae lectionem, ἐγχειρίδιον autem non ad ὀρμίσκον, sed ad ῥάβδον pertinere videtur. Nisi Scharfenbergio in Anitmadv. p. 38 concedamus, locutionem στρεπτόν ἐγχειρίδιον junctim explicandam esse, quasi dicas, torquem manualetm, h. e. armillam, quae Hieronymi versio est. Denique ad ὀρμίσκον (مَسْحَم), quae vox in Lexicis desideratur) Syrus noster notat: "Ὀρμίσκον dicunt vocari Graece monile (מַנִּיל) id est, torquem qui ad collum ponitur (מַנְיָל), et fasciolam (מַסְמָל) ejus, et etiam armillam (מַסְחָל)." <sup>11</sup> Syro-hex. Sic sine aster. Ald., Codd. I, 15, 58, alii. <sup>12</sup> Nobil., Cod. 127. Cf. Hex. ad Hos. iv. 14. <sup>13</sup> Idem. <sup>14</sup> Idem: Ἀ. Σ. γενώμεθα (γενόμεθα Cod. 127) εἰς ἐξουδένωσιν. Syro-hex. affert: מַנְיָל.



25. אֶל-הַמִּיָּהָ. *Ad socerum ejus.* Ο'. πρὸς τὸν πενθερὸν ('Α. ἐκυρὸν<sup>15</sup>) αὐτῆς.  
וְהַפְּתִילִים. *Et funiculi.* Ο'. καὶ ὁ ὀρμίσκος. Σ. (καὶ τὸ) περιτραχήλιον.<sup>16</sup>
29. מַה-פָּרַצְתָּ עָלַי פָּרָץ. *Quid dirumpis (genitalia matris)? Super te veniat ruptura! Aliiter: Quam rupisti contra te rupturam!* Ο'. τί διεκόπη διὰ σέ φραγμός; 'Α. τί διέκοψας ἐπὶ σέ διακοπήν;<sup>17</sup> 'Ο Σύρος καὶ ὁ 'Εβραῖος· τί διεκόπη ἐπὶ σέ διακοπή;<sup>18</sup> \*Ἄλλως· τί διήπλωσας (פָּרַצְתָּ) καθ' ἡμῶν ἄπλωμα;<sup>19</sup>

## CAP. XXXIX.

2. מְצַלֵּחַ. *Prosperere agens.* Ο'. ἐπιτυγχάνων. 'Α. κατευθύνων. Σ. εὐδοούμενος (s. κατευοδούμενος).<sup>1</sup> 'Ο Σύρος· καὶ ἦν ἀνὴρ κατευοδούμενος<sup>2</sup> (s. κατευοδῶν<sup>3</sup>).
7. וְהִתְנַחֵם. *Et coniecit.* Ο'. καὶ ἐπέβαλεν. 'Α. (καὶ) ἤρην.<sup>4</sup>
9. וְלֹא-שָׁחַת. *Et non prohibuit.* Ο'. οὐδὲ ὑπεξή-

- ρηται. \*Ἄλλος· καὶ οὐχ ὑπελίπετο. \*Ἄλλος· καὶ οὐκ ἀφαιρεί.<sup>5</sup>
9. הַרְעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת. *Malum magnum hoc.* Ο'. τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο. *Alia exempl.* τὸ πονηρὸν τοῦτο τὸ μέγα.<sup>6</sup> 'Α. τὴν κακίαν τὴν μεγάλην ταύτην.<sup>7</sup>
10. וַיְהִי כִּדְבָרָהּ. Ο'. ἠνίκα δὲ ἐλάλει. *Alia exempl.* ✕ καὶ ἐγένετο ἠνίκα ἐλάλει.<sup>8</sup>
20. וַיִּתְנַחֵם אֶל-בַּיִת הַסֵּהָר. *Et coniecit eum in turrem.* Ο'. ἐπέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸ ὄχυρωμα. 'Α. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν πρὸς οἶκον τοῦ δεσμωτηρίου.<sup>9</sup>

22. וְהַאֲסִירָהּ. *Captivos.* Ο'. τοὺς ἀπηγμένους. 'Α. τοὺς ἐγκεκλεισμένους. Σ. τοὺς δεδεμένους.<sup>10</sup>

וְהָיָה הָיָה. Ο'. ✕ αὐτὸς ἦν ποιῶν.<sup>11</sup>

- Cap. XXXIX. 3. ✕ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.<sup>12</sup>  
8. τοῦ κυρίου ✕ αὐτοῦ.<sup>13</sup> 12. τὰ ἱμάτια ✕ αὐτοῦ.<sup>14</sup> 13. ÷ καὶ ἐγένετο—ἔξω.<sup>15</sup> 17. ÷ καὶ εἶπέ μοι κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ.<sup>16</sup> ÷ καὶ ἐβόησα φωνῇ μεγάλη.<sup>17</sup> 23. — ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ.<sup>17</sup>

♦ (ἐξουδενωμένοι?) חַסְדָּא. <sup>15</sup> Nobil. affert: Schol. κύριον. Cod. 127: 'Α. κύρον (sic). Graeco-Ven.: πρὸς τὸν αὐτῆς ἐκυρὸν. <sup>16</sup> Cod. X. Cod. 127: Σ. τὸ περιτράχηλον (sic). Syro-hex. حَسَدَا. <sup>17</sup> Nobil. Praeterea Montef. e MSS. (?) edidit: \*Ἄλλος· διαίρειν, quod Symmachi esse suspicatur. Hieron.: "Pro maceria, divisionem Aq. et Sym. transtulerunt, quod Hebraice dicitur PHARES. Ab eo igitur quod diviserit membranulam secundarum, divisionis nomen accepit." <sup>18</sup> Nobil., et Diodorus in Cat. Niceph. p. 443. <sup>19</sup> Schol. apud Nobil., et Cat. Niceph. ibid.

CAP. XXXIX. <sup>1</sup> Nobil., Cod. 127: 'Α. κατευθυνόμενος. Σ. εὐδοούμενος (κατευοδ. Cod. 127). Aquilae lectionem juxta formam Hebraeae vocis e Syro nostro correximus. Hic autem affert: חַסְדָּא. חַסְדָּא. (Syriacum חַסְדָּא cum Graeco κατορθῶν commutatur Prov. xiv. 11.) <sup>2</sup> Diodorus in Cat. Niceph. p. 447: ἦν γὰρ, φησὶν, ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων, ἢ κατὰ τὸν Σύρον, κατευοδούμενος. <sup>3</sup> Procop. ibid.: Τὸ δὲ, ἦν ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων, ὁ Σύρος κατευοδῶν ἔχει, ὡς μετ' ὀλίγα φησὶν ἔγνω ὁ κύριος αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεὸς εὐδοῖ ὅσα ἂν ποιῇ. Māllon [Scharfenb. tentat \*Ἄλλος, non male] δὲ κατευθύνων ἔχει, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Σαμφῶν (Jud. xiv. 6)· κατεύθυνεν (נִלְוָה) ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου· καὶ τοῦτο καὶ ἐνταῦθα οικειότερον. <sup>4</sup> Cod. X. (Eleganter Seniores ἐπέβαλε τοὺς ὀφθαλμοὺς,

locutione apud scriptores eroticos usitatissima. Vid. Jac. Elsneri *Observ. Sac.* T. I, p. 26.) <sup>5</sup> Syro-hex. in marg. حَسَدَا. Posterior lectio aequae sonat neque detractum fuit; quam versionem Ceriani noster calculo suo probavit. <sup>6</sup> Syro-hex. in textu: חַסְדָּא חַסְדָּא; in marg. autem: τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν (חַסְדָּא חַסְדָּא). <sup>7</sup> Cod. X. <sup>8</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Codd. 58, 72, 135. <sup>9</sup> Cod. X. <sup>10</sup> Sic e MSS. suis non nominatis Montef. Nobil. affert: Σ. δεδεμένους. Aquilae lectionem in textu habent Codd. I (cum ἐγκεκλις.), Bodl., 55 (cum ἐγκεκλης.), 59, alii; in marg. autem Cod. 127, Syro-hex. (حَسَدَا حَسَدَا?). <sup>11</sup> Sic cum aster. Syro-hex. Haec desunt in Codd. I, III, 14, 16, 18, alii. <sup>12</sup> Sic Cod. 127 in marg. Syro-hex. pingit: prosperans ✕ erat (חַסְדָּא) ἐν ταῖς χ. αὐτοῦ.<sup>13</sup> Haec desunt in Codd. 30, 58, 127 (in textu). <sup>13</sup> Syro-hex. Pronomen habetur in libris omnibus. <sup>14</sup> Idem. Pronomen deest in Codd. VI, 30, 55, alii. <sup>15</sup> Cod. 127, Syro-hex. Pro obelo asteriscus ponitur in Arm. 1. "Anne versus ex homoeoteleuto omisus in Hebraeo Origenis, obelo originem dedit?"—Ceriani. <sup>16</sup> Syro-hex. Prior clausula in LXX habetur; posterior tantummodo in Syro-hex. (حَسَدَا حَسَدَا) et Arab. 1, 2. <sup>17</sup> Syro-hex.



## CAP. XL.

3. בֵּית שֵׁר הַטְּבָחִים. O'. Vacat. Alia exempl. *παρὰ τῷ ἀρχιμαγείρῳ*;<sup>1</sup> alia, *παρὰ τῷ ἀρχιδεσμοφύλακι* (s. δεσμοφύλακι).<sup>2</sup>
4. וַיִּשְׁרַת. *Et famulatus est.* O'. καὶ παρέστη. 'A. (καὶ) ἐλειτούργει.<sup>3</sup>
5. אִישׁ חֲלֹמוֹ. *Uterque somnium suum.* O'. Vacat. Alia exempl. *ἐκάτερος ἐνύπνιον*.<sup>4</sup>
- אִישׁ כְּפַתְרוֹן חֲלֹמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהָאֶפֶה. *Uterque secundum interpretationem somnii sui, pincerna et pistor.* O'. ἡ δὲ ὄρασις τοῦ ἐνυπνίου τοῦ ἀρχιοινοχόου καὶ ἀρχισιτοποιοῦ... ἦν αὕτη. Alia exempl. ὄρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ, ὁ ἀρχιοινοχός καὶ ὁ ἀρχισιτοποιός<sup>5</sup> ('A. ὁ ποτιστής καὶ ὁ πέσσω<sup>6</sup>).
6. זַעֲפִים. *Tristes.* O'. τεταραγμένοι. 'A. ἐμβρασσόμενοι. Σ. σκυθρωποί.<sup>7</sup>
8. וּפְתָר. *Et interpres (somnia). O'. καὶ ὁ συγκρίνων.* 'A. ἐπιλυόμενος. Σ. διακρίνων.<sup>8</sup>

8. פְּתָרִים. *Interpretationes (somnia). O'. ἡ διασάφησις ('A. ἐπίλυσις. Σ. διάκρισις<sup>9</sup>) αὐτῶν.*
10. שָׁרִיגִם. *Palmites.* O'. πυθμένες. 'A. Σ. κληματίδες.<sup>10</sup>
- כְּפַרְחַת. *Quasi pullulans.* O'. θάλλουσα. 'A. Σ. βλαστῶσα.<sup>11</sup>
11. אֶל-כּוֹס פְּרָעָה. O'. εἰς τὸ ποτήριον ✕ Φαραώ<sup>4,12</sup>
16. וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה סִלֵּי הָרִי. *Et ecce! tria canistra panis similaginei* (Graeco-Ven. πελάνου). O'. καὶ ὄμην τρία κανᾶ χονδριτῶν αἶρειν. 'A. (καὶ ἰδὸν) τρεῖς κόφινοι γύρεως.<sup>13</sup> Σ. ... τρία κανᾶ βαϊνά.<sup>14</sup>

## CAP. XLI.

2. וּבְרִיאַת בֶּשֶׂר. *Et pingues carnis.* O'. καὶ ἐκλεκταὶ ταῖς σαρκί. 'A. (καὶ) στερέμνιοι κρέει. Σ. καὶ παχεῖαι σαρκί.<sup>1</sup>

CAP. XL. <sup>1</sup> Sic Codd. 15, 72, alii, Arab. 1, 2, Syro-hex. <sup>2</sup> Prior lectio est in Codd. III, Bodl., 30, 55, aliis; posterior in Codd. I, 14, 16, aliis. <sup>3</sup> Cod. X. <sup>4</sup> Sic Codd. I, III, Bodl., 14 (cum ἐκάτεροι), 15 (cum ἕκαστος), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2, Syro-hex. <sup>5</sup> Sic Codd. III, X (teste Montef.), Bodl., 14, 16, alii. Alia lectio, ὄρασις τοῦ ἐν. τοῦ ἀρχιοιν. καὶ τοῦ ἀρχισ. (om. ἦν αὕτη), est in Codd. I, 15, 56, aliis, et Syro-hex., qui ad τοῦ ἀρχιοιν. in marg. affert: τοῦ οἰνοχόου (כַּסָּא). <sup>6</sup> Nobil. (ad v. 1), Cod. X. "Cod. 127: 'A. ὁ ποτιστής σου καὶ ὁ παῖς σου. Haec sunt sine dubio corrupta. Quid si καὶ ὁ πίσσης? Vid. Hex. ad 1 Reg. viii. 13."—Holmes. Immo παῖς fluxit e πεσῶ, h. e. πεσῶν. Cf. Hex. ad Hos. vii. 6. <sup>7</sup> Nobil., Cod. 127. Syro-hex. affert: ✕ כַּסָּא. (A. Schultens. ad Prov. xix. 3 originem vocis כַּסָּא quaerit in aestu interno, quo quis crepet; cujus sententiam egregie confirmat interpres etymon ubique premens Aquila.) <sup>8</sup> Cod. X. Syro-hex. in membrana pessime habita: Σ. καὶ ἐπιλυόμενος (כַּסָּא), ubi ante כַּסָּא videntur superesse vestigia literae כ. <sup>9</sup> Codd. X, 127. Syro-hex. ✕ כַּסָּא. <sup>10</sup> Nobil., Cod. 127. Cod. X affert: 'A. κληματίδες. Syro-hex. ✕ כַּסָּא. <sup>11</sup> Codd. X, 127. Syro-hex. ✕ כַּסָּא. (Sic in codice, in loco male mulcato, ut nos per literas certiores fecit Ceriani noster, qui prius legerat

כַּסָּא, scilicet ut lectio ad כַּסָּא, ἀνενηνοχία, referatur.)

<sup>12</sup> Sic Syro-hex., Arm. ed., et sine aster. Ald., Codd. 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>13</sup> Nobil. Syro-hex. כַּסָּא. ✕ (ΓΥΡΕΩΣ) כַּסָּא. (Montef. edidit κοφίνους, notans: "Sic omnes MSS. [Cat. Niceph. p. 254, et Cod. 25, teste Lagardio]. Drusius [e Nobil.] legerat κόφινοι, sed accusativum postulat series;" h. e. series Graeca, non Hebraea, cui nominativus unice aptus.) Ceterum γύρις non sonat panes pollinacei (ἄρτοι γυρίται), sed ipsum pollen, sive farina tenuissima, ut Hieron. in Quaest. in Gen. p. 366: "Pro tribus canistris chondritorum, tres cophinos farinae in Hebraeo habet;" necnon in Libro De Nom. Hebr. (Opp. T. III, p. 8): "Chorri, sive Chorraeus, farina, aut farinatus." <sup>14</sup> Nobil. Kanā baïna sunt canistra e ramis palmarum (baïa; vid. Interpp. ad Joan. xii. 13) facta. Sym. autem vocem obscuram כַּסָּא ex Aramaismo interpretatus esse videtur, in qua lingua rami palmarum speciali voce כַּסָּא dicuntur, teste Ferrario e Lexicis Syro-Arab., quae dant: السعفة من النخل.

CAP. XLI. <sup>1</sup> Nobil. affert: Schol. στερέμνιοι κρέει καὶ παχεῖαι σαρκί; et sic codd. apud Montef., quorum unus στερέμνιοι habet. Cod. 127 vero: 'A. στερέμνιοι κρέει. Σ. αἱ παχεῖαι σαρκί. Minus emendate Cod. X: 'A. στερέωμα σαρκί. Σ. παχεῖαι σαρκί.



2. בְּאֵלָיו. *In ulva.* O'. ἐν τῷ ἄλει.<sup>2</sup> 'A. Σ. ἐν τῷ ἔλει.<sup>3</sup>
4. רְעוּת הַמְרָאָה. *Turpes aspectu.* O'. αἱ αἰσχυραί. Alia exempl. add. τῇ ὀράσει, s. τῷ εἶδει.<sup>4</sup>
5. וַיִּשָּׂן. O'. Vacat. Alia exempl. καὶ ὑπνωσεν.<sup>5</sup>
- בְּקֶנֶה אֶחָד. *In culmo uno.* O'. ἐν [τῷ] πυθμένι ('A. Σ. ἐν καλάμφῳ<sup>6</sup>) ἐνί.
- בְּרִיאוֹת. O'. ἐκλεκτοί. Σ. πλήρεις.<sup>7</sup>
6. וַיִּשְׂדוּפַת קָדִים. *Et adustae euro.* O'. καὶ ἀνεμόφθοροι. 'A. ἐφθαρμένοι καύσωνι.<sup>8</sup> Σ. πεφρυγμένοι ἀνέμφῳ.<sup>9</sup>
8. וַתִּפְּעַם. *Et commotus est.* O'. καὶ ἐταράχθη. 'A. καὶ κατεπτύρη.<sup>10</sup>
- הַמְרַמְיָי. *Magos (proprie ιερογραμματέας dictos).* O'. ἐξηγητάς. 'A. κρυφιαστάς. Σ. μάγους.<sup>11</sup>
- 'Αλλος σοφούς.<sup>12</sup>
- פֹּתָר. O'. ὁ ἀπαγγέλλων. 'A. ὁ ἐπιλυόμενος.<sup>13</sup>
12. וַיִּפְתָּרֵנוּ אֶת־הַלְמַתֵּינוּ אִישׁ כְּלָמוֹ פָּתָר. O'. καὶ συνέκρινεν ἡμῖν ✕ ('A.) τὰ ἐνύπνια ἡμῶν ἀνδρὶ κατὰ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ ἐπέλυσεν 4.<sup>14</sup>
14. וַיִּרְיֶצְהוּ. *Et celeriter adduxerunt eum.* O'. καὶ ἐξήγαγον ('Αλλος δρομῆ ἤγαγον<sup>15</sup>) αὐτόν.
16. בְּלִעְדֵי אֱלֹהִים יַעֲנֶה אֶת־שְׁלוֹם פְּרַעֲה. *Non ego: Deus respondebit quae pertinent ad salutem Pharaonis.* O'. ἄνευ τοῦ θεοῦ ('A. ἄνευ ἐμοῦ θεός<sup>16</sup>) οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον Φαραώ. Σ. οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ θεὸς τὴν εἰρήνην ἀποκριθήσεται Φαραώ.<sup>17</sup> 'Ο Σύρος οὐκ ἀποκριθσόμεθα.<sup>18</sup>
22. בְּקֶנֶה אֶחָד. O'. ἐν πυθμένι ('A. Σ. καλάμφῳ<sup>19</sup>) ἐνί.
23. מַרְצִיָּה. *Marcidae.* O'. Vacat. Alia exempl. κατεφθαρμένοι.<sup>20</sup>
- וַיִּשְׂדוּפַת קָדִים. O'. καὶ ἀνεμόφθοροι. 'A. ἐφθαρμένοι καύσωνι.<sup>21</sup> Σ. πεφρυγμένοι ἀνέμφῳ.<sup>22</sup>



<sup>2</sup> Hieron.: "Bis in Genesi scriptum est *achi*, et neque Graecus sermo est, neque Latinus. Sed et Hebraeus ipse corruptus est; dicitur enim *in* אַחִי, hoc est, *in palude*. Sed quia *va* litera apud Hebraeos, et *iod* similes sunt, et tantum magnitudine differunt, pro אַחִי, *achi* LXX interpretes transtulerunt, et secundum consuetudinem suam ad exprimendam duplicem aspirationem, *heth* Hebraeae literae *chi* Graecam literam copulaverunt." Idem in Comment. ad Jes. xix. 7: "Quum ab eruditibus quaererem, quid *achi* significaret, audivi, ab Aegyptiis hoc nomine lingua eorum omne quod in palude virens nascitur appellari."  
<sup>3</sup> Codd. X, 127. Cf. Hex. ad Job. viii. 11. Montef. edidit: 'Αλλος ἐν τῷ ἔλει. 'Αλλος ἐν τῇ ὄχθη; e quibus prior lectio est in Codd. 14 (in marg.), 30, 38 (in marg.), aliis; posterior autem in Ald., Codd. 31, 83. <sup>4</sup> Prior lectio est in Codd. I, 15, 38, 72, 135; posterior in Codd. 75, 76, aliis, Arab. 1, 2. <sup>5</sup> Sic Codd. 15, 58, 72, 82. <sup>6</sup> Codd. X, 127. Origen. in Gen. (Opp. T. II, p. 45): 'Αλλος ἐν καλάμφῳ ἐνί; ubi Ruaeus: "Haec lectio non comparet in Hexaplis a Montefalconio nostro editis." Immo comparet, sed in *Appendice* tantum. <sup>7</sup> Cod. 127. <sup>8</sup> Codd. X, 127, et Cat. Niceph. p. 457. Cf. ad v. 23. <sup>9</sup> Cat. Niceph. ibid. Nobil. affert: Schol. ἐφθ. καύσωνι (non τῷ κ., ut Montef.), πεφρ. ἀνέμφῳ. Cf. Hex. ad Job. xxxvii. 24. <sup>10</sup> Cod. 127. Verbum compositum nescio an alibi legatur, sed indubitatae fidei est. Nobil. affert: Schol. κατεπτύρη;

quam scripturam contra Drusium, *κατηπόρει* (coll. Hex. ad Dan. ii. 1, 3) tentantem, vix defendisset L. Bos in *Prolegom. ad LXX*, Cap. III, si ei innotuisset nostra lectio. <sup>11</sup> Nobil., Codd. 25 (cum Σ. μάγους σοφούς), 127, et Cat. Niceph. ibid. Cf. Hex. ad Exod. vii. 22. viii. 7. Interpres Graeco-Ven. γενεθλιαλόγοι et ἀποτελεσται vertit. <sup>12</sup> Cat. Niceph. ibid. Cf. ad v. 24. <sup>13</sup> Cod. 127. <sup>14</sup> Sic Cod. 64, et sine aster. Codd. 14, 15, 16 (cum ἀπέλυσεν), alii, Arab. 1, 2. "Alii addunt: τὰ ἐνύπνια ἡμῶν."—Montef. Sic Codd. 32, 72, 73, 135; sed plenior lectionem ex "aliis libris" jamdudum excitaverat Nobil. <sup>15</sup> Nobil., qui quasi scholium affert. <sup>16</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 458: Ἀκύλας οὕτως ἄνευ ἐμοῦ, οὐκ [Cod. Ambros. ἄνευ ἐμοῦ θεός οὐκ] ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον ὁ δὲ Σύρος, οὐκ ἀποκριθσόμεθα τῆνδε τοῦ θεοῦ οικονομίαν πρὸς σωτηρίαν Αἰγύπτου. σωτήριον εἰκότως καλεῖ. Quae sic interpungenda videntur: Ἀκ. οὕτως ἄνευ ἐμοῦ θεός. Οὐκ ἀποκρ. τὸ σωτήριον ὁ δὲ Σύρος, οὐκ ἀποκριθσόμεθα. Τὴν δὲ τοῦ θεοῦ οικονομίαν πρὸς σωτηρίαν Αἰγύπτου, σωτήριον εἰκότως καλεῖ. <sup>17</sup> Hieron.: "Sine Deo non respondebitur salutare Pharaoni. In Hebraeo aliter habet: Sine me Deus respondebit pacem Pharaoni. Denique Sym. more suo apertius transtulit: Non ego, sed Deus respondebit pacem Pharaoni." Codd. X, 127: Σ. οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ θεὸς τὴν εἰρήνην. <sup>18</sup> Procop., ut supra. <sup>19</sup> Cod. X. <sup>20</sup> Sic Codd. 15, 72, 135. Arab. 1, 2: *vitiosas*. <sup>21</sup> Codd. 14, 25, 127. <sup>22</sup> Codd. 14, 25.





24. לְהַחֲרִימֵם. O'. τοῖς ἐξηγηταῖς ('A. κρυφιασταῖς. Σ. μάγοις. Θ. σοφισταῖς<sup>23</sup>).
27. וַתִּרְעַת. O'. Vacat. Alia exempl. καὶ αἰσχραί.<sup>24</sup>
31. כָּבֵד. Gravis. O'. ἰσχυρός. 'A. Σ. βαρύς.<sup>25</sup> 'Αλλος σφοδρός.<sup>26</sup>
32. וַנִּכְוֶן הַדְּבָר. Firmiter decreta est res. O'. ἀληθὲς ἔσται τὸ ῥῆμα. 'A. ἔτοιμον τὸ ῥῆμα. Σ. βέβαιος ὁ λόγος.<sup>27</sup>
33. וַיִּרְא פְרַעֲו. O'. σκέψαι. Alia exempl. σκεψάτω Φαραώ.<sup>28</sup>
34. פְּקָדִים. Praefectos. O'. τοπάρχας. Σ. ἐπισκόπους.<sup>29</sup>
36. לְפָקְדוֹן. In depositum. O'. τὰ πεφυλαγμένα. 'A. εἰς παραθήκην. Σ. εἰς ἐνθήκην.<sup>30</sup>
- וְלֹא-תִבָּרַת. O'. καὶ οὐκ ἐκτριβήσεται ('A. ὀλεθρευθήσεται<sup>31</sup>).
40. מִגְדֹּל מִמֶּךָ. Major ero te. O'. ὑπερέξω σου ἐγώ. Σ. μείζων σου ἔσομαι.<sup>32</sup>

42. רֶבֶד. Collare. O'. κλοιόν. 'A. Σ. [τὸν] μαυιάκην.<sup>33</sup>
43. וַיִּקְרְאוּ לְפָנָיו אַבְרָהָם. Et clamaverunt ante eum, Abrech. O'. καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κήρυξ. 'A. καὶ ἐβόησεν ἐνώπιον αὐτοῦ γονατίζειν. Σ. καὶ ἐβόησεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἀβρήχ.<sup>34</sup>
44. וַיִּרִים אִישׁ. O'. ἐξαρεῖ οὐθείς. 'A. ὑψώσει οὐδείς.<sup>35</sup>
45. צַפְנָת פְּעֻנָה. O'. Ψονθομφανήκ (s. Ψομθομφανήχ). 'A. Σαμφανή (s. Ἀσαμφανή, s. Σαφαμφανή). Σ. Σαφαθφανή.<sup>36</sup> 'Ο Σύρος ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά.<sup>37</sup>
- וַיִּצַא יוֹסֵף עַל-אֶרֶץ מִצְרַיִם. O'. Vacat. Alia exempl. καὶ ἐξῆλθεν Ἰωσήφ ἐπὶ γῆν Αἰγύπτου.<sup>38</sup>
49. עַד כִּי-יִחְדַּל לְסַפֵּר. Usque dum cessavit numerare. O'. ἕως οὐκ ἠδύνατο ἀριθμηθῆναι (alia exempl. ἀριθμῆσαι<sup>39</sup>). 'A. Σ. (ἕως οὐ) ἐπαύσατο (ἀριθμῆσαι).<sup>40</sup>
51. כָּל-עֲמָלִי. Omnis molestiae meae. O'. πάντων τῶν πόνων ('Αλλος τῶν λυπῶν<sup>41</sup>) μου.

<sup>23</sup> Cod. X. Nobil. affert: 'A. πρὸς τοὺς κρυφιαστάς. Σ. μάγους. <sup>24</sup> Sic Codd. 58, 72. Cod. 135: καὶ κακαί. <sup>25</sup> Codd. X, 127. <sup>26</sup> "Sic codd. nostri [et 38 in marg.]; ejus autem sit haec lectio non indicant."—Montef. <sup>27</sup> Codd. X, 127 (in quo prior lectio anonyma est). Nobil. affert: Schol. ἔτοιμον [ἔτοιμότατον unus codex apud Montef., necnon Cod. 38 in marg.] τὸ ῥ. βέβαιος ὁ λ. <sup>28</sup> Sic Codd. 15, 135, Arab. 1, 2. Tres posteriores mox καταστησάτω habent. <sup>29</sup> Codd. X, 127. Nobil. quasi scholium affert. <sup>30</sup> Nobil., et Cod. Reg. apud Montef. Ad Sym. cf. Hex. ad Jesai. xxiii. 18. <sup>31</sup> Cod. X. <sup>32</sup> "Sic tres Codd. Regii, quorum unus tantum nomen interpretis praefert."—Montef. <sup>33</sup> Codd. X, 127. Sic sine nom. duo Regii apud Montef. <sup>34</sup> Hieron.: "Et clamavit ante eum praeco. Pro quo Aq. transtulit: et clamavit in conspectu ejus adgeniculationem; Sym. ipsum Hebraicum sermonem interpretans ait: et clamavit ante eum, Abrech. Unde mihi videtur non tam praeco, sive adgeniculatio, quae in salutando vel adorando Joseph accipi potest, intelligenda, quam illud quod Hebraei [Targ. Jonath. et Hieros.: Hic est pater regis, magnus sapientia et tener (יְרֵךְ) annis] tradunt, dicentes patrem tenerum ex hoc sermone transferri: AB quippe dicitur pater, RECH delicatus, sive tenerri-mus." Praeiverat Origen. in Cat. Niceph. p. 461: Τὸ

'Εβραϊκὸν ἔχει ἀβρήχ, ὁ κυρίως σημαίνει πατὴρ ἀπαλός· καὶ εἰκότως· ἐνάπαλος γὰρ ὢν κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὡς πατὴρ σωτήριον ἀρχὴν Αἰγυπτίους ἐνεδείξατο. Δηλοῖ δὲ οὐδὲν ἢ λέξις, ἢ τὸ γονατίζειν. Cod. X affert: 'A. γονατίζει; Cod. 127 vero: 'A. γονατίζειν, concinente interprete Graeco-Ven., qui γονυπετεῖν vertit. <sup>35</sup> Cod. X. Mox post τὴν χεῖρα αὐτοῦ juxta Hebraeum add. καὶ τὸν πόδα αὐτοῦ Codd. 15, 72, 82, 135. <sup>36</sup> Montef. e Regiis MSS. Scriptura Ἀσαμφανή est in Cat. Niceph. p. 462, et Σαφαμφανή in Origen. Opp. T. II, p. 46. Procop. in Cat. Niceph. ibid.: Ψομθομφανήχ (sic) ἐρμηνεύεται, κεκρυμμένα ἀνεκάλυψε· παρὰ δὲ τῷ Σύρω, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά. Paulo aliter Origen. ibid.: Ψομθομφανήχ, ὃ ἐρμηνεύεται, ᾧ ἀπεκαλύφθη τὸ μέλλον. Hieron.: "Licet Hebraice hoc nomen absconditorum repertorem sonet, tamen quia ab Aegypto ponitur, ipsius linguae debet habere rationem. Interpretatur ergo sermone Aegyptio SAPHANETH PHANEE, sive ut LXX transferre voluerunt, Psomthom-Phanech, salvator mundi [sic in textu Cod. 75: ὃ ἐστὶν σωτὴρ κόσμου], eo quod orbem terrae ab imminente famis excidio liberavit." <sup>37</sup> Nobil., Procop., ut supra. <sup>38</sup> Sic Codd. 15, 82, 135, Arab. 1, 2. <sup>39</sup> Sic Comp., Ald., Codd. I, III, X, 14, 15, 16, alii. <sup>40</sup> Cod. X: 'A. Σ. οὐκ ἐπαύσατο. Cod. 127 (cum ἠδύνατο in textu): 'A. Σ. ἐπαύσαντο. <sup>41</sup> Sic Cod. X in marg. sine nom. Arab. 1 in marg.: contristationis.



## CAP. XLII.

2. מִשָּׁם לָנוּ וְשָׁבְרוּ-לָנוּ. *Et emite nobis inde.* O'. καὶ πρίασθε (\*Ἄλλος ἀγοράσατε<sup>1</sup>) ἡμῖν (alia exempl. add. ἐκείθεν<sup>2</sup>) μικρὰ βρώματα.
4. נֶסֶךְ. *Noxa.* O'. μαλακία. 'A. σύμπτωμα. Σ. κίνδυνος.<sup>3</sup>
7. וַיִּתְנַבֵּר. *Et alienum se gerebat.* O'. καὶ ἠλλοτριούτο. \*Ἄλλος ἀπεξενούτο. Schol. ἀποπροσεποιεῖτο τῷ εἶδει.<sup>4</sup>
9. מְרַגְּלִים. *Exploratores.* O'. κατάσκοποι. 'A. ἐφορευταί.<sup>5</sup>
- אֶת-עֲרוֹת הָאָרֶץ. *Nuditatem (loca minus munita) terrae.* O'. τὰ ἔχνη τῆς χώρας (alia exempl. γῆς<sup>6</sup>). Σ. τὰ κρυπτά τῆς χώρας.<sup>7</sup>
11. בְּנִים. *Probi.* O'. εἰρηνικοί. 'A. ὀρθοί. Σ. ἀπλοί.<sup>8</sup>
12. עֲרוֹת. O'. τὰ ἔχνη. 'A. Σ. τὰ κρυπτά.<sup>9</sup>
13. בְּנֵי אִישׁ-אֶחָד. O'. Vacat. Alia exempl. υἱοὶ ἐνὸς ἀνδρός.<sup>10</sup>
15. תִּבְחָנוּ. *Probabimini.* O'. φανείσθε. 'A. Σ. δοκιμασθήσεσθε.<sup>11</sup>
- הִי פָרְעָה. O'. νῆ (alia exempl. μὰ<sup>12</sup>) τὴν ὑγίειαν Φαραώ. 'A. ζῆ Φαραώ.<sup>13</sup>
16. וְרָחַקְתִּי. *In custodia tenebimini.* O'. ἀπάχθητε. 'A. Σ. δεθήσεσθε.<sup>14</sup>
21. מִכֶּלֶּל שְׂמִימִים. *Profecto rei sumus.* O'. ναί, ἐν ἀμαρτίαις (s. ἀμαρτία) γάρ ἐσμεν. 'A. μάλιστα ἐν πλημμυλείᾳ. Σ. καὶ μάλα ἦ ὄντως.<sup>15</sup>
25. צֵדָה. *Commeatum.* O'. ἐπισιτισμόν. \*Ἄλλος τροφάς.<sup>16</sup>
27. קֶשֶׁת-סַבְּוֹן. *Saccum suum.* O'. τὸν μάρσιππον ('A. θύλακον. Σ. σάκκον<sup>17</sup>) αὐτοῦ.
28. הָיָה. *Redditum est.* O'. ἀπέδοθη μοι. \*Ἄλλος ἀπεστράφη μοι.<sup>18</sup>
- בְּאֶמְתַּחְתִּי. *In sacco meo.* O'. ἐν τῷ μάρσιππῳ μου. (Σ.) ἐν τῷ σάκκῳ μου.<sup>19</sup>
30. וַיִּתֵּן אֹתָנוּ. *Et habuit nos (pro exploratoribus).* O'. καὶ ἔθετο ἡμᾶς ἐν φυλακῇ. Σ. (καὶ) ἐλογίσατο (ἡμᾶς).<sup>20</sup>
35. אֶת-צִרְרוֹתַי . . . צִרְרוֹת. *Sacculus . . . sacculos.* O'. ὁ δεσμός . . . τοὺς δεσμούς. \*Ἄλλος ὁ κόμβος . . . (τοὺς) κόμβους.<sup>21</sup>
36. עָלַי. O'. ἐπ' ἐμέ. \*Ἄλλος κατ' ἐμοῦ.<sup>22</sup>
37. תָּמִית. O'. ἀπόκτεινον. \*Ἄλλος θανατώσεις.<sup>23</sup>
38. נֶסֶךְ. O'. μαλακισθῆναι. Schol. ἀρρωστήσαι.<sup>24</sup>

CAP. XLII. <sup>1</sup> "Sic quidam MSS., tacito interpretis nomine."—Montef. Sic in textu Comp., Cod. 129; suprascript. autem Cod. 56. <sup>2</sup> Sic Ald., Codd. 15, 31, 68, alii. <sup>3</sup> Nobil., Codd. X, 127, et sine nom. Regii duo. <sup>4</sup> Cod. X in marg.: ἀπεξενούτο. ἀποπροσεποιεῖτο τῷ εἶδει. Ad ἀπεξενούτο cf. Hex. ad 3 Reg. xiv. 5. Pro וַיִּתְנַבֵּר Aquila υἱὸς ἀπεξενωμένος interpretatus est Jesai. lvi. 3. lx. 10. <sup>5</sup> Nobil., Codd. X, 127, et sine nom. Regii duo. <sup>6</sup> Sic Codd. I, X (teste collatione vetusta Bodl.), 14, 16, alii. <sup>7</sup> Codd. X, 127, et sine nom. Regii duo. <sup>8</sup> Nobil., et iidem. <sup>9</sup> Nobil. <sup>10</sup> Sic Codd. 15, 82, Arab. 1, 2, Arm. 1; et (praem. ἡμεῖς) Codd. 58 (cum ἀνθρώπου), 72, 135. <sup>11</sup> Nobil., Cod. 127, et sine nom. Regii duo. Cod. 38 in marg. (?): δοκιμασθήσετε (sic). <sup>12</sup> Sic Comp., Codd. I, VII (cum νῆ in marg. manu 2<sup>da</sup>), 14, 16, alii. <sup>13</sup> Nobil., Cod. 127. Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup> (hic et v. 16): ζῆ Φαραώ (sic). <sup>14</sup> Nobil., Cod. 127. Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: ἀποκλείσθε, quae glossa est vocis ἀπάχθητε. <sup>15</sup> Codd. X, 127 (cum πλημμυλείᾳ). "In lectione

Symmachi diversorum, ne dicam trium (?) interpretum versiones, ut videtur, coaluerunt."—Holmes. Ad καὶ μάλα cf. 2 Reg. xiv. 5. 3 Reg. i. 43. 4 Reg. iv. 14. Dan. x. 21 in Hebraeo et LXX. Ad ὄντως cf. Hex. ad 2 Reg. xiv. 5. <sup>16</sup> Sic Cod. X in marg. sine nom. Alia exempl. post ἐπισιτισμόν in textu add. πλησμονήν, s. εἰς πλησμονήν. <sup>17</sup> Nobil. Cod. X ad μάρσιππου affert: 'A. θύλακον. Idem ad τὰ ἀγγεῖα (v. 25) scholium habet: Ἀγγεῖα καὶ μάρσιπποι καὶ σάκκοι καὶ πορεία μίαν ἔχουσι τὴν σημασίαν, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις εὐρήσεις. <sup>18</sup> Cod. X in marg. sine nom., teste collatione vet. Bodl. Montef. vero ex eodem edidit: 'A. ἀπεστράφη μοι. Si Aquilae est lectio, delendum pronomen. <sup>19</sup> Cod. 1871 in marg. sine nom. <sup>20</sup> Cod. X. <sup>21</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup> sine nom. Glossae dant: Κόμβος, *nodus*. Κομβῶ, *nodus*, *necto*. Notiora sunt derivativa, ἐγκομβοῦσθαι 1 Pet. v. 5; ἐγκόμβωμα Hex. ad Jesai. iii. 20. <sup>22</sup> Codd. X, 128, uterque in marg. sine nom. Sic in textu Cod. 32. <sup>23</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>24</sup> Cod. X in marg. sine nom.



CAP. XLIII.

2. אֶת-הַשֶּׁבֶר. *Annonam.* Ο'. τὸν σῖτον. \*Ἄλλος τὸν σιταρκισμόν.<sup>1</sup>
5. לֹא גֵר. Ο'. οὐ πορευσόμεθα. \*Ἄλλος οὐ καταβησόμεθα.<sup>2</sup>
6. הָעוֹד. *An adhuc.* Ο'. ὅτι (alia exempl. εἰ<sup>3</sup>) ἐστίν.
8. מִפְּנֵי. *Parvuli nostri.* Ο'. ἡ ἀποσκευὴ ('Α. Σ. τὰ νήπια<sup>4</sup>) ἡμῶν.
9. אֶעֱרְבֶנּוּ. *Spondeo pro eo.* Ο'. ἐκδέχομαι αὐτόν. 'Α. Σ. ἐγγυῶμαι (αὐτόν).<sup>5</sup> Schol. ἀντιφωνοῦμαι.<sup>6</sup>
11. נֹכַח. *Styracis.* Ο'. θυμίαμα. 'Α. Σ. στύρακα.<sup>7</sup> \*Ἄλλος λάδανον.<sup>8</sup>
- שְׂקָדִים. *Amygdala.* Ο'. κάρνα. 'Α. Σ. ἀμύγδαλα.<sup>9</sup>
12. כְּשֵׁנָה. *Duplum.* Ο'. δισσόν. \*Ἄλλος διπλοῦν.<sup>10</sup>
14. וְיֵאלֹשֵׁי. *Et Deus omnipotens.* Ο'. ὁ δὲ θεός μου. \*Ἄλλος ἰσχυρὸς ἰκανός.<sup>11</sup>
- וְיִשְׁלַח לָכֶם. *Et dimittat vobis.* Ο'. καὶ ἀπο-

- στείλαι. Σ. καὶ ἀποστείλαι μεθ' ὑμῶν.<sup>12</sup>
14. אֲחֵר. Ο'. τὸν ἕμα. \*Ἄλλος (τὸν) ἕτερον.<sup>13</sup>
16. וַיִּשְׁבְּחוּ טֹבָחַ. *Et macta pecudes.* Ο'. καὶ σφάξον θύματα (\*Ἄλλος σφάγια<sup>14</sup>).
17. וַיִּבֵּא הָאִישׁ. Ο'. καὶ εἰσήγαγεν ✕ ὁ ἀνὴρ<sup>15</sup>.
18. וַיִּירָאוּ. *Et timebant.* Ο'. ἰδόντες δέ. \*Ἄλλος καὶ ἐφοβήθησαν.<sup>16</sup>
- לְהַתְּגַלֵּל. *Ut volulet se.* Ο'. τοῦ συκοφαντήσαι. \*Ἄλλος κυκλώσαι.<sup>17</sup>
20. וַיֵּרֶד וַיֵּרָדוּ. Ο'. κατέβημεν. \*Ἄλλος καταβάντες κατέβημεν.<sup>18</sup>
21. אֶת-מַרְסִיפּוֹתֵינוּ. Ο'. τοὺς μαρσίππους (\*Ἄλλος τὰ θυλάκια<sup>19</sup>) ἡμῶν.
- בְּפִי אֶמְתַּחֲתוֹ. Ο'. ἐν τῷ μαρσίππῳ (\*Ἄλλος στόματι μαρσίππου<sup>20</sup>) αὐτοῦ.
22. בְּיָדוֹ. Ο'. μεθ' ἑαυτῶν. \*Ἄλλος ἐν χειρὶ ἡμῶν.<sup>21</sup>
23. שְׁלֹם לָכֶם. Ο'. ἰλεως ὑμῖν. 'Α. Σ. εἰρήνη ὑμῖν.<sup>22</sup>
- בָּא אֵלַי. *Pervenit ad me.* Ο'. ἀπέχω. 'Εβρ. βαηλαί. \*Ἄλλος ἦλθε πρὸς μέ.<sup>23</sup>

CAP. XLIII. <sup>1</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cf. ad Cap. xlv. 21. <sup>2</sup> Idem. <sup>3</sup> Sic Codd. I, VII, X, 14, 15, 16, alii, et Syro-hex. (cum ὅτι in marg.). <sup>4</sup> Syro-hex. ✕ מַחְבֵּי. Cod. X affert: 'Α. νήπια. Cf. Hex. ad Exod. x. 10. Jerem. xl. 7. <sup>5</sup> Cod. X: 'Α. ἐγγυῶμαι; et sic in textu Codd. 30, 71, 75. Syro-hex. ✕ חַוֵּ... ✕ חַוֵּ. (Ante ✕ in membrana male habita utrum > ('Ο 'Εβραῖος) an < olim exaratum fuerit incertum.) Cf. ad Cap. xlv. 32. <sup>6</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cum hoc sensu, qui sequioris Graecitatis est, usitator est forma activa: e.g. Suidas: 'Ἀντιφωνῶ σοι ἐγγυῶμαί σοι. <sup>7</sup> Syro-hex. ✕ מַחְבֵּי. Cf. ad Cap. xxxvii. 25. Hieron.: "Ideirco hoc capitulum posuimus, ut sciamus, ubi in nostris codicibus habetur *thymiamata*, in Hebraeo esse *NECHOTHA*, quod Aq. *storacem* transtulit. Ex quo *domus nechotha*, quae in Isaia [xxxix. 2] legitur, manifestissime *cella thymiamatis*, sive *storacis* intelligitur, quod in illa aromata diversa sint condita." <sup>8</sup> Sic prope *θυμίαμα* in marg. manu 2<sup>da</sup> Cod. VII, quae manus pro θ. καὶ στακτήν, στακτήν καὶ θ. legi vult. Lectionem igitur ad Hebraeum מִלְּךָ referre nil impedit. <sup>9</sup> Nobil. Cod. VII in marg.

manu 2<sup>da</sup>: ἀμοίγδαλα (sic). Hieron.: "Et *nuces*, sive ut Aq. et Sym. transtulerunt, *amygdala*." <sup>10</sup> Cod. X in marg. sine nom. <sup>11</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cf. ad Cap. xxxv. 11. xlvi. 3. <sup>12</sup> Syro-hex. ✕ מַחְבֵּי. <sup>13</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>14</sup> Idem. <sup>15</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Codd. VII (manu 2<sup>da</sup>), 15, 29, 72, 135, Arab. 1, 2. <sup>16</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>17</sup> Cod. 128 in marg. sine nom. Ad *συκοφαντήσαι* ἡμῶν Cod. X in marg. notat: *κατηγορίαν ψευδῆ συστήσασθαι καθ' ἡμῶν; et ad καὶ ἐπιθέσθαι ἡμῖν κ.τ.ε.: καὶ κατατυραννήσαι ἡμῶν καὶ δουλαγωγῆσαι; quae Symmacho, non scholiastae, reddenda esse, J. F. Schleusnero in *Opusc. Crit.* p. 97 vix assenserimus. <sup>18</sup> Sic Cod. VII ex corr. manu 2<sup>da</sup>. <sup>19</sup> Idem in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>20</sup> Idem. <sup>21</sup> Idem ad μεθ' ἑαυτῶν superscripsit: ἐν χειρὶ ἡ ἡμῖν (sic). Huc fortasse pertinet lectio (ἡμῖν) μετὰ χεῖρας, quae post ἐνέβαλεν in Ald., Codd. 31, 83 habetur. <sup>22</sup> Codd. X, 127. Syro-hex. ✕ מַחְבֵּי. <sup>23</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: ἦλθε πρὸς μέ. Cod. X in marg., exciso ab extremo folio: τὸ 'Εβραϊκὸν ἐστὶ ΒΑΗΛΑΙ, ὅπερ ἐστίν, ἦλθε πρὸς μέ... ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ (Cap. xxvii. 35) ἔχομεν τὸ γὰρ Β... ΒΕΡΒΑΜΜΑ ΕΚ Κ...*







15. **לָהֶן יִדְעֶתֶם כִּי־נִחַשׁ אִישׁ אֶשְׂרַךְ כְּמֹנִי.** *Nonne novistis, quod augurando auguratur vir qualis ego?* O'. οὐκ οἶδατε ὅτι οἰωνισμῶ οἰωνιεύεται ὁ ἄνθρωπος οἶος ἐγώ; Σ. καὶ γὰρ ἐγνωτε ὅτι πειρασμῶ πειράζεται (fort. πειράζει) ὁμοῖος ἐμοί.<sup>8</sup>
18. **בְּאַזְנֵי אֲדֹנָי.** O'. ἐναντίον σου. \*Ἄλλος ἐν ὧσιν κυρίου μου.<sup>9</sup>  
**כִּי כְמוֹתָּהּ כְּפָרְעָה.** *Nam tu es sicut Pharaos.* O'. ὅτι σὺ εἶ μετὰ Φαραώ. 'Α. ὅτι ὁμοῖος σὺ ὡς Φαραώ.<sup>10</sup>
20. **לְאִמּוֹ.** O'. τῇ μητρὶ (alia exempl. τῷ πατρὶ<sup>11</sup>) αὐτοῦ.
21. **וְאֶשְׂרִימָה עֵינַי עָלָיו.** *Et prospiciam ei.* O'. καὶ ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. \*Ἄλλος καὶ θήσω ὀφθαλμόν (μου) ἐπ' αὐτόν.<sup>12</sup>
23. **לֹא תִסְפְּן.** O'. οὐ προσθήσεσθε. Alia exempl. add. ἔτι.<sup>13</sup>
25. **מְעַט־אֲכָל.** O'. μικρὰ (\*Ἄλλος ὀλίγα<sup>14</sup>) βρώματα.
28. **וַיֹּאמֶר.** *Et dixi.* O'. καὶ εἶπατε. \*Ἄλλος καὶ εἶπα.<sup>15</sup>  
**עַד־הַנְּהַיָּה.** *Hucusque.* O'. ἄχρι νῦν. Alia exempl. ἔτι; alia, ἔτι ἄχρι νῦν.<sup>16</sup>

29. **וְסוֹף.** *Noxa.* O'. μαλακία. \*Ἄλλος σύμπτωσις.<sup>17</sup>
30. **וְהָיָה קָשָׁה.** *Alligata est.* O'. ἐκκρέμαται. 'Α. συνδεδεμένη. Σ. ἐνδέδεται.<sup>18</sup>  
**וּבְנִפְשׁוֹ.** O'. ἐκ τῆς τούτου ψυχῆς (\*Ἄλλος ὄψεως<sup>19</sup>).
31. **וְיָגֵן.** O'. μετὰ λύπης. Alia exempl. μετ' ὀδύνης.<sup>20</sup> 'Α. μετὰ λύπης.<sup>21</sup>
32. **וַיִּרְבֵּ.** *Sprospodit.* O'. ἐκδέδεκται. Σ. ἐνεγυήσατο.<sup>22</sup>

Cap. XLIV. 5. — ἵνατί—τὸ ἀργυροῦν  $\downarrow$ .<sup>23</sup> 10. εὐρεθῆ  $\div$  τὸ κόνδου  $\downarrow$ .<sup>24</sup> 22. τὸν πατέρα  $\times$  αὐτοῦ  $\downarrow$ .<sup>25</sup> 24. τοῦ κυρίου  $\times$  μου  $\downarrow$ .<sup>26</sup> 27. ἡ γυνή  $\times$  μου  $\downarrow$ .<sup>27</sup> 30. ἡ δὲ ψυχὴ  $\times$  αὐτοῦ  $\downarrow$ .<sup>28</sup> 32. — καὶ στήσω αὐτὸν ἐνώπιόν σου  $\downarrow$ .<sup>29</sup> 33. τοῦ κυρίου  $\times$  μου  $\downarrow$ .<sup>30</sup>

CAP. XLV.

1. **רָחַם־לֵהֶן.** *Continere se.* O'. ἀνέχεσθαι. 'Α. Σ. ἐγκρατεύεσθαι.<sup>1</sup>  
**וַיֹּסֶף יוֹסֵף עַד־הַתְּהִיָּה יוֹסֵף.** O'. τῷ Ἰωσήφ, ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο. Alia exempl. ἔτι αὐτῷ, ἡνίκα ἀνεγνωρίζετο Ἰωσήφ.<sup>2</sup>
3. **וַיִּפְּנֵ.** O'. Vacat.  $\times$  ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ  $\downarrow$ .<sup>3</sup>

Cod. 31: καὶ συντελέσας εὐρε. <sup>8</sup> Nobil., Cat. Niceph. p. 480. Ad οἶος Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: ἄλλος ὁμοῖος ἐμοῦ (sic, sed ἐμ dubium). <sup>9</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>10</sup> Syro-hex. **וְאֶשְׂרִימָה עֵינַי עָלָיו.** Cod. VII manu 2<sup>da</sup> et longe seriori: ὅτι σὺ εἶ ὡς Φαραώ. Eadem manus pro κύριε substituit ὁ κύριός μου. <sup>11</sup> Sic Codd. III, 19, 59, et Syro-hex. in marg. <sup>12</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>13</sup> Sic Ald., Codd. I, III, VII, X, 15, 16, alii, et Syro-hex. in marg. <sup>14</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>15</sup> Cod. VII: εἶπατε; sed manus 2<sup>da</sup> punctis reprobavit τε. <sup>16</sup> Prior lectio est in Codd. III, VII, X, 14, 16, aliis; posterior in Ald. (cum καὶ νῦν pro νῦν), Codd. 15, 31 (ut Ald.), 58, aliis, et Syro-hex. <sup>17</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cf. ad Cap. xlii. 4. <sup>18</sup> Nobil., Cod. 127. Syro-hex. **וְהָיָה קָשָׁה.** <sup>19</sup> Sic in marg. sine nom. Codd. X, 127. <sup>20</sup> Sic Ald., Codd. I, III, VII, X (juxta collationem vet. Bodl.), 18, 25, alii. <sup>21</sup> Cod. X. <sup>22</sup> Idem. Cod. VII in marg.

manu 2<sup>da</sup>: ἐγγυήσατο. Cod. 71 in textu: ἐνεγγυήσατο (τὸ παιδίον παρὰ τοῦ πατρὸς λεγ.). Scripturae ἐνεγγυήσατο patrociantur Codd. Vat., Alex., Sin., ad Prov. vi. 3. <sup>23</sup> Syro-hex. <sup>24</sup> Idem, qui male pingit: + εὐρεθῆ  $\downarrow$  τὸ κ. <sup>25</sup> Idem. Sic sine aster. Codd. 15, 82, 135, Arm. 1. <sup>26</sup> Idem, et sine aster. Codd. 15, 29, 58, 135. In Ed. Rom. habetur τοῦ κ. ἡμῶν, sed ἡμῶν reprobant Ald., Codd. I, III, VI, X, 14, 16, alii. <sup>27</sup> Idem, et sine aster. Codd. I, 15, 29, 82, 135, Arab. 1, 2. <sup>28</sup> Idem. Pronomen est in libris omnibus. <sup>29</sup> Idem. Haec desunt in Comp., Cod. 108. <sup>30</sup> Idem, et sine aster. Comp., Codd. VII (ex corr.), 15, 56, alii.

CAP. XLV. <sup>1</sup> Syro-hex. **וְאֶשְׂרִימָה עֵינַי עָלָיו.** <sup>2</sup> Sic Codd. 15, 29 (teste Lagardio), 58 (teste Maio), 82 (cum ἐπ' αὐτῷ), Arab. 1, 2, Syro-hex. (qui ad αὐτῷ in marg. habet: **וְאֶשְׂרִימָה עֵינַי עָלָיו.**) <sup>3</sup> Syro-hex., qui pingit: ἀπὸ  $\times$  πρ. αὐτοῦ  $\downarrow$ . Sic sine aster. Codd. 15, 29, 58 (teste Maio), alii, Arm. 1.



5. לְמַחְיָהּ. *Ad vitae conservationem.* O'. εἰς ζωὴν ('A. ζώωσιν. Σ. σωτηρίαν<sup>4</sup>).
6. קְצִיר. *Messis.* O'. ἀμητός. 'A. θερισμός.<sup>5</sup>
7. וְלִהְיוּתֵיכֶם לְפִלִיטָה גְדֹלָה. *Et ad vivos servandos vos, ut fiat residuum magnum.* O'. καὶ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην. 'A. καὶ τοῦ ζῶσαι ὑμῖν εἰς ἀνασῶσμον μέγαν.<sup>6</sup>
9. רֶחֶץ. O'. κατάβηθι οὖν. *Alia exempl. add. τὸ τάχος.*<sup>7</sup>
11. תִּרְשָׁ. *Ad egestatem redigaris.* O'. ἐκτριβῆς. 'A. ἀναλωθῆς.<sup>8</sup>
16. נִשְׁמַע. O'. διεβοήθη. \*Αλλος\* ἠκούσθη.<sup>9</sup>  
וּבְעֵינָי עֲבָרָיו. O'. καὶ ἡ θεραπεία αὐτοῦ. 'A. (καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς) δούλων αὐτοῦ.<sup>10</sup>
17. אֶת-בְּעִיְרֹכֶם. *Jumenta vestra.* O'. τὰ φορεῖα (alia exempl. πορεῖα, s. πόρια<sup>11</sup>) ὑμῶν (alia exempl. add. σίτου<sup>12</sup>). 'A. Σ. τὰ κτήνη ὑμῶν. Θ. τὰ πορεῖα ὑμῶν.<sup>13</sup> \*Αλλος\* ὑποζύγια.<sup>14</sup>
18. אֶת-הַלֵּב. *Pinguetudinem.* O'. τὸν μυελόν. 'A.

- τὸ στέαρ.<sup>15</sup> 'Ο Σύρος τὰ ἀγαθὰ (τῆς γῆς).<sup>16</sup>
21. יָצָה. *Commeatum.* Πάντες ἐπισιτισμόν.<sup>17</sup>
22. לְאִישׁ. O'. Vacat. \*Αλλος\* εἰς ἄνδρα.<sup>18</sup>  
שְׁלֹשׁ מֵאֹת כֶּסֶף תְּפִלָּה מְשֻׁבָּת. *Tre-centos (siclos) argenti, et quinque mutationes vestium.* O'. τριακοσίου χρυσοῦς, καὶ πέντε ἐξαλλασσοῦσας στολὰς. 'Ο Σύρος πέντε ζυγάς στολῶν, καὶ διακοσίου χρυσίνους.<sup>19</sup>
23. תַּנְיָ. *Asinas.* O'. ἡμιόνους. \*Αλλος\* ὀνάδας.<sup>20</sup>  
בֶּרֶךְ וְלֶחֶם וּמִזֶּן. *Frumentum et panem et cibum.* O'. ἄρτους ✕ καὶ τροφήν.<sup>21</sup> \*Αλλος\* σίτον καὶ ἄρτους καὶ τροφήν.<sup>22</sup>
24. אַל-תִּרְגְּזוּ בְּדַרְךְ. *Nolite irasci (s. trepidare) in via.* O'. μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ ὁδῷ. 'A. μὴ κλονεῖσθε ἐν τῇ ὁδῷ. Σ. (μὴ) μάχεσθε.<sup>23</sup> \*Αλλος\* (μὴ) θορυβεῖσθε.<sup>24</sup>
26. וַיִּפֶּן. *Et frigebat (non commovebatur).* O'. καὶ ἐξέστη. 'A. καὶ ἐξένηψεν.<sup>25</sup> Σ. καὶ ἐλειποψύχησε (s. ἐλειποθύμησε).<sup>26</sup>

<sup>4</sup> Nobil., Cod. 127. <sup>5</sup> Cod. X. Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: θερισμός. <sup>6</sup> Idem. Syro-hex., absente prae-positione: ✕ *לְמַחְיָהּ* *וְלִהְיוּתֵיכֶם לְפִלִיטָה גְדֹלָה*, quae est ipsa versio Syri vulgaris. <sup>7</sup> Sic Codd. X (in marg.), 56, 58 (post *σπεύσαντες οὖν*), alii. Cf. Hex. ad Exod. xxxii. 7. <sup>8</sup> Cod. X. Idem post *οἱ υἱοὶ σου* (vv. 10, 11) bis in marg. addit: *καὶ ὁ οἶκός σου*, invito Hebraeo. <sup>9</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>10</sup> Cod. X ad *θεραπεία* affert: 'A. δούλοι. <sup>11</sup> Sic Ald., Codd. I, III (cum πόρια), VII, X (cum πόρια), 14, 15, 16, alii, Hieron., et Syro-hex. (cum *לְפִלִיטָה* (=φορτία Job. vii. 20. Psal. xxxvii. 5. Jesai. xlv. 1), superscripto tamen ΠΟΡΙΑ). <sup>12</sup> Sic Comp., Codd. VII (in marg., sed abrasum), 19, 20, alii, Arab. 1, 2, et Syro-hex. "S. Ambros. Cap. XIII ita hanc rem narrat: *Et mandat impleri eorum sarcinas [φορτία?] tritico, et vehicula dari.*"—Nobil. <sup>13</sup> Hieron.: "Pro *vehiculis*, quae LXX et Theod. τὰ πορεῖα [edebatur ante Lagardium φορεῖα, repugnantibus duobus codd. apud Vallarsium, et duobus aliis apud Lagardium, qui omnes πόρια habent] interpretati sunt, *jumenta* reliqui transtulerunt." Syro-hex. affert: ✕ *לְמַחְיָהּ* *וְלִהְיוּתֵיכֶם לְפִלִיטָה גְדֹלָה*. (Vox *לְמַחְיָהּ* sine *Ribui* ponitur pro τὰ κτήνη Job. xxxvii. 28. Jesai. xlv. 1.) <sup>14</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>15</sup> Cod. X. Sic sine nom. Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>16</sup> Procop.

in Cat. Niceph. p. 484. <sup>17</sup> Hieron.: "Verbum SEDA, quod hic omnes ore consono ἐπισιτισμόν, id est, *cibaria* vel *sitarcia*, interpretati sunt, in Psalterio quoque habetur." Cf. Hex. ad Psal. cxxxii. 15. Ad ἐπισιτισμόν Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: *δαπῆ* (*δαπάνη*). <sup>18</sup> Sic Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>19</sup> Nobil., et Anon. in Cat. Niceph. p. 485. Procop. ibid.: *πέντε ἐξαλλασσοῦσας* [Syro-hex. *לְמַחְיָהּ*, *splendidas*] στολὰς, ἀλλασσομένας, διαφόρους· ὁ δὲ Σύρος πέντε ζυγάς (Pesch. *سبع*). Cf. Hex. ad 4 Reg. v. 5) φησιν. In LXX διακοσίους pro τριακοσίους habent Cod. 135, et Syro-hex. in marg., invito Pesch. <sup>20</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cf. Hex. ad Jud. v. 10. <sup>21</sup> Sic Syro-hex., Arm. ed. (vid. Ceriani ad loc.), et sine aster. Codd. 15, 29, 30, 72 (cum εἰς τρ.), 82, 135. <sup>22</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup> ad αἴρουσας pingit σίτον καὶ, et ad ἄρτους, καὶ τροφήν. <sup>23</sup> Syro-hex. ✕ *לְמַחְיָהּ* *וְלִהְיוּתֵיכֶם לְפִלִיטָה גְדֹלָה*. Cod. X: 'A. κλονεῖσθε. Σ. μάχεσθε. <sup>24</sup> Sic in textu Cod. 32 (cum *θορυβ.*). <sup>25</sup> Codd. X, 127. Syro-hex. *לְמַחְיָהּ*, appicto Graeco. Aquilam imitatus est Hieron.: *quasi de gravi somno evigilans*. Cf. Thren. ii. 18. iii. 49 in Hebr. et LXX. <sup>26</sup> Cod. X: Σ. ἐλειποψύχησε. Cod. 127: Σ. ἐλειποθύμησε (sic; cf. Hex. ad Psal. lxxvi. 4). Syro-hex. ✕ *לְמַחְיָהּ* *וְלִהְיוּתֵיכֶם לְפִלִיטָה גְדֹלָה*. Cf. Hex. ad Psal. xxxvii. 9.



27. וַיָּחַי. *Et revixit.* O'. ἀνεζωπύρησε. Ἄλλος ἀνέζησεν.<sup>27</sup>

Cap. XLV. 3. οἱ ἀδελφοὶ ✕ αὐτοῦ<sup>28</sup> 10. Γεσέμ — Ἀραβία<sup>29</sup> 21. — τοῦ βασιλέως<sup>30</sup>

CAP. XLVI.

1. בְּאֶרְצָה שְׁבַע. O'. ἐπὶ (alia exempl. εἰς) τὸ φρέαρ τοῦ ὄρκου. Σ. (εἰς) Βηρσαβεέ.<sup>1</sup>

וּזְבָחִים. O'. θυσίαν. Ἄλλος θυσίας.<sup>2</sup>

2. הַנְּנִי. O'. τί ἐστίν; Ἄλλος ἰδοὺ ἐγώ.<sup>3</sup>

3. הָאֵל. O'. ὁ θεός. Ἄλλος (ὁ) ἰσχυρός.<sup>4</sup>

5. מִבְּאֵר שְׁבַע. O'. ἀπὸ τοῦ φρέατος τοῦ ὄρκου. Σ. ἀπὸ Βηρσαβεέ.<sup>5</sup>

בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יַעֲקֹב. O'. οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. Alia exempl. add. Ἰακώβ.<sup>6</sup>

פְּרָעָה. O'. Ἰωσήφ. Ἄλλος Φαραώ.<sup>7</sup>

7. וּבָנֹת בְּנָיו. O'. καὶ θυγατέρες τῶν θυγατέρων (alia exempl. τῶν υἱῶν<sup>8</sup>) αὐτοῦ.

8. הַבָּיִת. O'. τῶν εἰσελθόντων. Alia exempl. εἰσπορευομένων.<sup>9</sup>

20. O'. ÷ ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Μανασσῆ—υἱοὶ δὲ Σουταλαάμ, Ἐδώμ (s. Ἐδέμ)<sup>10</sup>

21. וְנָשָׂא בָלָא. O'. καὶ Ἀσβήλ. ÷ ἐγένοντο δὲ υἱοὶ Βαλά<sup>11</sup>, Γηρά.<sup>11</sup>

וּמִפִּים וְחַפִּים. O'. καὶ Μαμφίμ. Alia exempl. add. καὶ Ὀφιμίμ.<sup>12</sup>

וְנָרְדָּ. O'. — Γηρά δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράδ<sup>13</sup>.

22. אַרְבַּעַת עָשָׂר. *Quatuordecim.* O'. δεκαοκτώ. Schol. Οἱ O' ιη' διὰ τοὺς ὀβελισμούς.<sup>14</sup>

27. שְׁנַיִם. O'. ἐννέα. Alia exempl. δύο.<sup>15</sup>

28. לְהוֹרֹת לְפָנָיו גְּשֵׁנָה. *Ad monstrandum (viam) ante se in Gosen.* O'. συναντήσαι αὐτῷ καθ' Ἡρώων πόλιν. Ἄ. φωτίζειν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ... Σ. δηλώσαι αὐτῷ...<sup>16</sup>

<sup>27</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>28</sup> Syro-hex. Sic sine aster. Comp., Codd. I, 14, 15, 16, alii. <sup>29</sup> Idem. Scriptura Ἀραβία pro Ἀραβίας est in Codd. 15, 30, 37, aliis. Hieron. notat: "Hic Arabiae additum est; in Hebraeis enim voluminibus non habetur." <sup>30</sup> Idem. Haec desunt in Codd. I, 15, 31, aliis.

CAP. XLVI. <sup>1</sup> Syro-hex. <sup>2</sup> Cod. VII ex corr. manu 2<sup>da</sup>. <sup>3</sup> Idem. <sup>4</sup> Idem. <sup>5</sup> Syro-hex.

<sup>6</sup> Sic Comp., Codd. VII (ex corr. manu 2<sup>da</sup>), 15, 134, Arab. 1, 2, Arm. 1, Arm. ed., Syro-hex.

<sup>7</sup> Sic in textu Codd. 15, 29, 135, Syro-hex. (cum Ἰωσήφ in marg.). <sup>8</sup> Sic Codd. III, 38, 135, Arab. 1, 2, Syro-hex. (cum τῶν θυγ. in marg.). <sup>9</sup> Sic Codd. X (in marg.), 55, 59, 64 (in marg. manu rec.), alii. <sup>10</sup> Haec obelis notantur in Cod. X, et Syro-hex. (sine metobelo). Hieron.: "Sed et illud, quod supra legimus: *Facti sunt autem filii Manasse, quos genuit ei concubina Syra, Machir; et Machir genuit Galaad; filii autem Ephraim fratris Manasse, Sutalaam et Taam; filii vero Sutalaam, Edem,* additum est; siquidem id, quod postea legimus, quasi per anticipationem factum esse describitur. Neque enim illo tempore, quo ingressus est Jacob Aegyptum, ejus aetatis erant Ephraim et Manasse, ut filios generare potuerint." Cf. Num. xxvi. 33, 39, 40. 1 Paral. vii. 14. <sup>11</sup> Obelus est in Syro-hex., qui perperam pingit: — καὶ Χοβάρ (s. Χοβάρ) καὶ Ἀσβήλ — Βαλά<sup>11</sup>. Cf. Num. xxvi. 44 (Hebr. 40).

<sup>11</sup> Obelus est in Syro-hex., qui perperam pingit: — καὶ Χοβάρ (s. Χοβάρ) καὶ Ἀσβήλ — Βαλά<sup>11</sup>. Cf. Num. xxvi. 44 (Hebr. 40).

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.

1 Paral. viii. 3. <sup>12</sup> Sic Comp. (cum Ὀφιμίν), Ald. (Ὀφειμείμ), Codd. I (Ὀφμείν), III (ut Comp.), X (Ὀφμείμ), 14 (Φιμείμ), 15 (Ὀφμίμ), 16 (ut 14), alii, Arab. 1, 2 (ut 15), Syro-hex. (فيميم). <sup>13</sup> Sic sub obelo Syro-hex., pro quo ratio incepti Origeniani postulat: — Γηρά δὲ ἐγ. τὸν Ἀράδ<sup>13</sup> ✕ καὶ Ἀράδ<sup>13</sup>. Ad Ἰ. Montef. affert: Ἀράδ ÷ ὄθεν Ἀράδιος<sup>13</sup>, cum notula: "In Cod. Regio 1888 legitur miniatilis literis: Ἀράδ ὄθεν Ἀράδιος, et postea consequenter: Οἱ O' διὰ τοὺς ὀβελισμούς; i. e. LXX obelis notant." Sed, ut recte monuit Scharfenb. in *Animadv.* p. 44, prior lectio non est nisi scholium Procopii, quod legitur (cum Ἀραδος pro Ἀράδιος) in Cat. Niceph. p. 490; posterior autem, a Montefalconio mutile allata et male versa, ad v. 22 pertinet. <sup>14</sup> Anon. in Cat. Niceph. ibid. Per obelismos autem intellige quinque filios et nepotes Ephraimi et Manassis a LXX sub obelis memoratos, quibus inclusis fit numerus δέκα καὶ ἐννέα (ut in Codd. I, 76 diserte legitur), qui ex omisso, ut videtur, in v. 21 filio Benjaminι ad δεκαοκτώ redigitur. Pro δεκατέσσαρες, ut est in Hebraeo, stant Codd. 15, 29, 82. <sup>15</sup> Sic Codd. 15, 53 (teste Ceriani, quem cf. ad v. 26), Arab. 1, 2, Arm. 1, Syro-hex. (qui in marg. pingit: ἐννέα. ἐπτά. De posteriore cf. Ceriani ad loc.). Hieron.: "Hoc autem quod in LXX legimus: *Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in Aegypto, animae novem,* sciamus in Hebraeo pro novem esse duas." <sup>16</sup> Cod. X.



28. וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה גֹשֶׁן. *Et venerunt in Gosenitidem.*  
 O'. εἰς γῆν Ραμεσσή \* καὶ ἦλθεν ἐν γῆ  
 Γεσέμ 4.<sup>17</sup>

29. וַיִּבֶךְ עַל-צוּנְאָרָיו עוֹד. *Et flevit super collum  
 ejus continenter.* O'. καὶ ἔκλαυσε κλαυθμῶ  
 πίοι (alia exempl. πλείονι<sup>18</sup>).

30. אָמַתָּה. O'. ἀποθανοῦμαι. 'A. ἀποθάνοιμι.<sup>19</sup>

31. וְאֶל-בֵּית אָבִיו. O'. Vacat. \* καὶ πρὸς τὸν  
 οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ 4.<sup>20</sup>

Cap. XLVI. 4. τὰς χεῖρας \* αὐτοῦ 4.<sup>21</sup> 7. υἱοὶ  
 \* αὐτοῦ 4, καὶ υἱοί.<sup>22</sup> θυγατέρες \* αὐτοῦ 4, καὶ  
 θυγατέρες.<sup>23</sup>

### CAP. XLVII.

3. אֶל-אֶחָיו. O'. τοῖς ἀδελφοῖς 'Ιωσήφ (alia ex-  
 empl. αὐτοῦ<sup>1</sup>).

4. עַבְדֶּיךָ. O'. Vacat. Alia exempl. οἱ παῖδες σου.<sup>2</sup>

5, 6. וַיֹּאמֶר פְּרַעְה אֶל-יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ וְאֶחָיֶךָ  
 בָּאוּ אֵלֶיךָ: אֶרֶץ מִצְרַיִם לְפָנֶיךָ הוּא בְּמִיטֵב  
 הָאָרֶץ הַחֹשֶׁב אֶת-אָבִיךָ (in optima parte)  
 וְאֶת-אֶחָיֶיךָ יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן וְאֶם-יִדְעָתָּ וְיִשׂ

בָּ אֲנָשֵׁי-חַיִּל (viri strenui) מִקְנֵי-  
 עֹל-אֶשְׁרָלִי (praefectos rei pecuariae).  
 O'. εἶπε δὲ Φαραὼ τῷ 'Ιωσήφ κατοικεῖωσαν  
 ἐν γῆ Γεσέμ· εἰ δὲ ἐπίστη ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς  
 ἄνδρες δυνατοὶ, κατάστησον αὐτοὺς ἄρχοντας  
 τῶν ἐμῶν κτηνῶν. ÷ ἦλθον δὲ εἰς Αἴγυπτον  
 πρὸς 'Ιωσήφ 'Ιακώβ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ  
 ἤκουσε Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου 4.<sup>3</sup> \* καὶ  
 εἶπε Φαραὼ πρὸς 'Ιωσήφ, λέγων· ὁ πατήρ σου,  
 καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἤκασιν πρὸς σέ. ἰδοὺ ἡ γῆ  
 Αἰγύπτου ἐναντίον σου ἐστίν· ἐν τῇ βελτίστη  
 γῆ κατοίκισον τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελ-  
 φούς σου 4.<sup>4</sup> Alia exempl. \* εἶπε δὲ Φαραὼ  
 τῷ 'Ιωσήφ, λέγων· ὁ πατήρ σου, καὶ οἱ ἀδελφοί  
 σου ἤκασιν πρὸς σέ. ἰδοὺ ἡ γῆ Αἰγύπτου ἐναν-  
 τίον σου ἐστίν· ἐν τῇ βελτίστη γῆ κατοίκισον  
 τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου 4.  
 κατοικεῖωσαν ἐν γῆ Γεσέμ· εἰ δὲ ἐπίστη ὅτι  
 εἰσὶν ἐν αὐτοῖς ἄνδρες δυνατοὶ, κατάστησον αὐ-  
 τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐμῶν κτηνῶν.<sup>5</sup> 'Ο 'Εβραῖος  
 καὶ οἱ λοιποὶ ἰδοὺ ἡ γῆ Αἰγύπτου ἐπὶ πρόσω-  
 πόν σου ἐστίν· ἐν ἀγαθωτάτῃ τῆς γῆς κάθισον  
 τὸν πατέρα σου, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου· κατοι-  
 κεῖωσαν ἐν γῆ Γεσέμ· εἰ δὲ ἐπίστη, καὶ τὰ  
 ἐξῆς.<sup>6</sup>

<sup>17</sup> Sic Syro-hex., et sine aster. Cod. 15, Arm. 1. Post  
 'Ραμεσσή add γῆν δὲ Γεσέμ Codd. 58 (cum Γεσέμ), 72 (cum  
 Χεσδὼμ), 135. Hieron.: "In Hebraeo nec urbem habet  
 Heroum, nec terram Ramesse, sed tantummodo Gesen."

<sup>18</sup> Sic Comp., Ald., Codd. I, II (manu 2<sup>da</sup>), III, X, 15, 16,  
 18, alii, Syro-hex. <sup>19</sup> Nobil. <sup>20</sup> Sic Syro-hex., et  
 sine aster. Codd. 15 (utroque artic. omisso, teste Ceriani),  
 58 (sine τὸν), 72, 135, Arab. 1, 2, Arm. 1.

<sup>21</sup> Syro-  
 hex. Pronomen deest in Codd. I, III, VII, 14, 16, aliis.

<sup>22</sup> Idem, et sine aster. Codd. I, 14, 15, 16, alii. <sup>23</sup> Idem,  
 et sine aster. Ald., Codd. I, 15, 16, alii.

CAP. XLVII. <sup>1</sup> Sic Codd. 15, 72, 135, et Syro-hex.  
 (cum 'Ιωσήφ in marg.). <sup>2</sup> Sic Comp., Ald., Codd. I,  
 III, X, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2, Syro-hex.

<sup>3</sup> Haec,  
 ἦλθον δὲ—Αἰγύπτου, obelis signantur in Codd. X (per lineas  
 quatuor), 127. In Cod. 64 haec, υἱοὶ αὐτοῦ—εἰσήγαγε δὲ  
 (v. 7), quatuor lineis absolvuntur, praefixo singulis lineis  
 asterisco ad marginis partem sinistram.

<sup>4</sup> Haec, καὶ  
 εἶπε Φαραὼ—τοὺς ἀδελφούς σου, asteriscis notantur in Codd.  
 X (per septem lineas), 127. (In Cod. X pro πρὸς 'Ιωσήφ

habetur τῷ 'Ιωσήφ, testante contra Montefalconium Hol-  
 mesio; pro βελτίστη autem, silente Holmesio, Montef. ex-  
 scripsit κρατίστη.) <sup>5</sup> Sic Syro-hex. in textu; in marg.  
 autem, cum indice post τῶν ἐμῶν κτηνῶν posito: ἦλθον δὲ εἰς

Αἴγυπτον πρὸς 'Ιωσήφ 'Ιακώβ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἤκουσε Φ.  
 βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ εἶπε Φ. τῷ 'Ιωσήφ· ὁ πατήρ σου; sub-  
 juncto scholio: "Haec reperta sunt in alio exemplari

(~~ⲓⲟⲩⲥⲁⲓⲛⲉⲧⲉⲛ~~); in editione (~~ⲓⲟⲩⲥⲁⲓⲛⲉⲧⲉⲛ~~) autem τῶν O' non ita."

Cum textu Syro-hex., omisso asterisco, conspirant Comp.,  
 Ald., Codd. 15, 31, 58, alii, Arab. 1, 2 (usque ad ἀδελφούς

σου?), Arm. 1; e quibus tamen Comp., Ald., et pars codi-  
 cum pro εἶπε δὲ Φ. τῷ 'Ι. habent καὶ εἶπε Φ. πρὸς 'Ι. Deinde

ea quae Syro-hex. in marg. condidit, ab ἦλθον δὲ usque ad  
 βασ. Αἰγύπτου inclusive, in textum inferunt Ald., Codd. 15,

31, 58 (non ultra οἱ υἱοὶ αὐτοῦ), alii. <sup>6</sup> Montef. ex  
 schedis Combefis., cum scripturis ἀγαθωτάτῃ et κατοικήωσαν.

(In textu LXXvirali ἰδοὺ deest in Codd. 30, 135, conci-  
 nente Hebraeo; deinde iidem pro ἐναντίον σου, εἰς (sic)

πρόσωπόν σου habent; pro ἐν τῇ βελτίστη γῆ, lectio ἐν ἀγαθω-  
 τάτῃ τῆς γῆς est in Cod. 30, ἐν ἀγαθῷ τόπῃ (om. τῆς γῆς) in



9. יְמֵי מִגְרֵי. *Dies annorum peregrinationis meae.* O'. αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν — τῆς ζωῆς μου 4, ἄς παροικῶ.<sup>7</sup> 'A. ἡμέραι ἐτῶν τῆς προσηλυτεύσεώς μου.<sup>8</sup>
12. ἡֲרֵץ לֶחֶם לְפִי הָאֵל. *Panem pro ratione familiae.* O'. σῖτον κατὰ σῶμα. 'A. . . νηπίων.<sup>9</sup> (Σ.) τροφήν κατὰ λόγον τοῦ ὄχλου.<sup>10</sup>
18. לֹא נִכְחַד מִיַּדְנִי פִי אֶם-תָּם. *Non celabimus dominum meum, quod absumptum sit.* O'. μήποτε ἐκτριβῶμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν; εἰ γὰρ ἐκλέλοιπε. \*Ἄλλος· οὐ μὴ διαψευσθῶμεν τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ἰδοὺ τετελείωται.<sup>11</sup>
19. גַּם-נִחַנְנוּ. O'. Vacat. Alia exempl. καίγε ἡμεῖς αὐτοί.<sup>12</sup>
- קָנָה. O'. κτῆσαι. \*Ἄλλος· ἀγόρασον.<sup>13</sup>
22. כִּי קָח לַפְּהֵיגִים מֵאֵת פְּרָעֹה. *Nam demensum (cibi) erat sacerdotibus a Pharaone.* O'. ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόμα τοῖς ἱερεῦσι Φαραώ. 'A. ὅτι ἀκριβασμὸς τοῖς ἱερεῦσιν . . . Σ. σύν-

ταξίς γὰρ ἦν τοῖς ἱερεῦσιν . . .<sup>14</sup> Schol. καὶ γὰρ μερὶς ἦν τοῖς ἱερεῦσιν ἐκ συγχωρήσεως Φαραώ.<sup>15</sup>

24. וְלִנְיָ לְבָשֵׁי. *Et ad edendum parvulis vestris.* O'. Vacat. Alia exempl. καὶ εἰς βρώσιν τοῖς νηπίοις ὑμῶν.<sup>16</sup>
26. קָחָהּ. *Statutum.* O'. εἰς πρόσταγμα. \*Ἄλλος· εἰς τύπον.<sup>17</sup>
27. וַיִּהְיוּ בְהָרְיוֹנוֹ בְּהָרְיוֹנוֹ. *Et possessores facti sunt in ea, et fecundi fuerunt.* O'. καὶ ἐκληρονόμησαν (alia exempl. ἐκληρονομήθησαν<sup>18</sup>) ἐπ' αὐτῆς, καὶ ηὐξήθησαν. 'A. καὶ κατεσχέθησαν, καὶ ηὐξήθησαν.<sup>19</sup>
31. וַיִּשְׁתַּחֲוֶי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל-רֹאשׁ הַלֵּבִי. *Et adoravit (Deum) Israel super caput lecti.* O'. Θ. καὶ προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. 'A. καὶ προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ κεφαλὴν τῆς κλίνης. Σ. καὶ προσεκύνησεν Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κλίνης.<sup>20</sup> Τὸ

Cod. 135; denique pro κατοίκισον, κάθισον legunt Codd. 30 (cum κάθησον), 58 (cum κάθισαι), 72, 135.) In iisdem schedis adjicitur haec Origenis nota ex Codice Monspe-liensi [et Origen. Opp. T. II, p. 50]: Εἶπε δὲ Φ. τῷ Ἰωσήφ, λέγων· κατοικέησαν ἐν γῆ Γεσέμ. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς τετραπλοῖς, ἐξ ὧν καὶ τὸ ἀντίγραφον μετελήφθη, πρὸς τὸν εἰρμόν τὸν ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐκδόσεσι δείκνυται καὶ ἡ τῶν O' ἐν τισι τόποις μετατεθείσα, ὡς τὰ πρῶτα ὕστερα, καὶ τὰ ὕστερα πρῶτα γενέσθαι· ὅπερ καὶ ἐνταῦθα εὐρέθη παθοῦσα· τούτου χάριν παρεθήκαμεν ἀκολουθίαν. \*Ἔστι δὲ αὕτη. Τῷ, κατοικήσομεν οἱ παῖδες σου ἐν γῆ Γεσέμ, συνάπτεται τὸ, εἶπε δὲ Φ. τῷ Ἰωσήφ· κατοικέησαν ἐν γῆ Γεσέμ· εἰ δὲ ἐπίστη ὅτι εἰσὶν ἐν αὐτοῖς· καὶ τὰ ἐξῆς.<sup>7</sup> Obelus est in Syro-hex. <sup>8</sup> Nobil., et "omnes MSS.," teste Montef. Cf. Hex. ad Jerem. xx. 3. <sup>9</sup> "Hanc lectionem excerpimus ex MSS. Igitur Aq. pro more suo literae serviens הָרֵץ לֶחֶם לְפִי verterat κατὰ [potius εἰς, coll. Hex. ad Exod. xvi. 16. Jerem. xxix. 10] στόμα (τῶν) νηπίων."—Montef. <sup>10</sup> Montef. e Cod. X exscripsit: 'A. τροφήν κατάλογον (f. κατάλληλον) τοῦ ὄχλου. Holmes. vero ex eodem sine nom. affert: τροφήν κατάλογον τοῦ ὄχλου. Scharfenb. in *Animadv.* p. 46 Symmacho lectionem vindicat, ad הָרֵץ, ὄχλος, appellans Hex. ad Exod. x. 10. xii. 37. Etiam τροφήν pro הָרֵץ Symmachum, non Aquilam, refert. Cf. Hex. ad Psal. ciii. 14. Eccles. ix. 11. Idem pergit: "In eo autem, quod Montef. pro κατάλογον, quod sane ad h. l. non quadrat, reponendum esse conjicit κατάλληλον, con-

gruentem, non opus esse videtur emendatione tam longe repetita, si modo, quae culpa librarii coaluerunt, ita disjungas: κατὰ λόγον τοῦ ὄχλου." Sed revera κατάλληλον non est emendatio Montefalconii, sed ipsa codicis scriptura, saltem secundum collationem vetustam Bodleianam, in qua diserte lego: 'A. τροφήν κατάλληλον. O'. σῖτον κατὰ σῶμα. Novus autem hic testis qua ratione cum modo memoratis conciliandus sit, non habeo dicere. Unum video: neque Symmachum, neque quemlibet interpretem constructionem κατάλληλον τοῦ ὄχλου, pro unice legitima κατ. τῷ ὄχλω, admittere potuisse. <sup>11</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. "Duae voces postremae alia manu videntur scriptae."—Ceriani. <sup>12</sup> Sic Codd. 15, 29, 58 (sine γε), 72, 135, Arm. 1. <sup>13</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>14</sup> Cod. X. Nobil. affert: 'A. ἀκριβασμὸς γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν. Σ. ut supra. Procop. in Cat. Niceph. p. 497: Ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι, τουτέστι διάρια. Καὶ γὰρ ὁ Σύμ. σύνταξιν ἐξέδωκε. Cf. Hex. ad Psal. xli. 4. Prov. xxx. 8. <sup>15</sup> Nobil., et Anon. in Cat. Niceph. ibid. <sup>16</sup> Sic Codd. X (in marg.), 14, 15, 16, alii, Arm. ed. Arab. 1, 2 supplent: *liberis vestris parvulis*, auctore Holmesio. <sup>17</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Fortasse est glossatoris; ita enim per totum caput interpretatus est Graeco-Ven. <sup>18</sup> Sic Comp., Ald., Codd. 14, 15, 16, alii. <sup>19</sup> Nobil., Cod. 25 (teste Lagardio), et Cat. Niceph. p. 498. <sup>20</sup> Codd. 25 (sine καὶ priore, et cum ἐπὶ τὴν κεφ.); 127 (qui praeterea notat:



Ἰουδαϊκόν ἐπὶ προσκεφάλαιον τῆς κλίνης αὐ-  
τοῦ.<sup>21</sup>

Cap. XLVII. 11. τὸν πατέρα ✕ αὐτοῦ  $\downarrow$ .<sup>22</sup> 14.  
✕ καὶ ἐσιτομέτρει αὐτοῖς  $\downarrow$ .<sup>23</sup>

## CAP. XLVIII.

1. חָלָה. *Aegrotat.* O'. ἐνοχλείται. 'A. ἀρρω-  
στεῖ. Σ. νοσεῖ.<sup>1</sup>

וַיִּקַּח אֶת-שְׁנֵי בָנָיו עִמּוֹ. O'. καὶ ἀναλαβὼν  
(alia exempl. παραλαβὼν<sup>2</sup>) τοὺς δύο υἱοὺς αὐ-  
τοῦ ✕ μεθ' ἑαυτοῦ  $\downarrow$ .<sup>3</sup>

3. אֱלֹהֵי שְׂדֵי. O'. ὁ θεὸς μου. 'A. ἄλλος ἰσχυρὸς  
ἱκανός.<sup>4</sup>

7. מֵתָה עִלַּי. *Mortua est juxta me.* O'. ἀπέθανε  
(alia exempl. add. ἐπ' ἐμέ<sup>5</sup>).

10. כְּבָדוֹ. *Hebetes erant.* O'. ἐβαρυνώπησαν. Alia  
exempl. ἐβαρύνθησαν.<sup>6</sup>

11. רָאָה פְּנֵיהָ לֹא פָלַלְתִּי. *Aspicere faciem tuam  
non existimabam.* O'. ἰδὸν τοῦ προσώπου σου  
οὐκ ἐστερήθην. Alia exempl. *Ego non puta-  
veram me visurum esse faciem tuam.*<sup>7</sup>

14. וַיַּדְיֵן אֶת-יָדָיו שְׁכָל. *Intelligentes fecit* (Graeco-  
Ven. ἐφρένωσε) *manus suas* (sciens volens ita  
posuit eas). Aliter: *Transversim posuit manus  
suas.* O'. ἐναλλάξ (alia exempl. ἐναλλάξας<sup>8</sup>)  
τὰς χεῖρας. ('A.) ἐπιστημόνως... (Σ.) ἀντι-  
στρέψας...<sup>9</sup>

כִּי מִנְשָׂה הַבְּבוֹר. O'. Vacat. Alia exempl.  
ὅτι Μανασσῆ ὁ πρωτότοκος.<sup>10</sup>

15. מֵעוֹדִי. *Ex quo sum.* O'. ἐκ νεότητος. Σ.  
ἀφ' οὗ εἰμι.<sup>11</sup>

16. הַגֵּאֵל. *Qui redimit.* O'. ὁ ρυόμενος. 'A. ὁ  
ἀγχιστεύων.<sup>12</sup>

17. וַיִּרַע בְּעֵינָיו. *Et displicuit ei.* O'. βαρὺ αὐτῷ  
κατεφάνη. 'A. (καὶ) ἐκακώθη... Σ. ἀηδὲς  
αὐτῷ...<sup>13</sup>

21. וַיִּהְיֶיב. O'. καὶ ἀποστρέψει. Alia exempl.  
καὶ ἀνάξει.<sup>14</sup>

22. שֹׁכֵם אַחֶךָ. *Dorsum* (tractum terrae) *unum.*  
O'. Σίκιμα ἐξαίρετον. 'A. ὄμον ἓνα.<sup>15</sup>

Cap. XLVIII. 7. ἐκ Μεσοποταμίας ἰ τῆς Συ-  
ρίας  $\downarrow$ .<sup>16</sup> 19. καὶ οὐκ ἠθέλησεν ✕ ὁ πατὴρ αὐ-  
τοῦ  $\downarrow$ .<sup>17</sup> 21. ἀποστρέψει ὑμᾶς ἰ ὁ θεὸς ἐκ τῆς γῆς  
ταύτης  $\downarrow$ .<sup>18</sup>

θε. ὡς οἱ O'), et Cat. Niceph. ibid. (cum ἐπὶ κεφαλῆς).  
Nobil. affert: 'A. προσεκύνησεν Ἰσ. ἐπὶ κεφαλῆν τῆς κλ. Σ. ἐπὶ  
τὸ ἄ. τῆς κλ. Hieron.: "Et in hoc loco quidam frustra  
simulant adorasse Jacob summitatem sceptri Joseph, quod  
videlicet honorans filium, potestatem ejus adoraverit, cum  
in Hebraeo multo aliter legatur: *Et adoravit*, inquit,  
*Israel ad caput lectuli*; quod scilicet, postquam ei jura-  
verat filius, securus de petitione quam rogaverat, adoraverit  
Deum contra caput lectuli sui." <sup>21</sup> Cod. VII in marg.  
manu 2<sup>da</sup>. <sup>22</sup> Syro-hex. Pronomen abest a Codd. II,  
III, X, 14, 16, 18, aliis. <sup>23</sup> Idem.

CAP. XLVIII. <sup>1</sup> Codd. X, 127. Cod. VII in marg.  
manu 2<sup>da</sup>: ἀρρωστεῖ. <sup>2</sup> Sic Codd. X (in marg.), 71.  
<sup>3</sup> Sic Arm. 1, et sine aster. Comp., Codd. I, III (cum μετ'  
αὐτοῦ), X (in marg., ut III), 15, 29, alii, Arab. 1, 2.  
<sup>4</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cf. ad Cap. xliii. 14.  
<sup>5</sup> Sic Cod. 85 in marg. <sup>6</sup> Sic Comp., Codd. 18, 74, 84,  
alii. <sup>7</sup> Sic Arab. 1, 2, teste Holmesio. Cum Graecis  
libris conspirat versio Vulg.: *Non sum fraudatus aspectu  
tuo*, invito Hebraeo, <sup>8</sup> Sic Comp., Codd. I, X, 15, 18,

alii. <sup>9</sup> Cod. X in marg. sine nom.: ἀντιστρέψας ἢ ἐπι-  
στημόνως. Posteriolem lectionem, quae etiam in marg.  
Cod. 85 reperitur, Aquilae tribuimus, qui ad Psal. xlii. 8  
pro מַשְׁכִּיל ἐπιστημόνως posuit: prior fortasse Symmachum  
auctorem habet, coll. Hex. ad Psal. xxxiv. 12, ubi pro  
לִבְשֵׁי interpretes iste לִבְשֵׁי legisse videtur, ἀντεστραμμένα ver-  
tens. <sup>10</sup> Sic Codd. 15, 29, 72 (cum Μανασσῆς), 107 (cum  
μεν εἰ συ), Arm. 1. <sup>11</sup> Cod. X. <sup>12</sup> Codd. X, 127.  
Praeterea Nobil. affert: Schol. ὁ ἀγχιστεύς. <sup>13</sup> "Sic  
MSS. nostri [et Cod. X], et Ed. Rom."—Montef. Ad  
Sym. supplendum videtur ἐφάνη. <sup>14</sup> Sic Codd. 59, 75,  
et in marg. Codd. X, 57, 85, 127. <sup>15</sup> Codd. X, 127.  
Hieron.: "Quia igitur Sychem lingua Hebraea transfertur  
in *humerum*, pulcre allusit ad nomen, dicens: *Et ego dabo  
tibi humerum unum*. Pro praecipuo enim, id est, ἐξαίρετοφ,  
ΛΑΔ, id est, *unum*, scribitur in Hebraeo." <sup>16</sup> Cod. 85.  
Codd. I, 130 οἴ. τῆς Συρίας. <sup>17</sup> Idem. Sic sine aster.  
Codd. 15, 29, 30, 72, 135, Arab. 1, 2, Arm. 1. <sup>18</sup> Idem.  
Sic sine obelo Ald., Codd. I (sine ὁ θεός), III (idem), X, 14,  
16, 18, alii.



## CAP. XLIX.

2. הַקְבִּצוּ. *Congregamini.* Ο'. συνάχθητε. \*Αλλος' ἀθροίσθητε.<sup>1</sup>
3. רְאוּבֵן בְּכֹרִי אֶתָּה פְּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי יָתֵר שְׂאֵת יָצָה יָתֵר עָוֶה. *Reuben, primogenitus meus es tu, fortitudo mea, et primitiae virium mearum; excellentia dignitatis, et excellentia roboris.* Ο'. 'Ρουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, καὶ σκληρὸς αὐθάδης. 'Α. 'Ρουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ κεφάλαιον λύπης μου, περισσὸς ἄρσει, καὶ περισσὸς κράτει. Σ. 'Ρουβὴν πρωτότοκός μου . . . καὶ ἀρχὴ ὀδύνης, περισσὰ λαβεῖν, καὶ ἐκ περισσοῦ (κρατῆσαι). Θ. 'Ρουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, καὶ ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, σκληρὸς καὶ αὐθάδης.<sup>2</sup> 'Ο Σύρος ἔχει 'Ρουβὴν πρωτότο-

κός μου, ἡ δύναμίς μου, καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσχύος . . .<sup>3</sup> \*Αλλος' . . . ἀνδρίας μου, περισσοτέρα τιμῇ, καὶ περισσότερον κράτος.<sup>4</sup>

4. אֶל-תֹּתֵר כְּמַיִם אֶל-תֹּתֵר. *Exundatio (exundans) sicut aquae, ne excellas.* Ο'. Θ. ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ, μὴ ἐκζέσης ('Εβρ. ἐλθωθάρ<sup>5</sup>). 'Α. ἐθάμβευσας ὡς ὕδωρ, μὴ περισσεύσης. Σ. ὑπερέζεσας ὡς ὕδωρ, οὐκ ἔση περισσότερος.<sup>6</sup> 'Ο Σύρος' ἐπλανήθης ὡς ὕδωρ, μὴ παραμείνης ἀντὶ τοῦ, μὴ ζήσης.<sup>7</sup>
5. אֶחָיו. Ο'. ἀδελφοί. Schol. ὁμόγνωμοι.<sup>8</sup>
- וְכֵלֵי הַמָּוֶת מִכַּרְתֵּיהֶם. *Instrumenta violentiae sunt gladii eorum (s. machinationes eorum).* Ο'. συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξαιρέσεως (potior scriptura ἐξ αἰρέσεως<sup>9</sup>) αὐτῶν. 'Α. σκεύη ἀδικίας ἀνασκαφαί (αὐτῶν).<sup>10</sup>
6. אֶל-תִּתְחַד כְּבֹדִי. *Ne conjuncta sit gloria (anima) mea.* Ο'. μὴ ἐρίσαι (alia exempl. ἐρείσαι<sup>11</sup>)

CAP. XLIX. <sup>1</sup> Sic in marg. Codd. X, 64; in textu autem Comp., Codd. III, VI, VII, 14, 15, 16, alii. Cf. Hex. ad Jesai. xiii. 14. xxxiv. 15. liv. 7. Ezech. xx. 34. <sup>2</sup> Cat. Niceph. p. 508 (cum 'Ρουβίμ ter pro 'Ρουβήν). Nobil. affert: 'Α. σὺ ἰσχύς μου, κ.τ.έ. Σ. 'Ρουβήν (sic) πρ. μου, κ.τ.έ. Ad Aquilam Cod. X, teste Griesb., tantummodo habet: 'Α. κεφάλαιον λύπης μου. Cf. Hex. ad Psal. lxxvii. 51. Ad Symmachum Niceph. et Nobil. cum defectu scribunt: περισσὰ λαβεῖν, καὶ ἐκ περισσοῦ ὑπερέζεσας ὡς ὕδωρ κ.τ.έ., quae ex Procopio (qui perperam Aquilae adscribit) in Cat. Niceph. pp. 507, 508 (in marg. inferiori) sic supplenda sunt: π. λαβεῖν, καὶ ἐκ π. κρατῆσαι ὑπερέζεσας (sic) κ.τ.έ. Hieron. in Vulgata Aquilam imitatus est, vertens: *Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, et principium doloris mei; prior in donis, major in imperio.* Posteriora idem in Quaest. in Gen. p. 374 sic transtulit: *et capitulum in liberis meis; major ad portandum, et major robore.* <sup>3</sup> Diodorus in Cat. Niceph. ibid. (cum 'Ρουβίμ), et Nobil. (cum ἀρχὴ sine artic.). <sup>4</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Fortasse Theodotionis est, cujus versio modo memorata a LXXviri (si excepias σκλ. καὶ αὐθ. pro καὶ σκλ. αὐθ., quam lectionem etiam in LXX reperisse videntur Origenes et Ambrosius) ne latum unguem discedit. <sup>5</sup> Epiphani. in Ancorat. 99: ἐν δὲ τῷ 'Εβραϊκῷ ἐλθωθάρ (sic), ὅπερ ἐστὶν ἑρμηνευόμενον μὴ ἀνακάμψης, ἢ μὴ προστεθείης, ἢ πάλιν, μὴ περισσεύσης. <sup>6</sup> Nobil., Cat. Niceph. (cum μὴ περισσεύσας), uterque in continuatione. Pro ὑπερέζεσας vero ὑπερέ-

ζεσας (הִיָּבַר, quam lectionem commendant veteres interpretes fere omnes) ex Procopio arripuimus. Ad ἐθάμβευσας cf. Hex. ad Jud. ix. 4. Zeph. iv. 3. Ad ἐξύβρισας Cod. VII manu 2<sup>da</sup> adscripsit ἐθαμβήθης, necnon ad ἐκζέσης, περισσεύθης (sic). (In LXX Origenes, Hieron., et Ambrosius interpungere jubent: ἐξύβρισας (affecisti me contumelia), ὡς ὕδωρ μὴ ἐκζέσης. E contrario S. Cyril. in Genes. p. 211: ἐξυβρίζων ὡς ὕδωρ, τουτέστιν, ἀφόρητον ἔχων τὴν καθ' ὧν ἂν ἔλοιτο καταδρομῆν.) <sup>7</sup> Diodorus in continuatione, testibus iisdem. Concinit Syrus vulgaris: لا يجمعون. <sup>8</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: ὁμόγνω (sic). (Ad formam cf. Lobeck. ad Phryn. p. 385.) <sup>9</sup> Sic Ald., Codd. I ("spatio quodam interjecto."—Grabe), VII ("Ipsa 1<sup>ma</sup> manus videtur legere ἐξαιρέσεως, licet non satis certum ex usu codicis inde esset, quod legerit ἐξ αἰρέσεως; hoc certe legit manus 2<sup>da</sup>."—Ceriani), alii, Arab. 1, 2, Syrus apud Bar Hebraeum, et Patres. <sup>10</sup> Cod. X affert: 'Α. σκεύη ἀδικίας ἀνάσκαφε (sic). "Sic Coislin. Vox postrema prorsus vitiata videtur. Licet enim ἀνασκάπτειω quadret ad vocem Hebraicam כָּרַף, illud ἀνάσκαφε corruptum nullo modo potest convenire cum מְכַרְתֵּי."—Montef. Pro ἀνάσκαφε nos levissima mutatione ἀνασκαφαί restituimus, h. e. מְכַרְתֵּי, fodinae. <sup>11</sup> Sic Ald., Codd. 18, 25, 31, alii. "Hieron. secutus LXX vertit, non aemuletur jecur meum; et Ambrosius, non contendat viscera mea. Alii libri μὴ ἐρείσαι, quam scripturam expressit Tertullianus adv. Judaeos, non incubuerint viscera mea, et Origenis interpres,



- τὰ ἥπατά μου (כִּבְדִּי). 'Α. μὴ μονωθήτω δόξα (μου).<sup>12</sup>
6. רִשְׁרִי־רָקָע. *Nervos succiderunt bobus.* Ο'. ἐνευροκόπησαν ταῦρον. 'Α. Σ. ἐξερρίζωσαν τείχος.<sup>13</sup>
- 5, 6. 'Ο 'Εβραῖος οὐ συμφωνεῖ τῷ 'Ελληνικῷ, λέγων οὕτω· Συμεῶν καὶ Δευὶ ἀδελφοὶ σκευὴ ὕβρεως... ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν μὴ εἰσέλθῃ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐν τῷ λαῷ αὐτῶν μὴ χρονίσῃ (רַחֲמֵי) ἡ δόξα μου. ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀνεῖλον ἄνδρας, καὶ ἐν τῇ βουλῇ αὐτῶν καθείλον τείχη.<sup>14</sup>
7. יָצָה. *Vehemens.* Ο'. αὐθάδης. \*'Αλλος' δυνατός.<sup>15</sup>
8. הַיְהוּדָה יָדָה יְדָה בְּעַרְבָּהּ אֵיבָהּ. *Juda tu, celebrabunt te fratres tui; manus tua erit in cervice hostium tuorum.* Ο'. 'Ιούδα, σὲ αἰνέσασαν ('Α. σοὶ ἐξομολογησάσθωσαν<sup>16</sup>) οἱ ἀδελφοί σου· αἱ χεῖρές σου ἐπὶ νότου τῶν ἐχθρῶν σου. 'Ο 'Εβραῖος· 'Ιούδα, σοὶ ἐξομολογήσονται οἱ ἀδελφοί σου· αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τὰ μετάφρενα τῶν ἐχθρῶν σου.<sup>17</sup>
9. גֹּר אַרְיָה יְהוּדָה מִפְּרָה בְּנֵי עֲלִיָּהּ כָּרַע רַבֵּץ. *Catulus leonis est Judas; a praeda, fili mi, ascendisti: incurvavit se, cubavit.* Ο'. σκύμος λέοντος 'Ιούδα· ἐκ βλαστοῦ (\*'Αλλος' ἀπὸ ἀρ-

πάγματος<sup>18</sup>), υἱέ μου, ἀνέβης· ἀναπесὼν (\*'Αλλος' ἐγονάτισας<sup>19</sup>) ἐκοιμήθης. 'Α. σκύλαξ λέοντος 'Ιούδα, ἀπὸ ἀλώσεως, υἱέ μου, ἀνέβης· κάμψας κατεκλίθης. Σ. σκύμος λέοντος 'Ιούδα, ἐκ θηριαλώσεως, υἱέ μου, ἀνέβης· ὀκλάσας ἠδράσθης.<sup>20</sup>

9. מִי יִקְוֶה. Ο'. τίς ἐγερεῖ ('Α. ἀναστήσει<sup>21</sup>) αὐτόν;
10. לֹא יִסְוֹר שֵׁבֶט מִיְהוּדָה. *Non recedet sceptrum a Juda.* Ο'. Θ. οὐκ ἐκλείψει ἀρχῶν ἐξ 'Ιούδα. 'Α. οὐκ ἀναστήσεται (fort. ἀποστήσεται) σκῆπτρον ἀπὸ 'Ιούδα.<sup>22</sup> Σ. οὐ περιαιρεθήσεται ἐξουσία ἀπὸ 'Ιούδα.<sup>23</sup>
- וּמִחֻקֵּי מִבְּיֵן רַגְלָיו. *Et legislator (dux) a medio pedum ejus.* Ο'. Θ. καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ. 'Α. καὶ ἀκριβαζόμενος ἀπὸ μεταξὺ ποδῶν αὐτοῦ.<sup>24</sup>
- עַד כִּי־יָבֹא שִׁילֹה. *Usque dum venerit Shiloh.* Ο'. Θ. ἕως ἂν (potior scriptura ἂν) ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ (alia exempl. ᾧ ἀπόκειται<sup>25</sup>). 'Α. ἕως ἂν ἔλθῃ...<sup>26</sup>
- וְלֹא יִקְהָת עַמִּים. *Et ei praestabitur obedientia populorum.* Ο'. Θ. καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. 'Α. καὶ αὐτῷ σύστημα λαῶν.<sup>27</sup>
11. וְלֹא יִשְׂרָקָה. *Et viti generosiori.* Ο'. καὶ τῇ ἔλικι. \*'Αλλος' καὶ εἰς καλλίκαρπον.<sup>28</sup>

non innitantur viscera mea."—Nobil. <sup>12</sup> Cod. X. In Cod. VII manus 2<sup>da</sup> superscripsit: μὴ μονωθῆ ἡ δόξα μου. <sup>13</sup> Codd. X (teste Griesb.), 85 (cum ἐξερρίζωσαν), 127. Nobil. affert: Schol. ἐξερρίζωσαν τείχος. <sup>14</sup> Procop. in Cat. Niceph. p. 512. <sup>15</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Mox ad μῆνις Cod. X in marg. scholium habet: ὄργη ἐπίμονος, quod Holmesio turbas dedit. <sup>16</sup> Cod. X. <sup>17</sup> Cod. unus Reg. apud Montef., Cod. 25 (teste Lagardio), et Anon. in Cat. Niceph. p. 514. <sup>18</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Cod. 56 in marg.: 'Ο 'Εβραῖος, ἀπὸ ἀρπαγῆς· ὁ δὲ Λατῖνος, πρὸς ἀρπαγῆν (Vulg.: ad praedam). <sup>19</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>20</sup> Euseb. in Dem. Evang. p. 378, et Procop. in Cat. Niceph. p. 518. <sup>21</sup> Cod. X (cum ἐξεγερεῖ in textu). <sup>22</sup> Euseb. ibid. p. 370. (Ad ἀποστήσεται, quae P. Junii conjectura est, cf. Hex. ad Jesai. lix. 15. Jerem. xxxii. 31.) Nobil. affert: Schol. 'Ακ. σκῆπτρον· σκῆπτρον δὲ ἡ φυλὴ ὀνομάζεται. <sup>23</sup> Euseb. ibid. p. 372. Idem p. 370 ad versionem LXXviralem, οὐκ

ἐκλείψει—ἐθνῶν, notat: ταῦτα δὲ ὁμοίως τοῖς Ο' καὶ ὁ Θεοδοτίων ἠρμήνευσεν. <sup>24</sup> Idem in continuatione. Cf. Hex. ad Psal. lix. 9. <sup>25</sup> Sic Codd. X (in marg.), 14 (cum ᾧ), 16 (idem), 25 (idem), 29 (in marg.), 30, 31, 32 (cum ᾧ ἀπ. αὐτῷ), alii, et Patres, quos recensuit Grabius in Eichhornii *Repertorio* etc. T. IV, pp. 20-23. <sup>26</sup> Euseb. in continuatione: ἕως ἂν ἔλθῃ καὶ αὐτῷ σύστημα λαῶν, ubi post ἔλθῃ Montef., tacito auctore, supplevit ᾧ ἀπόκειται. Idem Symmacho quoque vindicat: ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, sed unde prodeat se nescire fatetur. Prodit, ni fallor, ex Euseb. ibid. p. 372: Ταύτης γοῦν οὔτε τὸ σκῆπτρον, ὡς ὁ Ἀκύλας φησί· βασιλικῆς δὲ τοῦτο σύμβολον ἦν ἀρχῆς· οὔτε τὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὸν Σύμμαχον, περιαιρεθήσεσθαι θεσπίζει, ἕως ἂν ἔλθῃ, φησιν, ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸν ἔσεσθαι τῶν ἐθνῶν προσδοκίαν. Sed posteriora verba non Symmachi, sed Eusebii esse, probabiliter censuit Grabe ibid. p. 19. <sup>27</sup> Euseb., ut supra, et Cod. X, teste Griesb. <sup>28</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup> (cum καλικ.). Hieron. in Comment. ad Jesai.



12. **חַלְלִילִי**. *Caligans* (s. *rubicundus*). Ο'. χαροποιοί. Alia exempl. χαροποί.<sup>29</sup> 'Α. κατάκοροι.<sup>30</sup>
13. **לְחֹף יַמַּיִם**. *Ad litus maris*. Ο'. παράλιος. 'Αλλος' παράλιος θαλασσών.<sup>31</sup>
- וַיִּרְכַּתוּ**. *Et latus ejus*. Ο'. και παρατενεί. 'Α. (και) μηρὸς αὐτοῦ.<sup>32</sup>
14. **חֲמֹר גָּרָם**. *Asinus ossis* (robustus). Ο'. τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν. 'Α. ὄνος ὀστῶδης.<sup>33</sup>
- בֵּין הַמְּשָׁפְתַיִם**. *Inter caulas*. Ο'. ἀναμέσον τῶν κλήρων ('Αλλος' τῶν λιβάδων<sup>34</sup>). ['Α. ἀναμέσον τῶν κλήρων. Σ. ἀναμέσον (τῶν γειτονιῶν).]<sup>35</sup>
15. **וַיְהִי לְמַס עֶבֶד**. *Et factus est in tributum* (angariam) *serviens*. Ο'. και ἐγενήθη ἀνὴρ γεωργός. 'Α. . . εἰς φόρον δουλεύων.<sup>36</sup> Τὸ Σαμαρειτικόν και ἔστι γεωργὸς ὑπηρετεῖν.<sup>37</sup>

17. **שֵׁפִיפֹן**. *Cerastes*. Ο'. ἐγκαθήμενος. 'Αλλος' συρόμενος.<sup>38</sup>
18. **לִי שְׂוֵתְךָ יְהוָה יְהִי**. *Salutem tuam exspecto*, *Jona*. Ο'. τὴν σωτηρίαν περιμένων κυρίου. 'Αλλος' (τὴν σωτηρίαν σου) ὑπέμεινα, κύριε.<sup>39</sup>
19. **גְּדֹד יִגְדְּנֵנּוּ**. *Turma praedatoria invadet eum*. Ο'. πειρατήριον πειρατεύσει αὐτόν. 'Α. εὐζωνος εὐζωνιεῖ (αὐτόν). Σ. λόχος . . .<sup>40</sup> 'Αλλος' φοσσάτον φοσσατεύ(σει) . . .<sup>41</sup>
- וַיִּגְדַּע קֶצֶב**. *Invadet extremum agmen eorum*. Ο'. πειρατεύσει αὐτόν (alia exempl. αὐτῶν) κατὰ πόδας. ('Α.) εὐζωνισθήσεται πτέρναν.<sup>42</sup> 'Αλλος' φοσσατεύσει ὕστερον.<sup>43</sup>
20. **מַעֲדֵי**. *Curpedias*. Ο'. τρυφήν (alia exempl. τροφήν<sup>44</sup>). 'Α. τρυφάς.<sup>45</sup>
21. **שְׁלֵחַת**. *Cerva dimissa* (libere vagans). Ο'. στέλεχος ἀνειμένον. 'Α. ἔλαφος ἀπεσταλμένος.<sup>46</sup>

v. 2: "Denique SOREC a quibusdam καλλίκαρπος interpretatur, quod nos in *pulcherrimos fructus* convertere possumus." <sup>29</sup> Sic Codd. 18, 29, 57, 64 (ex corr.), alii, Justin. M. in Dial. p. 242, et Patres. Ad vocem illustrandam facit locus Aristot. de Gener. Anim. V. 1, 17: Τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων ὄμματα πολύχροα συμβέβηκεν εἶναι· καὶ γὰρ γλαυκοὶ, καὶ χαροποὶ (*caesii*), καὶ μελανόφθαλμοὶ τινὲς εἰσιν, οἱ δ' αἰγωποί. <sup>30</sup> Codd. X, 85 (sine nom.), 127. Cat. Niceph. p. 526: ἈΔΗΛΟΥ. κατάκοροι, θερμοὶ, διάπυροι, φοβεροί. Cod. 57 in marg.: 'Αλλος φησί· κατάκαροι (sic), θερμοὶ, κ.τ.έ. "Κατάκαρος potest referri ad κάρος, *stypor* . . . et κατάκορος ad κόρος, *satietas*, eadem analogiae lege, qua κατάκοπος ad κόπος."—Holmes. Immo κατάκαρος est vox nulla; et κατάκορος est *niger*, παρὰ τὸ κορὸν, τὸ μέλαν (Schol. ad Oppian. Hal. I, 133), quo sensu vocem adhibet interpres Graeco-Ven. ad Cant. Cant. i. 6: μηδαμῶς ὄρατέ με, ὅτι εἰμὶ κατάκορος. Cf. Hex. ad Prov. xxiii. 29. <sup>31</sup> Sic in textu Codd. 15, 29, 38 (cum θαλασσῶν in marg.), alii. <sup>32</sup> Cod. X. <sup>33</sup> Idem. Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>: ὄνος ὀγκαρίζων. <sup>34</sup> Idem; h. e. *inter stillicidia*, s. *latices*. Lectio anonyma nescio an iis interpretibus faveat, qui voci Hebraeae multum vexatae significationem *canalium* ad quos oves adquantur (Psal. lxvii. 14), vel quibus stillicidia excipiantur (Ezech. xl. 43), inesse affirmant. <sup>35</sup> "Sic Drusius [qui descripsit e fragmentis quae olim ipse undecunque collegerat]. *Viciniarum*, h. e. *γειτονιῶν*, ut posuimus inter duos uncinos."—Montef. Lectio pertinet ad Jud. v. 16, et

auctorem habet Eusebium in Onomastico s. v. Μοσφεθαίμ, ubi pro Graeco μεταιχμίων Hieron. interpretatus est *viciniarum*. Cf. Hex. ad Jud. l. c., ubi LXX ἀναμέσον τῆς διγομίας verterunt, ut in nostro loco interpres Graeco-Ven. ἀνὰ τὰ ἡμιφόρτια. <sup>36</sup> Cod. X. <sup>37</sup> Cod. 25, teste Lagardio. Minus probabiliter Nobil.: "Schol. ἀνθρωπος εἰς φόρον δουλεύων. Aq. et Sym.: και ἔστι γεωργὸς ὑπηρετεῖν." <sup>38</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Interpres anonymus Syriacum **ܩܫܐ**, *reptavit*, respexisse videtur; Seniores autem Hebraeum **קַשׁ** cum sensu *insidiandi*, quem ei tribuerunt Gen. iii. 15. <sup>39</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Idem ad σωτηρίαν ex corr. add. σου. Cf. Hex. ad Psal. xxiv. 3. Jesai. lix. 11. <sup>40</sup> Cod. X (cum εὐζωνηει). Nobil. affert: 'Α. εὐζωνος. Σ. λόχος. Hippolytus in Cat. Niceph. p. 535: εὐζωνος εὐζωνήσει (sic) αὐτόν· ἀντὶ τοῦ, ἔσπολος ἀνὴρ και πολεμικὸς ἐνοπλίσει αὐτόν. <sup>41</sup> Cod. VII, superscript. a manu 2<sup>da</sup>. Ad φοσσάτον cf. nos ad S. Chrysost. in Epist. Paul. T. IV, p. 418. Quoad sensum non multum distat a στρατόπεδον, quod cum **קַשׁ** commutatur in Hex. ad Job. xxix. 25. <sup>42</sup> Cod. X in marg. sine nom. (In textu lectio αὐτῶν est in Codd. I, II, III, X.) <sup>43</sup> Cod. VII, ut ante. <sup>44</sup> Sic Codd. I, III, VII, X, 14, 15, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>45</sup> Cod. X. <sup>46</sup> Idem. Hieron.: "Porro ubi nos *agrum irriguum*, et LXX στέλεχος ἀνειμένον, id est, *virgultum* [inmo *truncum*] *resolutum*, posuerunt, in Hebraeo legitur **אֲיָלָה סֵלְוָה**, quod potest et *cervus emissus* transferri."



21. הַזִּיתֵן אִמְרֵי שָׁפָר. *Edens verba pulcra.* O'. ἐπιδιδούς ἐν τῷ γεννήματι κάλλος. 'A. ὁ διδοὺς καλλονήν.<sup>47</sup>
- 23, 24. וַיִּשְׂמְחוּ בְּעֵלֵי חֲצִים : וַיִּתְּשֵׁב בְּאַיְתָן. קִשְׁתּוֹ. *Et odio persecuti sunt eum domini sagittarum. Sed manet in firmitate arcus ejus.* O'. καὶ ἐνείχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων. καὶ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν. Τὸ Σαμαρειτικόν· καὶ ἐμίσησαν αὐτὸν κάτοχοι μερίδων. καὶ διέμεινεν ἐν βάθει τόξενμα αὐτοῦ.<sup>48</sup>
24. מִיַּדֵי אֲבִיר. *Per manus potentis.* O'. διὰ χεῖρα δυνάστου. \*Αλλος· παρὰ ἰσχυροῦ.<sup>49</sup>
25. וַיֵּאָחַד שְׂדֵי. O'. ὁ θεὸς ὁ ἐμός. \*Αλλος· ὁ ἱκανός.<sup>50</sup>
- תְּהוֹם רַבְּצַת תַּחַת. *Abyssus cubantis infra.* O'. γῆς ἐχούσης πάντα, εἶνεκεν (εὐλογίας). \*Αλλος· ἀβύσσου. ὑποκάτω.<sup>51</sup>
26. תַּאֲוֹת גְּבַעַת עוֹלָם. *Desiderium collium aeternorum.* O'. καὶ ἐπ' εὐλογίαις (alia exempl. ἐπιθυμίας<sup>52</sup>) θινῶν ('A. βουνῶν<sup>53</sup>) ἀενάων.
27. בְּבֹקֶר יֹאכַל עַד וְלַעֲרֵב יַחֲלֵק שְׁלָל. *Mane comedet praedam, et vespere dividet spoliium.* O'. τὸ πρωῖνὸν ἔδεται ἔτι, καὶ εἰς τὸ ἑσπέρας δίδωσι (potior scriptura διαδώσει) τροφήν ('A. μερίσει λάφυρα. Σ. μεριεῖ σκύλα<sup>54</sup>). 'Ο Σύρος· ἑσπέρας ἀρπάσσεται, καὶ τὸ πρωῖνὸν μεριεῖ σκύλα.<sup>55</sup>
28. שְׁבִטִי. O'. υἱοί. \*Αλλος· φυλαί.<sup>56</sup>

29. וַיִּצַו אֹתָם. O'. Vacat. \*Αλλος· καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς.<sup>57</sup>
- אֶל-הַמְּעָרָה. O'. ἐν τῷ σπηλαίῳ — τῷ διπλῷ.<sup>58</sup>
30. וַיִּשָּׂר בְּשָׂדֵה. O'. Vacat. \*Αλλος· ὁ ἐστὶν ἐν ἀγρῷ.<sup>59</sup>
- וַתִּשָּׂדֶה. *Cum agro.* O'. τὸ σπήλαιον. \*Αλλος· τὸν ἀγρόν.<sup>60</sup>
33. וַיִּקְחָהּ. *Et contraxit.* O'. καὶ ἐξάρας. 'A. (καὶ) συνέλεξεν. Σ. (καὶ) συναγαγών.<sup>61</sup>

## CAP. L.

1. עַל-פְּנֵי. O'. ἐπὶ πρόσωπον. Alia exempl. ἐπὶ τὸν τράχηλον.<sup>1</sup>
2. וַיִּתְּנוּ הַרְפָּאִים לְהַנְחִי אֶת-אָבִיו וַיִּתְּנוּ הַרְפָּאִים. *Medicis, ut aromatibus condirent patrem suum; et condiderunt medicis.* O'. τοῖς ἐνταφιασταῖς, ἐνταφιάσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἐνεταφίασαν οἱ ἐνταφιασταί. ('A.) τοῖς ἰατροῖς τοῦ ἀρωματίσαι τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἡρωμάτισαν οἱ ἰατροί.<sup>2</sup>
3. וַיִּתְּנוּ. *Conditurae.* O'. τῆς ταφῆς. 'A. τῶν ἀρωματιζομένων.<sup>3</sup>
5. וַיֹּאמֶר הֵנָּה נָנִי מָת. *Dicens: Ecce! ego morior.* O'. λέγων. Alia exempl. πρὸ τοῦ τελευτήσαι αὐτὸν, λέγων. Alia: λέγων· ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι ἀποθνήσκω.<sup>4</sup>

<sup>47</sup> Cod. X in continuatione. Post διδοὺς fortasse excidit λόγους (καλλονῆς). <sup>48</sup> Nobil. <sup>49</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>50</sup> Idem. <sup>51</sup> Idem. <sup>52</sup> Sic Codd. 32, 56 (cum ἐπιθυμίαν s. ἐπιθυμίας), 71 (cum ἐπὶ θυσίαις), 75, 85 (cum εὐλογίαις in marg.), 127, S. Chrysost. Opp. T. IV, p. 640 A (cum ἐπιθυμίας), Theodoret. T. I, pp. 118, 119. Huc pertinet scholium in marg. Cod. X: ἐπιθυμίας ὑψηλῶν καὶ ἐπηρμένων. <sup>53</sup> Theodoret. ibid. Sic in textu Codd. VII (ex corr.), 15, 38 (in marg.), 135. Cf. Hex. ad Deut. xii. 2. <sup>54</sup> Codd. X, 85 (cum μερίσει bis), 127 (idem). Nobil. affert: 'A. διαμεριεῖ λ. Σ. μεριεῖ σκ. Cod. VII (qui τῷ ἔτι superscribit πραιδα) ad διαδίδωσιν (sic) in marg. manu 2<sup>da</sup>: μερίσει λάφυρον (ut videtur). <sup>55</sup> Nobil. Paulo aliter Cod. 25 (teste Lagardio), et Anon. in Cat. Niceph. p. 542: 'Ο Σύρος τὸ ἔδεται, ἑσπέρας ἀρπάσει,

φησὶ, καὶ (καὶ om. Cat.) τὸ πρωῖνὸν μεριεῖ σκύλα. <sup>56</sup> Sic Cod. 72, Arm. ed. Duplex lectio, υἱοί 'Ιακώβ φυλαί, est in Codd. VI, 14, 16, aliis, Arm. 1. <sup>57</sup> Sic Codd. X (in marg.), 15 (om. καὶ εἶπεν αὐτοῖς), 29, 72, 135, Arab. 1, 2. <sup>58</sup> Sic (cum ✕ pro —) Cod. 85, et sine obelo Codd. VI, 30, 64 (in marg.), alii. <sup>59</sup> Sic Cod. VII, superscript. vocibus τῷ διπλῷ manu 2<sup>da</sup>. <sup>60</sup> Idem, superscript. manu 2<sup>da</sup>. <sup>61</sup> Codd. X, 127.

CAP. L. <sup>1</sup> Sic Codd. III, 14 (sine τὸν), 16, 25, alii. <sup>2</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup> sine nom. (cum ἀρωμάτισαν pro ἡρωμάτισαν). <sup>3</sup> Codd. X, 127. <sup>4</sup> Prior lectio est in Comp. (sine αὐτὸν), Ald., Codd. III (ut Comp.), 19 (idem), 31, aliis; posterior in Codd. X (cum ἰδοὺ—ἀποθνήσκω in marg. ad λέγων (v. 4)), 15 (idem), 58 (cum ἀποθνήσκω), 72 (sine εἰμι), 82 (ut X), 135 (ut 72), Arab. 1, 2, Arm. 1.



10. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Et planxerunt ibi.* O'. και ἐκόψαντο αὐτὸν (alia exempl. add. ἐκεῖ<sup>5</sup>).
- 10, 11. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ** (bis). O'. Ἀτάδ. \*Ἄλλος (τῆς) ῥάμνου.<sup>6</sup>
12. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. Vacat. Alia exempl. καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς.<sup>7</sup> Alia: καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς, και ἔθαψαν αὐτὸν ἐκεῖ.<sup>8</sup>
13. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. και ἀνέλαβον αὐτόν. \*Ἄλλος \* και ἦσαν αὐτόν.<sup>9</sup>  
**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. τὸ διπλοῦν. \*Ἄλλος τὸν ἀγρὸν τοῦ διπλοῦ.<sup>10</sup>  
**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Cum agro.* O'. τὸ σπήλαιον. \*Ἄλλος τὸν ἀγρὸν.<sup>11</sup>
14. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. Vacat. Alia exempl. μετ' αὐτοῦ.<sup>12</sup>  
**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. Vacat. \* μετὰ τὸ θάψαι τὸν πατέρα αὐτοῦ.<sup>13</sup>
16. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ** (in posteriore loco). O'. λέγων. Σ. παρακαλῶν.<sup>14</sup>
17. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Condone, quaeso, delictum fratrum tuorum.* O'. ἄφες αὐτοῖς (alia exempl. τοῖς ἀδελφοῖς σου<sup>15</sup>) τὴν ἀδικίαν. 'A. ἄρον δὴ ἀθεσίαν ἀδελφῶν σου.<sup>16</sup>  
**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Quia malum intulerunt tibi.*

- O'. ὅτι πονηρὰ σοι ἐνεδείξαντο. 'A. . κακία ἠμείψαντό σε.<sup>17</sup>
17. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. δέξαι. 'A. ἄρον δὴ.<sup>18</sup>
18. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. και ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν εἶπαν. Alia exempl. και ἐλθόντες — πρὸς αὐτόν \* καιίγε ἀδελφοὶ αὐτοῦ, και ἔπεσαν εἰς πρόσωπον αὐτοῦ \* , εἶπαν.<sup>19</sup>
19. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Num enim loco Dei sum ego?* O'. τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ. 'A. ὅτι μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ; Σ. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ εἰμι ἐγώ;<sup>20</sup> Τὸ Σαμαρειτικόν μὴ φοβεῖσθε και γὰρ φοβούμενος θεόν εἰμι.<sup>21</sup>
21. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Sustentabo.* O'. διαθρέψω. 'A. διοικήσω.<sup>22</sup>
25. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. O'. και συνανοίσετε. \*Ἄλλος και συναναβιβάσετε.<sup>23</sup>
26. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *Et condiverunt.* O'. και ἔθαψαν. 'A. (και) ἠρωμάτισαν.<sup>24</sup>  
**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. *In arca.* O'. ἐν τῇ σορῶ. 'A. (ἐν) γλωσσοκόμφ.<sup>25</sup>  
Cap. L. 22. — και οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ \* 24. — τοῖς πατράσιν ἡμῶν \* .<sup>27</sup>

<sup>5</sup> Sic Comp., Codd. 56, 78, 85 (in marg.), 127 (idem), Arab. 1, 2, Arm. 1. <sup>6</sup> Sic Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. Ad Ἀτάδ in priore loco Cod. X in marg.: ἡ ῥάμνος. <sup>7</sup> Sic Comp., Ald., Codd. I, III, VII (cum αὐτοῖς manu 2<sup>da</sup>), X, 14, 16, alii, Arab. 1, 2. <sup>8</sup> Sic Codd. II (sine clausula, καθὼς ἐν. αὐτοῖς), 15 (add. post αὐτοῖς, και ἦσαν αὐτόν), 30, 72 (ut 15), 74, alii. <sup>9</sup> Sic Cod. 127 in marg. Cf. ad v. 12. Ad ἀνέλαβον, ἦσαν in marg. habent Codd. 57, 85. <sup>10</sup> Cod. VII in marg. manu 2<sup>da</sup>. <sup>11</sup> Idem. <sup>12</sup> Sic Codd. 15, 58, 72, alii. <sup>13</sup> Sic Cod. 85, et sine aster. Codd. X (in marg.), 15 (cum αὐτῶν), 56, 58, 82 (ut 15), 135, Arab. 1, 2 (uterque ut 15). <sup>14</sup> Cod. X. <sup>15</sup> Sic Arab. 1, 2, et Syro-hex. in marg. <sup>16</sup> Cod. X. <sup>17</sup> Idem (cum ἠμείψαντο). <sup>18</sup> Syro-hex. **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. <sup>19</sup> Syro-hex. in textu: **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ** \* **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ** \* **וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**. Cod. X in marg., testibus Montef. et Ceriani: \* καιίγε ἀδελφοὶ αὐτοῦ,

και ἔπεσαν εἰς πρόσωπον (sine αὐτοῦ). Codd. 15, 58, 72, 135: και ἐλθ. πρὸς αὐτόν (πρὸς αὐτόν om. Cod. 135) καιίγε (καιίγε om. Codd. 58, 72) οἱ ἀδ. αὐτοῦ ἔπεσον (ἔπεσαν Cod. 58) ἐπὶ (εἰς Cod. 15, 58), πρόσωπον αὐτοῦ, και εἶπαν (εἶπον Cod. 72). <sup>20</sup> Nobil., Codd. X (cum ἐγώ εἰμι pro εἰμι ἐγώ), 127. Syro-hex.: 'A. μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ (**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**); Σ. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ εἰμι (**וַיִּפְדּוּרְיָהוּ**). Praeterea Nobil. affert: "Aliud schol. Ἀκύλας ὅτι μὴ θεὸς ἐγώ; Σύμμαχος μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ;" et sic (om. ἐγώ in lectione Symmachi) Cod. 25, et Cat. Niceph. p. 549; minus probabiliter. <sup>21</sup> Nobil. (cum εἰμι ἐγώ), Cod. 25 (cum Θ. pro τὸ Σαμ.), Cat. Niceph. p. 550. <sup>22</sup> Cod. X. Cf. Hex. ad Prov. xviii. 14. <sup>23</sup> "Sic codd. nostri, non allato interpretis nomine."—Montef. Sic Cod. 64 in marg. rec. manu (non, ut Holmes., συναναβιβάσατε). <sup>24</sup> Cod. X. <sup>25</sup> Idem. <sup>26</sup> Syro-hex. Deest in Comp., Codd. 19, 108. <sup>27</sup> Idem. Deest in Cod. III solo.



## ADDENDA.

Cap. iv. 4, not. 4. In loco Procopii Codex Ambrosianus Q. 96 Sup. emendatissime scribit *ἐπεκλίθη* pro *ἀπεκλήθη*, et *τιμῶν* pro *τινῶν*. Idem liber in verbis, *τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ ὀργῆς παρακληθεῖς*, a nobis non suspectis, *ἐπὶ τῷ Ἀδάμ* et *παρακληθεῖς* (corr. ex *παρακληθεῖς* a 1<sup>ma</sup> manu) emaculatius, ut videtur, exhibet.

Cap. iv. 7. Hebraeam locutionem, *תְּמִיבֵיב לְכָת*, quae Criticos valde exercuit, nos, praeunte L. de Dieu in *Crit. Sacr.* p. 6, secundum notissimas formulas, *תְּמִיבֵיב לְכָת*, *pulcre incedere* (Prov. xxx. 29), *תְּמִיבֵיב לְכָת*, *fidibus bene canere* (Psal. xxxiii. 3. Jesai. xxiii. 16. Ezech. xxxiii. 33) explicuimus, quam constructionem Seniores quoque calculo suo probaverunt, vertentes: *ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκης*, qui tamen in sequentibus, *ὀρθῶς δὲ μὴ διελθῆς κ. τ. ε.*, nihil viderunt. Etiam de Dieu a scopo aberravit, vertens: *Annon, sive bene offeras, sive non bene, ad ostium peccatum cubat?* Constructio est, ni fallimur, *ἀναταπόδοτος*, ut post *תְּמִיבֵיב* tacite supplendum sit, *bene est*; qui usus in enuntiationibus per *ἐὰν μὲν . . . ἐὰν* (s. *εἰ*) δὲ μὴ prolatis, tum in Hebraeo sermone (e. g. Exod. xxxii. 2. Dan. iii. 15) tum in Graeco (vid. Interpp. ad Luc. xiii. 9) satis exploratus est.

Cap. vi. 3 (2), not. 4. Adde S. Cyril. adv. Anthropomorphitas, p. 385: *καὶ γοῦν οἱ μετὰ τοὺς Ὁ γεγονότες ἐρμηνευταὶ τέσσαρες, τὰ περὶ τοῦτον τὸν τόπον ἐκδιδόντες, οὐ γεγράφασι ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ ἰδόντες τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οἱ*

[MSS. ὁ] *μὲν, υἱοὶ τῶν δυναστευόντων, οἱ [MS. ὁ] δὲ, υἱοὶ τῶν δυναστῶν.* Cum vero Auctor *quatuor* interpretes memoret, fieri potest lectionem *τῶν δυναστῶν* ad Quintam ed. pertinere.

Cap. vi. 17 (16). Vox Hebraea *קִבְוֹ* A. Schultensio in *Clavi Dialect.* p. 287 *tectum* sonat, coll. Arab. *قَهْرٌ*, *dorsum*, probantibus Dathio, Rosenmuellero, aliis. Equidem cum tali sensu *tectum*, non planum, sed *cameratum*, sive *fastigiatum*, intelligere malim, quae notio nescio an Senioribus obversata fuerit, vertentibus: *ἐπισυναγωγῶ ποιήσεις τὴν κιβωτὸν*, h. e. non, ut J. F. Schleusner. in *Nov. Thes.* s. v. *ἐπισυναγωγῶ* ridicule vertit, *congregans inter aedificandum animalia et alia ad vitam sustentandam necessaria*, sed *fabricam arcae superne contrahens*, ita ut in unius cubiti mensuram finiatur. Sic Diod. Sic. XVII, 82: *Αὐταὶ δὲ (αἱ κῶμαι) καὶ τῶν οἰκιῶν στέγας ἔχουσιν, ἐκ πλίνθων εἰς ὄξυ συνηγμένων ἔχουσας καμάραν.* Vim vocabuli perspexit Origen. Opp. T. II, p. 60: *Ζητητέον ποταπὸν δεῖ νοῆσαι τὸ σχῆμα τῆς κιβωτοῦ ὅπερ νομίζω ὅτι πυραμοειδὲς ἐστίν, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ μήκους τριακονσίων πηχῶν, ἀπὸ δὲ πλάτους πενήκοντα, καὶ ἐπὶ τοὺς τριάκοντα τοῦ ὕψους πήχεις ἐπισυναγόμενον, ὥστε τὴν κορυφὴν γενέσθαι μήκους καὶ πλάτους πήχυν.* Ad *קִבְוֹ* autem participium cum hac notione appellari potest Arab. *صَهَرَ*, *conjunxit*, in *Π rem alteri propinquam effecit.*